

83

A-29

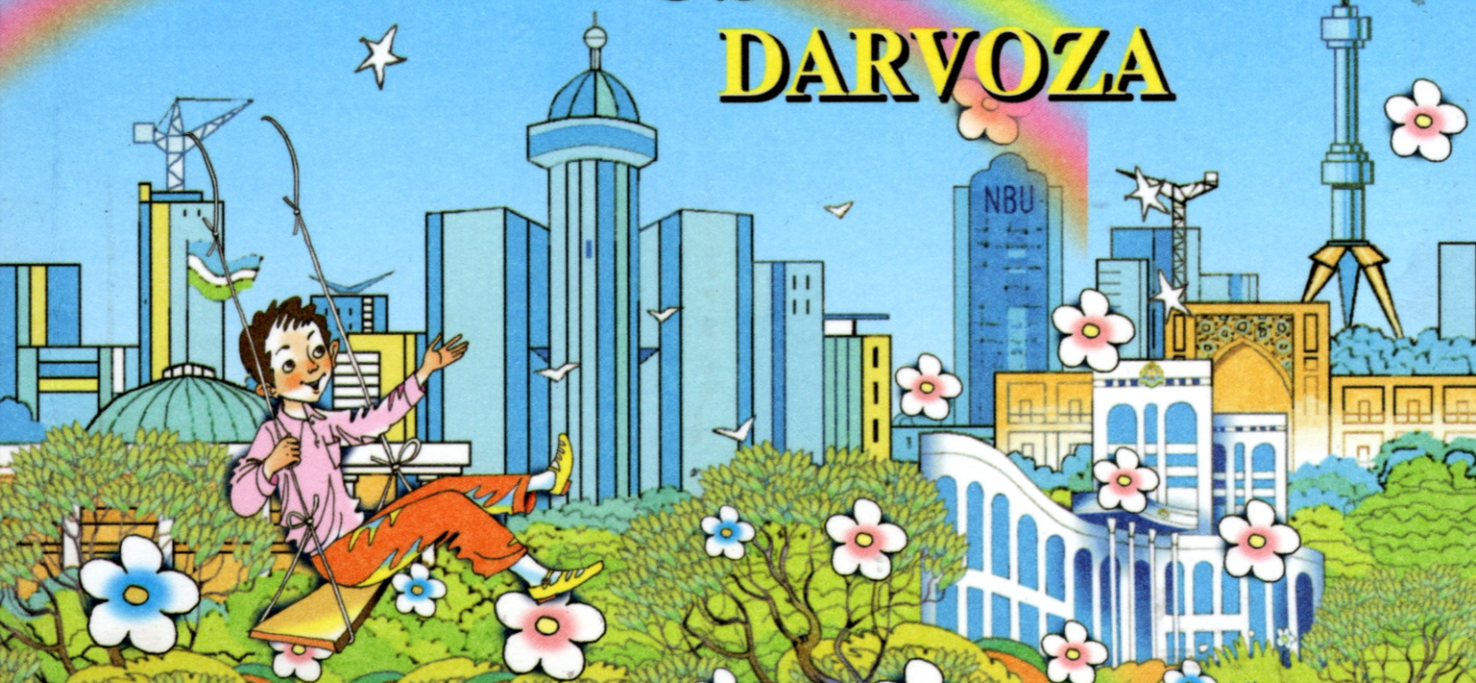
ТУРСУНБОЙ АДАШБОВЕВ

ОСМОНДАГИ ДАРВОЗА



TURSUNBOY ADASHBOYEV

OSMONDAGI DARVOZA



B3

1035/1

A-29 Osmongare
garboza

2018 G

7.500

12/I. 433. 21 u

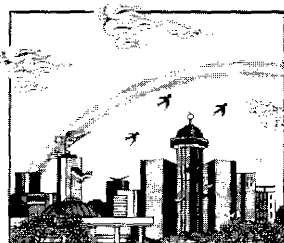
13/X - 2407 - 21

83
A-29

ТУРСУНБОЙ АДАШБОВ

ОСМОНДАГИ ДАРВОЗА

САЙЛАНМА



TURSUNBOY ADASHBOYEV

OSMONDAGI DARVOZA

SAYLANMA

1095/1
Saylanma HKE
«SHARQ» NASHRIYOT-MATBAA
AKSIYADORLIK KOMPANIYASI
BOSH TAHRIRIYATI
TOSHKENT — 2018

УЎК 821
КБК.83.8
А — 29

*Bu kitobni sugukli farzandlarimning volidasi Salomatxon
Qosimovaning yorqin xotirasiga bag'ishlayman.*

Muallif

A-29 **Adashboyev, Tursunboy**

Osmondagi darvoza: She'rlar. —T.: «Sharq», 2018. — 208 b.

O'zbek bolalar adabiyotining taniqli vakillaridan biri Tursunboy Adashboyevning mazkur kito-
biga ellik yil davomida yozgan eng sara she'r va dostonlari jamiangan.

ISBN 978-9943-26-698-8

УЎК 821
КБК.83.8

ISBN 978-9943-26-698-8

© «Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi
Bosh tahririyati, 2012, 2018

Камолнинг олмаси



ДАДАМЛАР БИЛИШМАДИ

Шўхлик қилиб, туфлиминг
Пошнаси кўчиб кетди.
Жойига келтиргунча
Рангларим ўчиб кетди.
Дадамлар билишмади,
Ўзим қоқдим нағални.
Маза қилиб босаман
Энди лойни, шағални.

ДЎСТАЛИК

Насибанинг олмаси
Тушиб кетди ариққа.
Тутқич бермай ўйнайди,
Ўхшаб олтин балиққа.

Содиқжон кўриб қолиб,
Олмани ушлаб берди.
«Раҳмат» айтиб Насиба,
Ярмисин тishлаб берди...

КЎМИР ТАШИДИК

Бир машина кўмир олиб
Келди отам.
Енг шимариб ёрдам бердик
Мен ва Хотам.
Қаранг, ишлар қизиб кетди
Ўша топда.
Дам олмасдан ташиб турдик
Замбил, қопда.
Чарчаш қайда, кўлимиз ҳам
Толгани йўқ.
Шунча кўмир то кечгача
Қолгани йўқ.
Меҳнат қилиб хурсанд этдик
Ойимизни.
Сўнг ўйнадик, ичиб бўлгач
Чойимизни.

DADAMLAR BILISHMADI

Sho'xlik qilib, tuflimning
Poshnasi ko'chib ketdi.
Joyiga keltirguncha
Ranglarim o'chib ketdi.
Dadamlar bilishmadi,
O'zim qoqdim nag'alni.
Maza qilib bosaman
Endi loyni, shag'alni.

DO'STLIK

Nasibaning olmasi
Tushib ketdi ariqqa.
Tutqich bermay o'ynaydi,
O'xshab oltin baliqqa.

Sodiqjon ko'rib qolib,
Olmani ushlab berdi.
«Rahmat» aytib Nasiba,
Yarmisin tishlab berdi...

KO'MIR TASHIDIK

Bir mashina ko'mir olib
Keldi otam.
Yeng shimarib yordam berdik
Men va Hotam.
Qarang, ishlar qizib ketdi
O'sha topda.
Dam olmasdan tashib turdik
Zambil, qopda.
Charchash qayda, qo'limiz ham
Tolgani yo'q.
Shuncha ko'mir to kechgacha
Qolgani yo'q.
Mehnat qilib xursand etdik
Oyimizni.
So'ng o'ynadik, ichib bo'lgach
Choyimizni.

МЕНИНГ АКАМ

Катта акам қишлоқда
Тракторчи.
Ишонмасанг далага
Бориб кўр-чи.
Уни кўрган, билганлар
«Қоравой» дер.
Устидаги коржома
Қора мойдир.
Эрталаб тракторни
Кузатади.
Бузилса, якка ўзи
Тузатади.
Ўт олдиrsa, жим турмай,
Пат-пат этар.
Далаларни бир текис
Ҳайдаб кетар.
Акам каби тобланиб,
Кучга тўлсам,
Тракторчи бўламан,
Катта бўлсам.

ТЕГИРМОНЧА

Тол пўстидан нов ясаб,
Қамишдан тарнов ясаб,
Паррагин дарров ясаб,
Қурдим мен тегирмонча.

Тоши пластилиндан,
Темирдан ўқ қилинган,
Қувонаман дилимдан,
Чунки ишладим анча.

Бугдойдан ун тортаман,
Пахтадай оқартаман,
Ҳаммага тарқатаман,
Мақтасам арзир қанча.

MENING AKAM

Katta akam qishloqda
Traktorchi.
Ishonmasang dalaga
Borib ko'r-chi.
Uni ko'rgan, bilganlar
«Qoravoy» der.
Ustidagi korjoma
Qora moydir.
Ertalab traktorni
Kuzatadi.
Buzilsa, yakka o'zi
Tuzatadi.
O't oldirsa, jim turmay,
Pat-pat etar.
Dalalarni bir tekis
Haydab ketar.
Akam kabi toblanib,
Kuchga to'lsam,
Traktorchi bo'laman,
Katta bo'lsam.

TEGIRMONCHA

Tol po'stidan nov yasab,
Qamishdan tarnov yasab,
Parragin darrov yasab,
Qurdim men tegirmoncha.

Toshi plastilindan,
Temirdan o'q qilingan,
Quvonaman dilimdan,
Chunki ishladim ancha.

Bug'doydan un tortaman,
Paxtaday oqartaman,
Hammaga tarqataman,
Maqtasam arzir qancha.

МУРАББО ПИШИРДИК

Онам билан бир тоғора —
Анжир олиб,
Қозончага беш пиёла
Шакар солиб,
Қумақлашдим ўчоққа ҳам
Ўтин қалаб,
Хўп қайнатиб, сўнг тиндирдик,
Биз эрталаб.
Қўп вақт ўтмай қозончамиз
Ерга тушди.
Онам деди: — Мураббо ҳам,
Мана пишди.
Ҳамма нарса ранг олarkan
Меҳнат, ишда.
Маза қилиб уни еймиз
Кузда, қишда.

БОДРИНГ

Бўлса ҳам олти яшар
Инжироқ укам Башар.
Бир кун тунда уйғониб,
(Балки уйқуси қониб)
— Ойи, бодринг ейман, — деб
Қилди йиғлаб хархаша.
— Ўғлим, ярим кечада
Қилмагин гиринг-гиринг.
Ухлайпти полизда
Сен сўраган бодринг...

1964.

MURABBO PISHIRDIK

Onam bilan bir tog'ora —
Anjir olib,
Qozonchaga besh piyola
Shakar solib,
Ko'maklashdim o'choqqa ham
O'tin qalab,
Xo'p qaynatib, so'ng tindirdik,
Biz etalab.
Ko'p vaqt o'tmay qozonchamiz
Yerga tushdi.
Onam dedi: — Murabbo ham,
Mana pishdi.
Hamma narsa rang olarkan
Mehnat, ishda.
Maza qilib uni yeymiz
Kuzda, qishda.

BODRING

Bo'lsa hamolti yashar
Injiroq ukam Bashar.
Bir kun tunda uyg'onib,
(Balki uyqusi qonib)
— Oyi, bodring yeyman, — deb
Qildi yig'lab xarxasha.
— O'g'lim, yarim kechada
Qilmagin g'iring-g'iring.
Uxlayapti polizda
Sen so'ragan bodring...

1964.



УСТИ ИВИБ ҚОЛАДИ

— Ҳаво айнаиб бирданига
Ёмғир қуйса пақирлаб.
Нима учун бақалар
Сувга қочар вақирлаб? —
Обиджондан Зайнулло
Шуни сўраган эди,
Обид бир оз ўйланиб,
Дўстига шундай деди:
— Ёмғирдан қочмасами,
Уст-боши ивиб қолар.
Шунинг учун анҳорга
Шўнғиб кетар бақалар.

ХАВОТИР БЎЛМАНГ

Туфлиснинг устидан
Калишни кийиб олиб,
Ўйнар эди ҳовлида
Ёғочот миниб Ғолиб.
— Эҳтиёт қил, аяб кий,
Пойабзал, усти бошни.
Эшикда лой йўқ ахир,
Ечиб қўйгин калошни.
Ғолибжон дер: — Отимни
Гижингладиб чопаман.
Хавотир бўлманг, ойн,
Босишга лой топаман...

КОНФЕТ

Айвонда пиқ-пиқ йиғлаб
Ўтирар эди Камол.
Укасининг бу ишидан
Аччиғланди Ойжамол.
— Нор билан ўйнасанг-чи
Ҳадеб йиғлайвергунча.
— Йиғлайман, ишинг нима,
Ойим конфет бергунча...

USTI IVIB QOLADI

— Havo aynib birdaniga
Yomg'ir quysa paqirlab.
Nima uchun baqalar
Suvga qochar vaqirlab? —
Obidjondan Zaynullo
Shuni so'ragan edi,
Obid biroz o'ylanib,
Do'stiga shunday dedi:
— Yomg'irdan qochmasami,
Ust-boshi ivib qolar.
Shuning uchun anhorga
Sho'ng'ib ketar baqalar.

XAVOTIR BO'LMANG

Tuflisining ustidan
Kalishni kiyib olib,
O'ynar edi hovlida
Yog'ochot minib G'olib.
— Ehtiyot qil, ayab kiy,
Poyabzal, usti boshni.
Eshikda loy yo'q axir,
Echib qo'ygin kaloshni.
G'olibjon der: — Otimni
Gijinglatib chopaman.
Xavotir bo'lmang, oyi,
Bosishga loy topaman...

KONFET

Ayvonda piq-piq yig'lab
O'tirar edi Kamol.
Ukasining bu ishidan
Achchig'landi Oyjamol.
— Nor bilan o'ynasang-chi
Hadeb yig'layverguncha.
— Yig'layman, ishing nima,
Oyim konfet berguncha...

СИЧҚОН ҚАНЧА ЯШАЙДИ?

— Сичқон қанча яшар? — деб
Сўраб қолди Умрихон.
Шундай жавоб қайтарди
Синглисига Қумрихон:
— Билсанг, сичқон дон-дунни
Ишламай ер ёзу қиш.
Унинг қанча яшаши
Мушукларга бог'лиқ иш...

ДАРВОЗАБОН

Хол мактабдан кеч келди
Усти бошин кир қилиб.
Дўшиси ҳам чокидан
Кетган эди йиртилиб.
— Дўппингни ким йиртди? — деб
Онаси қуйиб-пишди.
— Ҳа, буними, болалар
Футбол қилиб тепишди.
— Ўша маҳал сен ўзинг
Қаёқларда юргандинг?
— Дарвозабон эдим-да,
Ўша ерда тургандим...

ПОЕЗД НЕГА ПИШИЛЛАР?

— Поезд нега пишиллаб,
Нафас олар вишиллаб.
Сабабини айт қани.
Жавоб қайтарди Ғани:
— Пиш-пиш этмаса борми,
Ёрилиб кетар қорни...

SICHQON QANCHA YASHAYDI?

— Sichqon qancha yashar? — deb
So'rab qoldi Umrixon.
Shunday javob qaytardi
Singlisiga Qumrixon:
— Bilsang, sichqon don-dunni
Ishlamay yer yoz-u qish.
Uning qancha yashashi
Mushuklarga bog'liq ish...

DARVOZABON

Xol maktabdan kech keldi
Usti boshin kir qilib.
Do'ppisi ham chokidan
Ketgan edi yirtilib.
— Do'ppingni kim yirtdi? — deb
Onasi kuyib-pishdi.
— Ha, bunimi, bolalar
Futbol qilib tepishdi.
— O'sha mahal sen o'zing
Qayoqlarda yurganding?
— Darvozabon edim-da,
O'sha yerda turgandim...

POYEZD NEGA PISHILLAR?

— Poyezd nega pishillab,
Nafas olar vishillab.
Sababini ayt qani.
Javob qaytardi G'ani:
— Pish-pish etmasa bormi,
Yorilib ketar qorni...

БАҲО ЕТИШМАЯПТИ

— Неъмат, нега табелинга
Яхши баҳоларинг кам? —
Деб отаси сўрагани.
Жавоб берди хотиржам:
— Ўйламанг, «беп» қўйишни
Муаллима аяпти.
Синфимизда бола кўп-да.
Баҳо етишмаяпти...

ҚОРОНҒИДА КЎРМАБМАН...

— Бу нимаси, сандиққа
Биров чангал солибди?
Бир халтача ёнғоқдан
Беш донаси қолибди.
Хой, боласи тушмагур,
Ёнғоқларни ким еди? —
Деб Нурматдан онаси
Аста сўраган эди.
Нурмат жавоб қайтарди
Бошини қилиб сарак:
— Қоронғида бештасин
Кўрмаган бўлсам керак...

ИККИ БАҲОДИР

Ўз аксини ойнада
Кўриб митти Баҳодир.
Дер: — Ойижон, ойижон.
Мана икки Баҳодир.

1966.

ВАНО YETISHMAY APTI

— Ne'mat, nega tabelingda
Yaxshi baholaring kam?
Deb otasi suragani.
Javob berdi xotirjam:
— O'ylaman, «bep» qo'yishni
Muallima ayapti.
Sinflimizda bola ko'p-da.
Bah'o yetishmayapti...

QORONG'IDA KORMABMAN...

— Bu nimasi, sandiqqa
Birov chag'al solibdi?
Bir xaltacha yong'oqdan
Besh donasi qolibdi.
Xoy, bolasi tushmagur,
Yong'oqlarni kim edi? —
Deb Nurmattan onasi
Asta suragan edi.
Nurmatt javob qaytardi
Boshini qilib sarak:
— Qorong'ida besh-tasin
Ko'rman bo'lsam kerak...

IKKI BAHODIR

O'z aksini o'inda
Ko'rib mitti Bahodir.
Der: — O'ijon, o'ijon.
Mana iki Bahodir.

Арсенал шаршараси



АРСЛОНБОБ ШАРШАРАСИ

Оппоқ қордан телпак кийган
Юксак Аччи дараси.
Пастда эса шовуллайдди
Арслонбоб шаршараси.
Шўхлигию асовлигин
Тойга қиёс этаман.
Минг тўлғаниб оқиб тушар
Беш юз метр тепадан.
Камалакдай товланишин
Қўриб кўнглинг ёзилар.
Бир ҳовучин ичган маҳал
Чанқоғингиз босилар.
Қишлоқ бўйлаб садо берар
Қоялардан тушган сув,
Шунинг учун дегайлар
Қимиздайин пишган сув.
Виқор билан кўкдан боқар
Мағрур Аччи дараси.
Пастда сўлим, оромижон,
Арслонбоб шаршараси.

ЎШГА САЁҲАТ

Таътилим ўтмасин деб,
Бекор, бўшга.
Сирдарёлик Тўра оғам
Келган Ўшга.
Шаҳар бўйлаб меҳмонни
Айлантирдик.
Музей, кино, театр,
Боққа кирдик.
Санаторий, дам олиш
Уйларида,
Оқбура дарёсининг
Бўйларида,

ARSLONBOB SHARSHARASI

Oppoq qordan telpak kiygan
Yuksak Achchi darasi.
Pastda esa shovullaydi
Arslonbob sharsharasi.
Sho'xligi-yu asovligin
Toygа qiyos etaman.
Ming to'lg'anib oqib tushar
Besh yuz metr tepadan.
Kamalakday tovlanishin
Ko'rib ko'ngling yozilar.
Bir hovuchin ichgan mahal
Chanqog'ingiz bosilar.
Qishloq bo'ylab sado berar
Qoyalardan tushgan suv,
Shuning uchun degaylar
Qimizdayin pishgan suv.
Viqor bilan ko'kdan boqar
Mag'rur Achchi darasi.
Pastda so'lim, oromijon,
Arslonbob sharsharasi.

O'SHGA SAYONAT

Ta'tilim o'tmasin deb,
Bekor, bo'shga.
Sirdaryolik To'ra og'am
Kelgan O'shga.
Shahar bo'ylab mehmonni
Aylantirdik.
Muzey, kino, teatr,
Boqqa kirdik.
Sanatoriy, dam olish
Uylarida,
Oqbura daryosining
Bo'ylarida,

Хордиқ олиб, чўмилиб,
Қилдик маза.
Қимиз билан қимронга
Тўйдик роса.
Меҳмон қарар атрофга
Хайратланиб.
Ха, чиндан ҳам шаҳарни
Бўлмас таниб.
Мана, Сулаймон тоғи,
Ўшининг кўрки.
Юксакда қўш қайрағоч,
Унинг бўрки.
Тонг чоғи биргалашиб
Чўлпон, Тоҳир,
Ана шу тоғ устига
Чиқдик охир.
Бунга шоир Бобурнинг
Пойи теккан.
Шу ерда у кўп шеърлар
Ижод этган.
Тоғдан яққол кўрасиз
Гўзал Ўшни.
Ана, Ўзган, Асака —
Яқин қўшни.
Сайру саёҳат учун
Раҳмат айтиб,
Уч кундан сўнг Тўравой
Кетди қайтиб...

ОЛОЙ

— Ўткиржон, ростин айтгин,
Кўрганмисан Олойни?
— Йўқ, оғайни, нимаиди?
— Сени олиб борайми?
— Майли, саёҳат-роҳат.
Ҳаммага ҳам ёқади.

Hordiq olib, cho'milib,
Qildik maza.
Qimiz bilan qimronga
To'ydik rosa.
Mehmon qarar atrofga
Hayratlanib.
Ha, chindan ham shaharni
Bo'lmas tanib.
Mana, Sulaymon tog'i,
O'shning ko'rki.
Yuksakda qo'sh qayrag'och,
Uning bo'rki.
Tong chog'i birgalashib
Cho'lpon, Tohir,
Ana shu tog' ustiga
Chiqdik oxir.
Bunga shoir Boburning
Poyi tekkan.
Shu yerda u ko'p she'rlar
Ijod etgan.
Tog'dan yaqqol ko'rasiz
Go'zal O'shni.
Ana, O'zgan, Asaka —
Yaqin qo'shni.
Sayr-u sayohat uchun
Rahmat aytib,
Uch kundan so'ng To'ravoy
Ketdi qaytib...

ОЛОЙ

— O'tkirjon, rostin aytgin,
Ko'rganmisan Oloyni?
— Yo'q, og'ayni, nimaydi?
— Seni olib boraymi?
— Mayli, sayohat-rohat.
Hammaga ham yoqadi.

— У ерда-чи, Нор деган
Тоғам йилки боқади.
— Хўп десаиғ тоғамларга
Бориб ёрдам берамиз.
— Бўпти, ошна, пишлоқ еб,
Қимиз ичиб келамиз.
Шундай қилиб, икки дўст —
Ўткир, Хол йўлга тушди.
Бу сафарги таътилни
Яйловда ўтказишди.

КЎКЁНҒОҚ

Хуш ҳаноли гўзал жой
Кўкёнғоқ.
Ўйламанг-ки бунда бўлар
Кўп ёнғоқ.
Шахтёрлар шахридир бу.
Киройи.
Кундан-кунга очилмоқда
Чиройи.
Кўмир конин кўриб завқинг
Ортади.
Вагончалар «қора олтин»
Тортади.
Мавлон тоғам устун қилар
Тахтани.
Жавлон тоғам пармалайди
Шахтани.
Комбайнлар тонгданоқ иш
Бошлайди.
Кўмирларни ёнғоқ қилиб
Таплайди.
Сўнг поездлар уни юклаб
Қайтишар.
Шунинг учун Кўкёнғоқ деб
Айтишар.

УХЛАБ ҚОЛДИМ

— Алла қилгин, кўзингни юм,
Полвон ўғлим, қийнамай.
Ҳали қанча ишларим бор,
Ухла, мен ҳам куйманай.
Беланчакда ётган бола
Юмиб олиб кўзларин,
Дейди: — Ойи, кўрдингизми,
Аллақачон ухладим...

НИЁЗ БИЛАН ПИЁЗ

— Етмиш қават тўн ичида
Исиб кетма деган эдим,
Эшитдингми сўзимни?
Қизиқсиниб тўнинг ечиб,
Сендан пича еган эдим,
Ачиштирдинг кўзимни.
Қасдинг борми, йиғлатдинг,
Зормидинг кўз ёшимга.
Қани гапир, ҳой пиёз!
Ойим тўғраб сомса қилди,
Етдинг-ку ўз бошингга,
Энди ҳолинг вой, пиёз!
Шундан бери Ниёз хафа,
Пишмаган оқ пиёздан.
Пиёз эса аччиқланар
Уқуви йўқ Ниёздан.

АЛАМ, АЛАМ...

— Бетоқат қиз Саида,
Сенсан нафсинг пайида
Турмайсан дастурхондан
Уялмайсан меҳмондан.
Уят-уят!

UXLAB QOLDIM

— Alla qilgin, ko'zingni yum,
Polvon o'g'lim, qiynamay.
Hali qancha ishlarim bor,
Uxla, men ham kuymanay.
Belanchakda yotgan bola
Yumib olib ko'zlarin,
Deydi: — Oyi, ko'rdingizmi,
Allaqachon uxladim...

NIYOZ BILAN PIYOZ

— Yetmish qavat to'n ichida
Isib ketma degan edim.
Eshitdingmi so'zimni?
Qiziqsinib to'ning yechib,
Sendan picha yegan edim,
Achishtirding ko'zimni.
Qasding bormi, yig'latding,
Zormiding ko'z yoshimga.
Qani gapir, hoy piyoz!
Oyim to'g'rab somsa qildi,
Yetding-ku o'z boshingga,
Endi holing voy, piyoz!
Shundan beri Niyoz xafa,
Pishmagan oq piyozdan.
Piyoz esa achchiqlanar
Uquvi yo'q Niyozdan.

ALAM, ALAM...

— Betoqat qiz Saida,
Sensan nafsing payida
Turmayсан dasturxondan
Uyalmayсан mehmondan.
Uyat-uyat!

— Ўзинг анор еёлмай,
Озгина бер деёлмай,
Кўзинг тўрт-ку бечора,
Ололмасанг на чора,
Алам-алам!

ЙИҒЛАМА, ОППОҚҚИНАМ

Ариқдан ўтаётиб,
Гулнора тойиб кетди.
— Мунча анқайдим, — дея
Ўзини койиб кетди.
Ўрнидан туриб дарҳол,
Кўйлақларини қоқди.
Сўнгра қўғирчоғига
Меҳр-ла кулиб боқди:
— Вой, қаттиқ йиқилдингми,
Кўзлари мунчоққинам?
Бошинг тошга тегдими,
Йиғлама, оппоққинам.

ЭСИМДА ЙЎҚ

— Мен қайси кўйлагимда
Турилганман? — дер Сора, —
Ўзимнинг эсимда йўқ,
Ойи, биларсиз зора...
— Ойинг сендан ўргилсин,
Оппоғим, дўмбоқ қизим.
Сен атлас кўйлагингда,
Турилгансан, юлдузим...

— O'zing anor yeyolmay,
Ozgina ber deyolmay,
Ko'zing to'rt-ku bechora,
Ololmasang na chora,
Alam-alam!

YIG'LAMA, OPPOQQINAM

Ariqdan o'tayotib,
Gulnora toyib ketdi.
— Muncha anqaydim, — deya
O'zini koyib ketdi.
O'rnidan turib darhol,
Ko'ylaklarini qoqdi.
So'ngra qo'g'irchog'iga
Mehr-la kulib boqdi:
— Voy, qattiq yiqildingmi,
Ko'zlari munchoqqinam?
Boshing toshga tegdimi,
Yig'lama, oppoqqinam.

ESIMDA YO'Q

— Men qaysi ko'ylagimda
Tug'ilganman? — der Sora, —
O'zimning esimda yo'q,
Oyi, bilarsiz zora...
— Oying sendan o'rgilsin,
Oppog'im, do'mboq qizim.
Sen atlas ko'yagingda,
Tug'ilgansan, yulduzim...

ИШЛАРИМ КЎП

Ҳалимахон қўғирчоғин
Ўтқизиб беланчакка,
Эркалаб алла айтар,
Кенг уйда ўзи якка.
— Тезроқ ухла, ошпорим,
Ишларим бор бир талай.
Ўпчигингни сўриб тур,
Мен мураббо еб олай...

АСОМ – РАССОМ

Асом ҳаваскор рассом,
Айтсам гапнинг аслини.
Тунов кун ишлаганди
Бир эшакнинг расмини,
Аҳмад кўриб: — Қойил, — деди,
— Ўшар бурни, қулоғи.
Шошма, ахир, олти-ку,
Бу эшакнинг оёғи.
Шу гапдан сўнг бир минут
Жимлик чўкди ўртага.
— Ордан кейин қолмасин деб,
Шундай чиздим жўрттага...

ҚОВУН ЕДИК

Мен ва То'лан
Кун билан
Уйда эдик,
Қовун едик.
Тилиб-тилиб,
Маза қилиб,
Дадам еди
Коса қилиб...

ISHLARIM KO'P

Halimaxon qo'g'irchog'in
Yotqizib belanchakka,
Erkalab alla aytar,
Keng uйда o'zi yakka.
— Tezroq uxla, oshpor'im,
Ishlarim bor bir talay.
O'pchigingni so'rib tur,
Men murabbo yeb olay...

ASOM – RASSOM

Asom havaskor rassom,
Aytsam gapning aslini.
Tunov kuni ishlagandi
Bir eshakning rasmini,
Ahmad ko'rib: — Qoyil, — dedi,
— O'xshar burni, qulog'i.
Shoshma, axir, ol-tita-ku,
Bu eshakning oyog'i.
Shu gapdan so'ng bir minut
Jimlik cho'kdi o'rtaga.
— Otdan keyin qolmasin deb,
Shunday chizdim jo'rttaga...

QOVUN YEDIK

Men va To'lan
Kuni bilan
Uyda edik,
Qovun yedik.
Tilib-tilib,
Maza qilib,
Dadam yedi
Kosa qilib...

10957
Записи в кн

КИМ ЎЗФИР?

Топдан-тошга урилиб,
Сапчиб оққан сувни кўриб,
Чопа кетди Муроджон
Ким ўзарга югуриб.
Қоя бўйлаб сакрайди
Гоҳ пастликка, гоҳ тикка.
Топдан-тошга ирғиб сув ҳам,
Тушди оппоқ кўшикка.
Ўз-ўзича ўйлар Мурод:
«Ортада қолмай иш қилиб».
Сув эса парво қилмай,
Ўйнаб чопар пишқириб.
Мурод секин орқасига
Боққан эди қайрилиб,
Чидамасдан сув оқарди
Пахтазорга айрилиб.

КАТТА БЎЛСАМ КИЯМАН

— Тоҳир, сенга битта гап
Айтман, хўпми?
Нодир акам Тошкентдан
Юборган туфли.
Кўргандинг-ку янгийди,
Орқаю олди.
Бу йил менга негадир
Тор келиб қолди.
Сандиққа солиб қўйдик
Биз тунов кун.
Катта бўлсам маза қилиб
Кияман уни...

KIM O'ZG'IR?

Toshdan toshga urilib,
Sapchib oqqan suvni ko'rib,
Chopa ketdi Murodjon
Kim o'zarga yugurib.
Qoya bo'ylab sakraydi
Goh pastlikka, goh tikka.
Toshdan toshga irg'ib suv ham,
Tushdi oppoq ko'pikka.
O'z-o'zicha o'ylar Murod:
«Ortada qolmay ish qilib».
Suv esa parvo qilmay,
O'ynab chopar pishqirib.
Murod sekin orqasiga
Boqqan edi qayrilib,
Chidamasdan suv oqardi
Paxtazorga ayrilib.

KATTA BO'LSAM KIYAMAN

— Tohir, senga bitta gap
Aytaman, xopmi?
Nodir akam Toshkentdan
Yuborgan tufli.
Ko'rganding-ku yangiydi,
Orqa-yu oldi.
Bu yil menga negadir
Tor kelib qoldi.
Sandiqqa solib qo'ydik
Biz tunov kuni.
Katta bo'lsam maza qilib
Kiyaman uni...

НАФС

— Новвот есам тилим оғриб
Қолди ҳали.
Энди, ойи, конфет беринг, —
Дейди Вали.

КЕРЗ ЭТИК

Оёғимда кўмирдай
Қора ва соз керз этик.
Аскар акам Темурдай
Қадам ташлайман тетик.

Тез-тез суркаб қорамой,
Тозалайман ҳар кун.
Биласанми, Жўравой,
Дадам келтирган уни.

Айниқса, қишда кийсам,
Пасаяр совуқ шашти.
Дўстим, керз этикнинг ҳам
Ўзгача бўлар гашти.

ҚИШЛОҒИМ

Қишлоғимиз Ўнғор тоғнинг
Шундоққина пойида.
Дам олгани келинг, дўстлар,
Айни июль ойида.

Шинам, кўркам оромгоҳ бор,
Бир томонда Арчатог.
Саричелек ёқут кўзгу,
Аксин кўрар барча тоғ.

Чанг тўзғинган кўчасидан,
Кунда ўтгим келади.

NAFS

— Novvot yesam tishim og'rib
Qoldi hali.
Endi, oyi, konfet bering, —
Deydi Vali.

KERZ ETIK

Oyog'imda ko'mirday
Qora va soz kerz etik.
Askar akan Temurday
Qadam tashlayman tetik.

Tez-tez surkab qoramoy,
Tozalayman har kuni.
Bilasanmi, Jo'ravoy,
Dadam keltirgan uni.

Ayniqsa, qishda kiysam,
Pasayar sovuq shashti.
Do'stim, kerz etikning ham
O'zgacha bo'lar gashti.

QISHLOG'IM

Qishlog'imiz O'ng'or tog'ning
Shundoqqina poyida.
Dam oigani keling, do'stlar,
Ayni iyul oyida.

Shinam, ko'rkam oromgoh bor,
Bir tomonda Archatog'.
Sarichelek yoqut ko'zgu,
Aksin ko'rar barcha tog'.

Chang to'zg'igan ko'chasidan,
Kunda o'tgim keladi.

Йўлда ётган тошини ҳам
Олиб, ўпгим келади.

Қайда юрмай унутмайман,
Сени, Она қишлоғим.
Қўз олдимда турар ҳамон
Қимиз, айрон, пишлог'инг.

МЕРГАН

Мурод билан
Бирга биз.
Борган эдик
«Тир»га биз.
Отиб кўрсам
Тулкига,
Тегмай, қолдим
Қулгига.
Мулжал олсам
Мушукка,
Ўқ санчилди
Эшикка.
Доирада
Жўн рақам.
Етти, саккиз,
Ўн рақам.
Пастда қолар
Чизиги,
Авжи ўйин
Қизиги.
Тугаб қолди
Тангамиз.
Берган эди
Янгамиз —
Совун билан
Ғалтакка.
Қолар бўлди
Калтакка...

Yo'lda yotgan toshini ham
Olib, o'pgim keladi.

Qayda yurmay unutmayman,
Seni, Ona qishlog'im.
Ko'z oldimda turar hamon
Qimiz, ayron, pishlog'ing.

MERGAN

Murod bilan
Birga biz.
Borgan edik
«Tir»ga biz.
Otib ko'rsam
Tulkiga,
Tegmay, qoldim
Kulgiga.
Mo'ljal olsam
Mushukka,
O'q sanchildi
Eshikka.
Doirada
Jo'n raqam.
Yetti, sakkiz,
O'n raqam.
Pastda qolar
Chizig'i,
Avji o'yin
Qizig'i.
Tugab qoldi
Tangamiz.
Bergan edi
Yangamiz —
Sovun bilan
G'altakka.
Qolar bo'ldik
Kaltakka...

ЯЙЛОВДА

Бўзбу тоғнинг этагини
Қашқасув деб атарлар.
Шу яйловда боқилади
Минглаб қўйлар, отарлар.

Балки дўстим, бу томонга
Ҳеч йўлингиз тushмаган.
Чўпон акам Мамадали
Бултур шунда қишлаган.

Шу баҳорда отам билан
Қашқасувга шайландик.
Акамиздан хабар олиб,
Бир-икки кун айландик.

Кўм-кўк яйлов, тоғ бағридан
Булоқ оқиб тушади.
Норгул янгам бўз ўтовда
Қимиз, айрон пишади.

Тошўчоққа арча қалаб,
Олов ёқиб азонда,
Сарийоғни эритар
Зулфи холам қозонда.

Жуда салқин, ёз иссиғи
Сира ўтмас товондан.
Дадам икков маза қилиб,
Қайтдик яйлов томондан.

«Р» ҲАРФИ

Балки сизлар танимассиз,
Ўйинқароқ Парпини.
Илгари ҳеч айтолмасди,
Сўрасанг «Р» ҳарфини.

YAYLOVDA

Bo'zbu tog'ning etagini
Qashqasuv deb atarlar.
Shu yaylovda boqiladi
Minglab qo'ylar, otarlar.

Balki do'stim, bu tomonga
Hech yo'lingiz tushmagan.
Cho'pon akam Mamadali
Bultur shunda qishlagan.

Shu bahorda otam bilan
Qashqasuvga shaylandik.
Akamizdan xabar olib,
Bir-ikki kun aylandik.

Ko'm-ko'k yaylov, tog' bag'ridan
Buloq oqib tushadi.
Norgul yangam bo'z o'tovda
Qimiz, ayron pishadi.

Tosho'choqqa archa qalab,
Olov yoqib azonda,
Sariyog'ni eritar
Zulfi xolam qozonda.

Juda salqin, yoz issig'i
Sira o'tmas tovondan.
Dadam ikkov maza qilib,
Qaytdik yaylov tomondan.

«R» HARFI

Balki sizlar tanimassiz,
O'yinqaroq Parpini.
Ilgari hech aytolmasdi,
So'rasang «R» harfini.

— Қани айт-чи, Раҳмон, Равшан
 Ўтинларни арраллади.
 — Яхмон, Явшан бийгалашиб,
 Ўтиллаини аллаллади.
 — Рўзи билан Ризвон чиқди,
 Ғўра едик бир дўппи.
 — Йўзи билан Йизвон чиқди,
 Ғўла едик бий дўппи.
 Эринмасдан такрор ўқиб,
 Арра, карра, заррани,
 Ҳар бир сўзни юз бор айтиб,
 Эгаллади маррани.
 Ҳозир эса дўстлари ҳеч
 Мазах қилмас Парпини.
 Кўп машқ қилиб, ўрганди у,
 Охири «Р» ҳарфини.

ЗИРА

Зира дерлар отимни,
 Сомса мен-ла тотимли.
 Пасайтиринг оловни,
 Хушбўй қилгум паловни.
 Айнимасман сира ман,
 Дардга даво зираман.

ТАЪТИЛАДА

— Қол, — дер Ҳасан, — кечагидай,
 Яна йўлда чувалсанг.
 — Нега бормай, ахир мен,
 Териб келдим чувалчанг.

Қийин Ҳасан-Ҳусанни,
 Бир-биридан айирмоқ.
 Соё бўйига келишди,
 Қўлда челақ, қайирмоқ.

— Qani ayt-chi, Rahmon, Ravshan
 O'tinlarni arraladi.
 — Yaxmon, Yavshan biygalashib,
 O'tillayni allaladi.
 — Ro'zi bilan Rizvon chiqdi,
 G'o'ra yedik bir do'ppi.
 — Yo'zi bilan Yizvon chiqdi,
 G'o'la yedik biy do'ppi.
 Erinmasdan takror o'qib,
 Arra, karra, zarrani,
 Har bir so'zni yuz bor aytib,
 Egalladi marrani.
 Hozir esa do'stlari hech
 Mazax qilmas Parpini.
 Ko'p mashq qilib, o'rgandi u,
 Oxiri «R» harfini.

ZIRA

Zira derlar otimni,
 Somsa men-la totimli.
 Pasaytiring olovni,
 Xushbo'y qilgum palovni.
 Aynimasman sira man,
 Dardga davo ziraman.

TA'TILDA

— Qol, — der Hasan, — kechagiday,
 Yana yo'lda chuvalsang.
 — Nega bormay, axir men,
 Terib keldim chuvalchang.

Qiyin Hasan-Husanni,
 Bir-biridan ayirmoq.
 Soy bo'yiga kelishdi,
 Qo'lda chelak, qayirmoq.

Қамишзорда бақаларнинг
Вақ-вақаси авжида.
Қайирмоқнинг по'каги
Уйнар сувнинг мавжида.

Ким билади балиқларга,
Ёки хабар етганми?
Та'тил пайти улар ҳам
Уйнагани кетганми?..

КОЗИМ ҲАЙРОН

(Манзара)

Кун ботиши Козимни
Жуда ҳайрон этибди.
— Дада, қуёш думалаб,
Тоғ бошига етибди.
Йиқилибди шекилли,
Бурни қонаб кетибди...

ОЙ

Тоҳир ва бобожони,
Қовун пойлар қапада.
Қўкда юлдуз маржони
Гир-гир эсар шабада.
Ҳавас билан Тоҳиржон,
Боқар йироқ-йироққа.
Ярми кемтик ой чиқди
О'хшаб худди ўроққа.
— Бундан ўн беш кун аввал
Бутунгина ой эди.
Биров уни синдириб,
Қўйганми, — деб қойиди.

Qamishzorda baqalarning
Vaq-vaqasi avjida.
Qayirmoqning po'kagi
O'ynar suvning mavjida.

Kim biladi baliqlarga,
Yoki xabar yetganmi?
Ta'til payti ular ham
O'ynagani ketganmi?..

KOZIM HAYRON

(Manzara)

Kun botishi Kozimni
Juda hayron etibdi.
— Dada, quyosh dumalab,
Tog' boshiga yetibdi.
Yiqilibdi shekilli,
Burni qonab ketibdi...

OY

Tohir va bobojoni,
Qovun poylar kapada.
Ko'kda yulduz marjoni
G'ir-g'ir esar shabada.
Havas bilan Tohirjon,
Boqar yiroq-yiroqqa.
Yarmi kemtik oy chiqdi
O'xshab xuddi o'roqqa.
— Bundan o'n besh kun avval
Butungina oy edi.
Birov uni sindirib,
Qo'yganmi, — deb koyidi.

ЭСКИ БЎЛИБ ҚОЛАДИ

Дилшод янги туфлисин
Нимагадир киймайди.
Ялангоёқ юрар доим,
Балки кўзи қиймайди.

— Бор, туфлингни кийиб ол,
Бундай юриш ғалати.

— Тоға, уни кийсам-чи,
Эски бўлиб қолади...

1975

ESKI BO'LIB QOLADI

Dilshod yangi tufisin
Nimagadir kiymaydi.
Yalangoyoq yurar doim,
Balki ko'zi qiymaydi.

— Bor, tuflingni kiyib ol,
Bunday yurish g'alati.

— Tog'a, uni kiysam-chi,
Eski bo'lib qoladi...

1975

БОЛАЛАР ШОИРЛАРИ КУТУБХОНАСИ

ОЛАТОҒ- ЛОЛАТОҒ



ОЛАТОҒЛИК БЎЛАМАН

Олатоғлик бўламан,
Олатоғлик.
Қордан дурра боғлаган
Лолатоғлик.
Кийик юрар Олатоғ
Қоясида.
Уйимиз арчазорнинг
Соясида.
Олатоғда туғилиб,
Шунда ўсдим.
Овулимга меҳмон бўл,
Азиз дўстим!

ЯША, РАҲМАТ

Дилбар, Тўлан
Байрам билан
Бир-бирини қутлашар.
— Дўстим, Ҳасан,
Тезроқ ясан.
Чирмандани чал, Башар.

Юзи лўппи,
Бoshда дўппи,
То'ни йўл-йўл беқасам.
Бoshла тезроқ,
Вақт озроқ,
Кеч қоласан йўқласам.

Рака-рум-ранг!
Така-тум-танг!
Учиб қўяр елкаси.
Қойил, Ҳасан,
Қотирасан
Бу — Андижон полкаси!

Яша, раҳмат!
Куйлар Аҳмад,

OLATOG'LIK BO'LAMAN

Olatog'lik bo'laman,
Olatog'lik.
Qordan durra bog'lagan
Lolatog'lik.
Kiyik yurar Olatog'
Qoyasida.
Uyimiz archazorning
Soyasida.
Olatog'da tug'ilib,
Shunda o'sdim.
Ovulimga mehmon bo'l,
Aziz do'stim!

YASHA, RAHMAT

Dilbar, To'lan
Bayram bilan
Bir-birini qutlashar.
— Do'stim, Hasan,
Tezroq yasan.
Chirmandani chal, Bashar.

Yuzi lo'ppi,
Boshda do'ppi,
To'ni yo'l-yo'l beqasam.
Boshla tezroq,
Vaqt ozroq,
Kech qolasan yo'qlasam.

Raka-rum-rang!
Taka-tum-tang!
Uchib qo'yar yelkasi.
Qoyil, Hasan,
Qotirasan
Bu — Andijon polkasi!

Yasha, rahmat!
Kuyilar Ahmad,

Шеър ўқиган Омондир.
Шунинг билан,
Дилбар, Тўлан,
Концертимиз тамомдир.

ЯХМАЛАК

Тол-терақлар
Булдурўқ,
Жунжикаман
Ўтириб.
Йўлу, бекат
Музойнак.
Анҳор таққан
Қўзойнак.
Янги уст-бош
Эғнида.
Бурнин артиб
Еғнида,
Гапга кирмай
Мирҳайдар,
Яхмалакни
Зир ҳайдар.
Ғиз-ғиз учиб
Ўнгирдан,
Шошиб қолиб
У бирдан,
Тушиб кетди
Ариққа.
Усти боши
Ҳўл жиққа.
Қолди бир пой
Пиймаси.
Ойим нега
Куймасин?
Бир оёқда
Қўл тираб.
Укам турар,
Моўтираб...

She'r o'qigan Omondir.
Shuning bilan.
Dilbar, To'lan.
Konsertimiz tamomdir.

YAXMALAK

Tol-teraklar
Bulduruq,
Junjikaman
O'tirib.
Yo'l-u, bekat
Muzoynak.
Anhor taqqan
Ko'zoynak.
Yangi ust-bosh
Egnida,
Burnin artib
Yengida,
Gapga kirmay
Mirhaydar,
Yaxmalakni
Zir haydar.
G'iz-g'iz uchib
O'ngirdan,
Shoshib qolib
U birdan,
Tushib ketdi
Ariqqa.
Usti boshi
Ho'l jiqqa.
Qoldi bir poy
Piymasi.
Oyim nega
Kuymasin?
Bir oyoqda
Qo'l tirab.
Ukam turar,
Mo'ltirab...

ҚИШНИНГ ТҮНИ СЎКИЛАР

Хадемай қиш бўлди,
Жуда соз иш бўлди.

Завқланиб янада,
Сирғандик чанада.

Булутлар сим элак,
Бўғотда сумалак.

Ўйнадик ҳовлида,
Қор отар Мавлуда.

Хаво соф, тозадир,
Ғуборни ёзади.

Қиш тўни сўкилиб,
Қировлар тўкилиб,

Кун кулиб боқар-да,
Жой берар баҳорга.

ОЙ ПЕТРИ

Қора денгиз сатҳидан,
Уч минг метр Ой Петри.
Орти эса қўриқхона,
Кийикларга жой Петри.

Қрим тизма тоғларин
Қучар денгиз, қучар сув.
Ой Петридан бошланар,
Машҳур шовва Учан сув.

Ой Петрига булут қўнса,
Уч кун ёмғир ёғаркан.
Пар тўшакдай сирғалиб
Ялта сари оғаркан.

QISHNING TO'NI SO'KILAR

Hademay qish bo'ldi,
Juda soz ish bo'ldi.

Zavqlanib yanada,
Sirg'andik chanada.

Bulutlar sim elak,
Bo'g'otda sumalak.

O'ynadik hovlida,
Qor otar Mavluda.

Havo sof, tozadir,
G'uborni yozadi.

Qish to'ni so'kilib,
Qirovlar to'kilib,

Kun kulib boqar-da,
Joy berar bahorga.

OY PETRI

Qora dengiz sathidan,
Uch ming metr Oy Petri.
Orti esa qo'riqxona,
Kiyiklarga joy Petri.

Qrim tizma tog'larin
Quchar dengiz, quchar suv.
Oy Petridan boshlanar,
Mashhur shovva Uchan suv.

Oy Petriga bulut qo'nsa,
Uch kun yomg'ir yog'arkan.
Par to'shakday sirg'alib
Yalta sari og'arkan.

Йўлга тушиб тонг пайти,
Тогда қилдик нонушта.
Бундан яққол кўринади
Артек билан Алушта.

Кемалар бир маромда
Янгилаб борар изни.
Баҳайбат Айиқ тоғи
Симиради денгизни.

ВАРРАК

Укам Акбар варрагини
Апил-тапил битказиб,
Ойим берган ғалтак ипни
Бўйра чўпдан ўтказиб,
Чопганича чиқиб кетди,
Кўча томон пилдираб.
Қуёш эса тоғ ортига
Ўтган эди ғилдираб.
Акбар қайтди кўчадан
Ҳафсаласи пир бўлиб.
Ўчиrolмай қийналибди,
Хол иккови бир бўлиб.
— Саҳар туриб қуёшни
Боғлаб терак учига,
Маза қилиб учирай деб,
Ўйлаб қўйди ичида.

ЧАҚМОҚ

Ўғлим терар бойчечак,
Ўйинни ҳам унутган.
Баҳор эса осмонга
Қўйлак тикар булутдан...

Бир бола тузоқ қўйиб
Чумчуқ ушлар, қуш овлар.
Раҳмат ака отини
Ўтга қўяр тушовлаб.

Yo'lga tushib tong payti,
Tog'da qildik nonushta.
Bundan yaqqol ko'rinadi
Artek bilan Alushta.

Kemalar bir maromda
Yangilab borar izni.
Bahaybat Ayiq tog'i
Simiradi dengizni.

VARRAK

Ukam Akbar varragini
Apil-tapil bitkazib,
Oyim bergan g'altak ipni
Bo'ya cho'pdan o'tkazib,
Chopganicha chiqib ketdi,
Ko'cha tomon pildirab.
Quyosh esa tog' ortiga
O'tgan edi g'ildirab.
Akbar qaytdi ko'chadan
Hafsalasi pir bo'lib.
Uchirolmay qiyalibdi,
Xol ikkovi bir bo'lib.
— Sahar turib quyoshni
Bog'lab terak uchiga,
Maza qilib uchiray deb,
O'ylab qo'ydi ichida.

CHAQMOQ

O'g'lim terar boychechak,
O'yinni ham unutgan.
Bahor esa osmonga
Ko'ylak tikar bulutdan...

Bir bola tuzoq qo'yib
Chumchuq ushlar, qush ovlar.
Rahmat aka otini
O'tga qo'yar tushovlab.

Лов-лов ёшиб қизғалдоқ,
Қир бағрида яшнади.
Чақмоқ чақди қарсиллаб,
Ёмғир ёға бошлади.

Ўғлим чопар мен томон,
Гул сайрини унутган.
Баҳор кўйлақ кийдирар,
Кўк эғнига булутдан...

АҒДАРИШМОҚ

Ағдаришмоқ¹ саз ўйин,
Полвонлар эгмас бўйин.
Даврани кенг оламин,
Чунки тенгқур боламин.
Шайландим миниб эшак,
Акмал ҳам чиқди бешак.
Сўнг бoшланди тортишув.
Тез йиқитиш — шарти шу.
Мақтовлар ошар бoшдан.
— Қани ол, — дер — ёнбoшдан.
Узанига тиралиб,
Торта кетдим буралиб.
Ўтирганлар «ух» дейди,
Акмал «отин» чуҳ дейди,
У олгач этагимдан,
Тоқим тушди тагимдан.
Кўзимни очсам аранг,
Полда ётибман қаранг.
Тушим экан хайрият,
Ўнгимда бўлса... Уят...

¹ Қирғилча куч синаш ўйини.

Lov-lov yonib qizg'aldoq,
Qir bag'rida yashnadi.
Chaqmoq chaqdi qarsillab,
Yomg'ir yog'a boshladi.

O'g'lim chopar men tomon,
Gul sayrini unutgan.
Bahor ko'ylak kiydirar,
Ko'k egniga bulutdan...

AG'DARISHMOQ

Ag'darishmoq¹ soz o'yin,
Polvonlar egmas bo'yin.
Davrani keng olamiz,
Chunki tengqur bolamiz.
Shaylandim minib eshak,
Akmal ham chiqdi beshak.
So'ng boshlandi tortishuv.
Tez yiqitish — sharti shu.
Maqto'vlar oshar boshdan.
— Qani ol, — der — yonboshdan.
Uzangiga tiralib,
Torta ketdim buralib.
O'tirganlar «uh» deydi,
Akmal «otin» chuh deydi,
U olgach etagimdan,
To'qim tushdi tagimdan.
Ko'zimni ochsam arang,
Polda yotibman qarang.
Tushim ekan xayriyat,
O'ngimda bo'lsa... Uyat...

¹ Qirg'izcha kuch sinash o'yini.

ОНАЖОНИМ

Маъно тўла гапида,
Ўнг қўлида рапида
Онажоним нон ёпар.

Чопар эдим бог'ора,
Қўлда сингги зог'ора,
Жонажоним нон ёпар.

...Жанг борарди ўлкада,
Юрт ташвиши елкада,
Чарог'боним нон ёпар.

Отам тishлаган патир,
Хамон михда турадир...
Нур жаҳоним нон ёпар.

Ўша тўқочга мослаб,
Зувала узиб, ростлаб,
Меҳрибоним нон ёпар.

ЎҚИРИҚ¹

Туни билан Қоратог'да
Бўрон тинмас ўкириб.
Оч бўридай улийди,
Қор тўзритиб, бўкириб.

Тентаксой ҳам димланиб,
Тошни ғажир кўпириб.
Дош беролмай тўзонга
Оқиб кетди кўпирик.

Олиб қочар тек қўйсанг
Бўз ўтовни ўпириб.
Ўйланаман отамнинг
Нақ пинжида ўтириб.

¹ Ўқириқ — ушга қил арқон боғланган таяқ.

ONAJONIM

Ma'no to'la gapida,
O'ng qo'lida rapida
Onajonim non yopar.

Chopar edim bog' ora,
Qo'lda singgi zog' ora,
Jonajonim non yopar.

...Jang borardi o'lkada,
Yurt tashvishi yelkada,
Charog'bonim non yopar.

Otam tishlagan patir,
Hamon mixda turadir...
Nur jahonim non yopar.

O'sha to'qochga moslab,
Zuvala uzib, rostlab,
Mehribonim non yopar.

O'QIRIQ¹

Tuni bilan Qoratog'da
Bo'ron tinmas o'kirib.
Och bo'riday uliydi,
Qor to'zg'itib, bo'kirib.

Tentaksoy ham dimlanib,
Toshni g'ajir ko'pirib.
Dosh berolmay to'zonga
Oqib ketdi ko'pirik.

Olib qochar tek qo'ysang
Bo'z o'tovni o'pirib.
O'ylanaman otamning
Naq pinjida o'tirib.

¹ O'qiriq — uchiga qil arqon bog'langan tayoq.

— Ўғлим, — тойдек бўрон ҳам
Асовланар ўжириб.
— Жиловлэйман мен уни,
Ясаб улкан ўқирик...

КУШАНДА

Қинғир оёқ ўргимчакни
Билсанг, укам,
Тўр тўқиши балиқчига
Ўхшар экан.
Тўрни аста ўлжасига
Чоғлаб ташлар.
Чивинларнинг қўл-оёғин
Боғлаб ташлар.
Искабтопар исканжада
Визиллайди.
Бу жанг эса бизга унча
Сезилмайди.
Уни кўриб, бобом бўлса
Ўшанда дер:
— Ҳашарот ҳам бир-бирига
Кушандадир...

БАҲОР КЕЛГАЧ

Қиш қорини супурди,
Қуёш нурин уфурди,
Ялпиз ҳиди гупурди,
Баҳор келгач.

Чақмоқ кўкда ёнғоқ чақди,
Қизғалдоқлар селда оқди,
Қуёш яна кулиб боқди,
Баҳор келгач.

Қўзиқорин тердик тоғда,
Одил бормаё қолди доғда.

— O'g'lim, — toydek bo'ron ham
Asovlanar o'kirib.
— Jilovlayman men uni,
Yasab ulkan o'qiriq...

KUSHANDA

Qing'ir oyoq o'rgimchakni
Bilsang, ukam,
To'r to'qishi baliqchiga
O'xshar ekan.
To'rni asta o'ljasiga
Chog'lab tashlar.
Chivinlarning qo'l-oyog'in
Bog'lab tashlar.
Iskabtopar iskanjada
Vizillaydi.
Bu jang esa bizga uncha
Sezilmaydi.
Uni ko'rib, bobom bo'lsa
O'shanda der:
— Hasharot ham bir-biriga
Kushandadir...

BAHOR KELGACH

Qish qorini supurdi,
Quyosh nurin ufurdi,
Yalpiz hidi gupurdi,
Bahor keligach.

Chaqmoq ko'kda yong'oq chaqdi,
Qizg'aldoqlar selda oqdi,
Quyosh yana kulib boqdi,
Bahor keligach.

Qo'ziqorin terdik tog'da,
Odil bormay qoldi dog'da.

Сўнг қовуриб едик ёгда,
Баҳор келгач.

Ялангоёқ қирда чопдик,
Сават-сават жағжағ топдик.
Икки тандир сомса ёпдик,
Баҳор келгач.

МОМАҚАЙМОҚ

Момақаймоқ, қуёш нури,
Сенга кўпроқ оқарми?
Ё сариқ соч ўзингга
Ҳаддан ортиқ ёқарми?

Бутун кўриб танимай,
Кўплар ҳайрон боқарди.
Қани айт-чи, сочинг нега
Бир кечада оқарди?

Оҳиста қўл узатсам,
Шамол турди аксига.
Сочинг тўзғиб бирданига
Тушдинг елнинг рақсига.

Умрим бекор ўтмабди,
Шунинг ўзи қадрли.
Нетай, уч кун бўлса-да,
Яшнатдим қир-адирни.

ЎҒЛИМГА

Жанг борарди юрtdа қаттол,
Қирза этик кўрмай ҳатто,
Қир-чир қўйлак, ёқавайрон,
Ўсган эдик, бўлма ҳайрон.
Туфли қайда, бошлар яланг,
Бошоқ териб ёшу яланг,
Зогора-ю, думбул ердик,

So'ng qovurib yedik yog'da,
Bahor kelgach.

Yalangoyoq qirda chopdik,
Savat-savat jag'jag' topdik.
Ikki tandir somsa yopdik,
Bahor kelgach.

MOMAQAYMOQ

Momaqaymoq, quyosh nuri,
Senga ko'proq oqarmi?
Yo sariq soch o'zingga
Haddan ortiq yoqarmi?

Bugun ko'rib tanimay,
Ko'plar hayron boqardi.
Qani ayt-chi, soching nega
Bir kechada oqardi?

Ohista qo'l uzatsam,
Shamol turdi aksiga.
Soching to'zg'ib birdaniga
Tushding yelning raqsiga.

Umrin bekor o'tmabdi,
Shuning o'zi qadrli.
Netay, uch kun bo'lsa-da,
Yashnatdim qir-adirni.

O'G'LIMGA

Jang borardi yurtda qattol,
Kirza etik ko'rmay hatto,
Kir-chir ko'ylak, yoqavayron,
O'sgan edik, bo'lma hayron.
Tufli qayda, boshlar yalang,
Boshog terib yosh-u yalang,
Zog'ora-yu, dumbul yerdik,

Аталага шукр дердик.
 Уруш деса кўнглим гашким...
 Сенга келар ҳавас, рашким...
 Ўзинг бундоқ кўргин ўйлаб,
 Қўп-қўп костюм, сара кўйлак.
 Бизнинг ёшлик, ўғлим. бир оз
 Оғир ўтган, билсанг бу рост.
 Ўйлаб иш қил, бoshдан тортиб,
 Такасаланг бўлма ортиқ.
 Ҳар нарса мо'л то'кин yurtkim,
 Tuprog'ini кўзга суртгин.

БАРЧА ҚОЙИЛ

Давра тобда,
 Нор рубобда
 «Баҳор вальси»н
 Яна чалсин.
 Узат найни,
 Кел, оғайни.
 Мелиқўзи,
 Чангда ўзи
 Жўр овоздир,
 Зўр овоздир.
 Қилмайин ноз,
 Ўйнар Гулноз.
 Кейин Жулан,
 Қўбиз билан
 Қўшиқ айтди,
 Жўшиб айтди.
 Йўқдир армон,
 Янгра гармон.
 Саша, Ноил,
 Барча қойил.
 Яша, Гани,
 «Лезгинка»ни,
 Қийиб қўйдинг,
 Қийиб қўйдинг.
 Шу ёз чоғи.

Atalaga shukr derdik.
 Urush desa ko'nglim g'ashkim...
 Senga kelar havas, rashkim...
 O'zing bundoq ko'rgin o'ylab,
 Qo'sh-qo'sh kostyum, sara ko'ylak.
 Bizning yoshlik, o'g'lim, biroz
 Og'ir o'tgan, bilsang bu rost.
 O'ylab ish qil, boshdan tortib,
 Takasaltang bo'lma ortiq.
 Har narsa mo'l to'kin yurtkim,
 Tuprog'ini ko'zga surtgin.

BARCHA QOYIL

Davra tobda,
 Nor rubobda
 «Bahor valsi»n
 Yana chalsin.
 Uzat nayni,
 Kel, og'ayni.
 Meliqo'zi.
 Changda o'zi
 Jo'r ovozdир,
 Zo'r ovozdир.
 Qilmayin noz,
 O'ynar Gulnoz.
 Keyin Jo'lan,
 Qo'biz bilan
 Qo'shiq aytdi,
 Jo'shib aytdi.
 Yo'qdir armon,
 Yangrar garmon.
 Sasha, Noil,
 Barcha qoyil.
 Yasha, G'ani,
 «Lezginka»ni,
 Qiyib qo'yding,
 Kiyib qo'yding.
 Shu yoz chog'i,

Артек бори
Ха, ғоятда,
Ниҳоятда,
Олди ҳусн,
Байрам тусин.
Ёнди лов-лов,
Гулхан — олов.
Қардошликни —
Ва ёшликни
Қидик таъриф,
Дейди, Маъруф.

ЙИЛҚИЧИ

— Фармон ота,
Ҳорманг, ота!
Касбингизга —
Борман, ота.

— Аҳмад, ўғлим,
Раҳмат, ўғлим!
Ҳеч кўрмагин,
Заҳмат, ўғлим.

Чавандозим!
Қишин-ёзин,
Йилқичига —
Чидам лозим.

— Тўсиқлардан
Ўтиб бардам,
Сизга доим —
Бергум ёрдам.

— Аҳмад, ўғлим,
Раҳмат, ўғлим!

Artek bog'i
Ha, g'oyatda,
Nihoyatda.
Oldi husn,
Bayram tusin.
Yondi lov-lov,
Gulxan — olov.
Qardoshlikni —
Va yoshlikni
Qildik ta'rif,
Deydi, Ma'ruf.

YILQICHI

— Farmon ota,
Hormang, ota!
Kasbingizga —
Borman, ota.

— Ahmad, o'g'lim,
Rahmat, o'g'lim!
Hech ko'rmagin,
Zahmat, o'g'lim.

Chavandozim!
Qishin-yozin,
Yilqichiga —
Chidam lozim.

— To'siqlardan
O'tib bardam,
Sizga doim —
Bergum yordam.

— Ahmad, o'g'lim,
Rahmat, o'g'lim!

ЁШ ДОРБОЗЛАР

Қўшниларим — Анвар, Ўктам,
Дорга ихлос қўйган кўпдан.
Тутга арқон тортиб боғлар,
Ёш дорбозлар, ёш дорбозлар.

Кўкни тутар найнинг саси,
Жом ва пақир чирмандаси.
Лангар тутиб қаддин — ростлар —
Ёш дорбозлар, ёш дорбозлар.

Масхарабоз Каримберди,
— Қани, қарсак чалинг, — дерди.
Оёқ серпиб, куйга мослар —
Ёш дорбозлар, ёш дорбозлар.

Ғайратидан дил энтикар,
Балки ойга дор ҳам тикар.
Машқ қилса, қишу ёзлар,
Шу дорбозлар, ёш дорбозлар.

ҒИШТ ҚУЯМИЗ

Деманг бизни олифта,
То'рт хонали қолипда
Ғишт қуямиз.

Қум сепади Комилжон,
Дилшод, Беҳзод жамулжам,
Ғишт қуямиз.

Лойни бир оз тиндириб,
Сув захрини синдириб,
Ғишт қуямиз.

Сергиб қолар асталаб,
Уни териб — дасталаб,
Ғишт қуямиз.

YOSH DORBOZLAR

Qo'shnilarim — Anvar, O'ktam,
Dorga ixlos qo'ygan ko'pdan.
Tutga arqon tortib bog'lar,
Yosh dorbozlar, yosh dorbozlar.

Ko'kni tutar nayning sasi,
Jom va paqir chirmandasi.
Langar tutib qaddin — rostlar —
Yosh dorbozlar, yosh dorbozlar.

Masxaraboz Karimberdi,
— Qani, qarsak chaling, — derdi,
Oyoq serpib, kuyga moslar —
Yosh dorbozlar, yosh dorbozlar.

G'ayratidan dil entikar,
Balki oyga dor ham tikar.
Mashq qilsa, qish-u yozlar,
Shu dorbozlar, yosh dorbozlar.

G'ISHT QUYAMIZ

Demang bizni olifta,
To'rt xonali qolipda
G'isht quyamiz.

Qum sepadi Komiljon,
Dilshod, Behzod jamuljam,
G'isht quyamiz.

Loyni biroz tindirib,
Suv zahrini sindirib,
G'isht quyamiz.

Sergib qolar astalab,
Uni terib — dastalab,
G'isht quyamiz.

Уй тикланар орада,
Ишлар қизғин боради,
Ғишт қуямиз.

Завқли ўтар ёзги таътил,
Пешана тер ҳалол татир,
Ғишт қуямиз.

ШОЛИ «ПОЛВОН»

«Саксон кунда савоқдаман,
Тоқсон кунда товоқдаман»,
Деб мақтанар шоли полвон,
Ғам-ташвишдан ҳоли полвон.
Сувга сира тўймаслигин,
Деҳқонни тинч қўймаслигин
Балки билмай мақтанади,
Ёки атай нақ тонади,
У жувоздан ўтгунича,
То қозонга етгунича,
Қадоқ қўлли деҳқон акам,
Тиним билмас, ҳа, чинакам.
Меҳнатга шай, енги турмак,
Шунинг учун босмас курмак.
Мақтовга кўп берилмагин,
Камтарин бўл, керилмагин.

СУМАЛАК

(Манзара)

Бойчечаклар ниш уриб
То тургунча ўрнидан,
Баҳор қишни тарновга
Осиб қўйди бурнидан.

Uy tiklanar orada,
Ishlar qizg'in boradi,
G'isht quyamiz.

Zavqli o'tar yozgi ta'til,
Peshana ter halol tatir,
G'isht quyamiz.

SHOLI «POLVON»

«Sakson kunda savoqdaman,
To'qson kunda tovoqdaman»,
Deb maqtanar sholi polvon,
G'am-tashvishdan xoli polvon.
Suvga sira to'ymasligin,
Dehqonni tinch qo'ymasligin
Balki bilmay maqtanadi,
Yoki atay naq tonadi,
U juvozdan o'tgunicha,
To qozonga yetgunicha,
Qadoq qo'lli dehqon akam,
Tinim bilmas, ha, chinakam.
Mehnatga shay, yengi turmak,
Shuning uchun bosmas kurmak.
Maqtovg'a ko'p berilmagin,
Kamtarin bo'l, kerilmagin.

SUMALAK

(Manzara)

Boychechaklar nish urib
To turguncha o'rnidan,
Bahor qishni tarnovga
Osib qo'ydi burnidan.

БУҒДОЙЗОРДА

— Нега буғдой бош эгар? —
Савол бердим дадамга.
— Меҳнатини олқишлаб,
Таъзим қилар одамга.
— Тилла ранга уларни
Кимлар бўяб кетишган?
— Қадок қўлли деҳқонлар
Терлар тўкиб экишган.
Шу туфайли ҳар бошоқ,
Олтин бўлиб етишган.

КУЗ

Яна хазонрезгилик,
Боғлар ранги синиқди.
Дилда ҳоким эзгулик,
Анҳорда сув тиниқди.

Оқ яктакли қайинлар
Тақди яна зар балдоқ.
Қушларга гап тайинлаб,
Чағ-чағлайди зарғалдоқ.

Уфқ эса лолагун,
Дарахтлардан ранг олар.
Хайрлашиб куз бугун,
Сочар олтин тангалар...

БУВИМЛАРГА МАЗА-ДА

— Бувимларга маза-да, —
Дейди кулиб Озода.
Ҳайрон Мухтор ва Гўлсум,
— Нимага? — сўрар Унсун.
— Уларни-чи, тиши йўқ,
Оғриқ билан иши йўқ...

BUG'DOYZORDA

— Nega bug'doy bosh egar? —
Savol berdim dadamga.
— Mehnatini olqishlab,
Ta'zim qilar odamga.
— Tilla rangga ularni
Kimlar bo'yab ketishgan?
— Qadoq qo'lli dehqonlar
Terlar to'kib ekishgan.
Shu tufayli har boshog',
Oltin bo'lib yetishgan.

KUZ

Yana xazonrezgilik,
Bog'lar rangi siniqdi.
Dilda hokim ezgulik,
Anhorda suv tiniqdi.

Oq yaktakli qayinlar
Taqdi yana zar baldoq.
Qushlarga gap tayinlab,
Chag'-chag'laydi zarg'aldoq.

Ufq esa lolagun,
Daraxtlardan rang olar.
Xayrlashib kuz bugun,
Sochar oltin tangalar...

BUVIMLARGA MAZA-DA

— Buvimlarga maza-da, —
Deydi kulib Ozoda.
Hayron Muxtor va Gulsum,
— Nimaga? — so'rar Unsun.
— Ularni-chi, tishi yo'q,
Og'riq bilan ishi yo'q...

ЖОЙИГА ОСЯПМАН...

Назми хола кўрпа қавиб
Ўтирарди супада.
Набираси хом олмани
Ўзиб солар липпага.
— Шохда нима қиляпсан?
Пастга туш, Хосиятхон!
— Тўкилган олмаларни
Жойига осаяпман...

ЯЛАЯПМАН

— Каримахон, қайга кетдинг?
Кел, сочимни тараяпман.
Қатикни тез олиб чиқ.
— Ҳозир опа қараяпман,
— Озроқ эди ичиб қўйма,
— Ичганим йўқ, ялаяпман...

МАЙИЗ

— Отинг нима, қизалоқ?
— Менми, тоға, Лоламан.
— Ол майиздан бир ҳовуч,
— Йўқ, одобли боламан.
Ҳовучингиз каттароқ,
Сиз берсангиз оламан...

БЎЛМАСАМ-ЧИ...

Чиқдик қуён овига,
Ўнғор тоғнинг зовига.
Қоринни тўқлагунча,
Милтиқни ўқлагунча —
Қуён қочди жарликка,
Ахир бу ўжарлик-да.
Бўлмасам-чи, ишон-да,
Урар эдик нишонга...

JOYIGA OSYAPMAN...

Nazmi xola ko'rpa qavib
O'tirardi supada.
Nabirasi xom olmani
Uzib solar lippaga.
— Shoxda nima qilyapsan?
Pastga tush, Xosiyatxon!
— To'kilgan olmalarni
Joyiga osayapman...

YALAYAPMAN

— Karimaxon, qayga ketding?
Kel, sochimni tarayapman.
Qatiqni tez olib chiq.
— Hozir opa qarayapman,
— Ozroq edi ichib qo'yma,
— Ichganim yo'q, yalayapman...

MAYIZ

— Oting nima, qizaloq?
— Menmi, tog'a, Lolaman.
— Ol mayizdan bir hovuch,
— Yo'q, odobli bolaman.
Hovuchingiz kattaroq,
Siz bersangiz olaman...

BO'LMASAM-CHI...

Chiqdik quyon oviga,
O'ng'or tog'ning zoviga.
Qorinni to'qlaguncha,
Miltiqni o'qlaguncha —
Quyon qochdi jarlikka,
Axir bu o'jarlik-da.
Bo'lmasam-chi, ishon-da,
Urar edik nishonga...

ҚАРИБ ҚОЛИБДИ

Дўнг тепага Розик ота
Макка экувди.
Эгатини тор қаторлаб,
Якка экувди.

Пешана тер натижаси
Дарҳол сезилиб,
Ёш ниҳоллар маржондайин
Чиқди тизилиб.

Йиғилгунча арпазорнинг
Сомон, похоти,
Макка қариб, кўкси узра
Тушмиш соқоли...

СИЧҚОННИНГ ОРЗУСИ

— Ўсиб-унсам,
Кучга тўлсам,
Мен-чи, мушук бўламан.

Каламушнинг —
Ғаламуснинг
Қириб, додин бераман.

Дея сўйлаб,
Аста ўйнаб,
Сичқон чиқди эшикка.

Ўша онда,
Пешайвонда
Кўзи тушди мушукка.

Шошганича,
Қочганича,
Қириб кетди тешикка...

QARIB QOLIBDI

Do'ng tepaga Roziq ota
Makka ekuvdi.
Egatini tor qatorlab,
Yakka ekuvdi.

Peshana ter natijasi
Darhol sezilib,
Yosh nihollar marjondayin
Chiqdi tizilib.

Yig'ilguncha arpazorning
Somon, poxoli,
Makka qarib, ko'ksi uzra
Tushmish soqoli...

SICHQONNING ORZUSI

— O'sib-unsam,
Kuchga to'lsam,
Men-chi, mushuk bo'laman.

Kalamushning —
G'alamusning
Qirib, dodin beraman.

Deya so'ylab,
Asta o'ynab,
Sichqon chiqdi eshikka.

O'sha onda,
Peshayvonda
Ko'zi tushdi mushukka.

Shoshganicha,
Qochganicha,
Kirib ketdi teshikka...

ПАШША

Ўрин билан Миrabбос
Сумалак ялашарди.
Бир пашша гашига тегиб
Ширани талашарди.

Хира пашша қувганга
На унади, на қўнди.
Бирдан у Ўринбойнинг
Бурнига келиб қўнди...

Мираббос қўзин қисиб:
— Шошма, — деди Ўринга.
Қаранг, ҳаш-паш дегунча,
Бир муштлиди бурунга...

Пашша-ку тутқич бермай,
Учиб кетди зинғилаб.
Ўриннинг бурни қонаб,
Йиғлар эди минғирлаб...

ҲАЛИ ЁШ-ДА...

— Доскага чиқ, Мукамбар,
Бўрни ол-чи, хўш қани.
Битта мисол ишлаймиз,
Учга учни қўш, қани?

Лекин оддий мисолни
Ечолмади Мукамбар.
Содиқ ака сўраб қолди:
— Айт-чи, қанча уканг бор?

— Олтита.
— Улар бирдан конфет еса,
Бўлар нечта?
— Бешта.

PASHSHA

O'rin bilan Mirabbos
Sumalak yalashardi.
Bir pashsha g'ashga tegib
Shirani talashardi.

Xira pashsha quvganga
Na unadi, na ko'ndi.
Birdan u O'rinboynig
Burniga kelib qo'ndi...

Mirabbos ko'zin qisib:
— Shoshma, — dedi O'ringa.
Qarang, hash-pash deguncha,
Bir mushtladi burunga...

Pashsha-ku tutqich bermay,
Uchib ketdi zing'illab.
O'rinning burni qonab,
Yig'lar edi ming'irlab...

HALI YOSH-DA...

— Doskaga chiq, Mukambar,
Bo'rni ol-chi, xo'sh qani.
Bitta misol ishlaymiz,
Uchga uchni qo'sh, qani?

Lekin oddiy misolni
Yecholmadi Mukambar.
Sodiq aka so'rab qoldi:
— Ayt-chi, qancha ukang bor?

— Oltita.
— Ular birdan konfet yesa,
Bo'lar nechta?
— Beshta.

Ҳеч-да!
Шошилмасдан ўйла бoshда.
— Битта укам конфет емас,
Ҳали ёш-да...

МАҚТАНЧОҚ ЧУМОЛИ

Ўқариқдан
Чим олиниб,
Ини кўчди
Чумолини.
Уймалашиб
Ҳайрон боқди.
Беш-ўнтаси
Сувда оқди.
Бир чумоли,
Шу пайт қаранг
Чиқиб олди
Тошга аранг.
Қўл-оёғи
Қалтирайди.
Кўзи тиниб,
Жавдирайди.
Тол чивиги
Бўлди нарвон.
Ўтиб олгач,
У беармон,
Бошқаларга
Мақтанди хўп:
— Орамизда
Қўрқоқлар кўп.
Ўрناق олса,
Бўлар мандан.
Сузиб ўтдим,
Океандан...

Hech-da!
Shoshilmasdan o'yla boshda.
— Bitta ukam konfet yemas,
Hali yosh-da...

MAQTANCHOQ CHUMOLI

O'qariqdan
Chim olinib,
Ini ko'chdi
Chumolini.
Uymalashib
Hayron boqdi.
Besh-o'ntasi
Suvda oqdi.
Bir chumoli,
Shu payt qarang
Chiqib oldi
Toshga arang.
Qo'l-oyog'i
Qaltiraydi.
Ko'zi tinib,
Javdiraydi.
Tol chivig'i
Bo'ldi narvon.
O'tib olgach,
U bearmon,
Boshqalarga
Maqtandi xo'p:
— Oramizda
Qo'rqqqlar ko'p.
O'mak olsa,
Bo'lar mandan.
Suzib o'tdim,
Okeandan...

ОВДА

Овга чиқдик този билан,
Боққан эдик ёзи билан.

Оқ либосда дала-адир,
Таёқ ушлаб борар Қодир.

— Ол, кетди деб қолди бирдан.
Итим чоғиб ўтди қирдан.

Менга сапчиб ҳурар този,
«Ўлжа» билан турар този.

Бориб қўрсак яқинига,
Эски по'стак тақимида...

ҚИРҒОВУЛ

— Паррандалар ичиди
Тез учари қирғовул.
Нима учун, Шокиржон,
Меҳр қўйган қирга ул?!

— Қирғовулнинг парвози,
Боқмагани боқтирар.
У қирлардай поёнсиз,
Кенг оламни ёқтирар...

КЎКЛАМ ҚУВОНЧИ

Симда қатор,
Қалдирғочлар.
Важир-вужир
Сухбат бoshлар...
— Бу йил баҳор,
Создир қушлар.
Тезроқ келинг
Тенги-тўшлар.

OVDA

Ovga chiqdik tozi bilan,
Boqqan edik yozi bilan.

Oq libosda dala-adir,
Tayoq ushlab borar Qodir.

— Ol, ketdi deb qoldi birdan,
Itim chopib o'tdi qirdan.

Menga sapchib hurar tozi,
«O'lja» bilan turar tozi.

Borib ko'rsak yaqiniga,
Eski po'stak taqimida...

QIRG'OVUL

— Parrandalar ichida
Tez uchari qirg'ovul.
Nima uchun, Shokirjon,
Mehr qo'ygan qirga ul?!

— Qirg'ovulning parvozi,
Boqmaganni boqtirar.
U qirlarday poyonsiz,
Keng olamni yoqtirar...

KO'KLAM QUVONCHI

Simda qator,
Qaldirg'ochlar.
Vajir-vujir
Suhbat boshlar...
— Bu yil bahor,
Sozdir qushlar.
Tezroq keling
Tengi-to'shlar.

Дўстим, Лайлак,
Билсин ҳамма.
Деб йўллашар
Телеграмма.
— Ким орқали?
— Сим орқали...

ЎЙЛАБ-НЕТМАЙ

Қора қурум карнайга
Ўя қурди чуғурчиқ.
Қўринганга мақтанар:
— Уйимни кўр, югур, чиқ.

Доим шошиб иш тутар,
Ўйлаб-нетмай кетини.
Айтинг, энди ким ювар,
Қурум босган бетини?..

ЧАҚИМЧИНИНГ ЖАЗОСИ

Синчалак билан Читтак
Яшарди иноқ, аҳил.
Ташвишга қўйди қиттак —
Ўларни чумчуқ бахил.
Ҳасади ҳаддан ошиб
Ў ён-бу ён чопарди
Ва ўртада гап ташиб,
Шундан лаззат топарди...
Бировга чуқур ўйган
Чумчуқ макри билинди.
Мансуржон дўнгги қўйган
Пат тузоққа илинди...

Do'stim, Laylak,
Bilsin hamma.
Deb yo'llashar
Telegramma.
— Kim orqali?
— Sim orqali...

О'ЙЛАБ-НЕТМАЙ

Qora qurum karnayga
Uya qurdi chug'urchiq.
Ko'ringanga maqtanar:
— Uyimni ko'r, yugur, chiq.

Doim shoshib ish tutar,
O'ylab-netmay ketini.
Ayting, endi kim yuvar,
Qurum bosgan betini?..

ШАҚИМЧИНИНГ ЖАЗОСИ

Sinchalak bilan Chittak
Yashardi inoq, ahil.
Tashvishga qo'ydi qittak —
Ularni chumchuq baxil.
Hasadi haddan oshib
U yon-bu yon chopardi
Va o'rtada gap tashib,
Shundan lazzat topardi...
Birovga chuqur o'yan
Chumchuq makri bilindi.
Mansurjon do'nggi qo'yan
Pat tuzoqqa ilindi...

КЕТМАСАЙДИ ГАП ТАРАБ...

Сўз етмайди
 Таърифга,
 Шариф тоға
 Орифга
 Совға қилди
 Зўр қовоқ.
 Беданали —
 Тўрқовоқ.
 Ғамлаб тариқ,
 Пишлоқдан,
 Хурсанд қайтдик
 Қишлоқдан.
 Ордик беҳи
 Шохига.
 Мамнун Талъат,
 Шоҳида.
 Кўниб қолди
 Шаҳарга.
 Сайраб ҳар кун
 Саҳарда.
 — Бу қовоққа,
 Бедана.
 Ҳеч ярашмас,
 Бегона.
 Дея акам —
 Элтурди.
 Темир қафас,
 Келтирди.
 Янги уйга
 Кўчирдик.
 Аммо қушча
 Чўчирди.
 Худди ўша
 Нафасда,
 Қаранг темир
 Қафасда,
 Қаддин ростлаб,

КЕТМАСАЙДИ ГАП ТАРАБ...

So'z yetmaydi
 Ta'rifga,
 Sharif tog'a
 Orifga
 Sovg'a qildi
 Zo'r qovoq.
 Bedanali —
 To'rqovoq.
 G'amlab tariq,
 Pishloqdan,
 Xursand qaytdik
 Qishloqdan.
 Osdik behi
 Shoxiga.
 Mammun Tal'at,
 Shohida.
 Ko'nib qoldi
 Shaharga.
 Sayrar har kun
 Saharda.
 — Bu qovoqqa,
 Bedana.
 Hech yarashmas,
 Begona.
 Deya akam —
 Elturdy.
 Temir qafas,
 Keltirdi.
 Yangi uyga
 Ko'chirdik.
 Ammo qushcha
 Cho'chirdi.
 Xuddi o'sha
 Nafasda,
 Qarang temir
 Qafasda,
 Qaddin rostlab,

Туrolмай,
Cирганарди
Юроlмай.
Ўжарлигин
Билдирди.
Сўнг ойнани
Синдирди.
Бизни хафа,
Хит қилиб.
Демай қўйди,
Битбилдиқ.
Отам эса,
Койиди:
— Унга сирдош,
Жой эди.
Ўғлим, бу жўр.
Майнамас.
У қафасда
Сайрамас.
Кейин билсак,
Тўрқовоқ,
Экан жуда
Зўр қовоқ.
Кетмасайди
Гап тараб,
Гап тараб...
Бедана дер:
Так-тарак,
Так-тарак...

1978

Turolmay,
Sirg'anardi
Yurolmay.
O'jarligin
Bildirdi.
So'ng oynani
Sindirdi.
Bizni xafa,
Xit qilib.
Demay qo'ydi,
Bitbildiq.
Otam esa,
Koyidi:
— Unga sirdosh,
Joy edi.
O'g'lim, bu jo'r,
Maynamas.
U qafasda
Sayramas.
Keyin bilsak,
To'rqovoq,
Ekan juda
Zo'r qovoq.
Ketmasaydi
Gap tarab,
Gap tarab...
Bedana der:
Tak-tarak,
Tak-tarak...

1978

ЖҮНАТАМАН ҚУЕШНИ



КЎНГЛИМ ЎСАР ТОҒДАЙИН

Ҳар гал борсам яйловга
Кўнглим ўсар тоғдайин.
Меҳмон келса, чўпонлар
Эриб кетар ёғдайин.

Отни тезлаб жилғадан
Тушиб келар қария.
Қўш саночда қимизни
Пишиб келар қария.

— Тошўчоққа ўт қалаб,
Дастурхон сол, ҳой, Турар.
Зайнаб хола бўғриқиб
Қатламага мой сулар.

Ҳайдаб борар тўрт отлиқ
Икки уюр йилқини.
Тешиктошда иш тигиз,
Авжида жун қирқими.

Рисмат бобо ўтовда
Қамчи ўриб ўтирар.
Икки кампир ширдоқ¹қа
Гулдан нусха кўчирар.

Мен яйловга чанқоқман,
Чўлда қолган ташнадай.
Чунки, сокин, беғубор,
Турна кўзли чашмадай.

КО'NGLIM O'SAR TOG'DAYIN

Har gal borsam yaylovga
Ko'nglim o'sar tog'dayin.
Mehmon kelsa, cho'ponlar
Erib ketar yog'dayin.

Otni tezlab jilg'adan
Tushib kelar qariya.
Qo'sh sanochda qimizni
Pishib kelar qariya.

— Toshchoqqa o't qalab,
Dasturxon sol, hoy, Turar.
Zaynab xola bo'g'riqib
Qatlamaga moy surar.

Haydab borar to'rt otliq
Ikki uyur yilqini.
Teshiktoshda ish tig'iz,
Avjida jun qirqimi.

Rismat bobo o'tovda
Qamchi o'rib o'tirar.
Ikki kampir shirdoq'qa
Guldan nusxa ko'chirar.

Men yaylovga chanqoqman,
Cho'lda qolgan tashnaday.
Chunki, sokin, beg'ubor,
Turna ko'zli chashmaday.

¹ Ширдоқ — гиламнинг бир тури.

¹ Shirdoq — gilamning bir turi.

БОЙЧЕЧАК

— Ҳой, чечак,
Бойчечак!
Яшнаб кетди қир таги.
Қуёшмисан қирдаги?
— Биз офтобнинг парчаси!
Очиб ернинг дарчасин,
Шу тупроққа бойландик,
Бойчечакка айландик.
— Ҳой, чечак,
Бойчечак!
Қара оёқ остини,
Ёки уйқу босдимми?
— Кутиб сени, баҳорни?
Ва беғубор наҳорни
Сарғайиб кетди рангим.
— Сўзларимга ишонгин,
Баҳордан элчи-чечак,
Раҳмат сенга, бойчечак.

ОЛМОС ҚАЛАМ

Қолди бирдан қулдираб
Қўлда момоғулдирак.
Она товуқ жўжасин
Бошлаб қочди чулдираб.

Ёмғир ерни ийдираб,
Яшил чакмон кийдираб.
Эски тандир остида
Қора кучук дилдираб.

Яшин — осмон оҳими,
Чақмоқ гоҳи-гоҳими?
Чизар олмос қаламда
Нурдан кийик шохини.

BOYCHECHAK

— Hoy, chechak,
Boychechak!
Yashnab ketdi qir tagi.
Quyoshmisan qirdagi?
— Biz oftobning parchasi!
Ochib yerning darchasin,
Shu tuproqqa boylandik,
Boychechakka aylandik.
— Hoy, chechak,
Boychechak!
Qara oyoq ostini,
Yoki uyqu bosdimi?
— Kutib seni, bahorni?
Va beg'ubor nahorni
Sarg'ayib ketdi rangim.
— So'zlarimga ishongin,
Bahordan elchi-chechak,
Rahmat senga, boychechak.

OLMOS QALAM

Qoldi birdan g'uldirab
Ko'kda momoguldirak.
Ona tovuq jo'jasin
Boshlab qochdi chuldirab.

Yomg'ir yerni iyydirar,
Yashil chakmon kiydirar.
Eski tandir ostida
Qora kuchuk dildirar.

Yashin — osmon ohimi,
Chaqmoq gohi-gohimi?
Chizar olmos qalamda
Nurdan kiyik shoxini.

ТҮҮРТ ФАСЛ

Баҳор қутлар оламини,
Мушак отар замбарак.
Баргак таққан сочига,
Бошида гулчамбарак.

Шамол қувар булутнинг
Увада-ю, лахтагин
Меҳнаткаш ер ғайратдан
Ечиб ташлар яктагин.

Буркаб олди об-ҳаво
Бирдан қовоқ-қошини.
Жануб сари турналар
Жўнаб қолди шошилиб.

Хадемайин қор тушиб,
Кирза этик ғарчиллар.
Тиним бермас чанага
Энди Шокир, Барчинлар.

ҚИЗҒАЛДОҚЛАР ҚУТЛАШАР

Тонг оқариб юлдузлар
Аста ўчиб боради.
Яйлов олис, чўпонлар
Тоққа кўчиб боради.

Тоғам ҳайдар қўйларни
Қамчисига қўл тираб.
Ёш қўзичоқ хуржунда,
Маъраб қўяр мултираб.

Иргишлайди шўх қулун,
Пешанаси қўнғироқ.
Бо'талоқ-чи, лўкилар,
Бо'йнида жез қўнғироқ.

TO'RT FASL

Bahor qutlar olamini,
Mushak otar zambarak.
Bargak taqqan sochiga,
Boshida gulchambarak.

Shamol quvar bulutning
Uvada-yu, laxtagin
Mehnatkash yer g'ayratdan
Yechib tashlar yaktagin.

Burkab oldi ob-havo
Birdan qovoq-qoshini.
Janub sari turnalar
Jo'nab qoldi shoshilib.

Hademayin qor tushib,
Kirza etik g'archillar.
Tinim bermas chanaga
Endi Shokir, Barchinlar.

QIZG'ALDOQLAR QUTLASHAR

Tong oqarib yulduzlar
Asta o'chib boradi.
Yaylov olis, cho'ponlar
Toqqa ko'chib boradi.

Tog'am haydar qo'ylarni
Qamchisiga qo'l tirab.
Yosh qo'zichoq xurjunda,
Ma'rab qo'yar mo'ltirab.

Irg'ishlaydi sho'x qulun,
Peshanasi qo'ng'iroq.
Bo'taloq-chi, lo'killar,
Bo'ynida jez qo'ng'iroq.

Қизғалдоқлар қутлашиб,
Чалар гўё мискаринай.
Бобом мудрар тақимига
Тўн барини қистирмай.

Яйлов бағрин япинатди
Оқ ўғовли овуллар.
Тунлар салқин бу ерда
Қуврай — ўтин ловуллар.

ЎДГОРЛИК

Онам бошоқ тергани
Боришимни эшитиб,
Тўқиб берди жун қопчиқ,
Урчуқда ип пишитиб.
— Бўз кўйлақдан тез ўтар
Қилтириқнинг санчгани.
Ўғлим, сарак тера қол,
Жуда ўнғай янчгани.
Ўша халта кечгача
Елкамдан тушмас асти.
Ўшу қари далада,
Озиқ-овқат етмасди.
Каламушнинг инларин
Бузар гоҳо Каримжон.
Баъзан бугдой чиқарди
Шиббаланган, ярим жом.
Уруш тугаб, чекинди
Қаҳатчилик-йўқчилик.
Жангдан қайтди оз киши,
Етим қолди кўпчилик.
Бардош бердик бир нави
Оғир, ёмон кунларга.
Етиб келдик ниҳоят.
Доруломон кунларга.
Бир кун ойим эркалаб:
— Етар, — деб кулиб қўйди.
Қопчиқни туздон қилиб

Қизғалдоқлар қутлашиб,
Чалар го'yo miskarmay.
Bobom mudrar taqimiga
To'n barini qistirmay.

Yaylov bag'rin yashnatdi
Oq o'tovli ovullar.
Tunlar salqin bu yerda
Quvray — o'tin lovullar.

YODGORLIK

Onam boshog' tergani
Borishimni eshitib,
To'qib berdi jun qopchiq,
Urchuqda ip pishitib.
— Bo'z ko'yilakdan tez o'tar
Qiltirig'ning sanchgani.
O'g'lim, sarak tera qol,
Juda o'ng'ay yanchgani.
O'sha xalta kechgacha
Yelkamdan tushmas asti.
Yosh-u qari dalada,
Oziq-ovqat yetmasdi.
Kalamushning inlarin
Buzar goho Karimjon.
Ba'zan bug'doy chiqardi
Shibbalangan, yarim jom.
Urush tugab, chekindi
Qahatchilik-yo'qchilik.
Jangdan qaytdi oz kishi,
Yetim qoldi ko'pchilik.
Bardosh berdik bir navi
Og'ir, yomon kunlarga.
Yetib keldik nihoyat,
Dorulomon kunlarga.
Bir kun oyim erkalab:
— Yetar, — deb kulib qo'ydi.
Qopchiqni tuzdon qilib

Айвонга илиб қўйди.
Онам-ку, ўтиб кетди,
Илож йўқ, умр калта.
Аммо ризқ-рўз улашар
Ҳамон ўша жун халта.

ТУРНАЛАР

Уч бурчакли хат мисол
Парвоз этар турналар.
— Арғимчогин не учун
Узмай кетар турналар?

— «Арғамчига қил қувват» —
Элдан қолган нақдир.
Ука, билсанг, турналар
Ана шундай аҳилдир.

ДУР СОЧИЛДИ ТОҒЛАРГА

Булут қоплаб бирданига
Тинди шамол ғир-ғири.
Майсаларга тақди сирға
Илк баҳорнинг ёмғири.
Авжга чиқди ёмғир чунон,
Булут гўё сим элак.
То'либ-тошди Гулнорахон
Тарновга қўйган челақ.
Ҳалқобланди оёқости,
Дур сочилди тоғларга.
Қуёш кейин дазмол босди
Дала, адир, боғларга...

Ayvonga ilib qo'ydi.
Onam-ku, o'tib ketdi,
Iloj yo'q, umr kalta.
Ammo rizq-ro'z ulashar
Hamon o'sha jun xalta.

TURNALAR

Uch burchakli xat misol
Parvoz etar turnalar.
— Arg'imchog'in ne uchun
Uzmay ketar turnalar?

— «Arg'amchiga qil quvvat» —
Eldan qolgan naqldir.
Uka, bilsang, turnalar
Ana shunday ahildir.

DUR SOCHILDI TOG'LARGA

Bulut qoplab birdaniga
Tindi shamol g'ir-g'iri.
Maysalarga taqdi sirg'a
Ilk bahorning yomg'iri.
Avjga chiqdi yomg'ir chunon,
Bulut go'yo sim elak.
To'lib-toshdi Gulnoraxon
Tarnovga qo'ygan chelak.
Halqoblandi oyoqosti,
Dur sochildi tog'larga.
Quyosh keyin dazmol bosdi
Dala, adir, bog'larga...

ЖАЛА ЁҒДИ, ЧАЛА ЁҒДИ

Куннинг ранги-кути ўчиб,
Бўзбу тоғдан булут кўчиб,
Тўрғай учиб, каклик чўчиб,
Дўл аралаш жала ёғди.

Тентаксойга туман инди,
Бир соатга етмай тинди,
Зар камалак тоққа минди,
Минг афсуски, чала ёғди.

ЧИЛЛА ЧИҚИБ

Қиш аёзи тобида,
Қор эринмай бўралар.
Шох-шабба орасидан
Овчи сергак мўралар.

Эман барги товуснинг
Қуйруғидай серҳашам,
Кийик юрган сўқмоқлар —
Қирда йўл-йўл беқасам.

Айиқ форга йўл олди,
Пиймасини ивитган.
Қуён пўстин тикибди
Ўзига оқ тивитдан.

Яшил тароқ арчалар
Кенг ёзиб қулочини,
Эринмасдан шамолнинг
Тарар пахмоқ сочини.

Чилла чиқиб, бурнидан
Чак-чак эрир «қор одам».
Кўк сомса илинжида
Февраль ўтди орадан.

JALA YOG'DI, CHALA YOG'DI

Kunning rangi-quti o'chib,
Bo'zbu tog'dan bulut ko'chib,
To'rg'ay uchib, kaklik cho'chib,
Do'l aralash jala yog'di.

Tentaksoyga tuman indi,
Bir soatga yetmay tindi,
Zar kamalak toqqa mindi,
Ming afsuski, chala yog'di.

CHILLA CHIQIB

Qish ayozi tobida,
Qor erinmay bo'ralar.
Shox-shabba orasidan
Ovchi sergak mo'ralar.

Eman bargi tovusning
Quyruq'iday serhasham,
Kiyik yurgan so'qmoqlar —
Qirda yo'l-yo'l beqasam.

Ayiq g'orga yo'l oldi,
Piymasini ivitgan.
Quyvon po'stin tikibdi
O'ziga oq tivitdan.

Yashil taroq archalar
Keng yozib qulochini,
Erinmasdan shamolning
Tarar paxmoq sochini.

Chilla chiqib, burnidan
Chak-chak erir «qor odam».
Ko'k somsa ilinjida
Fevral o'tdi oradan.

ЖАЗО

Тонг отмасдан қий-қиёлаб
 Қолди бирдан бабақ Хўроз.
 Гафлат босиб гарам узра
 Ухлаб ётар итим Барбос.
 Бир кечада беш товукни
 Олғир тулки қипти ғойиб.
 Бўш катакда ёлғиз хўроз
 Турар эди мунғайиб.
 Отам дейди: — Қопқон бўлса
 Бир кўрсатиб қўяр эдик.
 Бўпти, ўғлим, бу маккорга
 Биз ҳозирча «қойил» дедик.
 Қовун-тарвуз авжи пишган
 Кунгабоқар чойлаб¹ ётар.
 Малиш қўйлар кавш қайтариб,
 Ғўё сақич чайнаб ётар.
 Чирилдоқлар гал беришмас,
 Қумғон қайнаб тошиқади.
 Султон думбул пиширгани
 Тезак қалаб ошиқади.
 Тошфонарнинг ҳожати йўқ,
 Ой шуъласи мўл-қўл ёғар.
 Ҳаким ушлар бузоқчани,
 Ойим эса сигир соғар.
 Кўплар билмас полиз ичра
 Юлдуз санаб ётиш гаштин.
 Отам бизга сўйлаб берар
 Алиф Лайло саргузаштин.
 Ухлаб қопмиз ярим тунда
 Недир тўқ-тўқ этиб борар.
 Чайла ёқдан чиқиб аста
 Қўрқа-писа кетиб борар.
 Олиб заранг таёғини
 Отам кутиб турди анча
 Тулки экан, қувачани —
 Бошга кийиб қўтарганча

¹ Чойлаб — етилиб.

JAZO

Tong otmasdan qiy-qiyolab
 Qoldi birdan babaq Xo'roz.
 G'aflat bosib g'aram uzra
 Uxlab yotar itim Barbos.
 Bir kechada besh tovuqni
 Olg'ir tulki qipti g'oyib.
 Bo'sh katakda yolg'iz xo'roz
 Turar edi mung'ayib.
 Otam deydi: — Qopqon bo'lsa
 Bir ko'rsatib qo'yar edik.
 Bo'pti, o'g'lim, bu makkorga
 Biz hozircha «qoyil» dedik.
 Qovun-tarvuz avji pishgan
 Kungaboqar choylab¹ yotar.
 Malish qo'ylar kavsh qaytarib,
 Go'yo saqich chaynab yotar.
 Chirildoqlar gal berishmas,
 Qumg'on qaynab toshiqadi.
 Sul-ton dumbul pishirgani
 Tezak qalab oshiqadi.
 Toshfonarning hojati yo'q,
 Oy shu'las-i mo'l-ko'l yog'ar.
 Hakim ushlar buzoqchani.
 Oyim esa sigir sog'ar.
 Ko'plar bilmas poliz ichra
 Yulduz sanab yotish gashtin.
 Otam bizga so'ylab berar
 Alif Laylo sarguzashtin.
 Uxlab qopmiz yarim tunda
 Nedir to'q-to'q etib borar.
 Chayla yoqdan chiqib asta
 Qo'rqa-pisa ketib borar.
 Olib zarang tayog'ini
 Otam kutib turdi ancha
 Tulki ekan, kuvachani —
 Boshga kiyib ko'targancha

¹ Choylab — yetilib.

Тўқ-тўқ этиб борар эди.
 Нафс кўйида кувачадан
 Сут ичгани тушган экан.
 Ундан бошин чиқаролмай,
 Сутдан кўзи шилинган экан.
 Отам унинг терисига
 Сомон тикиб кERGани йўқ.
 Уй тўрига осиб қўйдик,
 Ун товукқа бергани йўқ...

ЛОФ ЭМАС

Ҳаво иссиқ дам эди,
 Меҳнат кучи кам эди,
 Чумолини тақалаб,
 Аста анҳор ёқалаб
 Қамиш ўрдим шир этиб,
 Чигирткалар чир этиб,
 Тегавергач гашимга,
 Имлаб қўйдим Ҳошимга,
 Тўрттасини от қилиб,
 Қоғоздан қанот қилиб.
 Аравага қўшилди
 Сўрагайсиз, хўш энди?
 Барака кириб ишга.
 Оқ саройни тўлдирдик,
 Кўк саройни тўлдирдик,
 — Ҳой, эшикни оч, Бақа.
 Ошпаз эди тoшбақа.
 То овқати пишгунча
 Ухлаб қопмиз тoшдақа...

ДАЗМОЛ

— Буви, нега пешанангиз
 Ажин босиб, тиришган?
 Сабабини айтинг ёки
 Хафамисиз бир ишдан?
 Бунга Зеби холанинг

To'q-to'q etib borar edi.
 Nafs ko'yida kuvachadan
 Sut ichgani tushgan ekan.
 Undan boshin chiqarolmay.
 Sutdan ko'zi shishgan ekan.
 Otam uning terisiga
 Somon tiqib kergani yo'q.
 Uy to'riga osib qo'ydik,
 O'n tovuqqa bergani yo'q...

LOF EMAS

Havo issiq dam edi,
 Mehnat kuchi kam edi,
 Chumolini taqalab,
 Asta anhor yoqalab
 Qamish o'rdim shir etib,
 Chigirtkalar chir etib,
 Tegavergach g'ashimga,
 Imlab qo'ydim Hoshimga,
 To'rttasini ot qilib,
 Qog'ozdan qanot qilib.
 Aravaga qo'shildi
 So'ragaysiz, xo'sh endi?
 Baraka kirib ishga.
 Oq saroyini to'ldirdik,
 Ko'k saroyini to'ldirdik,
 — Hoy, eshikni och, Baqa.
 Oshpaz edi toshbaqa.
 To ovqati pishguncha
 Uxlab qopmiz toshdaqa...

DAZMOL

— Buvi, nega peshanangiz
 Ajin bosib, tirishgan?
 Sababini ayting yoki
 Xafamisiz bir ishdan?
 Bunga Zebi xolaning

Қистаб кетди қулгиси.
— Эркатоим, бу ажин
Қариганлик белгиси.
— Ҳалиги-чи, — деб Акмал
Сўзин баён этади. —
Дазмол босиб олсангиз,
Текис бўлиб кетади.

ҚАЙНАЯПТИ

Мушукчага ёқиб қолиб
Ўтнинг тафти,
Хуррак тортар ёки ухлаб
Қолди апти.
Акром айтар: — Мушугимиз
Қайнаяпти...

БЕРКИНМАЧОҚ

Пар ёстикқа
Буркаб бошин
Беркинмачоқ
Ўйнар Ҳошим.

— Уйда йўқман,
Қараб қўр-чи?
Ўша заҳот
Топар Йўлчи.

Яхши ўйин
Беркинмачоқ,
Аммо чойнак
Бўлди пачоқ...

Qistab ketdi kulgisi.
— Erkatoyim, bu ajin
Qariganlik belgisi.
— Haligi-chi, — deb Akmal
So'zin bayon etadi. —
Dazmol bosib olsangiz,
Tekis bo'lib ketadi.

QAYNAYAPTI

Mushukchaga yoqib qolib
O'tning tafti,
Xurrak tortar yoki uxlab
Qoldi apti.
Akrom aytar: — Mushugimiz
Qaynayapti...

BERKINMACHOQ

Par yostiqqa
Burkab boshin
Berkinmachoq
O'ynar Hoshim.

— Uyda yo'qman,
Qarab ko'r-chi?
O'sha zahot
Topar Yo'lchi.

Yaxshi o'yin
Berkinmachoq,
Ammo choynak
Bo'ldi pachoq...

ИНСОФИ ЙЎҚ

Бир гала чумчуқ қўнди
Чорпоянинг рахтига.
Қолган экан бурда нон
Паррандалар «бахтига».

Хўроз пахса девордан
Гердайганча ўтарди.
Инсофи йўқ чумчуқлар
Бирдан жанжал қўтарди.

Хўроз нонни шарт олиб:
— Сиз иноқ бўлинг, — дерди.
Жўжаларга улашиб,
Бурдани бўлиб берди.

СЎНА

Қўғирмоч қовургудай
Саратоннинг қозони.
Хатто кўзга илашмас
Дайди гирдоб тўзони.
Қалдирғочлар анҳорга
Тўш уради керилиб.
Қўй ва моллар сояда
Кавш қайтарар эриниб.
Шу маҳал олабуқа
Шаталоқ отиб қолди.
Қўйлар ҳушёр тортишиб,
Серкалар қотиб қолди.
Яйловнинг чанги тўзиб,
Тўпалон бўлиб кетди.
Буқанинг қазабидан
Қўп чивин ўлиб кетди.
Думини хода қилиб
Чопа кетди, бўқирди.
Ё унга биров бехос
Игна санчди, ток урди.

INSOFI YO'Q

Bir gala chumchuq qo'ndi
Chorpoyni raxtiga.
Qolgan ekan burda non
Parrandalar «baxtiga».

Xo'roz paxsa devordan
Gerdaygancha o'tardi.
Insofi yo'q chumchuqlar
Birdan janjal ko'tardi.

Xo'roz nonni shart olib:
— Siz inoq bo'ling, — derdi.
Jo'jalarga ulashib,
Burdani bo'lib berdi.

SO'NA

Qo'g'irmoch qovurguday
Saratonning qozoni.
Hatto ko'zga ilashmas
Daydi girdob to'zoni.
Qaldirg'ochlar anhorga
To'sh uradi kerilib.
Qo'y va mollar soyada
Kavsh qaytarar erinib.
Shu mahol olabuqa
Shataloq otib qoldi.
Qo'ylar hushyor tortishib,
Serkalar qotib qoldi.
Yaylovning changi to'zib,
To'palon bo'lib ketdi.
Buqaning g'azabidan
Ko'p chivin o'lib ketdi.
Dumini xoda qilib
Chopa ketdi, bo'kirdi.
Yo unga biron bexos
Igna sanchdi, tok urdi.

Тўғри келган одамни
Аямай сузиб ўтди.
Четан деворни шартта
Шохида бузиб ўтди.
Така сўрар Қўчқордан:
— Буқа мунча тархаш-а?!
— Бир сўна қўнганига
Шунча ташвиш, хархаша...

ЖИРАФАНИНГ КЎЙЛАГИ

Зебранинг уст-бoshiга
Кўплар ҳайрон қoлишди.
Шундай йўл-йўл матодан
Йўлбарсга ҳам олишди.
Буни кўргач Жирафа
Ичи куйди, тошиқди.
Кенгуру чевар эди,
Шуникига ошиқди.
— Хуш келибсиз, оғайни,
Хизмат бўлса айтингиз.
Соз кийиниб, қоматни
Кўз-кўз қилар пайтингиз.
Тираб кўйиб шотини
Жирафанинг бўйнига,
Ўлачаб бўлиб қайчини
Солар экан кўрсатиб
Жирафага тутди:
— Сал қимматроқ, лекин сизга
Ўн беш метр етади.
Сабаби бўйнингизга
Тенг ярмиси кетади.
Бир метрга қолганда
Чидамади Жирафа,
Буюртма битди, аммо,
Кенгурудан у хафа.
Тўғри уни кўрганда
Ҳавас билан боқасиз.

To'g'ri kelgan odamni
Ayamay suzib o'tdi.
Chetan devorni shartta
Shoxida buzib o'tdi.
Taka so'rar Qo'chqordan:
— Buqa muncha tarxash-a?!
— Bir so'na qo'nganiga
Shuncha tashvish, xarxasha...

JIRAFANING KO'YLAGI

Zebraning ust-boshiga
Ko'plar hayron qolishdi.
Shunday yo'l-yo'l matodan
Yo'lbarsga ham olishdi.
Buni ko'rgach Jirafa
Ichi kuydi, toshiqdi.
Kenguru chevar edi,
Shunikiga oshiqdi.
— Xush kelibsiz, og'ayni,
Xizmat bo'lsa aytingiz.
Soz kiyinib, qomatni
Ko'z-ko'z qilar paytingiz.
Tirab qo'yib shotini
Jirafaning bo'yniga,
O'lchab bo'lib qaychini
Solar ekan qo'yniga,
Bor matoni ko'rsatib
Jirafaga tutadi:
— Sal qimmatroq, lekin sizga
O'n besh metr yetadi.
Sababi bo'yingizga
Teng yarmisi ketadi.
Bir metrga qolganda
Chidamadi Jirafa,
Buyurtma bitdi, ammo,
Kengurudan u xafa.
To'g'ri uni ko'rganda
Havas bilan boqasiz.

Лекин, унинг қўйлаги
Тикилган-да ёқасиз...

БАҲС

Қўйни қўшиб подага,
Айри миниб ходага,
Санжар, Ашур,
Баҳслашур:
— Ин солишда қарқуноқ
Чумчуқ, читтакдан нўноқ.
— Нор тоғамнинг сўзича
Энг дангаса мусича.
— Йўқ, қарқуноқ.
— Йўқ, мусича.
— Сен билмайсан,
Ўйла пича.
— Нега билмай?
Ахир шошма:
— Ўпкангни бос!
— Ҳаддан ошма!
Шу пайт хода қарс синиб,
Ўзилди баҳс-тортишув.
Аранг чиқди анҳордан
Бир-бирини тортишиб...

ЎРГАТЯПМАН

Чийчийлашиб жўжалар
Бедазорга қочар кириб.
Кучук эса уларни
Тинмай қувлар айлантриб.
Мушук сўраб қолди итдан:
— Аввал бизга мазайди.
Сен келдинг-у, жўжалар
Қундан кунга озайди.
— Ахир, мен бoшқалардай
Дайдиб юрмай кўчаларда,
Тулкига чап беришни
Ўргатяпман жўжаларга...

Lekin, uning ko'ylagi
Tikilgan-da yoqasiz...

BAHS

Qo'yni qo'shib podaga,
Ayri minib xodaga,
Sanjar, Ashur,
Bahslashur:
— In solishda qarqunoq
Chumchuq, chittakdan no'noq.
— Nor tog'arning so'zicha
Eng dangasa musicha.
— Yo'q, qarqunoq.
— Yo'q, musicha.
— Sen bilmaysan,
O'yla picha.
— Nega bilmay?
Axir shoshma:
— O'pkangni bos!
— Haddan oshma!
Shu payt xoda qars sinib,
Uzildi bahs-tortishuv.
Arang chiqdi anhordan
Bir-birini tortishib...

O'RGATYAPMAN

Chiychiylashib jo'jalar
Bedazorga qochar kirib.
Kuchuk esa ularni
Tinmay quvlar aylantirib.
Mushuk so'rab qoldi itdan:
— Avval bizga mazaydi.
Sen kelding-u, jo'jalar
Kundan kunga ozaydi.
— Axir, men boshqalarday
Daydib yurmay ko'chalarda,
Tulkiga chap berishni
O'rgatyapman jo'jalarga...

ЛАҚМА ЧУМЧУҚЛАР

Айвондаги хонтахтага
Бир тўп чумчуқ қўнди шoshiб.
Ўз тилида суҳбатлашар
Чам-чам, чам-чам, чам-чамлашиб.
Хонтахтада шиша банка,
Гурунчи бор ярим-ёрти.
Бир ёнида никель чойнак.
Ҳеч вақо йўқ ундан ортиқ.
Олис кетмай хонтахадан
Нари-бери ўтишади.
Ялтираган бўш чойнакни
Нега ҳадеб чўқишади?
Шишадаги гурунч акси
Чойнак узра ўтган экан.
Текин доннинг хушхабари,
Чумчуқларга етган экан.
Зўр беришиб чўқиб, донлаб,
Ўзларича яйрашади.
Никель чойнак атрофида
Тумшуқларин қайрашади...

БЎКИБ ҚОЛГАН

— Ким биринчи топади:
От нимага ётади?
— Балки чарчаб қолгандир,
Шунга ётиб олгандир.
— Бўкиб қолган, — дер Эгам, —
Ем-хашакдан кўп еган.
Дилфуза сўзлар: — Наҳот?
Сизга айтсам ўла от
Ўтиришни билмайди,
Гушан момо: — Балли! — деб
Зимдан боқиб жиламайди.

LAQMA CHUMCHUQLAR

Ayvondagi kontaxtaga
Bir to'p chumchuq qo'ndi shoshib.
O'z tilida suhbatlashar
Cham-cham, cham-cham, cham-chamlashib.
Xontaxtada shisha banka,
Gurunchi bor yarim-yorti.
Bir yonida nikel choynak.
Hech vaqo yo'q undan ortiq.
Olis ketmay xontaxtadan
Nari-beri o'tishadi.
Yaltiragan bo'sh choynakni
Nega hadeb cho'qishadi?
Shishadagi gurunch aksi
Choynak uzra o'tgan ekan.
Tekin donning xushxabari,
Chumchuqlarga yetgan ekan.
Zo'r berishib cho'qib, donlab,
O'zlaricha yayrashadi.
Nikel choynak atrofida
Tumshuqlarin qayrashadi...

BO'KIB QOLGAN

— Kim birinchi topadi:
Ot nimaga yotadi?
— Balki charchab qolgandir,
Shunga yotib olgandir.
— Bo'kib qolgan, — der Egam, —
Yem-xashakdan ko'p yegan.
Dilfuza so'zlar: — Nahot?
Sizga aytsam o'sha ot
O'tirishni bilmaydi,
Gulshan momo: — Balli! — deb
Zimdan boqib jilmaydi.

ХАЙРЛАШМАЙ...

Толнинг барги сувга тушиб
Қайиқ бўлди.
Бу айниқса чумолига
Лойиқ бўлди.
Қўш қирғоқни тўлқин ялаб
Кўкка сапчир.
Эшкакни-ку ўзи эшар
Чаққон-абжир.
Тенг-тўшлари қолди гап-сўз
Тайинлашмай.
Чумоливой жўнаб кетди
Хайрлашмай...

ОҚ БУЛУТ

Оппоқ булут, оқ булут,
Тоғ бағрига оғ, булут.
«Оқ олтин»ни тергунча
Энди камроқ ёғ, булут.
Оппоқ булут, оқ булут,
Этагингни қоқ, булут.
Ўз тўпингдан айрилиб,
Қолма танҳо, тоқ, булут.
Пахтадайин оқ булут,
Осмонга арқоқ булут.
Савачўп урса ойим,
Бўласан тарқоқ булут
Оппоқ булут, оқ булут,
Тоғ бағрига оғ, булут.
То тергунча пахтани,
Энди камроғ ёғ, булут.

ХАЙРЛАШМАЙ...

Tolning bargi suvga tushib
Qayiq bo'ldi.
Bu ayniqsa chumoliga
Loyiq bo'ldi.
Qo'sh qirg'oqni to'lqin yalab
Ko'kka sapchir.
Eshkakni-ku o'zi eshar
Chaqqon-abjir.
Teng-to'shlari qoldi gap-so'z
Tayinlashmay.
Chumolivoy jo'nab ketdi
Xayrlashmay...

ОҚ БУЛУТ

Oppoq bulut, oq bulut,
Tog' bag'riga og', bulut.
«Oq oltin»ni terguncha
Endi kamroq yog', bulut.
Oppoq bulut, oq bulut,
Etagingni qoq, bulut.
O'z to'pingdan ayrilib,
Qolma tanho, toq, bulut,
Paxtadayin oq bulut,
Osmonga arqoq bulut.
Savacho'p ura oyim,
Bo'lasan tarqoq bulut
Oppoq bulut, oq bulut,
Tog' bag'riga og', bulut.
To terguncha paxtani,
Endi kamrog' yog', bulut.

ДЎЛ

Лойхўраklar лой чувар,
Атроф қўм-қўк ложувард.
Барра пиёз найчалаб
Бамисоли най чалар.

Бинафшалар қисман оқ,
Ойим терар исмалоқ.
Бирдан булут қоплади,
Дўл ёғди, шитоблади.

Чўғ тушгандай патакка —
Товуқ қочар катакка.
Майса чирт-чирт узилди,
Райҳон беҳол сузилди.

Дўл ҳовлиқиб тошман дер,
Муз ва қорга бошман дер.
Унинг бағритошлиги,
Ҳовлиқма, бебoshiлиги
Бошига етди, қаранг.
Ерга сингиб йўқ бўлди
Қуёшдан қочиб аранг.

ЎРГИМЧАКНИНГ ҲИЙЛАСИ

Дор катакли ипак йўлдан
Ғириллаб,
Лангарчўпсиз чолиб юрар
Зириллаб.
Сеҳргардай оғзидан ип
Чувалар.
Чигириқда ўз-ўзини
Қувалар.
Пастга сакрар минг мақомда,
Ён ташлаб,
Ҳузур қилар беланчакда
Ёнбoshiлаб.

DO'L

Loyxo'raklar loy chuvar,
Atrof ko'm-ko'k lojuvard.
Barra piyoz naychalab
Bamisoli nay chalar.

Binafshalar qisman oq,
Oyim terar ismaloq.
Birdan bulut qopladi,
Do'l yog'di, shitobladi.

Cho'g' tushganday patakka —
Tovuq qochar katakka.
Maysa chirt-chirt uzildi,
Rayhon behol suzildi.

Do'l hovliqib toshman der,
Muz va qorga boshman der.
Uning bag'ritoshligi,
Hovliqma, beboshligi
Boshiga yetdi, qarang.
Yerga singib yo'q bo'ldi
Quyoshdan qochib arang.

O'RGIMCHAKNING HIYLASI

Dor katakli ipak yo'ldan
G'irillab,
Langarcho'psiz chopib yurar
Zirillab.
Sehrgarday og'zidan ip
Chuvalar.
Chig'iriqda o'z-o'zini
Quvalar.
Pastga sakrar ming maqomda,
Yon tashlab,
Huzur qilar belanchakda
Yonboshlab.

Ўлжасини юбормайди
 Қочириб.
 Бир пашшанинг унга оғзи
 Очилиб.
 Деди: — Фойдам тегиб қолар
 Сенга ҳам.
 Дор ўйнашни ўргатиб қўй
 Менга ҳам.
 Бу таклифдан Ўргимчак шод,
 Яшнади:
 — Қани юр, — деб уйи томон
 Бошлади.
 Текин ўлжа — бир зумдаёқ
 Пашшанинг
 Қўл-оёғин шипга бог'лаб
 Ташлади...

«Ш» БИЛАН «Ч»

«Арра», «Карра» сўзларини
 Бурро айтар укам Ботир.
 «Ш» билан «Ч» ҳарфларига
 Бир оз тили келмаётир.
 — «Пишлоқ едим қишлоқда,
 Шермат юрар «Чайка»да.
 — Пислоқ едим қислоқда,
 Сермат юрар «Сайка»да.
 — Чиноранинг чинниси бор,
 Чиннисида шинниси бор.
 — Синоранинг синниси бор,
 Синнисида синниси бор.
 Ала шундай жумлаларни
 Сал қийналиб айтар Ботир.
 Лекин, жуда машқи баланд.
 Олманг ундан хавотир...

O'ljasini yubormaydi
 Qochirib.
 Bir pashshaning unga og'zi
 Ochilib,
 Dedi: — Foydam tegib qolar
 Senga ham.
 Dor o'ynashni o'rgatib qo'y
 Menga ham.
 Bu taklifdan O'rgimchak shod,
 Yashnadi:
 — Qani yur, — deb uyi tomon
 Boshladi.
 Tekin o'lja — bir zumdayoq
 Pashshaning
 Qo'l-oyog'in shipga bog'lab
 Tashladi...

«Sh» BILAN «Ch»

«Arra», «Karra» so'zlarini
 Burro aytar ukam Botir.
 «Sh» bilan «Ch» harflariga
 Biroz tili kelmayotir.
 — «Pishloq yedim qishloqda,
 Shermat yurar «Chayka»da.
 — Pisloq yedim qisloqda,
 Sermat yurar «Sayka»da.
 — Chinoraning chinnisi bor,
 Chinnisida shinnisi bor.
 — Sinoraning sinnisi bor,
 Sinnisida sinnisi bor.
 Ana shunday jummalarni
 Sal qiynalib aytar Botir.
 Lekin, juda mashqi baland.
 Olmang undan xavotir...

ШОШМАЙ ТУР

Қир-адирлар эғнида
Бобомнинг оқ яктаги
Сирғанишга соз бўпти
Дўнгтепанинг таг-таги...

Хуштак чалар изғирин,
Дов-дарахтлар булдуруқ.
Деразага қорбобо
Сурат чизган кулдириб.

Бутун бошлиқ ўрмонни
Ойнакка қўйган жойлаб.
Тулки пишлоқ есам деб
Қарғани турар пойлаб.

Тоқайзорнинг четида
Қўш тегирмон, таниш қир.
Қуён жуфтак ростлади,
Қувиб борар қаришқир.

Лақма бўри, шошмай тур,
Ўз бошингга етасан.
Қуёш чиқса, ҳолинг вой,
Зумда эриб кетасан...

1982

SHOSHMAI TUR

Qir-adirlar egnida
Bobomning oq yaktagi
Sirg'anishga soz bo'pti
Do'ngtepaning tag-tagi...

Hushtak chalar izg'irin,
Dov-daraxtlar bulduruq.
Derazaga qorbobo
Surat chizgan kuldirib.

Butun boshliq o'rmonni
Oynakka qo'ygan joylab.
Tulki pishloq yesam deb
Qarg'ani turar poylab.

To'qayzorning chetida
Qo'sh tegirmon, tanish qir.
Quyong juftak rostladi,
Quvib borar qarishqir.

Laqma bo'ri, shoshmay tur,
O'z boshingga yetasan.
Quyosh chiqsa, holing voy,
Zumda erib ketasan...

1982

ОҚБУРА ТҮЛҚИНАРИ



ҲАШАР

Чўққиларга илинди
Оқ булутлар туғ бўлиб.
Ерга сингмай қор суви,
Кўкка ўрлар буғ бўлиб.

Мусичага манзил-макон,
Таниш бўғот, пешхари.
Бобом тортар ўқариқ,
Бар урилган пешлари.

Момомнинг фикри-зикри
Жағжағу, исмалоқда.
Шанба куни тўпланиб,
Синфимиз чиқди боққа.

Дов-дарахтни богбонлар,
Соч-соқолин қийишди,
Биз оқлаган дарахтлар,
Оппоқ пайпоқ кийишди.

Шодмон бобо шод бўлиб,
Қўлимизни қисадир:
— Ушбу ҳашар богимизга
Сизлар қўшган ҳиссадир.

АРҚИТДА

Қўқийбелим¹ орда қолди,
Қўниб ўтдик Арқитга.
Табиат ҳам бу ерни
Буркаб қўймиш бархитга.

Нортуйдай лўкиллаб,
Шошиб оқар Қапчиғай.

¹ Қўқийбелим — довоннинг номи.

HASHAR

Cho'qqilarga ilindi
Oq bulutlar tug' bo'lib.
Yerga singmay qor suvi,
Ko'kka o'rlar bug' bo'lib.

Musichaga manzil-makon,
Tanish bo'g'ot, peshxari.
Bobom tortar o'qariq,
Bar urilgan peshlari.

Momomning fikri-zikri
Jag'jag'-u, ismaloqda.
Shanba kuni to'planib,
Sinfimiz chiqdi boqqa.

Dov-daraxtni bog'bonlar,
Soch-soqolin qiyishdi,
Biz oqlagan daraxtlar,
Oppoq paypoq kiyishdi.

Shodmon bobo shod bo'lib,
Qo'limizni qisadir:
— Ushbu hashar bog'imizga
Sizlar qo'shgan hissadir.

ARQITDA

Qo'qiybelim¹ ortda qoldi,
Qo'nib o'tdik Arqitga.
Tabiat ham bu yerni
Burkab qo'ymish barxitga.

Nortuyaday lo'killab,
Shoshib oqar Qapchig'ay.

¹ Qo'qiybelim — dovonning nomi.

Бир-бирига гал бермай,
Сайрар майна, чақчигай¹.

Бурқсир арча буроғи,
Ўрмон яшил, қир яшил.
Сугур ухлар хотиржам,
Юмронқозиқ дон ташир.

Бир бедаво шу маҳал,
Какликларга ўқ отди.
Ваҳший садо тинчликка —
Барҳам берди, йўқотди.

Шошиб-пишиб ўлжасин
Патин юлар ютақиб,
Тоғу тошлар асабий,
Арча ёнар тутатқиб...

БАҲОР ТУШИБ КЕЛАР ТОҒДАН

Қорлар эриб,
Туни билан
Ерга ёзиб
Яшил гилам,
Баҳор тушиб келар тоғдан.

Тобланиб
Қиш аёзиди,
Синчалакнинг
Баёзиди,
Баҳор тушиб келар тоғдан.

Бойчечакдан
Чамбар бoshда.
Таъзим қилиб,
Юрт, қуёшга,
Баҳор тушиб келар тоғдан.

¹ Майна, чақчигай — тоғ қушлари.

Bir-biriga gal bermay,
Sayrar mayna, chaqchig'ay¹.

Burqsir archa burog'i,
O'rmon yashil, qir yashil.
Sug'ur uxlar xotirjam,
Yumronqoziq don tashir.

Bir bedavo shu mahal,
Kakliklarga o'q otdi.
Vahshiy sado tinchlikka —
Barham berdi, yo'qotdi.

Shoshib-pishib o'ljasin
Patin yular yutaqib,
Tog'-u toshlar asabiy,
Archa yonar tutaqib...

BAHOR TUSHIB KELAR TOG'DAN

Qorlar erib,
Tuni bilan
Yerga yozib
Yashil gilam,
Bahor tushib kelar tog'dan.

Toblanib
Qish ayoziida,
Sinchalakning
Bayozida,
Bahor tushib kelar tog'dan.

Boychechakdan
Chambar boshda.
Ta'zim qilib,
Yurt, quyoshga,
Bahor tushib kelar tog'dan.

¹ Mayna, chaqchig'ay — toғ қушлари.

Қўлга олиб
Янғроқ торин,
Кўз-кўз қилиб
Иқтидорин,
Баҳор тушиб келар тоғдан.

ҚИШЛОҒИМНИ СОҒИНИБ

Бултур ўғлим қишлоқдан
Бир даста бойчечакни —
Олиб келиб экканди,
Ўша мурғак чечакни.

Эртаю кеч парвона,
Қарагани-қараган.
Сўлиб қолди негадир,
Куз ҳам ўтди орадан.

Хайриятки, бойчечак
Енгиб довулни, қорни,
Бу йил қийғос очилди
Қутлаб наврўз-баҳорни.

Ўғлим силаб-сийпалаб,
Бойчечакни ўпади.
Мени-чи кўз ўнгимдан
Она қишлоқ ўтади...

КАМАЛАК

Пайдо бўлди ёй камалак
Қўл бўйида, етти рангда.
Етти қатим ипак мисол
Бўлиштириб санга, манга,
Сакрамачоқ қилиб бирин,
Мухаррамхон ўйнар тонгда.

Qo'lga olib
Yangroq torin,
Ko'z-ko'z qilib
Iqtidorin,
Bahor tushib kelar tog'dan.

QISHLOG'IMNI SOG'INIB

Bultur o'g'lim qishloqdan
Bir dasta boychechakni —
Olib kelib ekkandi,
O'sha murg'ak chechakni.

Erta-yu kech parvona,
Qaragani-qaragan.
So'lib qoldi negadir,
Kuz ham o'tdi oradan.

Xayriyatki, boychechak
Yengib dovulni, qorni,
Bu yil qiyg'os ochildi
Qutlab navro'z-bahorni.

O'g'lim silab-siypalab,
Boychechakni o'padi.
Meni-chi ko'z o'ngimdan
Ona qishloq o'tadi...

KAMALAK

Paydo bo'ldi yoy kamalak
Ko'l bo'yida, yetti rangda.
Yetti qatim ipak misol
Bo'lishtirib sanga, manga,
Sakramachoq qilib birin,
Muharramxon o'ynar tongda.

УЙИН ТОПМАЙ

Туни билан булут қорни
Элаб чиқди.
Тўқайзорни оқ чойшабга
Белаб чиқди.
Хавфу хатар қор остида
Қолгандайин,
Қаддин букиб таъзим қилар
Арча, қайин.
Қуён полвон қайтар эди
Оқшом ишдан,
Тўқ-тўқ қилиб ўлажа излар
Қизилиштон.
Қуён ўйлар: — Бу ҳам мендек
Сархуш — гаранг.
Уйин топмай, ҳар эшикни
Чертар қаранг...

ДАРОЗ САРТАРОШ

Африкада сартарошман,
Дўконим Саваннада.
Филга ўхшаб чўмилмайман
Чад кўлидек — ваннада.
Ота-бобом Жирафа деб
Исмимни билиб қўйган.
Баландлигим олти метр,
Табиат берган бўйдан.
Мижозларни қашқир каби
Қолдирмайман бир тишлаб.
Заранг баргин эринмасдан
Эҳтиётлаб, қиртишлаб,
Атрофини соябондек
Қайчилайман типпатик,
Туяқушга паноҳ бўлар,
Ёмғир қуйса тикка-тик.
Ишга тушсак, овқат пайти
Бўйинбоғ ҳам тutilмас.
Соч-соқоли ўсган дарахт,
Биздан қочиб-қутулмас...

UYIN TOPMAY

Tuni bilan bulut qorni
Elab chiqdi.
To'qayzorni oq choyshabga
Belab chiqdi.
Xavf-u xatar qor ostida
Qolgandayin,
Qaddin bukib ta'zim qilar
Archa, qayin.
Quyón polvon qaytar edi
Oqshom ishdan,
To'q-to'q qilib o'lja izlar
Qizilishton.
Quyón o'ylar: — Bu ham mendek
Sarxush — garang.
Uyin topmay, har eshikni
Chertar qarang...

DAROS SARTAROSH

Afrikada sartaroshman,
Do'konim Savannada.
Filga o'xshab cho'milmayman
Chad ko'ldek — vannada.
Ota-bobom Jirafa deb
Ismimni bilib qo'ygan.
Balandligim olti metr,
Tabiat bergan bo'yan.
Mijozlarni qashqir kabi
Qoldirmayman bir tishlab.
Zarang bargin erinmasdan
Ehtiyotlab, qirtishlab,
Atrofini soyabondek
Qaychilayman tippatik,
Tuyaqushga panoh bo'lar,
Yomg'ir quysa tikka-tik.
Ishga tushsak, ovqat payti
Bo'yinbog' ham tutilmas.
Soch-soqoli o'sgan daraxt,
Bizdan qochib-qutulmas...

ПИШЛОҚ

Қор тиззадан, қайрағочга
Булдуруқлар инибди.
Чумчуқларнинг бозори ҳам
Эрта кунда тинибди.
Чилла ҳукми сингиб кетган
Ернинг мағзи-мағзига.
Қарға мағрур қўкка боқар,
Парча пишлоқ оғзида.
Бу гал кутиб ўтирмасдан
Эртакдаги Тулкени,
Емоқчийди тумшугига
Илиб олган мулкени.
Култепада ётган Эшак,
Ҳанградий-хангради.
Бефаросат хатосини —
Сал кейинроқ англади.
Ҳушёр тортиб, бир ютиниб
Атрофига қараса,
Ерда сароб тўлқин урар,
Иссиқ қирқ беш даража.
Қордан нишон кўринмайди,
Бош оғриғи босилган.
Фақат тили сангиллаб,
Пишлоқдайин осилган...

ИНСОФ ТИЛАБ

Она мушук ўғлига
Алла айтар баралла.
Сичқон унинг сўзига
Қулоқ солар шу палла.
— Сен Арслоннинг зурриёти,
Чўнг бобонгдан қолишма,
Арслонга хос иш қилгин,
Сичқон билан олишма.
Ором олгин аллаё,
Ухлай қолгин аллаё.

PISHLOQ

Qor tizzadan, qayrag'ochga
Bulduruqlar inibdi.
Chumchuqlarning bozori ham
Erta kunda tinibdi.
Chilla hukmi singib ketgan
Yerning mag'zi-mag'ziga.
Qarg'a mag'rur ko'kka boqar,
Parcha pishloq og'zida.
Bu gal kutib o'tirmasdan
Ertakdagi Tulkini,
Yemoqchiydi tumshug'iga
Ilib olgan mulkini.
Kultepada yotgan Eshak,
Hangrادیey-hangradi.
Befarosat xatosini —
Sal keyinroq angladi.
Hushyor tortib, bir yutinib
Atrofiga qarasa,
Yerda sarob to'lg'in urar,
Issiq qirq besh daraja.
Qordan nishon ko'rinmaydi,
Bosh og'rig'i bosilgan.
Faqat tili sangillab,
Pishloqdayin osilgan...

INSOF TILAB

Ona mushuk o'g'liga
Alla aytar baralla.
Sichqon uning so'ziga
Quloq solar shu palla.
— Sen Arslonning zurriyoti,
Cho'ng bobongdan qolishma,
Arslonga xos ish qilgin,
Sichqon bilan olishma.
Orom olgin alla-yo,
Uxlay qolgin alla-yo.

— Хайрият, — деб Сичқонбой
Иягига қўл тираб,
Инсоф тилаб Мушукка,
Нон кемириб ўтирар...

ЧИЛ ОВИ¹

Бу йил қишки таътилни
Ўтказдим Бешбодомда.
Чунки тоғам моҳир овчи,
Номи кетган одам-да.

Тоғам мени апил-тапил
Саман отга миндириб,
Саҳар овга жўнадик
Ёғли қўмач қилдириб.

Етиб келгач манзилга,
Отни толга жиловлаб,
Қор устига жели² ёзди,
Қўниб қолган чил овлаб.

Бир гала қуш учиб келиб,
Шўнғиди қорга тикка.
Қанотлари олачипор,
Ўхшаб кетар какликка.

Бирдан қорга шўнғиди,
Жуда ҳайрон қолдим ман.
Сўнг ўрдакдек сузиб чиқди
Ўн метрча олдиндан.

Қувиб бордик мўлжалга,
Саман турар дам олиб.
Сузиб бориб бештаси
Тўрга тушди қамалиб.

— Xayriyat, — deb Sichqonboy
Iyagiga qo'l tirab,
Insof tilab Mushukka,
Non kemirib o'tirar...

CHIL OVI¹

Bu yil qishki ta'tilni
O'tkazdim Beshbodomda.
Chunki tog'am mohir ovchi,
Nomi ketgan odam-da.

Tog'am meni apil-tapil
Saman otga mindirib,
Sahar ovga jo'nadik
Yog'li ko'mach qildirib.

Yetib kelgach manzilga,
Otni tolga jilovlab,
Qor ustiga jeli² yozdi,
Ko'nib qolgan chil ovlab.

Bir gala qush uchib kelib,
Sho'ng'idi qorga tikka.
Qanotlari olachipor,
O'xshab ketar kaklikka.

Birdan qorga sho'ng'idi,
Juda hayron qoldim man.
So'ng o'rdakdek suzib chiqdi
O'n metrcha oldindan.

Quvib bordik mo'ljalga,
Saman turar dam olib.
Suzib borib beshtasi
To'rga tushdi qamalib.

¹ Чил — какликсимон қуш, қор остига ўрдакдек шўнғийди.

² Жели — каклик овлайдиган тўр-сетка.

¹ Chil — kakliksimon qush, qor ostiga o'rdakdek sho'ng'iydi.

² Jeli — kaklik ovlaydigan to'r-setka.

Нега қорға шўнғиркин
Ташвиш илиб бошига?
Овдан қайтдик ўн чилни
Боғлаб эгар қошига.

ЁРДАМ СЎРАБ

Африкада дув-дув гап,
Уққан ҳайрон қолибди.
Чопиб бориб Туяқуш
Филни миниб олибди.
Туяқушга ўчакишди
Маймуннинг бордек қасди.
Сўнг чирмашди Мангуста,
Тушгиси келмас асти.
Мангустанинг бўйнига
Сўна келиб ёпишди.
Кейин унинг ортидан
Пашша, чивин chopishди.
Шунча юкни кўтариб,
Фил лапанглаб жўнади.
Искабтопар шошганча
Энг устига қўнади.
Гандирақлаб фил шўрлик,
Кўтаролмай бўкирди.
Қўзи тушиб сичқонга,
Ёрдам сўраб ўкирди...

БОБО ҚАНЧА ЁШДАСИЗ?

(Топишмоқ)

— Бобо кенжа набирангиз
Неча ёшга чиқди ҳозир?
— Кенжам Назир,
Мен қанчага чиққан бўлсам,
Шунча ойлик бўлди, бўтам.
— Сиз қанчага чиқдингиз? —
Қайтиб-қайтиб сўрар Жавлон.
— Етмиш саккиз ёшга чиқдик,
Набирамиз икковлон.

Nega qorga sho'ng'irkin
Tashvish ilib boshiga?
Ovdan qaytdik o'n chilni
Bog'lab egar qoshiga.

YORDAM SO'RAB

Afrikada duv-duv gap,
Uqqan hayron qolibdi.
Chopib borib Tuyaqush
Filni minib olibdi.
Tuyaqushga o'chakishdi
Maymunning bordek qasdi.
So'ng chirmashdi Mangusta,
Tushgisi kelmas asti.
Mangustaning bo'yiga
So'na kelib yopishdi.
Keyin uning ortidan
Pashsha, chivin chopishdi.
Shuncha yukni ko'tarib,
Fil lapanglab jo'nadi.
Iskabtopar shoshgancha
Eng ustiga qo'nadi.
Gandiraklab fil sho'rlik,
Ko'tarolmay bo'kirdi.
Ko'zi tushib sichqonga,
Yordam so'rab o'kirdi...

BOBO QANCHA YOSHIDASIZ?

(Topishmoq)

— Bobo kenja nabirangiz
Necha yoshga chiqdi hozir?
— Kenjam Nazir,
Men qanchaga chiqqan bo'lsam,
Shuncha oylik bo'ldi, bo'tam.
— Siz qanchaga chiqdingiz? —
Qaytib-qaytib so'rar Javlon.
— Yetmish sakkiz yoshga chiqdik,
Nabiramiz ikkovlon.

— Вуй, қизик-а, хўш қандай?
— Менинг ёшим уникига қўшганда...
Ким топади Рўзмат бобо
Қанча ёшга тўлганлигин?
Набираси Назир эса,
Неча ойлик бўлганлигин?..

ЛОЙИҲАДА ЙЎҚ УЙЛАР

Юмронқозик ёқа ушлар,
Хайрон Кирпи, Каламушлар.
Ха, Кўрсичқон сўзлар эди,
У олисни кўзлар эди.
— Бу Тошбақа қурган сарой,
Шиллиққуртга шохона жой.
Бosh планга нолойиқдир,
Мана кўрсин халойиқ, — дер.
Уй қуришнинг ташвишидан
Олис бўлган,
Холис бўлган,
Тошбақа
Тош саройин қўйиб бoshга
Йўртиб кетди сафар тортиб.
Шиллиққурт ҳам жўнаб қолди,
Карнай нусха уйин ортиб...

УЧ ПАҲЛАВОН

Уч паҳлавон,
Уч қаҳрамон
Жанг-жадалга
Солиб нўхта,
Ўш тоғида —
Барокў¹да
Айланишиб,
Тилсим — тошга
Ухлаб ётар
Харсангларни
Қўйиб бoshга

¹ Барокўх — Сулаймон тоғи

— Vuy, qiziq-a, xo'sh qanday?
— Mening yoshim unikiga qo'shganda...
Kim topadi Ro'zmat bobo
Qancha yoshga to'lganligin?
Nabirasi Nazir esa,
Necha oylik bo'lganligin?..

LOYIHADA YO'Q UYLAR

Yumronqoziq yoqa ushlar,
Hayron Kirpi, Kalamushlar.
Ha, Ko'rsichqon so'zlar edi,
U olisni ko'zlar edi.
— Bu Toshbaqa qurgan saroy,
Shilliqqurtga shohona joy.
Bosh planga noloyiqdir,
Mana ko'rsin xaloyiq, — der.
Uy qurishning tashvishidan
Olis bo'lgan,
Xolis bo'lgan,
Toshbaqa
Tosh saroyin qo'yib boshga
Yo'rtib ketdi safar tortib.
Shilliqqurt ham jo'nab qoldi,
Karnay nusxa uyin ortib...

UCH PAHLAVON

Uch pahlavon,
Uch qahramon
Jang jadalga
Solib no'xta,
O'sh tog'ida —
Baroko¹h'da
Aylanishib,
Tilsim — toshga
Uxlab yotar
Xarsanglarni
Qo'yib boshga

¹ Baroko'h — Sulaymon tog'i

Болакайлар,
Сал нарида,
Тог' остида
Чопинг, уйнанг.
Баҳодирлар,
Хордиқ олсин,
Оромини
Бузиб қўйманг.

КИМ АЙТАДИ?

Жам бўлишиб ҳайвонлар,
Қил ўтмай орасидан.
Ҳасратлашиб қолишди
Гап очиб боласидан.
Тулки сўзлар: — Фарзандим,
Содда, сўтак, тўпори.
Олмаҳон дер: — Меники,
Қўполларнинг-қўполи.
От айтади: — Қулуним,
Ҳеч эпи йўқ чуноқдир.
Эшак мақтар: — Ҳўтигим.
Эсли, қамишқулоқдир.
Бўри хурсанд: — Бизники,
Ҳеч тенги йўқ, мулойим.
Диснатли, инсофли,
Қўз тегмасин илойим.
Йўлбарс мамнун: — Ўғилчам,
Оқибатли, меҳрибон.
— Кенжам озиб кетди, — деб
Ташвишланар Каркидон.
Фил юпатиб дўстларин.
Қўтаради қўнглини.
Хўш, ким айтар, уларнинг —
Шу гаплари тўғрими?

ҲОЗ КАРНАЙЧИ БЎЛМАСИН

Бола борки чўпчакка
Сериштиёқ, серталаб.
Бобом эртак айтади

Bolakaylar,
Sal narida.
Tog' ostida
Choping, o'ynang.
Bahodirlar,
Hordiq olsin,
Oromini
Buzib qo'ymang.

KIM AYTADI?

Jam bo'lishib hayvonlar,
Qil o'tmay orasidan.
Hasratlashib qolishdi
Gap ochib bolasidan.
Tulki so'zlar: — Farzandim,
Sodda, so'tak, to'pori.
Olmaxon der: — Meniki,
Qo'pollarning-qo'poli.
Ot aytadi: — Qulunim,
Hech epi yo'q chunoqdir.
Eshak maqtar: — Xo'tigim,
Esli, qamishquloqdir.
Bo'ri xursand: — Bizniki,
Hech tengi yo'q, muloyim.
Diyonatli, insofli,
Ko'z tegmasin iloyim.
Yo'lbars mamnun: — O'g'ilcham,
Oqibatli, mehrizon.
— Kenjam ozib ketdi, — deb
Tashvishlanar Karkidon.
Fil yupatib do'stlarin,
Ko'taradi ko'nglini.
Xo'sh, kim aytar, ularning —
Shu gaplari to'g'rimi?

G'OZ KARNAYCHI BO'LMASIN

Bola borki cho'pchakka
Serishtiyoq, sertalab.
Bobom ertak aytadi

Ҳасанбойни эркалаб;
 — Қарға қақимчи экан,
 Чумчуқ чақимчи экан,
 Ғоз карнайчи экан,
 Ӯрдак сурнайчи экан.
 — Ғоз карнайчи бўлмасин,
 Ӯрдак сурнай чалмасин.
 Карнайчи Шокир тоғам
 Хафа бўлиб қолмасин...

БОШИНГ КЎККА ЕТСА ҲАМ

— Қушлар қандай кийинар?
 — Бирини созу, бирини зўр?
 Қора камзул, оқ кўйлақда
 Олақарға дирижёр.
 Сарик кител тиктирибди
 Ёзга мослаб Зарғалдоқ.
 Тўтиқушнинг қулоғида
 Тақа нусха зар балдоқ.
 Поча-пўстин тўғри келмай,
 Қораялоқ хит-хуноб.
 Малла костюм зап ярашиб,
 Там-там босар Қарқуноқ.
 Қизилиштон боши узра,
 Энлик алвон тож билан.
 Чумчуқ юрар етаклашиб
 Сергап читтак гош билан.
 Калхат сўзлар: — Пўпишакхон,
 Бугун жуда пўримсиэ.
 Булбул кийган кулранг камзул
 Ӯхшови йўқ, кўримсиэ.
 Қалдирғоч дер: — Дўстлар, нахот,
 Қадр-қиммат кийимда.
 Бошинг кўкка етса ҳамки,
 Булбул бўлиш қийин-да...

АЯМАДИ МҲЙЛАБИН

Чалган эди чигиртка
 Созни авждан юқори,

Hasanboyini erkalaб;
 — Qarg'a qaqimchi ekan,
 Chumchuq chaqimchi ekan.
 G'oz karnaychi ekan,
 O'rdak surnaychi ekan.
 — G'oz karnaychi bo'lmasin,
 O'rdak surnay chalmasin.
 Karnaychi Shokir tog'am
 Xafa bo'lib qolmasin...

BOSHING KO'KKA YETSA HAM

— Qushlar qanday kiyinar?
 — Biri soz-u, biri zo'r?
 Qora kamzul, oq ko'ylakda
 Olaqarg'a dirijyor.
 Sariq kitel tiktiribdi
 Yozga moslab Zarg'aldoq.
 To'tiqushning qulog'ida
 Taqa nusxa zar baldoq.
 Pocha-po'stin to'g'ri kelmay,
 Qorayaloq xit-xunob.
 Malla kostyum zap yarashib,
 Tam-tam bosar Qarqunoy.
 Qizilishton boshi uzra,
 Enlik alvon toj bilan.
 Chumchuq yurar yetaklashib
 Sergap chittak goj bilan.
 Kalxat so'zlar: — Po'pishakxon,
 Bugun juda po'rimsiz.
 Bulbul kiygan kulrang kamzul
 O'xshovi yo'q, ko'rimsiz.
 Qaldirg'och der: — Do'stlar, nahot,
 Qadr-qimmat kiyimda.
 Boshing ko'kka yetsa hamki,
 Bulbul bo'lish qiyin-da...

AYAMADI MO'YLABIN

Chalغان edi chigirtka
 Sozni avjdan yuqori,

Тун ярмида узилди
 Ёижагининг бир тори.
 Хайриятки, бахтига
 Устахона — дўкон бор.
 Лекин ишлар кундузи
 Шохдор қўнғиз дўкандор.
 Тонгни кутиб ўтирмай,
 Устани кетди излаб.
 Топиб шохдор қўнғизни
 Илтимос қилди сизлаб.
 Чирildoqlar нағмаси,
 Чиқар авжга — заптига.
 — Қолмайин, — дер қўриқдан,
 Кафтин ишқаб кафтига.
 — Дўкон ёпиқ, эртага
 Келгин деб айтолмади.
 Чигиртканинг сазасин
 Уста ҳам қайтармади.
 Иzzat-икром кўрсатди
 Шохдор қўнғиз эъзозлаб.
 Юлиб битта мўйлабин
 Ёижагин берди созлаб...

ТОПҚИР БЎЛСАНГ...

(Қирғиз халқ топишмоғи)

Байталнинг боласини қулун дерлар,
 Туянинг кўрар кўзи бўталоқдир.
 Эчкининг эркатойи улоқ бўлур,
 Қўй эса кўзи билан қўнғли чоқдир.
 Борди-ю сигир тугса дерлар бузоқ,
 Айиқнинг арзандаси мамалоқдир.
 Кийик, йўлбарс кенжасин недир оти?
 Хўш нимадир маймун, бўри боласи?
 Нима бўлар кирпитикан зурриёти?
 Доно бўлсанг, топ ва тўлди чаласин...

Tun yarmida uzildi
 G'ijjagining bir tori.
 Xayriyatki, baxtiga
 Ustaxona — do'kon bor.
 Lekin ishlar kunduzi
 Shoxdor qo'ng'iz do'kondor.
 Tongni kutib o'tirmay,
 Ustani ketdi izlab.
 Topib shoxdor qo'ng'izni
 Iltimos qildi sizlab.
 Chirildoqlar nag'masi,
 Chiqar avjga — zaptiga.
 — Qolmayin, — der ko'rikdan,
 Kaftin ishqab kaftiga.
 — Do'kon yopiq, ertaga
 Kelgin deb aytolmadi.
 Chigirtkaning sazasin
 Usta ham qaytarmadi.
 Izzat-ikrom ko'rsatdi
 Shoxdor qo'ng'iz e'zozlab.
 Yulib bitta mo'ylabin
 G'ijjagin berdi sozlab...

ТОПҚИР БО'ЛСАНГ...

(Qirg'iz xalq topishmog'i)

Baytalning bolasini qulun derlar,
 Tuyaning ko'rar ko'zi bo'taloqdir.
 Echkinining erkatoyi uloq bo'lur,
 Qo'y esa qo'zi bilan qong'li choqdir.
 Bordi-yu sigir tug'sa derlar buzoq,
 Ayiqning arzandasi mamaloqdir.
 Kiyik, yo'lbars kenjasin nedir oti?
 Xo'sh nimadir maymun, bo'ri bolasi?
 Nima bo'lar kirpitikan zurriyoti?
 Dono bo'lsang, top va to'ldir chalasin...

ЎТ КЕТДИ

— Ўт кетди! — деб қолди кимдир,
Тўс-тўполон бошланди.
Икром толнинг шохин юлар,
Мен челаққа ташландим.
— Қани? Қайда? — сўрар шошиб
Анвар шу чоқ Очилдан.
Чопиб борар болақайлар.
— Тезроқ югур, бос, илдам.
— Ана, қаранг! Қир бағрини.
Ўчирамиз биз қандоқ?
— Эсинг борми, бу оловмас,
Очилибди қизғалдоқ...

ВАННАСИНИ ЭСЛАДИ

Саратон офтобида
Мудрар ҳорғин далалар.
Тулпорқўлда чўмилар
Қишлоқдаги болалар.
Равшан шўнғир ғаввосдек.
Қарим қулоч отади.
Ўшдан келган Садриддин
Ўй-хаёлга ботади.
Ечмай кийим-кечагин,
«Уф» тортади, эснайди.
Қўп қаватли уйдаги
Ваннасини эслайди.
Садриддинга қолсами,
Бу ер маза жой эди.
У сузишни ўргатмаган
Дадасини койиди...

АДОЛАТЛИ ҚОЗИ

(Уйғур халқ эртаги)

Товуқларнинг арз-додини
Қози — Арслон тинглади.

О'Т КЕТДИ

— O't ketdi! — deb qoldi kimdir,
To's-to'polon boshlandi.
Ikrom tolning shoxin yular,
Men chelakka tashlandim.
— Qani? Qayda? — so'rar shoshib
Anvar shu choq Ochildan.
Chopib borar bolakaylar.
— Tezroq yugur, bos, ildam.
— Ana, qarang! Qir bag'rini.
O'chiramiz biz qandoq?
— Esing bormi, bu olovmas,
Ochilibdi qizg'aldoq...

VANNASINI ESLADI

Saraton oftobida
Mudrar horg'in dalalar.
Tulporko'lda cho'milar
Qishloqdagi bolalar.
Ravshan sho'ng'ir g'avvosdek,
Karim quloch otadi.
O'shdan kelgan Sadriddin
O'y-xayolga botadi.
Yechmay kiyim-kechagin,
«Uf» tortadi, esnaydi.
Ko'p qavatli uydagi
Vannasini eslaydi.
Sadriddinga qolsami,
Bu yer maza joy edi.
U suzishni o'rgatmagan
Dadasini koyidi...

ADOLATLI QOZI

(Uyg'ur xalq ertagi)

Tovuqlarning arz-dodini
Qozi — Arslon tingladi.

— Топинглар, — деб Тулкини
 Саркотибга имлади.
 Ясовулар отланиб,
 Кетишди қир томонга.
 Қозикалон буйруғин
 Бажармаслик ёмон-да.
 Пайдо бўлди қув Тулки,
 Етмиш етти букилиб.
 Қўлтигида парёстиқ,
 Таъзим қилар юкуниб:
 — Давлатингиз бир умр,
 Бўлсин бекам, зиёда,
 Кавар¹ териб юрибмиз,
 Зоғ учмаган қиёда.
 — Қўл солибсан, тўғрими,
 Хўрозларга, товуққа?
 Олий жазо лозимдир
 Сендай турқи совуққа.
 — Тўғри, тақсир булардан
 Қўп ташвишга тушдик-а,
 Қирон келсин бу зотнинг —
 Авлод-аждод — пуштига.
 Шодмиз сиздек тақсирнинг
 Ярасак хизматига.
 Бизлар ўчмиз товуқнинг —
 Ғуштигамас, патига.
 Ушбу совға, ҳазратим,
 Сизга атаб тикилган.
 Белга мадор, фанда ҳам
 Исботланиб чиқилган.
 Парёстиқни қозининг
 Ёнбошига суяди.
 Арслон эса Хўрозга
 Қош-қовоғин уяди.
 Тушунтирар Хўрозбой:
 — Тулки ноҳақ мутлақо.
 Қози сўзлар хотиржам,
 Бўлмагандек ҳеч вақо:
 — Ҳал қиламиз бу ишни

¹ Кавар — тулки севиб ейдиган ўсимлик mevasi.

— Topinglar, — deb Tulkini
 Sarkotibga imladi.
 Yasovullar otlanib,
 Ketishdi qir tomonga.
 Qozikalon buyrug'in
 Bajarmaslik yomon-da.
 Paydo bo'ldi quv Tulki,
 Yetmish yetti bukilib.
 Qo'ltig'ida paryostiқ,
 Ta'zim qilar yukunib:
 — Davlatingiz bir umr,
 Bo'lsin bekam, ziyoda,
 Kavar' terib yuribmiz,
 Zog' uchmagan qiyoda.
 — Qo'l solibsan, to'g'rimi,
 Xo'rozlarga, tovuqqa?
 Oliy jazo lozimdir
 Senday turqi sovuqqa.
 — To'g'ri, taqsir bulardan
 Ko'p tashvishga tushdik-a,
 Qiron kelsin bu zotning —
 Avlod-ajdod — pushtiga.
 Shodmiz sizdek taqsirning
 Yarasak xizmatiga.
 Bizlar o'chmiz tovuqning —
 Go'shtigamas, patiga.
 Ushbu sovg'a, hazratim,
 Sizga atab tikilgan.
 Belga mador, fanda ham
 Isbotlanib chiqilgan.
 Paryostiқni qozining
 Yonboshiga suyadi.
 Arslon esa Xo'rozga
 Qosh-qovog'in uyadi.
 Tushuntirar Xo'rozboy:
 — Tulki nohaq mutlaqo.
 Qozi so'zlar xotirjam,
 Bo'lmagandek hech vaqo:
 — Hal qilamiz bu ishni

¹ Kavar — tulki sevir yeydigan o'simlik mevasi.

Беш-олти кун ораси.
Гуноҳига яраша
Тулки олар жазосин.
Инобатга олинмай,
Она товуқ фарёди,
Тинчиб кетди шу тахлит
Шўр тумшуқлар арз-доди.
Тулки ўпка қўлтиқлаб,
Билган ишин қиларди.
Жўжаларни пайт пойлаб
Қақшатарди, шиларди.
Кун ортидан тун ўтиб,
Фалак чархи айланди.
Бу орада Қашқирбой
Қози қилиб сайланди.
Бошга тушган қайғудан,
Кўз-ёшларин яширмай,
Нажот истаб товуқлар
Кириб келди шошилмай.
Баён этди бирма-бир:
— Тингланг, тўрам, арзимиз.
Шум Тулкининг дастидан
Сарғайди-ку, тарзимиз.
Асло чўзиш мумкинмас
Бундай ишни шу кезде.
Қўлтиғида парёстиқ,
Тулкивой келди тезда.
— Давлатингиз бир умр,
Бўлсин бекам, зиёда.
Кавар териб юрибмиз
Зор учмаган қиёда.
— Олиб икки ўғлингни
Тунов кун шатакка,
Ўғирликка тушибсан
Ярим тунда катакка.
— Ҳа, рост! Фақат Сиз учун
Шу ишга бордим, нетай?
— Мен учун?! Хўш! Хўш! Нера?
— Яхшиси баён этай.
Шу бадкирдор товуқлар
Айтган чоғи ошириб.

Besh-olti kun orasi.
Gunohiga yarasha
Tulki olar jazosin.
Inobatga olinmay,
Ona tovuq faryodi,
Tinchib ketdi shu taxlit
Sho'r tumshuqlar arz-dodi.
Tulki o'pka qo'ltiqlab,
Bilgan ishin qilardi.
Jo'jalarni payt poylab
Qaqshatardi, shilardi.
Kun ortidan tun o'tib,
Falak charxi aylandi.
Bu orada Qashqirboy
Qozi qilib saylandi.
Boshga tushgan qayg'udan,
Ko'z-yoshlarin yashirmay,
Najot istab tovuqlar
Kirib keldi shoshilmay.
Bayon etdi birma-bir:
— Tinglang, to'ram, arzimiz.
Shum Tulkinining dastidan
Sarg'aydi-ku, tarzimiz.
Aslo cho'zish mumkinmas
Bunday ishni shu kezda.
Qo'ltig'ida paryostiq,
Tulkivoy keldi tezda.
— Davlatingiz bir umr,
Bo'lsin bekam, ziyoda.
Kavar terib yuribmiz
Zog' uchmagan qiyoda.
— Olib ikki o'g'lingni
Tunov kuni shatakka,
O'g'irlikka tushibsan
Yarim tunda katakka.
— Ha, rost! Faqat Siz uchun
Shu ishga bordim, netay?
— Men uchun?! Xo'sh! Xo'sh! Nega?
— Yaxshisi bayon etay.
Shu badkirdor tovuqlar
Aytgan chog'i oshirib.

Ёстиқ тикиш касбимиз,
Ўтирмайман яшириб.
Кони гурбат, майда иш,
Хар бир болиш, ҳар ёстиқ.
Камтарин қўлингиздан
Сизга ушбу парёстиқ.
Шу гапдан сўнг Тулкини
На сўқди, сўроқлади.
Бечора товуқларни
Айёр яна доғлади.
Бўри уни қўллағач,
Элни ҳангу манг этиб.
Тухумларни ўғирлар
Макиёни гангитиб.
Кун ортидан кун ўтиб,
Фалак чархи айланди.
Вақти келиб бир Тайғон,
Қозиликка сайланди.
— Таваккал, — деб товуқлар
Яна арзга келишди.
Бўлган гапни Тайғонга
Қўймай айтиб беришди.
Дарғазаб бўлиб қози,
Бошқа ишни қолдирди.
Қаранг, ҳаш-паш дегунча
Ў Тулкини олдириди.
— Давлатингиз бир умр
Бўлсин бекам, зиёда.
Сизга атаб парёстиқ
Тикдим кезиб қиёда.
— Менга қара, шум шайтон, —
Бақириб берди Қози.
Арқоннинг узунни соз,
Яхшидир гапнинг ози.
Тоzi, Бургут, Лочинни,
Тайғон овга шайлади.
Парёстиқни Хўрозга
Сийлов — тортиқ айлади.
— Бу маккорни ҳозироқ
Қирга қувлаб чиқинглар.
Терисини сидириб,

Ўстиқ касб касбимиз,
Ўтирмайман яшириб.
Кони гурбат, майда иш,
Хар бир болиш, ҳар ёстиқ.
Камтарин қўлингиздан
Сизга ушбу парёстиқ.
Шу гапдан сўнг Тулкини
На сўқди, сўроқлади.
Бечора товуқларни
Айёр яна доғлади.
Бўри уни қўллағач,
Элни ҳангу манг этиб.
Тухумларни ўғирлар
Макиёни гангитиб.
Кун ортидан кун ўтиб,
Фалак чархи айланди.
Вақти келиб бир Тайғон,
Қозиликка сайланди.
— Таваккал, — деб товуқлар
Яна арзга келишди.
Бўлган гапни Тайғонга
Қўймай айтиб беришди.
Дарғазаб бўлиб қози,
Бошқа ишни қолдирди.
Қаранг, ҳаш-паш дегунча
Ў Тулкини олдириди.
— Давлатингиз бир умр
Бўлсин бекам, зиёда.
Сизга атаб парёстиқ
Тикдим кезиб қиёда.
— Менга қара, шум шайтон, —
Бақириб берди Қози.
Арқоннинг узунни соз,
Яхшидир гапнинг ози.
Тоzi, Бургут, Лочинни,
Тайғон овга шайлади.
Парёстиқни Хўрозга
Сийлов — тортиқ айлади.
— Бу маккорни ҳозироқ
Қирга қувлаб чиқинглар.
Терисини сидириб,

Тезде сомон тикинлар.
Тилёғлама, айёрлик,
Жанжалларнинг асоси.
Ит қавмининг шу боис,
Тулкида кўп қасоси.
Тозиларга бир умр,
Шудир менинг фармоним.
Тулкисифат озайса
Ушалгуси армоним.
Охири вой, ўртага —
Ким солса гар адоват.
Енгиб чиқар ниҳоят
Ҳақиқату адолат.

ОРИЯТЛИ ХҲҲҲ

*«Чархим таноб ташлайди.
Бир балони бошлайди».*

Халқ қўшиғидан.

Хури момо етмишида
Есир қолди чолидан.
Йўқлагувчи ҳеч кимса йўқ
Ёлғиз камшир ҳолидан.
Кўниб кетган ҳаётнинг у
Аччиқ-чучук талхига.
Ҳасратини айтар фақат
Эрта-ю кеч чархига.
Қафасдайин ҳовли-жойи.
Тўртта товуқ, хўрози.
Мис қумғону, чўян декча
Чолдан қолган мероси.
Момони кўп ўйлантирар
«Дакан» отлиқ дарози.
Унинг чакки юришидан
Товуқлар ҳам норози.
Тўғри, сира эринмайди
Эрта-саҳар туришдан.
Лекин кўрса хўроз зотин,
Уришгани-уришган.
Ўзи нимжон, бироқ қайсар,
Аранг юрар килдираб.

Tezda somon tiqinglar.
Tilyog'lama, ayyorlik,
Janjallarning asosi.
It qavmining shu bois.
Tulkida ko'p qasosi.
Tozilarga bir umr,
Shudir mening farmonim.
Tulkisifat ozaysa
Ushalgusi armonim.
Oxiri voy, o'rta —
Kim solsa gar adovat.
Yengib chiqar nihoyat
Haqiqatu adolat.

ORIYATLI XO'ROZ

*«Charxim tanob tashlaydi.
Bir baloni boshlaydi».*

Халқ қўшиғидан.

Huri momo yetmishida
Yesir qoldi cholidan.
Yo'qlaguvchi hech kimsa yo'q
Yolg'iz kampir holidan.
Ko'nib ketgan hayotning u
Achchiq-chuchuk talxiga.
Hasratini aytar faqat
Erta-yu kech charxiga.
Qafasdayin hovli-joyi,
To'rtta tovuq, xo'rozi.
Mis qum'gon-u, cho'yan dekcha
Choldan qolgan merosi.
Momon ko'p o'ylantirar
«Dakan» otliq darozi.
Uning chakki yurishidan
Tovuqlar ham norozi.
To'g'ri, sira erinmaydi
Erta-sahar turishdan.
Lekin ko'rsa xo'roz zotin,
Urishgani-urishgan.
O'zi nimjon, biroq qaysar,
Arang yurar kildirab.

Бехос тушган тепкилардан
 Учиб кетар пилдираб.
 Калтакни еб, остонадан
 Зўрға ҳатлар чалажон.
 — Шундай бўлиб қолди қаранг,
 Кечиргайсиз, холажон.
 — Вой, шўрим, — деб чипор Товуқ
 Қўлтигидан йўлайди.
 Супра ёзиб буламиққа,
 Кампир унни алайди.
 Хола койир: — Иш қилса-чи,
 Ўз ҳолига яраша.
 Ё илиги туқроқ эмас,
 Новорачўп, тараша.
 Қисир эмди аташади,
 Бузоқ қолса кам сутдан.
 Табиат ҳам ўчакишиб,
 Уни бўйдан камситган.
 Уч кун ўтиб-ўтмасданоқ,
 Туриб кетар оёққа.
 — Хўл балодан асра ўзинг,
 Хой, дўзали қаёққа?
 — Ташвиш қилманг мендан хола,
 Тезда қайтиб келаман.
 Тўрт кўчалик Даканбойга,
 Бир гап айтиб келаман.
 Дарвозани оқшом кимдир,
 — Очинг, — деди, — холажон!
 Қургур яна атак-чечак,
 Кириб келар чалажон.
 Чап қанотин таянганча,
 Турмоқ бўлар чоғланиб.
 Ўн кун ётди ўн кураги
 Тахтакачга бовланиб.
 Ўхтин-ўхтин алжиганда,
 Дори-дармон берилар.
 «Мен уларга кўрсатаман» —
 Гоҳ алаҳсиб керилар.
 Кампиршонинг эски чархи
 Яраб ёмон кунига.

Бехос тушган тепкилардан
 Учиб кетар пилдираб.
 Калтакни еб, остонадан
 Зўрға ҳатлар чалажон.
 — Шундай бўлиб қолди қаранг,
 Кечиргайсиз, холажон.
 — Вой, шўрим, — деб чипор Товуқ
 Қўлтигидан йўлайди.
 Супра ёзиб буламиққа,
 Кампир унни алайди.
 Хола койир: — Иш қилса-чи,
 Ўз ҳолига яраша.
 Ё илиги туқроқ эмас,
 Новорачўп, тараша.
 Қисир эмди аташади,
 Бузоқ қолса кам сутдан.
 Табиат ҳам ўчакишиб,
 Уни бўйдан камситган.
 Уч кун ўтиб-ўтмасданоқ,
 Туриб кетар оёққа.
 — Хўл балодан асра ўзинг,
 Хой, дўзали қаёққа?
 — Ташвиш қилманг мендан хола,
 Тезда қайтиб келаман.
 Тўрт кўчалик Даканбойга,
 Бир гап айтиб келаман.
 Дарвозани оқшом кимдир,
 — Очинг, — деди, — холажон!
 Қургур яна атак-чечак,
 Кириб келар чалажон.
 Чап қанотин таянганча,
 Турмоқ бўлар чоғланиб.
 Ўн кун ётди ўн кураги
 Тахтакачга бовланиб.
 Ўхтин-ўхтин алжиганда,
 Дори-дармон берилар.
 «Мен уларга кўрсатаман» —
 Гоҳ алаҳсиб керилар.
 Кампиршонинг эски чархи
 Яраб ёмон кунига.

Дон ва емиш олиб чиқар
Калавасин пулига.
Қўп ўтмайин жир битади,
Ўзбошимча, саёққа.
Айтиб қўймас товуқларга
Кетганлигин қаёққа?
Пўстагини роса қоқиб,
Уйга ташлаб кетишар.
Қасам ичар, — уришмайман, —
Бўлди хола, етишар.
Ким кўрибди парранданинг
Бундай қийиқ, гојини.
Бир оёғин синдиришиб,
Чўқиб опти тојини.
Бу гал узоқ ётиб қолди,
Ўзи айбдор, на чора?
Хури хола жиғибийрон
Нима қилсин бечора?
Гув-гув ишлаб турган чархи
Бирдан таноб ташлайди.
Кампир сезар, яшшамагур
Бир балони бошлайди.
Хўроз қўлтиқтаёғини
Ташлаб авжи баҳорда,
Сўраб қолди кечирим,
Туриб эрта наҳорда.
— Узр, хола, иш қилмадим
Тузингизга яраша.
— Яна қайга жўнаб қолдинг,
Хой нотавон, зумраша.
— Овулда мен уришмаган
Хўроз зоти қолмади,
Бирортаси на енгилиб,
Бошин ерга солмади.
Рухсат беринг, кетмоқчиман
Олисларга бoш олиб.
Макиёнлар ҳайрон, хафа,
Қўзларига ёш олиб.
Енгиб чиқсам ўзга юртда,
Фақат шунда қайтарман.

Don va yemish olib chiqar
Kalavasin puliga.
Ko'p o'tmayin jir bitadi,
O'zboshimcha, sayoqqa.
Aytib qo'ymas tovuqlarga
Ketganligin qayoqqa?
Po'stagini rosa qoqib,
Uyga tashlab ketishar.
Qasam ichar, — urishmayman, —
Bo'ldi xola, yetishar.
Kim ko'ribdi parrandaning
Bunday qiyiq, gojini.
Bir oyog'in sindirishib,
Cho'qib opti tojini.
Bu gal uzoq yotib qoldi,
O'zi aybdor, na chora?
Huri xola jig'ibiyron
Nima qilsin bechora?
G'uv-g'uv ishlab turgan charxi
Birdan tanob tashlaydi.
Kampir sezar, yashshamagur
Bir baloni boshlaydi.
Xo'roz qo'lтиqtayog'ini
Tashlab avji bahorda,
So'rab qoldi kechirim,
Turib erta nahorda.
— Uzr, xola, ish qilmadim
Tuzingizga yarasha.
— Yana qayga jo'nab qolding,
Hoy notavon, zumrasha.
— Ovulda men urishmagan
Xo'roz zoti qolmadi,
Birortasi na yengilib,
Boshin yerga solmadi.
Ruxsat bering, ketmoqchiman
Olislarga bosh olib.
Makiyonlar hayron, xafa,
Ko'zlariga yosh olib.
Yengib chiqsam o'zga yurtda,
Faqat shunda qaytarman.

Қолган гап-сўз саргузаштни,
 Келгуси гал айтарман.
 Шундан бери кўп йил ўтди,
 Бошқаларга билинмас.
 Хури хола мижжасига
 Уйку савил илинмас.
 Ёғсираган чархнинг ўқи,
 Аламзада гичирлар.
 Тақдирига шукр айтиб
 Момо хазин пичирлар:
 — Соғ-саломат юрганмикин?
 Оғриб-нетмай, чўқилмай.
 Ёки ўлиб кетдимикин
 Жанозаси ўқилмай?
 Қадр-қиммат топиб балки,
 Бегона юрт-ўлкада.
 Эрта-индин кириб келар,
 Сафар халта елкада.
 Ҳамон унинг йўлин пойлаб,
 Ҳафта, ойни санайди.
 «Тириқ» этган садо келса,
 Дарвозага қарайди.

ОЛТИН ЁЛЛИ ТУЛПОР ҚИССАСИ

(Арим Акбаралиевга бағишлайман)

Олабуқа қишлоғидан
 Ўн чақирим нарида,
 Чотқол тизма тоғларининг
 Этагида — барида
 Булутларга манзил бўлиб
 Тулпурқўли жойлашган,
 Булбул, майна баҳор ва ёз,
 Уни макон айлашган.
 Баландлиги ер сатҳидан
 Минг қулочга юқори.
 Қўрган кўзни қамаштирар
 Салобати, виқори.
 Қизил, сариқ ва тимқора
 Уч хил лола ўсади.
 Чор тарафин арчазорлар

Qolgan gap-so'z sarguzashtni,
 Kelgusi gal aytarman.
 Shundan beri ko'p yil o'tdi,
 Boshqalarga bilinmas.
 Huri xola mijjasiga
 Uyqu savil ilinmas.
 Yog'siragan charxning o'qi,
 Alamzada g'ichirlar.
 Taqdiriga shukr aytib
 Momo xazin pichirlar:
 — Sog'-salomat yurganmikin?
 Og'rib-netmay, cho'qilmay.
 Yoki o'lib ketdimikin
 Janozasi o'qilmay?
 Qadr-qimmat topib balki,
 Begona yurt-o'lkada.
 Erta-indin kirib kelar,
 Safar xalta yelkada.
 Hamon uning yo'lin poylab,
 Hafta, oyni sanaydi.
 «Tiriq» etgan sado kelsa,
 Darvozaga qaraydi.

OLTIN YOLLI TULPOR QISSASI

(Arim Akbaraliyevga bag'ishlayman)

Olabuqa qishlog'idan
 O'n chaqirim narida,
 Chotqol tizma tog'larining
 Etagida — barida
 Bulutlarga manzil bo'lib
 Tulporko'li joylashgan,
 Bulbul, mayna bahor va yoz,
 Uni makon aylashgan.
 Balandligi yer sathidan
 Ming qulochga yuqori.
 Ko'rgan ko'zni qamashtirar
 Salobati, viqori.
 Qizil, sariq va timqora
 Uch xil lola o'sadi.
 Chor tarafin archazorlar

Киприк мисол тўсади.
 Ушбу эртақ момомлардан
 Мерос бўлиб қолгандир.
 Тулпорқўлнинг афсонаси
 Эс-хушимни олгандир.
 Эмиш бир чол Чотқол ёқдан
 Овул томон келаркан,
 Айтиб билган қўшиғини
 Байталида еларкан,
 Тулпорқўлга дуч келибди
 Айни пешин чоғида.
 Уловига дам берибди
 Ям-яшил қирғоғида.
 Майса узра чакмонини
 Аста ёзиб ташлабди.
 Кун ботарга юзланиб чол
 Намоз ўқий бошлабди.
 Шу пайт кўлнинг ўртасидан
 Олтин ёлли от чиқиб,
 Кўзни очиб-юмгунчайин,
 Соҳил томон бот чиқиб,
 Қўкка сапчиб пишқирди-да,
 Кўзи ёниб, шайланиб,
 Бўз байталнинг атрофидан
 Ўтди уч бор айланиб.
 Кишноғига тоғу тошлар
 Садо берди узмасдан.
 Чўпон эса беғам, беварқ
 Ибодатин бузмасдан —
 Туриб боқса дудул айғир
 Шўнғиди қўл қатига.
 Калимасин айтиб бобо
 Қамчи босди отига.
 Қунлар бир-бир ўтаверди.
 Ўн икки бор ой туғди.
 Баҳор чоғи тўриқ байтал
 Олтин ёлли той туғди.
 Бу ҳодиса тез орада
 Овул бўйлаб тарқалди.
 Қўшиб-чатди кўрганлар ҳам
 Газак олди, фарқ олди.

Kiprik misol to'sadi.
 Ushbu ertak momomlardan
 Meros bo'lib qolgandir.
 Tulporko'lining afsonasi
 Es-hushimni olgandir.
 Emish bir chol Chotqol yoqdan
 Ovul tomon kelarkan,
 Aytib bilgan qo'shig'ini
 Baytalida yelarkan,
 Tulporko'lga duch kelibdi
 Ayni peshin chog'ida.
 Uloviga dam beribdi
 Yam-yashil qirg'og'ida.
 Maysa uzra chakmonini
 Asta yozib tashlabdi.
 Kun botarga yuzlanib chol
 Namoz o'qiy boshlabdi.
 Shu payt ko'lining o'rtasidan
 Oltin yolli ot chiqib,
 Ko'zni ochib-yumgunchayin,
 Sohil tomon bot chiqib,
 Ko'kka sapchib pishqirdi-da,
 Ko'zi yonib, shaylanib,
 Bo'z baytalning atrofidan
 O'tdi uch bor aylanib.
 Kishnog'iga tog'-u toshlar
 Sado berdi uzmasdan.
 Cho'pon esa beg'am, befarq
 Ibodatin buzmasdan —
 Turib boqsa duldul ayg'ir
 Sho'ng'idi ko'l qatiga.
 Kalimasin aytib bobo
 Qamchi bosdi otiga.
 Kunlar bir-bir o'taverdi,
 O'n ikki bor oy tug'di.
 Bahor chog'i to'riq baytal
 Oltin yolli toy tug'di.
 Bu hodisa tez orada
 Ovul bo'ylab tarqaldi.
 Qo'shib-chatdi ko'rganlar ham
 Gazak oldi, farq oldi.

Чол хангу манг, кампир эса
 Уни қистаб қўймади.
 Яна битта қулун олиш
 Чорасини ўйлади.
 Тўғри келди кампиршонинг
 Тонгда очган фоли ҳам,
 Тараддудга тушиб қолди
 Унинг қайсар чоли ҳам.
 Мол-дунёга ҳирсин қўйган,
 Режасидан қайтарми,
 Эгар уриб йўлга созлар,
 Силаб-сийпаб байтални.
 Тулпоркўлга жўнаб қолди,
 Ўзга йўлга қайрилмай.
 Олтин ёлли тойчоқ чопар
 Онасидан айрилмай.
 Авжи пешин, атроф сокин
 Қўлда ошуфта ҳолат.
 Ёзди шошиб чакмонини
 Олиб-олмай таҳорат.
 Чол шунчаки, номи учун
 Намоз ўқиб ўтирар.
 Олтин ёлли от ташвиши
 Юрагини ўпирар.
 Тоғу тошлар янграб кетди
 Шу маҳал шовқин-сасдан.
 Айғир тўғри ўтиб бориб,
 Байтални айланмасдан,
 Тўнғирчоқлаб ўхтин-ўхтин
 Депсиниб кишнаганча,
 Олтин ёлли қулунни у
 Елкадан тishлаганча
 Қўл остига кириб кетди
 Икки дулдуд бир бўлиб.
 Чол овулга қайтди ночор
 Ҳафсаласи пир бўлиб.
 Бу бир чўпчак, чўнг момомдан
 Бизларга мерос қолган.
 Тулпоркўлнинг афсонаси,
 Балки рост, балки ёлгон...

Chol hangu mang, kampir esa
 Uni qistab qo'ymadi.
 Yana bitta qulun olish
 Chorasini o'yladi.
 To'g'ri keldi kampirshoning
 Tongda ochgan foli ham,
 Taraddudga tushib qoldi
 Uning qaysar choli ham.
 Mol-dunyoga hirsin qo'ygan,
 Rejasidan qaytarmi,
 Egari urib yo'lga sozlar,
 Silab-siypab baytalni.
 Tulporko'lga jo'nab qoldi,
 O'zga yo'lga qayrilmay.
 Oltin yolli toychoq chopar
 Onasidan ayrilmay.
 Avji peshin, atrof sokin
 Ko'lda oshufta holat.
 Yozdi shoshib chakmonini
 Olib-olmay tahorat.
 Chol shunchaki, nomi uchun
 Namoz o'qib o'tirar.
 Oltin yolli ot tashvishi
 Yuragini o'pirar.
 Tog'-u toshlar yangrab ketdi
 Shu mahal shovqin-sasdan.
 Ayg'ir to'g'ri o'tib borib,
 Baytalni aylanmasdan,
 To'ng'irchoqlab o'xtin-o'xtin
 Depsinib kishnagancha,
 Oltin yolli qulunni u
 Yelkadan tishlagancha
 Ko'l ostiga kirib ketdi
 Ikki duldul bir bo'lib.
 Chol ovulga qaytdi nochor
 Hafsalasi pir bo'lib.
 Bu bir cho'pchak, cho'ng momomdan
 Bizlarga meros qolgan.
 Tulporko'lning afsonasi,
 Balki rost, balki yolg'on...

АПС ОН БОБ АФ СО НАСН



ОҚ ФОТИҲА СЎРАДИМ

Қирқ бешинчи йил ёзи,
Уст-бош юпун оқ сурп.
Ёрилган товонимга
Онам пиёздоз суриб,
Холва бериб бир чақмоқ:
— Дамингни ол, — дер, — қани.
Тонгда жўнаб кетардик,
Қирга — бошоқ тергани.
Гоҳо эслаб шуларни,
Кўзларимдан ёш томар.
Бувим белбоғ тикарди,
Хизматида тошфонар.
Безгак хуруж қилганда,
Кўкка чиқиб нолишим,
Тол баргига кўмишса,
Беда бўлган болишим.
Аён эди беш қўлдай,
Қапчиғайнинг даласи.
Бир ўнгарда тўрқовоқ,
Унда жўрнинг¹ боласи.
Бошоқ теришдан ўзга
Эрмагимиз йўқ эрди.
«Равшанхон»ни Даврон ака²
Оқшом ёддан ўқирди.
Тетикланиб қолардик
Унутилиб иш, чарчоқ.
Болалигим — эпкиндай
Сезилмай ўтди ҳар чоқ.
Онам бурчоқ³ қовурса,
Оқшом чоғи хўракка.
Сигмас эди ҳаддимиз,
Бир ҳовучдан бўлакка.
Рўзгор деган ташвишдан,

OQ FOTIHA SO'RADIM

Qirq beshinchi yil yozì.
Ust-bosh yupun oq surp.
Yorilgan tovonimga
Onam piyozdog' surib,
Holva berib bir chaqmoq:
— Damingni ol, — der, — qani.
Tongda jo'nab ketardik,
Qirga — boshog' tergani.
Goho eslab shularni,
Ko'zlarimdan yosh tomar.
Buvim belbog' tikardi,
Xizmatida toshfonar.
Bezgak xuruj qilganda,
Ko'kka chiqib nolishim,
Tol bargiga ko'mishsa,
Beda bo'lgan bolishim.
Ayon edi besh qo'lday,
Qapchig'ayning dalasi.
Bir o'ngarda to'rqovoq,
Unda jo'rning¹ bolasi.
Boshog' terishdan o'zga
Ermagimiz yo'q erdi.
«Ravshanxon»ni Davron aka²
Oqshom yoddan o'qirdi.
Tetiklanib qolardik
Unutilib ish, charchoq.
Bolaligim — eppkinday
Sezilmay o'tdi har choq.
Onam burchoq³ qovursa,
Oqshom chog'i xo'rakka.
Sig'mas edi haddimiz,
Bir hovuchdan bo'lakka.
Ro'zg'or degan tashvishdan,

¹ Жўр — тўрғайнинг бир тури.

² Даврон Шабдонов — халқ дostonларининг билимдони, бадиҳагўй юртдошим.

³ Бурчоқ — ёввойи нўхат.

¹ Jo'r — to'rg'ayning bir turi.

² Davron Shabdonov — xalq dostonlarining bilimdoni, badihago'y yurtldoshim.

³ Burchoq — yovvoyi no'xat.

Бўлмагун-чун ошиниб.
 Қўёлмадик отамга,
 Ҳатто қабр тошини.
 Қатнаб қўшни қишлоққа,
 Унингчини битирдим.
 Қўл калтайди, наинки,
 Бирор ўқишга кирдим.
 Кейин ишга жойлашдим,
 Олис эди қишлоқдан.
 Холам сафар халтамга
 Солгач талқон, пишлоқдан.
 Дафтар тўла машқимни
 Эҳтиётлаб ўрадим.
 Сўнг ийманиб онамдан
 Оқ фотиҳа сўрадим.
 Пешанамдан ўпди-ю,
 Бир зум боқиб афтимга
 Дуо қилиб, йўл харжин
 Аста босди қафтимга.

* * *

Поезд учар шимолга
 Йўрға отдек пилдираб.
 Ўтиб кетди орадан
 Ўттиз йил ҳам филдираб.

...Тилардингиз, онажон,
 Улкан бардош ва тўзим.
 Сизнинг ёрқин руҳингиз
 Менинг йўлчи юлдузим!

АСФАЛЬТДАГИ РАСМЛАР

Ким танимас кўчамизда,
 Дилшод, Сора, Қосимларни.
 Асфальт йўлда уймалашиб
 Чизар турли расмларни.
 Вақтинчалик унутишган,
 Китоб, қалам, дафтарларни.

Bo'lmagun-chun oshinib.
 Qo'yolmadik otamga,
 Hatto qabr toshini.
 Qatnab qo'shni qishloqqa,
 O'ninchini bitirdim.
 Qo'l kaltaydi, nainki,
 Biror o'qishga kirdim.
 Keyin ishga joylashdim,
 Olis edi qishloqdan.
 Xolam safar xaltamga
 Solgach talqon, pishloqdan.
 Daftar to'la mashqimni
 Ehtiyotlab o'radim.
 So'ng iymanib onamdan
 Oq fотиha so'radim.
 Peshanamdan o'pdi-yu,
 Bir zum boqib aftimga
 Duo qilib, yo'l xarjin
 Asta bosdi kaftimga.

* * *

Poyezd uchar shimolga
 Yo'rg'a otdek pildirab.
 O'tib ketdi oradan
 O'ttiz yil ham g'ildirab.

...Tilardingiz, onajon,
 Ulkan bardosh va to'zim.
 Sizning yorqin ruhingiz
 Mening yo'lchi yulduzim!

ASFALTDAGI RASMLAR

Kim tanimas ko'chamizda,
 Dilshod, Sora, Qosimlarni.
 Asfalt yo'lda uymalashib
 Chizar turli rasmlarni.
 Vaqtinchalik unutishgan,
 Kitob, qalam, daftarlarni.

Акс эттирар шар ушлаган,
 Болаларни, каптарларни.
 Оқшом чо'киб, тун оҳиста
 Қора чойшаб ёпганида,
 Кўкнинг момогулдираги
 Бўз тулпорин чопганида,
 «Сувга оқиб кетмасайди
 Йўлда қолган расмлар», деб
 Дилшод тунда ухлай олмай,
 Ташвишланиб чиқди ҳадеб.
 Эҳ, хайрият, ёмғир бу гал,
 Суратларни ўчирмабди.
 Машиналар каптарларни
 Чўчитмабди, учирмабди.
 Тонг ёришиб, офтоб тоққа
 Алвон рангдан дурра боғлар.
 «Тинчлик», «Она» деган ёзув,
 Ўтганларнинг дилин чоғлар.
 Шар ушлаган қизалоқлар,
 Кечагидан ёрқин, аниқ.
 Қуёш акси байроқларга —
 Ўтган каби ёлқинланиб.

БАЙРАМ КУНИ

Немис фашистларининг Майданек ўлим лагерида кўрганларимни айтишга тилим бормайди... Гитлерчи жаллодлар маҳбусларни бир сафга тизиб, уларни бирваракайига жодидан ўтказиб, экинзорлардаги қарамларни инсон қони билан суғорар экан. Шунинг учун полиздаги қарамлар қип-қизил эди...

Зоя НАЗАРОВА,
 ҳарбий журналист.

Aks ettirar shar ushlagan,
 Bolalarni, kaparlarni.
 Oqshom cho'kib, tun ohista
 Qora choyshab yopganida,
 Ko'kning momoguldiragi
 Bo'z tulporin chopganida,
 «Suvga oqib ketmasaydi
 Yo'lda qolgan rasmlar», deb
 Dilshod tunda uxlay olmay,
 Tashvishlanib chiqdi hadeb.
 Eh, xayriyat, yomg'ir bu gal,
 Suratlarini o'chirmabdi.
 Mashinalar kaparlarni
 Cho'chitmabdi, uchirmabdi.
 Tong yorishib, oftob toqqa
 Alvon rangdan durra bog'lar.
 «Tinchlik», «Ona» degan yozuv,
 O'tganlarning dilin chog'lar.
 Shar ushlagan qizaloqlar,
 Kechagidan yorqin, aniq.
 Quyosh aksl bayroqlarga —
 O'tgan kabi yalqinlanib.

BAYRAM KUNI

Nemis fashistlarining Maydanek o'lim lagerida k'rganlarimni aytishga tilim bormaydi... Gitlerchi jalloklar mahbuslarni bir safga tizib, ularni birvаракаyiga jodidan o'tkazib, ekinzorlardagi karamlarni inson qoni bilan sug'orар ekan. Shuning uchun polizdagi karamlar qip-qizil edi...

Zoya NAZAROVA,
 barbiy jurnalist.

ХОТИРА

Биз хотира байрамини,
Ҳар баҳорда нишонлаймиз.
Энди уруш бўлишига
Йўл бермаймиз, ишонмаймиз.

Манфур фашист маҳбусларни
Қиймалаган жоди билан.
Биз яшармиз боболарнинг
Покиза руҳ, ёди билан.

Сувмас, қонлар эвазига
Наҳот, қарам сугорилса?!
Одамларнинг терисидан,
Қўлқоп билан сумка қилса?

Байрам куни момом олиб,
Бобом тшлаб кетган нонни.
Аста ўпиб, кўзга суртиб,
Алқар бизни, тинч замонни.

Нон, туз ҳаққи, бу байрамни
Чин юракдан нишонлаймиз.
Энди йўл йўқ уруш-жангга,
Уни буткул кишанлаймиз.

ОҚБУРА ТЎЛҚИНЛАРИ

Нортуйдек пшқириб
Авж саратон кунлари,
Кирар осмон рангига
Оқбура тўлқинлари!
Оқбура тўлқинлари!

Алла айтар шаҳримга
Мижжа қоқмай тунлари.
Саркашу саргаштадир
Оқбура тўлқинлари!
Оқбура тўлқинлари!

XOTIRA

Biz xotira bayramini,
Har bahorda nishonlaymiz.
Endi urush bo'lishiga
Yo'l bermaymiz, ishonmaymiz.

Manfur fashist mahbuslarni
Qiymalagan jodi bilan.
Biz yasharmiz bobolarning
Pokiza ruh, yodi bilan.

Suvmas, qonlar evaziga
Nahot, karam sug'orilsa?!
Odamlarning terisidan,
Qo'lqop bilan sumka qilsa?

Bayram kuni momom olib,
Bobom tishlab ketgan nonni.
Asta o'pib, ko'zga surtib,
Alqar bizni, tinch zamonni.

Non, tuz haqqi, bu bayramni
Chin yurakdan nishonlaymiz.
Endi yo'l yo'q urush-jangga,
Uni butkul kishanlaymiz.

OQBURA TO'LQINLARI

Nortuyadek pishqirib
Avj saraton kunlari,
Kirar osmon rangiga
Oqbura to'lqinlari!
Oqbura to'lqinlari!

Alla aytar shahrimga
Mijja qoqmay tunlari.
Sarkashu sargashtadir
Oqbura to'lqinlari!
Oqbura to'lqinlari!

Тонгдан бергай хушхабар
Майна, булбул унлари.
Қимиздай пишиб келар
Оқбура тўлқинлари!
Оқбура тўлқинлари!

Барокўҳга ой миниб,
Акс этар ёлқинлари.
Ушга белбоғ — зар камар
Оқбура тўлқинлари!
Оқбура тўлқинлари!

Бағрига сингиб кетар
Кўча-кўй шовқинлари,
Билмас кеку адоват
Оқбура тўлқинлари!
Оқбура тўлқинлари!

Ювгай дилдан губорни
Шифобахш қултумлари.
Беқиёс шўх-шан наҳр
Оқбура тўлқинлари!
Оқбура тўлқинлари!

Эмиш Алиф Лайлонинг
Оқ туясин хунлари...
Бетакрор, мангу қўшиқ
Оқбура тўлқинлари!
Оқбура тўлқинлари!

1985

САРИЧЕЛАК

Саричелак номи кетган
Қўриқхона — улкан кўл.
Беш минг метр тепада,
Тоғ устида қулган кўл.

Асқар тоғдан сув тушар
Қояларда янчилиб.

Tongdan bergay xushxabar
Mayna, bulbul unlari.
Qimizday pishib kelar
Oqbura to'lqinlari!
Oqbura to'lqinlari!

Baroko'hga oy minib,
Aks etar yolqinlari.
O'shga belbog' — zar kamar
Oqbura to'lqinlari!
Oqbura to'lqinlari!

Bag'riga singib ketar
Ko'cha-ko'y shovqinlari,
Bilmas keku adovat
Oqbura to'lqinlari!
Oqbura to'lqinlari!

Yuvgay dildan g'uborni
Shifobaxsh qultumlari.
Beqiyos sho'x-shan nahr
Oqbura to'lqinlari!
Oqbura to'lqinlari!

Emish Alif Layloning
Oq tuyasin xunlari...
Belakror, mangu qo'shiq
Oqbura to'lqinlari!
Oqbura to'lqinlari!

1985

SARICHELAK

Sarichelak nomi ketgan
Qo'riqxona — ulkan ko'l.
Besh ming metr tepada,
Tog' ustida kulgan ko'l.

Asqar tog'dan suv tushar
Qoyalarda yanchilib.

Дейсан, нахот қарағай
Кўкда қолган санчилиб.

Келар чанқоқ босгани
Кийик, қулон оҳиста,
Архар шохи илиниб
Тукилар хандон pista.

Қорли чўққи эслатар
Қирғиз оғам тумоғин.
Тоғ асалнинг хидидан
Битиб қолар диморинг.

Йўлга тушдим, елкамда
Сафар халта — белагим.
Учрашгунча омон бўл,
Хайр, Саричелагим!

1982

ЁРДАМЧИЛАР

Буғдой қопти,
Миталаб,
Териб бўлмас
Битталаб.
Ҳолиқ бобо
Бир-бирдан,
Ўтказса ҳам
Ғалвирдан,
Қурт аримас
Негадир,
Донга нахот
Эгадир?
Ҳолиқ бобо
Ҳайратда
Уни ерга
Яйратди.
Биласизми
Шу маҳал,

Deysan, nahot qarag'ay
Ko'kda qolgan sanchilib.

Kelar chanqoq bosgani
Kiyik, qulon ohista,
Arxar shoxi ilinib
To'kilar xandon pista.

Qorli cho'qqi eslatar
Qirg'iz og'am tumog'in.
Tog' asalning hididan
Bitib qolar dimog'ing.

Yo'lga tushdim, yelkamda
Safar xalta — belagim.
Uchrashguncha omon bo'l,
Xayr, Sarichelagim!

1982

YORDAMCHILAR

Bug'doy qopti,
Mitalab,
Terib bo'lmas
Bittalab.
Holiq bobo
Bir-birdan,
O'tkazsa ham
G'alvirdan,
Qurt arimas
Negadir,
Donga nahot
Egadir?
Holiq bobo
Hayratda
Uni yerga
Yayratdi.
Bilasizmi
Shu mahal,

Чумолилар
Галма-гал.
Бу текинхўр,
Митадан,
Қолдирмади
Битта ҳам.
Бобом бундан
Шодланди.
Тегирмонга
Отланди.

ОМОН БЎЛСИН

(Татар шоирлари Боту Турай,
Рустам Мингалим ва
Гарай Раҳимларга)

Овлақ ўрмон, зумрад кўлдан
Балиқ овлар бизга Рустам.
Сухбатимиз шеър ҳақида,
Тўрттовимиз тўрт улусдан.

Шоир аҳли билса бўлур
Дилда ёнган эзгу ҳисдан.
Ҳасан Тўфон юбилейига
Бордик оқшом дабдурустдан.

Ҳасан абзий сўзлар мамнун:
«Мир Алишер зукко устам».
Муса Жалил, Тўқай назми
Бир умрга чиқмас эсдан.

Дўстлар меҳрин мен инкишоф
Этдим бу гал шул хусусдан.
Омон бўлсин, Оқ Эдил-у
Гарай Раҳим, Боту, Рустам.

Chumolilar
Galma-gal.
Bu tekinox'r,
Mitadan,
Qoldirmadi
Bitta ham.
Bobom bundan
Shodlandi.
Tegirmonga
Otlandi.

OMON BO'LSIN

(Tatar shoirlari Botu Turay,
Rustam Mingalim va
Garay Rahimlarga)

Ovloq o'rmon, zumrad ko'ldan
Baliq ovlar bizga Rustam.
Suhbatimiz she'r haqida,
To'rttovimiz to'rt ulusdan.

Shoir ahlin bilsa bo'lur
Dilda yongan ezgu hisdan.
Hasan To'fon yubileyiga
Bordik oqshom dabdurustdan.

Hasan abziy so'zlar mamnun:
«Mir Alisher zukko ustam».
Musa Jalil, To'qay nazmi
Bir umrga chiqmas esdan.

Do'stlar mehrin men inkishof
Etdim bu gal shul xususdan.
Omon bo'lsin, Oq Edil-u
Garay Rahim, Botu, Rustam.

1981

1981

ОЛҚИШ

Хамирдайин кўпчйтиб ерни
Қуёшни март бир оз кўтарди.
Ўз сафини бузмай турналар
«Қир-ров» дея куйлаб ўтарди.

Бобом нарвон тиркаб дарахтга
Шох-шаббани кесар, қайчилар.
Навбахорнинг саломин айтиб
Кезар синчалаклар — жарчилар.

Увададай тўзиб бормоқда
Тоғлар оша ҳорғин булутлар.
Болакайлар варрак учириб
Гулбахорни олқишлар, қутлар.

1981

НЕГА ОҒРИМАС БОШИНГ?

— Қизилиштон, темирчига
Ўхшаб кетар бардошинг.
Эртаю кеч тўқ-тўқ қилиб
Оғриб қолмасми бошинг?
— Уқиб олгин гапимни,
Олғир ҳакка қардошим.
Касби корим уй қуриш,
Демак, ҳалол нон-ошим.
Пешона тер тўкканнинг
Оғримас сира боши.

ИШОНМАСАНГ...

Бир маъноли гап айтишда
Ким тенглашар То'ланга:
— Эгизакдир ҳар доим,
Соя билан қўланка.
Биласизми, аслида,
Олис жойни дер узоқ.

OLQISH

Xamirdayin ko'pchitib yerni
Quyoshni mart biroz ko'tardi.
O'z safini buzmay turnalar
«Qir-rov» deya kuylab o'tardi.

Bobom narvon tirkab daraxtga
Shox-shabbani kesar, qaychilar.
Navbahorning salomin aytib
Kezar sinchalaklar — jarchilar.

Uvadaday to'zib bormoqda
Tog'lar osha horg'in bulutlar.
Bolakaylar varrak uchirib
Gulbahorni olqishlar, qutlar.

1981

NEGA OG'RIMAS BOSHING?

— Qizilishton, temirchiga
O'xshab ketar bardoshing.
Ertayu kech to'q-to'q qilib
Og'rib qolmasmi boshing?
— Uqib olgin gapimni,
Olg'ir hakka qardoshim.
Kasbi korim uy qurish,
Demak, halol non-oshim.
Peshona ter to'kkanning
Og'rimas sira boshi.

ISHONMASANG...

Bir ma'noli gap aytishda
Kim tenglashar To'langa:
— Egizakdir har doim,
Soya bilan ko'lanka.
Bilasizmi, aslida,
Olis joyni der uzoq.

Баланд ерни тепалик,
Қопқонни — темир тузоқ.
Қуёш — офтоб, қўча — йўл,
Қулоқчин — телпак, тумоқ.
Эркалатиб қуённи —
Дейдилар шалпангқулоқ.
Энсиз — қисқа, энли — кенг.
Жарлик-чи — ўнгир камар.
Тоғ ораси — қапчиғай.
Оймомо — шамсиқамар.
Бир мазмунни англатар,
Ченов — ўлчов — тарози.
Қолган сўзларни ёзиб
Муаллимни қил рози.

БЕШ ПАНЖА

Ўнг қўлимда беш панжа,
Чап қўлимда беш панжа.
Хар бирининг исми бор
Иноқ, аҳил, эш панжа.
Ўнг қўлдаги:
Бошмалдоқ,
Барамалдоқ,
Ўрта бармоқ,
Хўжа мерак,
Кенжа бувак.
Чалғи тутиб бирлашиб,
Бугдой ўрар сирлашиб.
Чап қўлдаги панжаларим,
Бошоқларни дасталайди.
Бошмалдоқ,
Барамалдоқ,
Ўрта терак,
Хўжа мерак,
Кенжа, бувак.
Ер ва деҳқон шағнига
Тўрғай қўшиқ басталайди.

Baland yerni tepalik,
Qopqonni — temir tuzoq.
Quyosh — oftob, ko'cha — yo'l,
Quloqchin — telpak, tumoq.
Erkalatib quyonni —
Deydilar shalpangquloq.
Ensiz — qisqa, enli — keng.
Jarlik-chi — o'ngir kamar.
Tog' orasi — qapchig'ay.
Oymomo — shamsiqamar.
Bir mazmunni anglatar,
Chenov — o'lchov — tarozi.
Qolgan so'zlarni yozib
Muallimni qil rozi.

BESH PANJA

O'ng qo'limda besh panja,
Chap qo'limda besh panja.
Har birining ismi bor
Inoq, ahil, esh panja.
O'ng qo'ldagi:
Boshmaldoq,
Baramaldoq,
O'rta barmoq,
Xo'ja merak,
Kenja buvak.
Chalg'i tutib birlashib,
Bug'doy o'rar sirlashib.
Chap qo'ldagi panjalarim,
Boshoqlarni dastalaydi.
Boshmaldoq,
Baramaldoq,
O'rta terak,
Xo'ja merak,
Kenja, buvak.
Yer va dehqon sha'niga
To'rg'ay qo'shiq bastalaydi.

ТАЛЪАТ СОЛИЖОННИНГ ТУЛПОРИ

(Хотира)

Тўрт туёғи кумушдан —
Тақаланган тулпордек.
Кеч қолгандай юмушдан
Чопқиллайди шунқордек.
Ўн иккита довонни
Бир кечада ошади.
Шошади,
Манзил йироқ,
Хормас бироқ,
Кунн-тунга улашдан,
Курашгани-курашган.
Мана, тонг ҳам отаётир
Йўли бўлар нурафшон.
Бир зум тиним билмайди,
Талъатжоннинг тулпори.
Вақтни ўлчаш борасида
Шунқорларнинг шунқори.

ТЎРТ АМАЛ

Ўқиш борар ўрмонда,
Қатнашмаган армонда.
Чинор ости паккадир.
Муаллими Ҳаккадир.
Арифметик тўрт амал
Ўргатилар галма-гал.

1. ОЛУВ

Ёнғоққа ўч Олмахон
Ҳадеб бошин қашийди.
Учдан тўққиз олинмагач,
Уйга нима ташийди?
Қўрсатмайди Қарқуноқ
Шпаргалка қорасин.
Уч ортига нол қўйиб
Топди охир чорасин.

TAL'AT SOLIJONNING TULPORI

(Xotira)

To'rt tuyog'i kumushdan —
Taqa'langan tulpordek.
Kech qolganday yumushdan
Chopqillaydi shunqordek.
O'n ikkita dovonni
Bir kechada oshadi.
Shoshadi,
Manzil yiroq,
Hormas biroq,
Kuni-tunga ulashdan,
Kurashgani-kurashgan.
Mana, tong ham otayotir
Yo'li bo'lar nurafshon.
Bir zum tinim bilmaydi,
Tal'atjonning tulpori.
Vaqtini o'lchash borasida
Shunqorlarning shunqori.

TO'RT AMAL

O'qish borar o'rmonda,
Qatnashmagan armonda.
Chinor osti pakkadir.
Muallimi Hakkadir.
Arifmetik to'rt amal
O'rgatilar galma-gal.

1. OLUV

Yong'oqqa o'ch Olmaxon
Hadeb boshin qashiydi.
Uchdan to'qqiz olinmagach,
Uyga nima tashiydi?
Ko'rsatmaydi Qarqunoq
Shpargalka qorasin.
Uch ortiga nol qo'yib
Topdi oxir chorasin.

2. ҚЎШУВ

Доскадаги ёзувларни
Думида артиб,
Ўрганмоқда қўшувни
Мушук батартиб.
Бу амалда саноқ сон
Боради ортиб.
Тўғри топса ўнта сичқон
Ўзига тортиқ.

3. КЎПАЙТИРИШ

Қуён бўлса ҳисобдан
Энг олдинги маррада.
Вазифани ишлар зумда
Оддий усул — каррада.
Тулки атай Қуёндан
Сўради шу пайт қўққис:
— Уч жойда учта сабзи?
— Бўлади роса тўққиз.
— Олти карра олти-чи?
Дўстим қанча бўлади?
— Ўттиз олти карамга
Олақопим тўлади.

4. БЎЛУВ

Қизилиштон наздиди,
Бўлиш оғир кўринар.
Бироқ саккиз иккига,
Оппа-осон бўлинар.
Тумшуғида ҳисоблаб,
Тер тўкар анча-мунча.
Нолдан-нолни айирса
Қолади тешиккулча.
Беш иккига... мумкин эмас,
Сизга аён тушунча.
Бу-чи уйга вазифа,
Дарс тугади бугунча.

2. QO'SHUV

Doskadagi yozuvlarni
Dumida artib,
O'rganmoqda qo'shuvni
Mushuk batartib.
Bu amalda sanoq son
Boradi ortib.
To'g'ri topsa o'nta sichqon
O'ziga tortiq.

3. KO'PAYTIRISH

Quyón bo'lsa hisobdan
Eng oldingi marrada.
Vazifani ishlar zumda
Oddiy usul — karrada.
Tulki atay Quyondan
So'radi shu payt qo'qqis:
— Uch joyda uchta sabzi?
— Bo'ladi rosa to'qqiz.
— Olti karra olti-chi?
Do'stim qancha bo'ladi?
— O'ttiz olti karamga
Olaqopim to'ladi.

4. BO'LUV

Qizilishton nazdida,
Bo'lish og'ir ko'rinar.
Biroq sakkiz ikkiga,
Oppa-oson bo'linar.
Tumshug'ida hisoblab,
Ter to'kar ancha-muncha.
Noldan nolni ayirsa
Qoladi teshikkulcha.
Besh ikkiga... mumkin emas,
Sizga ayon tushuncha.
Bu-chi uyga vazifa,
Dars tugadi buguncha.

КҮЙЛАК ТИКАР

Навбахордан —
Элчи «Хут-ют».
Кетмон солга —
Заранг ва тут.

Сўнгги музлар —
Қиш қирмочи.
Попукка зор,
Толнинг сочи.

Алғов-далғов,
Қўкда булут.
Гуррак куйлар.
Қуррвон қур-рут.

Дехқон ҳордиқ,
Бериб қишга,
Енг шимариб,
Тушди ишга.

Ноз уйқудан
Туриб наҳор,
Куйлак тикар
Чевар баҳор.

ТУШ БЎЛИБ ҚОЛСИН МАЙЛИ...

Қирда юрган эмишман...
Қора тарик сидириб.
Тополмадим негадир,
Бу гал бурчоқ қидириб.
Думбул бўлган буғдойдан,
Кимдир айтар: «Оловур».
Қувиб қолди шу маҳал
Аббос деган қоровул.
Жон ҳалпиди уйғондим,
Ҳа, қоровул туфайли.

КО'YЛАК ТИКАР

Navbahordan —
Elchi «Hut-yut».
Ketmon sogga —
Zarang va tut.

So'nggi muzlar —
Qish qirmochi.
Popukka zor,
Tolning sochi.

Alg'ov dalg'ov,
Ko'kda bulut.
G'urrak kuylar.
Qurrvon qur-rut.

Dehqon hordiq,
Berib qishga,
Yeng shimarib,
Tushdi ishga.

Noz uyqudan
Turib nahor,
Ko'ylak tikar
Chevar bahor.

TUSH BO'LIB QOLSIN MAYLI...

Qirda yurgan emishman...
Qora tariq sidirib.
Topolmadim negadir,
Bu gal burchoq qidirib.
Dumbul bo'lgan bug'doydan,
Kimdir aytar: «Olovur».
Quvib qoldi shu mahal
Abbos degan qorovul.
Jon halpida uyg'ondim,
Ha, qorovul tufayli.

Хайрият, тушим экан,
Туш бўлиб қолсин, майли...

1962

ЗОФОРА

Қийғос пишиб жўхорилар,
Авжида ўроқ чунон,
Хамир қориб тонг чоғи,
Онам ёпар ўроқчи¹ нон.

Бўғриқиб, бўртиб кетган
Саратон офтобида.
Тандир огзин беркитгач,
Қозоннинг қопқоғида,

— Сингibroқ пишсин, — дерди.
Мен парвона мўтираб.
Онам чўпчак айтади,
Иягига қўл тираб.

Худди эртақдагидай
Чалпак ёққан кун эди.
Қаҳатчилик тугашига
Зогора якун эди...

«СЎНГГИ» ЖАНГ

Қирқ бешинчи йилнинг қиши,
Совуқ чиққан учига.
Сандалимиз кўниб қолган
Ўрик ўтин кучига.

Бозиллаган оловга,
Бағримизни товлаймиз.
Чўғ пасайса, косовдамас,
Товон билан ковлаймиз.

¹ Ўроқчилар учун атай ёпилган тўқоч.

Xayriyat, tushim ekan,
Tush bo'lib qolsin, mayli...

1962

ZOG'ORA

Qiyg'os pishib jo'xorilar,
Avjida o'roq chunon,
Xamir qorib tong chog'i,
Onam yopar o'roqchi¹ non.

Bo'g'riqib, bo'rtib ketgan
Saraton oftobida.
Tandir og'zin berkitgach,
Qozonning qopqog'ida,

— Singibroq pishsin, — derdi.
Men parvona mo'tirab.
Onam cho'pchak aytadi,
Iyagiga qo'l tirab.

Xuddi ertakdagiday
Chalpak yoqqan kun edi.
Qahatchilik tugashiga
Zog'ora yakun edi...

«SO'NGGI» JANG

Qirq beshinchi yilning qishi,
Sovuq chiqqan uchiga.
Sandalimiz ko'nib qolgan
O'rik o'tin kuchiga.

Bozillagan olovga,
Bag'rimizni tovlaymiz.
Cho'g' pasaysa, kosovdamas,
Tovon bilan kovlaymiz.

¹ O'roqchilar uchun atay yopilgan to'qoch.

Уйга кирдик кўчадаги
Яхмалакни унутиб.
Ивиб кетган этик, шимни
Олиш керак қуритиб.

Энг каттамыз Абдухалил,
Ундан бир оз чўчирдик.
«Уруш-уруш» ўйинин
Тор ҳужрага кўчирдик.

Лабда қамиш найчаси,
Ёлғиз отар — тўпимиз.
Тугаб жийда данаги,
«Асир тушдик» кўпимиз.

Бирдан сандал ичида
Портлаб қолди «Замбарак».
Қўлим тегиб тушиб кетди,
Осма чироқ — чамбарак!

Сандал ичра турган қумғон,
Пов-пов этди наърадор.
«Сўнгги жангда» оёқ куйиб,
Карим бўлди ярадор...

«СОХТА» БУЗОҚЧА

Чаккагарлик... ғалтак ипдан¹
Сув силқийди чакиллаб.
Жомга айтар ҳасратини,
«Чак-чак» дея макиллаб.

Қозонимиз жазликка зор,
Кели интиқ бўғиз²га.
Бир кун шомда тарғил туғиб,
Ёлчиб қолдик ўғизга.

¹ Чакка ўтган жойларга ип тортилиб, унинг учлари бир нуқтага бирлаштирилади.

² Бўғиз — ошлик.

Uyga kirdik ko'chadagi
Yaxmalakni unutib.
Ivib ketgan etik, shimni
Olish kerak quritib.

Eng kattamiz Abduxalil,
Undan biroz cho'chirdik.
«Urush-urush» o'yinin
Tor hujraga ko'chirdik.

Labda qamish naychasi,
Yolg'iz otar — to'pimiz.
Tugab jiyda danagi,
«Asir tushdik» ko'pimiz.

Birdan sandal ichida
Portlab qoldi «Zambarak».
Qo'lim tegib tushib ketdi,
Osma chiroq — chambarak!

Sandal ichra turgan qumg'on,
Pov-pov etdi na'rador.
«So'nggi jangda» oyoq kuyib,
Karim bo'ldi yarador...

«SOXTA» BUZOQCHA

Chakkagarlik... g'altak ipdan¹
Suv silqiydi chakillab.
Jomga aytar hasratini,
«Chak-chak» deya makillab.

Qozonimiz jazlikka zor,
Keli intiq bo'g'iz²ga.
Bir kun shomda targ'il tug'ib,
Yolchib qoldik o'g'izga.

¹ Chakka o'tgan joylarga ip tortilib, uning uchlari bir nuqtaga birlashtiriladi.

² Bo'g'iz — oshlik.

Чаккагарлик тингунча
Боғлаб қўйдик даҳлизга.
Кепак ундан атала,
Эрмак топилди бизга.

Шодлигимиз эҳ, аттанг,
Чўзиламади узоққа.
Бир ой ўтмай ўлиб қолди,
Недир дариб бузоққа.

Онам койир «Контузия»,
Бўлиб қайтган отамни.
Тоғам сал-пал енгиллатди
Чипқон бўлган мотамни.

Бузоқчанинг терисига,
Сомон тикди, қамади.
Чокларини билинтирмай
Эҳтиётлаб ямади.

Тол қозикдан туёғи,
«Бузоқ» деса бўлади.
Тарғилимиз бунни сезиб
Аламзада мўради.

Ёлғон шаклу шамойилга,
Боққани йўқ қайрилиб.
Тушди роса қимматга,
Бу тасодиф — айрилиқ.

Тарғил мўрар, ерда сомон,
Турар ҳамон чайнамай.
Сутдан қолди молимиз,
Икки ҳафта айланмай.

Ўттиз кило тариққа
Уни сотиб юбордик.
Ҳамал оyi кириб келди,
Ёмғир ювган ғубордек.

Chakkagarlik tinguncha
Bog'lab qo'ydik dahlizga.
Kepak undan atala,
Ermak topildi bizga.

Shodligimiz eh, attang,
Cho'zilmadi uzoqqa.
Bir oy o'tmay o'lib qoldi,
Nedir darib buzoqqa.

Onam koyir «Kontuziya»,
Bo'lib qaytgan otamni.
Tog'am sal-pal yengillatdi
Chipqon bo'lgan motamni.

Buzoqchanning terisiga,
Somon tiqdi, qamadi.
Choklarini bilintirmay
Ehtiyotlab yamadi.

Tol qoziqdan tuyog'i,
«Buzoq» dеса bo'ladi.
Targ'ilimiz buni sezib
Alamzada mo'radi.

Yolg'on shakl-u shamoyilga,
Boqqani yo'q qayrilib.
Tushdi rosa qimmatga,
Bu tasodif — ayriliq.

Targ'il mo'rar, yerda somon,
Turar hamon chaynalmay.
Sutdan qoldi molimiz,
Ikki hafta aylanmay.

O'ttiz kilo tariqqa
Uni sotib yubordik.
Hamal oyi kirib keldi,
Yomg'ir yuvgan g'ubordek.



УЧ БҰТАЛОҚ
ва
СИРЛИ ҚОВОҚ

ОҚҚУШЛАР

(Уйғур шоири Учқунга)

Қанотларин қиличдек
Тиглаб борар оққушлар.
Изтиробин ичга ютиб,
Йиглаб борар оққушлар.

Турна каби аргимчоқ
Солиб борар оққушлар.
Пинхон сақлаб дардини
Нолиб борар оққушлар.

Азал шундай, оёғин
Йигмай борар оққушлар.
Ўз юртига негадир
Сигмай борар оққушлар.

Балки бу табиятнинг
Қатъий ҳукми — фармони.
Бу Туманбой¹ оқинингмас,
Бу Учқуннинг армони.

ҚЎШ ҚАЛДИРҒОЧ

(Холматжон Юсупов ҳикояси)

Элчи баҳор келди яна.
Қир-адирга дурлар сочиб.
Дутор нусха инин йўқлаб
Қайтди тоғнинг қалдирғочи.

Бироқ унинг уясини
Ҳеч тортиниб ўтирмасдан —
Эгаллашиб опти, қаранг,
Икки чумчуқ атай, қасддан.

¹ Туманбой — қozoқ шоири Туманбой Мўлдағалиев.

OQQUSHLAR

(Uyg'ur shoiri Uchqunga)

Qanotlarin qilichdek
Tig'lab borar oqqushlar.
Iztirobin ichga yutib,
Yig'lab borar oqqushlar.

Turna kabi arg'imchoq
Solib borar oqqushlar.
Pinhon saqlab dardini
Nolib borar oqqushlar.

Azal shunday, oyog'in
Yig'may borar oqqushlar.
O'z yurtiga negadir
Sig'may borar oqqushlar.

Balki bu tabiatning
Qat'iy hukmi — farmoni.
Bu Tumanboy¹ oqinningmas,
Bu Uchqunning armoni.

QO'SH QALDIRG'OCH

(Xolmatjon Yusupov hikoyasi)

Elchi bahor keldi yana.
Qir-adirga durlar sochib.
Dutor nusxa inin yo'qlab
Qaytdi tog'ning qaldirg'ochi.

Biroq uning uyasini
Hech tortinib o'tirmasdan —
Egallashib opti, qarang,
Ikki chumchuq atay, qasddan.

¹ Tumanboy — qozoq shoiri Tumanboy Mo'ldag'aliyev.

Қўш қалдирғоч чуғурлашиб
Бири инни турди пойлаб,
Иккинчиси дўст-ёрларин
Бошлаб келди парвоз айлаб.

Энди аҳвол танглигини
Икки чумчуқ кўриб турар.
Ҳашарчилар тўрт томондан
Ин оғзини кўриб турар.

Қалдирғочлар ишни бошлаб
Лойни чилаб, кўшиб сомон —
Эшик оғзин беркитдилар
Оқибати бўлди ёмон...

ЛОЛА

Қуёшни кўриб лола,
Бу менинг шу'лам, деди.
Кўрганнинг кўзи ёнар,
Янграр ашулам, деди.
Оқшом офтоб ёнбослаб,
Уфққа ётиб қолди.
— Йўқолдим, — дея лола
Ташвишга ботиб қолди.
Қуёшнинг бир четини
Лахтак булут ямлади.
Лола кўкда шу'ласин
Бўлмаслигин англади.

МУҲАРРАМНИНГ МАШҒУЛОТИ

«Дарс ўтиш» Муҳаррамга
Кунлик машғулотку-я,
Қўғирчоғин бирма-бир
Деворга йўлаб-суйаб.

Улашиб дафтарларни
Дейди: «Бугун ёзма иш!»

Qo'sh qaldirg'och chug'urlashib
Biri inni turdi poylab,
Ikkinchisi do'st-yorlarin
Boshlab keldi parvoz aylab.

Endi ahvol tangligini
Ikki chumchuq ko'rib turar.
Hasharchilar to'rt tomondan
In og'zini qo'rib turar.

Qaldirg'ochlar ishni boshlab
Loyni chilab, qo'shib somon —
Eshik og'zin berkitdilar
Oqibati bo'ldi yomon...

LOLA

Quyoshni ko'rib lola,
Bu mening shu'lam, dedi.
Ko'rganning ko'zi yonar,
Yangrar ashulam, dedi.
Oqshom oftob yonboshlab,
Ufqqa yotib qoldi.
— Yo'qoldim, — deya lola
Tashvishga botib qoldi.
Quyoshning bir chetini
Laxtak bulut yamladi.
Lola ko'kda shu'lasin
Bo'lmasligin angladi.

MUHARRAMNING MASHG'ULOTI

«Dars o'tish» Muharramga
Kunlik mashg'ulotku-ya,
Qo'g'irchog'in birma-bir
Devorga yo'lab-suyab.

Ulashib daftarlarni
Deydi: «Bugun yozma ish!»

Барча «ўқувчи» учун
Бир ўзи чекар ташвиш.

Ўқир дона-доналаб:
«Хар до-им бўл-син о-нам,
Хар до-им бўл-син қу-ёш!
Хар до-им бў-лай мен ҳам!»

Ўқитувчи опага
Ўхшайди тақлид, қайди.
Йиғиштириб дафтарни
Бир четдан баҳолайди.

Қулоқ солмас ва кирмас
Таниш-билиш сўзига.
Кўплар олди «икки», «уч»,
«Беш»ни қўйди ўзига.

УЧРАШУВДА

Шеър ўқиш тугади, одатдагидек,
Хилма-хил саволга тутар болалар.
Ҳозир-чи, ёлғоннинг бозори касод
Ғапнинг дангалини кутар болалар.

Ўйга толдиради тирранчаларнинг
Турмуш ҳақидаги турфа талқини.
— Машинангиз нечта? Уйларингиз-чи?..
— Бадавлат яшар, — дер шоир халқини.

— Хизматга яраша маошим тайин.
Демакки, меҳнатга ҳамisha шаймиз.
Кроссворд катагидек бетон уйларнинг
Биқик хонасида бир нав яшаймиз.

Учта фарзандим бор, икки машинам,
Аслида шулардир суянган тоғим.
Битта машинада ҳафталик кирни
Қотириб ювади турмуш ўртоғим.

Barcha «o'quvchi» uchun
Bir o'zi chekar tashvish.

O'qir dona-donalab:
«Har do-im bo'l-sin o-nam,
Har do-im bo'l-sin qu-yosh!
Har do-im bo'-lay men ham!»

O'qituvchi opaga
O'xshaydi taqlid, qaydi.
Yig'ishtirib daftarni
Bir chetdan baholaydi.

Quloq solmas va kirmas
Tanish-bilish so'ziga.
Ko'plar oldi «ikki», «uch»,
«Besh»ni qo'ydi o'ziga.

UCHRASHUVDA

She'r o'qish tugadi, odatdagidek,
Xilma-xil savolga tutar bolalar.
Hozir-chi, yolg'onning bozori kasod
Gapning dangalini kutar bolalar.

O'yga toldiradi tirrachalarning
Turmush haqidagi turfa talqini.
— Mashinangiz nechta? Uylaringiz-chi?..
— Badavlat yashar, — der shoir xalqini.

— Xizmatga yarasha maoshim tayin.
Demakki, mehnatga hamisha shaymiz.
Krossvord katagidek beton uylarning
Biqiq xonasida bir nav yashaymiz.

Uchta farzandim bor, ikki mashinam,
Aslida shulardir suyangan tog'im.
Bitta mashinada haftalik kirni
Qotirib yuvadi turmush o'rtog'im.

Иккинчи машина менинг измимда
Қўникиб кетганман унга тоза ман.
Юрагимни анор каби эзгилаб,
Сизга атаб қувноқ шеърлар ёзаман.

1970

ЎН ИККИ ВАРАҚ ДАФТАР

Навбат ҳуснихатларга,
Ёзув «Л-о-л-а, о-ш» бўлди.
Поезд изи дафтарга
Ҳарфлар бошма-бош бўлди.

Перо бехос қитирлаб
Қоғоз чилпиб, қатланди.
Ҳижжалайман пичирлаб,
Сал қийшайди, чапланди.

«Ло-ла» «ош»ни олмасдан
«А» қулогин қайирди.
«О» ҳарфи тушгач қасддан
Дарҳол йиртдим, айирдим.

Носир най партадoshим
Бармоқ босди, кир қилди.
— Афсус, — дер Абдуҳoshим,
Яна уч бет йиртилди.

Ўн икки варақ дафтар
Холис хизмат этмади.
«Ло-ла, ош»га бу сафар
Ёзиш учун етмади.

Ikkinchi mashina mening izmimda
Ko'nikib ketganman unga toza man.
Yuragimni anor kabi ezg'ilab,
Sizga atab quvnoq she'rlar yozaman.

1970

O'N IKKI VARAQ DAFTAR

Navbat husnixatlarga,
Yozuv «L-o-l-a, o-sh» bo'ldi.
Poyezd izi daftarga
Harflar boshma-bosh bo'ldi.

Pero bexos qitirlab
Qog'oz chilpib, qatlandi.
Hijjalayman pichirlab,
Sal qiyshaydi, chaplandi.

«Lo-la» «osh»ni olmasdan
«A» qulog'in qayirdi.
«O» harfi tushgach qasddan
Darhol yirtdim, ayirdim.

Nosir nay partadoshim
Barmoq bosdi, kir qildi.
— Afsus, — der Abduhoshim,
Yana uch bet yirtildi.

O'n ikki varaq daftar
Xolis xizmat etmadi.
«Lo-la, osh»ga bu safar
Yozish uchun yetmadi.

ЖЎНАТАМАН ҚУЁШНИ

(«Қишлоқдан мактублар» туркумидан)

Салом, дада! Соғинарми —
Сизни мендек ҳеч киши.
Сузиб олди укамни
Умри холам эчкиси.
Ойижоним соққан сут
Дошқозонда қўпирар.
Зеби аммам айвонда
Қўрпа қавиб ўтирар.
Нон ёпгани етарли
Бостирмада ўгинлар.
Армиядан Аҳад акам
Келиб қолди бутунлай.
Осдик беҳи, нокларни,
Бу куз учун хоску-я,
Тоғам айтди, шу кунда
Совуқ эмиш Москва.
Учгим келар Сиз томон
Қамиш қулоқ отимда.
Жўнатаман қуёшни
Мен келгуси хатимда...

МОСКВАДАН САЛОМ ХАТ

Раҳмат, ўғлим, қизларим,
Тинчми бувинг, аянглар?
Қадрига ет момонгни,
Дов-дарахтга қаранглар.
Бизёқ совуқ; ҳужра тор,
Ишлаяпман қисиниб.
Хатингдаги қуёшнинг
Суратига исиниб.
Тўплаб қўйдим ранг-баранг
Маркалардан анчасин.
Ёзлик бoshмоқ ва қўйлак,
«Жўхори қаламчаси»н.

JO'NATAMAN QUYOSHNI

(«Qishloqdan maktublar» turkumidan)

Salom, dada! Sog'inarmi —
Sizni mendek hech kishi.
Suzib oldi ukamni
Umri xolam echkisi.
Oyijonim soqqan sut
Doshqozonda ko'pirar.
Zebi ammam ayvonda
Ko'rpa qavib o'tirar.
Non yopgani yetarli
Bostirmada o'tinlar.
Armiyadan Ahad akam
Kelib qoldi butunlay.
Osdik behi, noklarni,
Bu kuz uchun xosku-ya,
Tog'am aytdi, shu kunda
Sovuq emish Moskva.
Uchгим kelar Siz tomon
Qamish quloq otimda.
Jo'nataman quyoshni
Men kelgusi xatimda...

MOSKVADAN SALOM XAT

Rahmat, o'g'lim, qizlarim,
Tinchmi buving, ayanglar?
Qadriga yet momongni,
Dov-daraxtga qaranglar.
Bizyoq sovuq; hujra tor,
Ishlayapman qisinib.
Xatingdagi quyoshning
Suratiga isinib.
To'plab qo'ydim rang-barang
Markalardan anchasin.
Yozlik boshmoq va ko'yлак,
«Jo'xori qalamchasi»n.

Оқил бўл, барча гапни
Эслатиш шартмас хатда.
Бўтам, қўни-қўшига
Салом айтгин албатта.

САЛОМ, САФЕД БУЛОНДАН!

Баҳорги таътилни ҳам
Овулда ўтказгани
Абдугани амаким
Келтириб қўйди мани.

Кунлар илиб тобора,
Қишининг шаштин қочирган.
Арчамозор ям-яшил,
Бойчечаклар очилган.

Ердан ҳовур буриқсир,
Қор сувиға тўйинган.
Бу ердаги «боллар»нинг
Ҳуши йўға ўйинга.

Ланка тепмас, учирмас,
Илонча-ю, варрагин.
Ўлмасвой дер: — Оғайни,
Юр, далани қарагин.

Ўрил-қизлар саф тортиб,
Лой-тупроққа қоршиб,
Бармоқ суқиб эгатнинг
Нам жойини ёришиб,

Тамаки кўчатларин
Битталаб ўтқазаркан.
Баҳорги таътилларин
Шу тахлит ўтқазаркан.

Сизга айтсам, қишлоқда
Кунлар узун, тун калта.

Oqil bo'l, barcha gapni
Eslatish shartmas xatda.
Bo'tam, qo'ni-qo'shniga
Salom ayting albatta.

SALOM, SAFED BULONDAN!

Bahorgi ta'tilni ham
Ovulda o'tkazgani
Abdug'ani amakim
Keltirib qo'ydi mani.

Kunlar ilib tobora,
Qishning shashtin qochirgan.
Archamozor yam-yashil,
Boychechaklar ochilgan.

Yerdan hovur buriqsir,
Qor suviga to'yingan.
Bu yerdagi «bollar»ning
Hushi yo'g'a o'yinga.

Lanka tepmas, uchirmas,
Iloncha-yu, varragin.
O'lmasvoy der: — Og'ayni,
Yur, dalani qaragin.

O'g'il-qizlar saf tortib,
Loy-tuproqqa qorishib,
Barmoq suqib egatning
Nam joyini yorishib,

Tamaki ko'chatlarin
Bittalab o'tqazarkan.
Bahorgi ta'tillarini
Shu taxlit o'tkazarkan.

Sizga aytsam, qishloqda
Kunlar uzun, tun kalta.

Мансурбекнинг ачаси
Қурут берди бир халта.

Олиб қўйдим ярмини
Авайлаб, эҳтиётлаб.
Момом Сизни кунора
Дуо қилади ёдлаб.

СОРАНИНГ МАКТУБИ

Салом, тоға! Тинчликми?
Жиянингиз — Сораман.
Зубайда холамлардан
Ўзим хабар оламан.

Кеча янгам, Муроджон,
Жўнаб кетди қишлоққа.
Эртаги қўқон гилос —
Бирин-сирин пишмоқда.

Жала ёғиб, дўл тушиб,
Ғўза ерга қапшди.
Яна икки ҳафтага
Мақтабларни ёпишди.

Юмшайпти қатқалоқ,
Сихмолалар тегиниб.
Қилаяпмиз ягана
Ерга минг бор эгилиб.

Шишиб кетар қовоқлар
Ягананинг дастидан.
Ўзум хомток қилинди,
Ташвишланманг асти ҳам.

Mansurbekning achasi
Qurut berdi bir xalta.

Olib qo'ydim yarmini
Avaylab, ehtiyotlab.
Momom Sizni kunora
Duo qiladi yodlab.

SORANING MAKTUBI

Salom, tog'a! Tinchlikmi?
Jiyaningiz — Soraman.
Zubayda xolamlardan
O'zim xabar olaman.

Kecha yangam, Murodjon,
Jo'nab ketdi qishloqqa.
Ertagi qo'qon gilos —
Birin-sirin pishmoqda.

Jala yog'ib, do'l tushib,
G'o'za yerga qapishdi.
Yana ikki haftaga
Maktablarni yopishdi.

Yumshayapti qatqaloq,
Sixmolalar teginib.
Qilayapmiz yagana
Yerga ming bor egilib.

Shishib ketar qovoqlar
Yagananing dastidan.
Uzum xomtok qilindi,
Tashvishlanmang asti ham.

ОВУЛДАН САЛОМНОМА

Бу гал олиб кетдилар,
Адахамжон амаким.
Ўттиз сотих пайкалга
Эккан эмиш тамаки.
Эрта тонгда япроғин,
Сайлаб-сайлаб узаркан.
Сўнг уни кабобдайин
Сихга бир-бир тизаркан.
Қуритилган шодаларга,
Мунтазирдир димхона.
Балиқдайин осилар,
Ҳар бир япроқ, ҳар дона.
Сардор мерганнынг ўғли,
Дароз ошнам Зокиржон.
Дориланган сув ичиб
Касал бўпти — зотилжам.
Тамакининг ўтинлари
Тандирбоп эмиш ахир.
Шувоқ¹, почадарангни²
Унутишган тап-тақир.
Дадажоним, меҳрибоним,
Соғинганман тоза ман.
Навбатдаги хатимни
Ўшга боргач, ёзаман.

АРАВОНДАН САЛОМ ХАТ

Ассалому алайкум,
Жонимдан ортиқ дадам.
Сизга хат йўллаётган
Қизингизман — Муқаддам.
Бугун икки ой бўлди,
Биласизми, дада, биз
Аравон қишлоғида,
Ҳашарда — пахтадамиз.

^{1,2} Тандирбоп ўтинларнинг турлари.

OVULDAN SALOMNOMA

Bu gal olib ketdilar,
Adahamjon amakim.
O'ttiz sotix paykalga
Ekkani emish tamaki.
Erta tongda yaprog'in,
Saylab-saylab uzarkan.
So'ng uni kabobdayin
Sixga bir-bir tizarkan.
Quritilgan shodalarga,
Muntazirdir dimxona.
Baliqdayin osilar,
Har bir yaproq, har dona.
Sardor merganning o'g'li,
Daroz oshnam Zokirjon.
Dorilangan suv ichib
Kasal bo'пти — zotiljam.
Tamakining o'tinlari
Tandirbop emish axir.
Shuvoq¹, pochadarangni²
Unutishgan tap-taqir.
Dadajonim, mehribonim,
Sog'inganman toza man.
Navbatdagi xatimni
O'shga borgach, yozaman.

ARAVONDAN SALOM XAT

Assalomu alaykum.
Jonimdan ortiq dadam.
Sizga xat yo'llayotgan
Qizingizman — Muqaddam.
Bugun ikki oy bo'ldi,
Bilasizmi, dada, biz
Aravon qishlog'ida,
Hasharda — paxtadamiz.

^{1,2} Tandirbop o'tinlarning turlari.

Нураб кетган шийпонни
 Ётоқ учун беришган.
 Саҳар чиқиб кетамиз
 Фақат «подбор» теришга.
 Хирмондаги «вараха»
 Хўл кўсакни чайнайди.
 Дошқозонда кунора
 Карам шўрва қайнайди.
 Кеча келди ёрдамга
 Учта синф — етилар.
 Ойим байрам олдидан
 Мени кўриб кетдилар.
 Қоп тўсилган хонада,
 Қолаяпмиз шамоллаб.
 Ётар касалхонада
 Санобархон, Камоллар.
 Ҳаво совуқ, изғирин,
 Қор учқунлар, бу оздек,
 Чаноқ ялаб, қўлимиз
 Шалдирайди қоғоздек.
 Пайпоқ билан «Глицерин»
 Берди Садбар холамлар.
 Солиев домламиздан
 Сизга қизгин саломлар.
 Ноябрь ўтар балки,
 То жавоб беришгунча.
 Дадажоним, соғ бўлинг,
 Хўп хайр! Кўришгунча.

ШИРИН-ШАКАР ҚИЗЛАРИМГА

Салом, она қизларим,
 Муқаддамхон, Муҳаррам.
 Ишларим яхши анча
 Хотирингиз бўлсин жам.
 Қишлоқдаги амакинг
 Келди ўтган ҳафтада.
 Биламан, йилда шундай
 Ҳашардасиз — пахтада.

Nurab ketgan shiypinni
 Yotoq uchun berishgan.
 Sahar chiqib ketamiz
 Faqat «podbor» terishga.
 Xirmondagi «varaxa»
 Ho'l ko'sakni chaynaydi.
 Doshqozonda kunora
 Karam sho'rva qaynaydi.
 Kecha keldi yordamga
 Uchta sinf — yettilar.
 Oyim bayram oldidan
 Meni ko'rib ketdilar.
 Qop to'silgan xonada,
 Qolayapmiz shamollab.
 Yotar kasalxonada
 Sanobarxon, Kamollar.
 Havo sovuq, izg'irin,
 Qor uchqunlar, bu ozdek,
 Chanoq yalab, qo'limiz
 Shaldiraydi qog'ozdek.
 Paypoq bilan «Glitserin»
 Berdi Sadbar xolamlar.
 Soliyev domlamizdan
 Sizga qizg'in salomlar.
 Noyabr o'tar balki,
 To javob berishguncha.
 Dadajonim, sog' bo'ling,
 Xo'p xayr! Ko'rishguncha.

SHIRIN-SHAKAR QIZLARIMGA

Salom, ona qizlarim,
 Muqaddamxon, Muharram.
 Ishlarim yaxshi ancha
 Xotiringiz bo'lsin jam.
 Qishloqdagi amaking
 Keldi o'tgan haftada.
 Bilaman, yilda shunday
 Hashardasiz — paxtada.

Оз тергани аямай,
Газетада уришар.
Сиз тенги қизлар бунда
Ит ўйнатиб юришар.
Январ ойи таътилмиш
Деган яхши хабар бор.
Қизим, Зулфи бувингдан
Бўлиб тургин хабардор.
Жавратманглар ойингни,
Умрига берсин тўзим.
Қани бўлса имконим,
Учиб борардим ўзим...

1970

ФУФАЙКА

Минг тўққиз юз қирқ еттининг
Тўққизинчи майида,
Мақтабимиз ҳовлисида —
Қўш чинорнинг пойида,

Горн чорлар бизларни,
Турна қатор сафларга.
Барабанлар чек қўяр
Шивир-шивир гапларга.

Сўз олар илмий мудир
Тартиб қатъий сақланар.
Узун стол устига
Фуфайкалар тахланар.

Ажабланманг, бу уст-бosh
Аталган деб кимларга? —
Отаси жангда ўлган
Бечора етимларга.

Алфавитга биноан
Ўқилади рўйхатлар:

Oz terganni ayamay,
Gazetada urishar.
Siz tengi qizlar bunda
It o'ynatib yurishar.
Yanvar oyi ta'tilmish
Degan yaxshi xabar bor.
Qizim, Zulfi buvingdan
Bo'lib turgin xabardor.
Javratmanglar oyingni,
Umriga bersin to'zim.
Qani bo'lsa imkonim,
Uchib borardim o'zim...

1970

FUFAYKA

Ming to'qqiz yuz qirq yettining
To'qqizinchi mayida,
Maktabimiz hovlisida —
Qo'sh chinorning poyida,

Gorn chorlar bizlarni,
Turna qator saflarga.
Barabanlar chek qo'yar
Shivir-shivir gaplarga.

So'z olar ilmiy mudir
Tartib qat'iy saqlanar.
Uzun stol ustiga
Fufaykalar taxlanar.

Ajablanmang, bu ust-bosh
Atalgan deb kimlarga? —
Otasi jangda o'lgan
Bechora yetimlarga.

Alfavitga binoan
O'qiladi ro'yxatlar:

Абдуллаев, Абrorов...
Қўзимдан олов чатнар.

Хуруж қилар безгагим,
Силлам қурир — зирқираб.
Қўргошиндай зил ёшдан
Қиприк ночор — пирпирар.

Зич сафларнинг орасин,
Аста суриб, очаман.
Менга навбат етгунча
Уйга қараб қочаман.

Онам шўрлик ҳангу манг,
Олазарак аланглар.
Қулоғимнинг остида
Таниш номлар жаранглар.

ҚУЙМА КАЛИШ

(Дўстим Маҳмуджон Норхўжаевга)

Фронт орти. Қаҳатчилик
Менинг учун ёддан таниш.
Оға-ини ўртасида
Фақат битта қуйма калиш.

Ҳар кун саҳар акам уни
Дарсга шиппа кийиб кетар.
Тушдан кейин ўша матоҳ
Хизматимда — бурчин ўтар.

Шанба куни бирданига
Касал бўлиб қолди акам.
Қор тиқилиб калишимга
Мақтабимдан қолдим мен ҳам.

Синфдошим Абдурахим
Оқшом йўқлаб келиб қолди.

Abdullayev. Abrorov...
Ko'zimdan olov chatnar.

Xuruj qilar bezgagim,
Sillam qurir — zirqirab.
Qo'rg'oshinday zil yoshdan
Kiprik nochor — pirpirar.

Zich saflarning orasin,
Asta surib, ochaman.
Menga navbat yetguncha
Uyga qarab qochaman.

Onam sho'rlik hang-u mang,
Olazarak alanglar.
Qulog'imning ostida
Tanish nomlar jaranglar.

QUYMA KALISH

(Do'stim Mahmudjon Norxo'jayevga)

Front orti. Qahatchilik
Mening uchun yoddan tanish.
Og'a-ini o'rtasida
Faqat bitta quyma kalish.

Har kun sahar akam uni
Darsga shippa kiyib ketar.
Tushdan keyin o'sha matoh
Xizmatimda — burchin o'tar.

Shanba kuni birdaniga
Kasal bo'lib qoldi akam.
Qor tiqilib kalishimga
Maktabimdan qoldim men ham.

Sinfdoshim Abdurahim
Oqshom yo'qlab kelib qoldi.

— Ҳа, тинчликми?
Қор кўп ёғиб,
Қуйма калиш дамин олди.

Калишимнинг патагини
Онажоним янгилаб дер:
— Бўтам, қиш ҳам тугаб қолди,
Бу биз учун янги гапдир.

Омонов домла эса,
Бизларни хурсанд этиб —
Овулимиз ҳисобидан,
Совға қилди бир жуфт этик.

Қирза этик асқотди хўп
Олашовут қиш чоғида.
Қуйма калиш яраб турди
Енгил-елпи иш чоғида...

СУШИЛКА¹

(Абдуллажон Шайитовни хотирлаб)

Гавжум клуб, чойхона,
Бунда бобом, акамлар —
Кўсак чувиб тонггача
Фронтга пахта жамлар.

Абдулла раис ночор,
Сушилкага ўтин йўқ.
Райком келиб кунора
— Топасан! — деб урар дўқ.

Қалови бор, чўғи оз,
Бурган билан бўзтикан —
Яна қишлоқ боғига
Раис ночор кўз тикар.

— Ҳа, tinchlikmi?
Qor ko'p yog'ib.
Quyma kalish damin oldi.

Kalishimning patagini
Onajonim yangilab der:
— Bo'tam, qish ham tugab qoldi,
Bu biz uchun yangi gapdir.

Omonov domla esa,
Bizlarni xursand etib —
Ovulimiz hisobidan,
Sovg'a qildi bir juft etik.

Kirza etik asqotdi xo'p
Olashovut qish chog'ida.
Quyma kalish yarab turdi
Yengil-yelpi ish chog'ida...

SUSHILKA¹

(Abdullajon Shayitovni xotirlab)

Gavjum klub, choyxona,
Bunda bobom, akamlar —
Ko'sak chuvib tonggacha
Frontga paxta jamlar.

Abdulla rais nochor,
Sushilkaga o'tin yo'q.
Raykom kelib kunora
— Topasan! — deb urar do'q.

Qalovi bor, cho'g'i oz,
Burgan bilan bo'ztikan —
Yana qishloq bog'iga
Rais nochor ko'z tikar.

¹ Сушилка — пахта қуритиш хонаси.

¹ Sushilka — paxta quritish xonasi.

Сушилкада иш қайнар
Пахталар сопирилиб.
Ўтхона атрофига
Келамиз ёпирилиб.

Гўлахи Салим гуппи
Енгида симни артиб,
Хазанак картошкани
Сихга тизар батартиб.

Чўғда турган илгакни
Гардиш қилиб керади.
Пишганларин бизларга
«Туя қилиб» беради.

Бир оёғи ногирон
Рўзи полвон қоп ямар.
Собиқ жангчи наздида
Бу майда иш, бесамар.

Кеч куз. Қўсак чувиймиз
Бўлмас ўтин ғамламай:
Унсун момо боғини
Сушилка ер ямламай.

ОНАМНИНГ СЎНГГИ ИЛТИМОСЛАРИ

— Сўзларимни қулоғингга
Илиб олгин ахир сан.
Шаҳар олис, эшитмайсан,
Ўнғор тоғдан чақирсам.

Эҳтиёт бўл, шаънингга
Гарду ғубор индирма.
Қўрар қўзим, укангни
Ёлғизлигин билдирма.

Берсин сенга боболарнинг
Бардошини, сабрини.

Sushilkada ish qaynar
Paxtalar sopirilib.
O'txona atrofiga
Kelamiz yopirilib.

Go'laxi Salim guppi
Yengida simni artib,
Xazanak kartoshkani
Sixga tizar batartib.

Cho'g'da turgan ilgakni
Gardish qilib keradi.
Pishganlarin bizlarga
«Tuya qilib» beradi.

Bir oyog'i nogiron
Ro'zi polvon qop yamar.
Sobiq jangchi nazdida
Bu mayda ish, besamar.

Kech kuz. Ko'sak chuyimiz
Bo'lmas o'tin g'amlamay:
Unsun momo bog'ini
Sushilka yer yamlamay.

ONAMNING SO'NGGI ILTIMOSLARI

— So'zlarimni qulog'ingga
Ilib olgin axir san.
Shahar olis, eshitmaysan,
O'ng'or tog'dan chaqirsam.

Ehtiyot bo'l, sha'ningga
Gard-u g'ubor indirma.
Ko'rar ko'zim, ukangni
Yolg'izligin bildirma.

Bersin senga bobolarning
Bardoshini, sabrini.

Қилиб тургин зиёрат,
Уғлим, отанг қабрини.

Тегирмоннинг тошидек
Йил айланар ўртадан.
Мендан кейин қишлоққа
Келмайсан, деб қўрқаман...

УЧ БЎТАЛОҚ ВА СИРЛИ ҚОВОҚ

(Тескари эртак)

Эртакларнинг қиёси йўқ,
Ўрнин босар қай таъриф?...
Қалбингга нур бағишлайди
Айтган саринг қайтариб.

Ёлғон-яшиқ сўзни тизиб,
Чўпчак қилгандан кўра.
Қайрағочни тўйинтирмай,
Гупчак¹ қилгандан кўра,

Қадим қирғиз хангомасин,
Қўшиб-чатмай айтаман.
Фақатгина шеърий йўлга,
Солдим уни қайтадан.

Жўлон бобо деганнинг
Уч фарзанди бор эди.
Менгди момо ўғлонлардан
Хушнуд бахтиёр эди.

Яхши ният билан бобо
Мол бозорин айланди.
Ховлидаги кўкан² узра,
Уч бўталоқ бойланди.

Qilib turgin ziyorat,
O'g'lim, otang qabrini.

Tegirmonning toshidek
Yil aylanar o'rtadan.
Mendan keyin qishloqqa
Kelmaysan, deb qo'rqaman...

UCH BO'TALOQ VA SIRLI QOVOQ

(Teskari ertak)

Ertaklarning qiyosi yo'q,
O'rnin bosar qay ta'rif?..
Qalbingga nur bag'ishlaydi
Aytgan saring qaytarib.

Yolg'on-yashiq so'zni tizib,
Cho'pchak qilgandan ko'ra.
Qayrag'ochni to'yintirmay,
Gupchak¹ qilgandan ko'ra,

Qadim qirg'iz hangomasin,
Qo'shib-chatmay aytaman.
Faqatgina she'riy yo'lga,
Soldim uni qaytadan.

Jo'lon bobo deganning
Uch farzandi bor edi.
Mengdi momo o'g'lonlardan
Xushnud baxtiyor edi.

Yaxshi niyat bilan bobo
Mol bozorin aylandi.
Hovlidagi ko'kan² uzra,
Uch bo'taloq boylandi.

¹ Гупчак — қуритилган қайрағоч ёғласи. Сувда тўйинтириламаса, аравага гупчак бўлмайди.

² Кўкан — ҳайвонлар боғланадиган қил арқонли махсус ўрин.

¹ Gupchak — quritilgan qayrag'och g'o'lası. Suvda to'yintirilmasa, aravaga gupchak bo'lmaydi.

² Ko'kan — hayvonlar bog'lanadigan qil arqonli maxsus o'rin.

Турмуш тарзи текис эмас,
Баъзан ёмғир, қор бўлди.
Гоҳ чўмич мой, айрим пайтда,
Бир мирига зор бўлди.
Уч эгизак ўсиб-униб,
Бўталоқлар нор бўлди.

Тўнғич ўғил Собир бўлса
Чўпонликни танлайди.
Қодир косиб — тагчармга
Сув пуркайди — намлайди.

Нодир савдогарликни
Маъқул кўрди, на чора?
Момо ўйлар, кенжасига
Омад кулсайди зора.

Гап-сўзлари қовушмай
Чолу кампир тортишар.
Уч тевага ошланмаган
Тери, жунлар ортишар.

Етов учун шай турар
Товасининг оти ҳам.
Оқ йўл тилаб Нодирбекка
Бобо берди фотиҳа.

Кенжа ўғлон ирим қилиб,
Бир оз тупроқ, туз олди.
Ёш савдогар шу аснода
Қишлоғидан узалди.

Иш юритди аслига зид,
Ҳа, тамоман тескари.
Бундайини ҳеч бир инсон
Кўрган эмас эс таниб.

Не орзуда юк ортилган
Ўша учта туяни

Turmush tarzi tekis emas,
Ba'zan yomg'ir, qor bo'ldi.
Goh cho'mich moy, ayrim paytda,
Bir miriga zor bo'ldi.
Uch egizak o'sib-unib,
Bo'taloqlar nor bo'ldi.

To'ng'ich o'g'il Sobir bo'lsa
Cho'ponlikni tanlaydi.
Qodir kosib — tagcharmga
Suv purkaydi — namlaydi.

Nodir savdogarlikni
Ma'qul ko'rди, na chora?
Momo o'ylar, kenjasiga
Omad kulsaydi zora.

Gap-so'zlari qovushmay
Chol-u kampir tortishar.
Uch tevaga oshlanmagan
Teri, junlar ortishar.

Yetov uchun shay turar
Tog'asining oti ham.
Oq yo'l tilab Nodirbekka
Bobo berdi fотиha.

Kenja o'g'lon irim qilib,
Biroz tuproq, tuz oldi.
Yosh savdogar shu asnoda
Qishlog'idan uzaldi.

Ish yuritdi asliga zid,
Ha, tamoman teskari.
Bundayini hech bir inson
Ko'rgan emas es tanib.

Ne orzuda yuk ortilgan
O'sha uchta tuyani

Алмаштирди уч байталга,
Ортиқ кўриб бияни.

Чақмоқ чатнаб туёғидан
Саман борар етовда.
Уларни-чи уч новвосга,
Гаров қилди ўтовда.

Бир кун тунаб Косонсойда,
Шаҳандга кириб борди.
Уч байтални учта қўйга,
Бор-барака деворди.

— Тангри ўзи қўлласин, — деб,
Чойхонада берди ош.
Уч совлиқни — уч эчкига,
Алмаштирди бошма-бош.

Қирғизқўрғон қишлоғида
Авжида тўй-маърака.
Уч эчкини — уч товۇққа,
Қилишди бор-барака.

Қовоқфуруш чолни кўргач,
Нодир авраб бир зумда,
Алмаштириб уч қовоққа,
Солди уни хуржунга.

Савдогарлик юмушини.
Ўз наздида «қотириб»,
Йўлни бурди овул томон,
Отни чангга ботириб.

Кенжа ўғлон ишларидан,
Менгди момо ўкинар.
Жаҳли чиқиб акаларин,
Ўз ҳолича сўкинар.

Зугум қилар Жўлон бобо
Сангиллаган қош-қовоқ:

Almashtirdi uch baytalga,
Ortiq ko'rib biyani.

Chaqmoq chatnab tuyog'idan
Saman borar yetovda.
Ularni-chi uch novvosga,
Garov qildi o'tovda.

Bir kun tunab Kosonsoyda,
Shahandga kirib bordi.
Uch baytalni uchta qo'yga,
Bor-baraka devordi.

— Tangri o'zi qo'llasin, — deb,
Choyxonada berdi osh.
Uch sovliqni — uch echkiga,
Almashtirdi boshma-bosh.

Qirg'izqo'rg'on qishlog'ida
Avjida to'y-ma'raka.
Uch echkini — uch tovuqqa,
Qilishdi bor-baraka.

Qovoqfurush cholni ko'rgach,
Nodir avrab bir zumda,
Almashtirib uch qovoqqa,
Soldi uni xurjunga.

Savdogarlik yumushini.
O'z nazdida «qotirib»,
Yo'lni burdi ovul tomon,
Otni changga botirib.

Kenja o'g'lon ishlaridan,
Mengdi momo o'kinar.
Jahli chiqib akalarin,
O'z holicha so'kinar.

Zug'um qilar Jo'lon bobo
Sangillagan qosh-qovoq:

— Мол ортилган уч туяга,
Наҳот учта ошқовоқ?!

Қачон сенга эс киради,
Қолдинг ахир улғайиб.

— Қовоқ сомса ҳазми таом, —
Сўзлар Нодир мунғайиб.

Бор бисоти — бир оз унни,
Онаси сутга қорди.
Сўнг қовоқнинг биттасини
Пичоқда шартта ёрди.
Шу пайт қаранг:
Қўш палладан дув тўкилиб,
Ғиж-ғиж тилло жаранглар,
Чол-камбирнинг эси чиқиб,
Супра узра аланглар...

* * *

Қиссадан ҳисса шулким,
Нажиб эртак сўнгида
Ниятинг холис бўлса,
Ишинг келар ўнгидан.

БУРГУТНИНГ ЎЛИМИ

(Овчи Мусахон бобо ҳикояси)

Овудошим Мусо бобо
Зўр бургутчи, мерган эди.
Менга ушбу ҳикояни
Ўзи сўзлаб берган эди:
— Асли, бу иш содир бўлган.
Юксак Ўнғор тоғида,
Январь ойи, қор тиззадан
Айни чилла чоғида.
Сира қуруқ қайтмаганман,
Бўзбу билан Ўнғордан.
Овчи халқи ризқин топар,

— Mol ortilgan uch tuyaga,
Nahot uchta oshqovoq?!

Qachon senga es kiradi,
Qolding axir ulg'ayib.

— Qovoq somsa hazmi taom, —
So'zlar Nodir mung'ayib.

Bor bisoti — biroz unni,
Onasi sutga qordi.
So'ng qovoqning bittasini
Pichoqda shartta yordi.
Shu payt qarang:
Qo'sh palladan duv to'kilib,
G'ij-g'ij tillo jaranglar,
Chol-kampirning esi chiqib,
Supra uzra alanglar...

* * *

Qissadan hissa shulkim,
Najib ertak so'ngida
Niyating xolis bo'lsa,
Ishing kelar o'ngidan.

BURGUTNING O'LIMI

(Ovchi Musaxon bobo hikoyasi)

Ovuldoshim Muso bobo
Zo'r burgutchi, mergan edi.
Menga ushbu hikoyani
O'zi so'zlab bergan edi:
— Asli, bu ish sodir bo'lgan,
Yuksak O'ng'or tog'ida,
Yanvar oyi, qor tizzadan
Ayni chilla chog'ida.
Sira quruq qaytmaganman,
Bo'zbu bilan O'ng'ordan.
Ovchi xalqi rizqin topar,

Ўнта ғормас, жўн ғордан.
 Чап кифтимда сор бургутим,
 Қалқиб-қалқиб боради.
 Лоф эмасдир, сиртлонни ҳам
 Бир ҳамлада олади.
 Ўн ой уни обдон тоблаб,
 Зерикмадим, дангал гап.
 Қуёни-ку чап оёқда
 Эзиб қўяр чангаллаб.
 Хатто тоғлар соғинармиш,
 Мерганларни, овчини.
 Из қидириб топиб борар,
 Содиқ итим — Лочиним.
 Қўқибелим довонидан
 Изни чапга солдириб,
 Таниш манзил Бешбодомда
 Хуржун, отни қолдириб,
 Ёлғизоёқ сўқмоқ билан
 Ошиб ўтдим Осқадан.¹
 Овнинг шarti: «Эҳтиёт бўл,
 Шарпа қилмай бос қадам».
 Атроф оппоқ. Арчазорлар
 Холи туман, ғубордан.
 Ғўёки қиш тоғ бoshiдан
 Шакар сепиб юборган.
 Каклик, чиллар тўдалашиб
 Пастга учиб ўтарди.
 Бургутимни силаб-сийпab,
 Тумоға²син кўтардим.
 Шу пайт бирдан сайхонликда
 Тулки кўзга кўринди.
 Қарчигайим қанот қоқди,
 Қани, тезроқ ел энди.
 Сермab улкан қанотини
 Сузар осмон тоқида.
 Тулки эса борар беғам

O'nta g'ormas, jo'n g'ordan.
 Chap kiftimda sor burgutim,
 Qalqib-qalqib boradi.
 Lof emasdir, sirtlonni ham
 Bir hamlada oladi.
 O'n oy uni obdon toblab,
 Zerikmadim, dangal gap.
 Quyoni-ku chap oyoqda
 Ezib qo'yar changallab.
 Hatto tog'lar sog'inarmish,
 Merganlarni, ovchini.
 Iz qidirib topib borar,
 Sodiq itim — Lochinim.
 Qo'qiybelim dovonidan
 Izni chapga soldirib,
 Tanish manzil Beshbodomda
 Xurjun, otni qoldirib,
 Yolg'izoyoq so'qmoq bilan
 Oshib o'tdim Osqadan.¹
 Ovning sharti: «Ehtiyot bo'l,
 Sharpa qilmay bos qadam».
 Atrof oppoq. Archazorlar
 Xoli tuman, g'ubordan.
 Go'yoki qish tog' boshidan
 Shakar sepib yuborgan.
 Kaklik, chillar to'dalashib
 Pastga uchib o'tardi.
 Burgutimni silab-siypab,
 Tumog'a²sin ko'tardim.
 Shu payt birdan sayhonlikda
 Tulki ko'zga ko'rindi.
 Qarchig'ayim qanot qoqdi,
 Qani, tezroq yel endi.
 Sermab ulkan qanotini
 Suzar osmon toqida.
 Tulki esa borar beg'am

¹ Осқа — қоя.

² Тумоға — бургутнинг бошига кийдирилган чарм ниқоб.

¹ Osqā — qoya.

² Tumog'a — burgutning boshiga kiydirilgan charm ni-qob.

Қатламтош пештоқида.
Итим бўлса бу ҳолатни,
Пайқамеди, сезмади.
Бургут ўзин овга чоғлаб,
Пайт пойлади, тезлади.
Қизиқ, тулки ниманидир
Маҳкам ушлаб қўнқайиб,
Сор бургутдан узмай қўзин,
Ўтирарди чўнқайиб.
Бу нимаси, ўзимни ҳеч
Тийолмадим кулгидан.
Ҳар қандайин айёрликни
Кутиш мумкин тулкидан.
Тарлон бургут уч айланиб,
Шўнғиб қолди зарб билан.
Човут солди ўлжасига,
Шиддат билан, ҳарб билан.
Тулки ёнлаб, ҳатлаб ўтди,
Қор тўзғиди янчилиб.
Бургут ўзин тўхтатолмай,
Қолди ерга санчилиб...
Бир оёғин бургут узра
Сал қўтариб муттаҳам
Пешоб қилди, шу қилиғи
Малол келди жуда ҳам.
Ҳийла-найранг ёлиб чиқди,
Бундоғи кам бўғандир.
«Бопладимми» деган каби
Борар тулки муғамбир.
Қий-қийлаб инграр бургут,
Итни қўйиб юбордим.
Жон-жаҳд билан ўпкам тўлиб,
Ортидан етиб бордим.
Пастга томон айёр тулки
Қочса-да қувмас Лочин.
Ўингшир қушнинг атрофиди,
Йўқ дегандай иложим.
Қўрсам, кескир қиличдайн
Кекса арча танаси —

Qatlamtosh peshtoqida.
Itim bo'lsa bu holatni,
Payqamadi, sezmad.
Burgut o'zin ovga chog'lab,
Payt poyladi, tezladi.
Qiziq, tulki nimanidir
Mahkam ushlab qo'nqayib,
Sor burgutdan uzmay ko'zin,
O'tirardi cho'nqayib.
Bu nimasi, o'zimni hech
Tiyolmadim kulgidan.
Har qandayin ayyorlikni
Kutish mumkin tulkidan.
Tarlon burgut uch aylanib,
Sho'ng'ib qoldi zarb bilan.
Chovut soldo o'ljasiga,
Shiddat bilan, harb bilan.
Tulki yonlab, hatlab o'tdi,
Qor to'zg'idi yanchilib.
Burgut o'zin to'xtatolmay,
Qoldi yerga sanchilib...
Bir oyog'in burgut uzra
Sal ko'tarib muttaham
Peshob qildi, shu qilig'i
Malol keldi juda ham.
Hiyla-nayrang g'olib chiqdi,
Bundog'i kam bo'gandir.
«Bopladimmi» degan kabi
Borar tulki mug'ambir.
Qiy-qiyolab ingrar burgut,
Itni qo'yib yubordim.
Jon-jahd bilan o'pkam to'lib,
Ortidan yetib bordim.
Pastga tomon ayyor tulki
Qochsa-da quvmas Lochin.
G'ingshir qushning atrofida,
Yo'q deganday ilojim.
Ko'rsam, keskir qilichdayin
Keksa archa tanasi —

Баландлиги нақ тиззадан,
 Яшин урган чамаси.
 Тулки уни ушлаб туриб,
 Чўққайганда наф берган.
 Бургут ўқдай отилганда,
 Алдаб кетган, чап берган.
 Сўнги марта бир талпиниб,
 Қанотин қоқди шунқор.
 Чўққиларга армон билан,
 Суқ билан боқди шунқор.
 Ўшанда мен, янглишмасам,
 Етмишга чиққан эдим.
 Мерганчилик, ов ҳақида
 Қўп нақл уққан эдим.
 Лекин бундай ҳодисани
 Биринчи бор кўришим.
 Ким ўйлабди бургутимнинг
 Бу ҳолатда ўлишин.
 Шу воқеа сабаб бўлиб,
 Ташладим овни, ўғлим.
 Аммо сенга ростин айтсам,
 Тоғларга пайванд кўнглим.

1970

СУВАРАКЛАР САРДОРИ

Тўқсон тўққиз ёшга чиқди,
 Сувараклар сардори.
 Чеваралар олқишлашиб,
 Қилар бардор-бардори.
 Уни табрик қилмоқ учун
 Уруғ-чуруқ келишган.
 Хизмат қилар неваралар,
 Зир чопишган — елишган.
 Гажак мўйлов, бари чапдаст,
 Уст-бош кўнғир-чипори.
 Сардорлари ўрин олгач,
 Чорпоядан юқори,
 Зурриётларин қуршовида,

Balandligi naq tizzadan,
 Yashin urgan chamasi.
 Tulki uni ushlab turib,
 Cho'qqayganda naf bergan.
 Burgut o'qday otulganda,
 Aldab ketgan, chap bergan.
 So'nggi marta bir talpinib,
 Qanotin qoqdi shunqor.
 Cho'qqilarga armon bilan,
 Suq bilan boqdi shunqor.
 O'shanda men, yanglishmasam,
 Yetmishga chiqqan edim.
 Merganchilik, ov haqida
 Ko'p naql uqqan edim.
 Lekin bunday hodisani
 Birinchi bor ko'rishim.
 Kim o'ylabdi burgutimning
 Bu holatda o'lishin.
 Shu voqea sabab bo'lib,
 Tashladim ovni, o'g'lim.
 Ammo senga rostin aytсам,
 Tog'larga payvand ko'nglim.

1970

SUVARAKLAR SARDORI

To'qson to'qqiz yoshga chiqdi,
 Suvaraklar sardori.
 Chevaralar olqishlashib,
 Qilar bardor-bardori.
 Uni tabrik qilmoq uchun
 Urug'-churuq kelishgan.
 Xizmat qilar nevaralar,
 Zir chopishgan — yelishgan.
 Gajak mo'ylov, bari chapdast,
 Ust-bosh qo'ng'ir-chipori.
 Sardorlari o'rin olgach,
 Chorpoeyadan yuqori,
 Zurriyetlarin qurshovida,

Кўрганларин айтади.
Маконлари қарларда
Бўлганлигин айтади.
Сўзлар ҳатто шажарасин,
Аждодларин кимлигин.
Шу маҳалда бир зумраша,
Бузиб давра жимлигин:
— Бобо, бизлар қайси юртдан
Келганмиз? — деб қизиқар.
— Бу саволинг ўринли, — дер
Ўтирганлар жим уқар.
— Эллигинчи йиллар эди,
Самарада турардик.
Ҳоли-қудрат кун кечириб,
Картошка еб юрардик.
Уй бекаси Настя хола,
Ҳамда Саша амаким,
Битта китоб топиб келди,
Берган экан аллаким...
Роса уч кун давом этди,
Китобхонлик касали.
Александр Неверовнинг
Сизга таниш асари.
Яъни «Тошкент — нон шаҳри» деб,
Даъват учун аталган.
Шунинг учун кўпнинг кўзи,
Тошкент томон қадалган.
Момонг билан ўша пайтни,
Эслаб ўйга толамиз.
Бирдан йўлга шайланишди,
Саша, Настя холамиз.
Дудлаб чўчка гуштарини,
Халталарга жойлашиб,
Сўнг, поездга патта олиб,
Якшанбани пойлашиб,
Кузатишди қўни-қўшни,
Тўрт халтада самогон.
Бизлар учун паноҳ бўлди,
Лаш-луш солган жомадон.

Ko'rganlarin aytadi.
Makonlari qayerlarda
Bo'lganligin aytadi.
So'zlar hatto shajarasin,
Ajdodlarin kimligin.
Shu mahalda bir zumrasha,
Buzib davra jimligin:
— Bobo, bizlar qaysi yurtдан
Kelganmiz? — deb qiziqar.
— Bu savoling o'rinli, — der
O'tirganlar jim uqar.
— Elliginchi yillar edi,
Samarada turardik.
Holi-qudrat kun kechirib,
Kartoshka eb yurardik.
Uy bekasi Nastya xola,
Hamda Sasha amakim,
Bitta kitob topib keldi,
Bergan ekan allakim...
Rosa uch kun davom etdi,
Kitobxonlik kasali.
Aleksandr Neverovning
Sizga tanish asari.
Ya'ni «Toshkent — non shahri» deb,
Da'vat uchun atalgan.
Shuning uchun ko'pning ko'zi,
Toshkent tomon qadalgan.
Momong bilan o'sha paytni,
Eslab o'yga tolamiz.
Birdan yo'lga shaylanishdi,
Sasha, Nastya xolamiz.
Dudlab cho'chqa go'shtlarini,
Xaltalarga joylashib,
So'ng, poyezdga patta olib,
Yakshanbani poylashib,
Kuzatishdi qo'ni-qo'shni,
To'rt xaltada samogon.
Bizlar uchun panoh bo'ldi,
Lash-lush solgan jomadon.

Поезд деган сандиқ уйлар,
Анча талотўп экан.
«Нон шаҳри»ни қўзлаб чиққан,
Йўловчилар кўп экан.
Деразининг тирқишидан,
Чор тарафга қараймиз.
Тер ҳидидан бижиб кетган
Бошмоқларни санаймиз.
Шундай қилиб, тўрт суткада
Етиб келдик Тошкентга.
Ҳар жиҳатдан қиёси йўқ,
Тўкин шаҳар — бош кентга.
Бу диёрда мева-чева,
Сероб экан, мўл экан.
Одамлари ишчан, абжир,
Сахий, очиққўл экан.
Бу томонга уруғимиз,
Келмаган эди асло.
Жаннатмакон юрт экан,
Кин, адоват мустасно.
Европада бизнинг қавми,
Атайдилар тарақан.
Осиёда суварак дер,
Каминадан тараган.
Энг қадимий ҳашаротмиз,
Билмоқ бўлсанг, асли биз.
Термитларга қариндошмиз,
Етти пушти-наслимиз.
Ризқимизни териб еймиз,
Гоҳо баланд, пастдамиз.
Жой-пой танлаб ўтирмаймиз,
Доим жаҳонгаштамиз.
Дунё бўйлаб эмин-эркин
Чопқиллаймиз-кезамиз.
Қай гўшада яшамайлик,
Ўзни эркин сезамиз.
«Суваракни қиринглар» деб,
Талай ҳукм ўқилган.
Кўплаб олим дори излаб,

Poyezd degan sandiq uylar,
Ancha taloto'p ekan.
«Non shahri»ni ko'zlab chiqqan,
Yo'lovchilar ko'p ekan.
Derazaning tirqishidan,
Chor tarafga qaraymiz.
Ter hididan bijib ketgan
Boshmoqlarni sanaymiz.
Shunday qilib, to'rt sutkada
Yetib keldik Toshkentga.
Har jihatdan qiyosi yo'q,
To'kin shahar — bosh kentga.
Bu diyorda meva-cheva,
Serob ekan, mo'l ekan.
Odamlari ishchan, abjir,
Saxiy, ochiqqo'l ekan.
Bu tomonga urug'imiz,
Kelmagan edi aslo.
Jannatmakon yurt ekan,
Kin, adovat mustasno.
Yevropada bizning qavmni,
Ataydilar tarakan.
Osiyoda suvarak der,
Kaminadan taragan.
Eng qadimiy hasharotmiz,
Bilmoq bo'lsang, asli biz.
Termitlarga qarindoshmiz,
Yetti pushti-naslimiz.
Rizqimizni terib yeymiz,
Goho baland, pastdamiz.
Joy-poy tanlab o'tirmaymiz,
Doim jahongashtamiz.
Dunyo bo'ylab emin-erkin
Chopqillaymiz-keзамiz.
Qay go'shada yashamaylik,
O'zni erkin sezamiz.
«Suvarakni qiringlar» deb,
Talay hukm o'qilgan.
Ko'plab olim dori izlab,

Сочи тушган, тўкилган.
Шундай қилиб аждодимиз,
Ўз зурриётин таратган.
— Олимлар биз ҳақимизда
Қандай китоб яратган?
— Шоир, рассом жонзотларнинг
Энг яқин, биродари
Маршак, Корней Чуковский,
Яна Жанни Родари.
Корней ота дostonлари
Ўзига хос мухтасар.
Султон Жаббор, М. Раҳмон ҳам
Бағишлаб ёзган асар.
Барчасидан мусаввирлар,
Кўнгли бўшроқ — ошнадир.
Уруғимиз, аймоғимиз,
Ширинликка ташнадир.
Рассомнинг мой бўёғига,
Тоза асал қўшарлар.
Шу сабабдан, сувараклар
Шо'хлик қилиб, жўшарлар.
Туни билан эскизларнинг
Ранг-рўйини кемириб.
Давру даврон сураяпмиз,
Мўйлов буриб, семириб.
Таниш Себзор даҳасидан
Бир оз ўтгач, қуйида
Машҳур рассом Ғуломовнинг
Устахона — уйида,
Ёки Рустам Зуфаровнинг
Хилват ишчи дўкони,
Ранг-бўёқни хуш кўрганнинг,
Ўзига хос макони.
Ана, тўрда ўтиришган
Меҳмонларга бир қаранг.
Карнавалга келгандайин,
Камзул, кўйлак турфа ранг.
Сизга айтсам бу ёғини,
Урчидик — тараб кетдик.

Sochi tushgan, to'kilgan.
Shunday qilib ajdodimiz,
O'z zurriyotin taratgan.
— Olimlar biz haqimizda
Qanday kitob yaratgan?
— Shoir, rassom jonzotlarning
Eng yaqin, birodari
Marshak, Korney Chukovskiy,
Yana Janni Rodari.
Korney ota dostonlari
O'ziga xos muxtasar.
Sulton Jabbor, M. Rahmon ham
Bag'ishlab yozgan asar.
Barchasidan musavvirlar,
Ko'ngli bo'shroq — oshnadir.
Urug'imiz, aymog'imiz,
Shirinlikka tashnadir.
Rassomning moy bo'yog'iga,
Toza asal qo'sharlar.
Shu sababdan, suvaraklar
Sho'xlik qilib, jo'sharlar.
Tuni bilan eskizlarning
Rang-ro'yini kemirib.
Davru davron surayapmiz,
Mo'ylov burib, semirib.
Tanish Sebzor dahasidan
Biroz o'tgach, quyida
Mashhur rassom G'ulomovning
Ustaxona — uyida,
Yoki Rustam Zufarovning
Xilvat ishchi do'koni.
Rang-bo'yoqni xush ko'rganning.
O'ziga xos makoni.
Ana, to'rda o'tirishgan
Mehmonlarga bir qarang.
Kamavalga kelgandayin,
Kamzul, ko'ylak turfa rang.
Sizga aytсам bu yog'ini,
Urchidik — tarab ketdik.

Бир томони Термиз, Хива,
Бухорога қараб кетдик.
Тинч, хотиржам яшаяпмиз,
Доруломон замонда.
Қариндошлар минг, миллион,
Уш, Андижон томонда.
Нафс кўйига кираверманг
Сабр қилинг, шошилманг.
Чумолилар еб кўрмаган
Нарсаларга осилманг.
Бегам, ирkit уй бекасин,
Мендан яхши биласиз.
Тонг отгунча ошхонада,
Маишатни қиласиз.
Қорин тўйгач, пештахтада,
Тураверманг сўппайиб.
Бизга қарши дори-дармон
Бораётир кўппайиб.
Ҳа, қаерда яшамайлик,
Омон бўлсин, бошинглар.
«Дихлофос»ни кўрган захот,
Жуфтак уриб қочинглар.
«Хитойларнинг қалами»дан,
Юрган маъқул сал узоқ.
Бизни қириш илинжида
Қўрлар ҳар хил тузоқ.
Синовлардан ўтаётир,
Янги оғу — «Пих-пах» ҳам.
Шарт-шароит, вазиятга,
Бўлинглар мосланувчан.
Ошхонадан ташқарида,
Бўлмасин ҳеч ишингиз.
Термитларга тақлид қилманг,
Синиб қолар тишингиз.
Бошларингиз тошдан бўлсин,
Пешанангдан ўпайин.
Озиқ-овқат мўл жойларда
Ўзингиздан кўппайинг...

1994

Bir tomoni Termiz, Xiva,
Buxoroga qarab ketdik.
Tinch, xotirjam yashayapmiz,
Dorulomon zamonda.
Qarindoshlar ming, million,
O'sh, Andijon tomonda.
Nafs ko'yiga kiravermang
Sabr qiling, shoshilmang.
Chumolilar yeb ko'rmagan
Narsalarga osilmang.
Beg'am, irkit uy bekasin,
Mendan yaxshi bilasiz.
Tong otguncha oshxonada,
Maishatni qilasiz.
Qorin to'ygach, peshtaxtada,
Turavermang so'ppayib.
Bizga qarshi dori-darmon
Borayotir ko'payib.
Ha, qayerda yashamaylik,
Omon bo'lsin, boshinglar.
«Dixlofos»ni ko'rgan zahot,
Juftak urib qochinglar.
«Xitoylarning qalami»dan,
Yurgan ma'qul sal uzoq.
Bizni qirish ilinjida
Qo'yarlar har xil tuzoq.
Sinovlardan o'tayotir.
Yangi og'u — «Pix-pax» ham.
Shart-sharoit, vaziyatga,
Bo'linglar moslanuvchan.
Oshxonadan tashqarida,
Bo'lmasin hech ishingiz.
Termitlarga taqlid qilmang,
Sinib qolar tishingiz.
Boshlaringiz toshdan bo'lsin,
Peshanangdan o'payin.
Oziq-ovqat mo'l joylarda
O'zingizdan ko'paying...

1994

БЕШИК

(Саломатхонни хотирлаб)

Уч ойда ёзда қайта қурдик,
Бузиб эски томларни.
Янгиладик дарвоза-ю,
Хаттоки ишкомларни.

Қўш қаватли иморатнинг
Қандил, нақши бўлакча.
Гулхонани айлантириб
Тортдик шинам йўлакча.

Қуя еган кигиз, полос,
Ўрин олди панадан.
Қумғон, чироқ жойин топди
Хилват омборхонадан.

Боқарканман пешайвонга,
Кунгурали эшикка
Қўзим тушди нок остида
Қолиб кетган бешикка.

Шу бешикда фарзандларим
Алла тинглаб ётганди.
Набиралар ором олиб,
Файзли тонглар отганди.

Лол қолардим рафиқамнинг
Садоқат, бардошига.
Ижарали уйга кўчсак,
Бешик унинг бошида.

Ўшал дамлар кўз ўнгимдан,
Ўтар тез-тез туш каби.
Ўғлим, қизим парвоз этди,
Кўкка учган қуш каби.

BESHİK

(Salomatxonni xotirlab)

Uch oy yozda qayta qurdik,
Buzib eski tomlarni.
Yangiladik darvoza-yu,
Hattoki ishkamlarni.

Qo'sh qavatli imoratning
Qandil, naqshi bo'lakcha.
Gulxonani aylantirib
Tortdik shinam yo'lakcha.

Kuya yegan kigiz, polos,
O'rin oldi panadan.
Qumg'on, chiroq joyin topdi
Xilvat omborxonadan.

Boqarkanman peshayvonga,
Kungurali eshikka
Ko'zim tushdi nok ostida
Qolib ketgan beshikka.

Shu beshikda farzandlarim
Alla tinglab yotgandi.
Nabiralar orom olib,
Fayzli tonglar otgandi.

Lol qolardim rafiqamning
Sadoqat, bardoshiga.
Ijarali uyga ko'chsak,
Beshik uning boshida.

O'shal damlar ko'z o'ngimdan,
O'tar tez-tez tush kabi.
O'g'lim, qizim parvoz etdi,
Ko'kka uchgan qush kabi.

Фарзандларим ётган бешик,
Сиямай қолгач чорбоққа,
Оқ чойшабга ўраб уни,
Осиб қўйдим чордоққа.

БОШИМ УЗРА

(Тегирмончи Ғойиб ота Раҳимовни хотирлаб)

Тўрт овулниң тақдирини
Қўш тегирмон ечар эди.
Сойғузарда навбат кутиб,
Шўх-шан ёшлик кечар эди.

Биров арпа, биров тариқ,
Макка солган линчасига.
Эрмак учун қўғирмоч бор,
Ўнгиб кетган нимчасида.

Дон-дунларни ғалвирлатиб,
Тозалаб тош, чорларини.
«Шамол, отанг ўлди!» дея
Сопиргани чорлар уни.

Ғойиб тоға тағдор сўзлаб,
Кулиб қўяр мийиғида.
Пиёз қўшган чевати нон
Ушатилогач қийиғига.

Бир бурдадан баҳам қўриб,
Ушогини кўзга суртиб,
Ун солинган хуржунларни
Елкамизга қўяр уртиб.

Ичкарида қўш тегирмон,
Ором билмай ғувуллайти.
Тобга келган чанқовуздай
Бир маромда зувуллайти.

Farzandlarim yotgan beshik,
Sig'may qolgach chorboqqa,
Oq choyshabga o'rab uni,
Osib qo'ydim chordoqqa.

BOSHIM UZRA

(Tegirmonchi G'oyib ota Rahimovni xotirlab)

To'rt ovulning taqdirini
Qo'sh tegirmon yechar edi.
Soyguzarda navbat kutib,
Sho'x-shan yoshlik kechar edi.

Birov arpa, birov tariq,
Makka solgan lincasiga.
Ernak uchun qo'g'irmoch bor,
O'ngib ketgan nimchasida.

Don-dunlarni g'alvirlatib,
Tozalab tosh, chorlarini.
«Shamol, otang o'ldi!» deya
Sopirgani chorlar uni.

G'oyib tog'a tagdor so'zlab,
Kulib qo'yar miyig'ida.
Piyoz qo'shgan chevati non
Ushatilgach qiyig'iga.

Bir burdadan baham ko'rib,
Ushog'ini ko'zga surtib,
Un solingan xurjunlarni
Yelkamizga qo'yar urtib.

Ichkarida qo'sh tegirmon,
Orom bilmay g'uvullaydi.
Tobga kelgan chanqovuzday
Bir maromda zuvullaydi.

...Тегирмоннинг паррагидай
Чир айланди йиллар, ойлар.
Қурдик яхши орзу билан
Данғиллама қўш саройлар.

Битта эмас беш-олтита,
Тегирмонлар ишлаб турар.
Холис хизмат илинжида
«Пўлат отлар» кишнаб турар.

Юртдошларим оқибатли,
Ёппа борар ҳашарига.
Айримлари сал йўлиққан,
«Манмансираш» касалига.

Овуддошлар меҳри билан,
Ўсиб-униб кўкаргайман.
Қишлоғимнинг тупроғини
Бошим узра кўтаргайман.

1991

ЎРНАК

(Олимжон ҳожи Жўраевни хотирлаб)

Инсон доим интилиб яшар
Киндик қони тўкилган жойга.
Шоир кунни санаб ўтирмас,
Ҳафталар-чи айланар ойга.

Эллик йилким Сафед Булонни,
Олислардан излаб келаман.
Тупроғини кўзимга суртиб,
Тошларини Сизлаб келаман.

Менинг учун, азиз дўстларим,
Она қишлоқ, қутлуғ хилхонам.
Шу гўшага дафн этилган
Боболарим, отам ва онам.

...Tegirmonning parragiday
Chir aylandi yillar, oylar.
Qurdik yaxshi orzu bilan
Dang'illama qo'sh saroylar.

Bitta emas besh-oltita,
Tegirmonlar ishlab turar.
Xolis xizmat ilinjida
«Po'lat otlar» kishnab turar.

Yurtdoshlarim oqibatli,
Yoppa borar hashariga.
Ayrimlari sal yo'liqqan,
«Manmansirash» kasaliga.

Ovuldoshlar mehri bilan,
O'sib-unib ko'kargayman.
Qishlog'imning tuprog'ini
Boshim uzra ko'targayman.

1991

O'RNAK

(Olimjon hoji Jo'rayevni xotirlab)

Inson doim intilib yashar
Kindik qoni to'kilgan joyga.
Shoir kunni sanab o'tirmas,
Haftalar-chi aylanar oyga.

Ellik yilkim Safed Bulonni,
Olislardan izlab kelaman.
Tuprog'ini ko'zimga surtib,
Toshlarini Sizlab kelaman.

Mening uchun, aziz do'stlarim,
Ona qishloq, qutlug' xilxonam.
Shu go'shaga dafn etilgan
Bobolarim, otam va onam.

Ўзгаларни билмадим, аммо,
Қишлоқ деса қўзларим ёнар.
Овудлошлар Сизни эсласам,
Соғинчларим қоғ'озга томар.

Бу оламнинг ишлари жумбоқ,
Ғаниматдир учрашув дамлар.
Каптардайин учиб кетишар,
Фақат, фақат яхши одамлар.

Минг шукрим, азро'й-азалдан,
Яхшилarning ўчмагай ёди.
То'ғ'ри гапни айтарди дангал,
Жўравой бобомнинг зурриёти.

Маслаҳатгўй, суянчим бўлган,
Иссиқ-совуқ ма'ракамда ҳам.
Фарзандларнинг ишидан қувнаб,
Шодликларни кўрардик баҳам.

Бир кун аввал дардлашган эдик,
Ташвишларни бир четга қўйиб.
Қадрдоним Абдурахимнинг
Шийпониди суҳбатга тўйиб.

— Аттанг! Аттанг! — дейишдан ўзга,
Таскин борми? Инсон чорасиз.
Бошқаларни билмадим, аммо,
Менга ўрناق бўлиб қоласиз.

«КЕНЖА БОТИР» ТУГАМАЙ

Ёнимда қўш набирам,
Сафар тортдик қишлоққа.
Қўйиб берсанг, шай улар
Қанот ростлаб учмоққа.
Овулимиз шартига,
Иккови ҳам кўниккан.
Ҳеч тушгиси келмайди

O'zgalarni bilmadim, ammo,
Qishloq desa ko'zlarim yonar.
Ovuldoshlar Sizni eslasam,
Sog'inchlarim qog'ozga tomar.

Bu olamning ishlari jumboq,
G'animatdir uchrashuv damlar.
Kaptardayin uchib ketishar,
Faqat, faqat yaxshi odamlar.

Ming shukrkim, azro'y-azaldan,
Yaxshilarning o'chmagay yodi.
To'g'ri gapni aytardi dangal,
Jo'ravoy bobomning zurriyoti.

Maslahatgo'y, suyanchim bo'lgan,
Issiq-sovuq ma'rakamda ham.
Farzandlarning ishidan quvnab,
Shodliklarni ko'rardik baham.

Bir kun avval dardlashgan edik,
Tashvishlarni bir chetga qo'yib.
Qadrdonim Abdurahimning
Shiyporida suhbatga to'yib.

— Attang! Attang! — deyishdan o'zga,
Taskin bormi? Inson chorasiz.
Boshqalarni bilmadim, ammo,
Menga o'nak bo'lib qolasiz.

«KENJA BOTIR» TUGAMAY

Yonimda qo'sh nabiram,
Safar tortdik qishloqqa.
Qo'yib bersang, shay ular
Qanot rostlab uchmoqqa.
Ovulimiz shartiga,
Ikkovi ham ko'nikkan.
Hech tushgisi kelmaydi

Олмурутдан, ўрикдан.
 Анҳор босар уларнинг
 Ғайратини, шаштини.
 Балиқ тутиб, тобланиб,
 Сураб ёзнинг гаштини.
 Ўтирардим шийпонда
 Қалам йўниб, хат тузаб.
 Тушов бўлди чумчуққа
 Беҳзод қўйган пат тузоқ.
 Қатнашади кунора,
 Каратэга, боксга.
 Сабаби ҳозир таътил,
 Вақт йўқ китоб ўқишга.
 Отамдан қолган уйни.
 Қайта қурдик — янгидан.
 Барчамиз банд, иш тигиз,
 Усталар ҳам гангиган.
 Тоҳир қимиз олгани,
 Сойгузарга югурар.
 Беҳзод қумғон қайнатиб,
 Чой ташишга улгурар.
 Дўстлар, ҳашар аслида,
 Миллатга хос бир зийнат.
 Оқибат-чи, рост гап,
 Қишлоққа хос фазилат.
 Сени қўллаб-қувватлаб,
 Қўмаклашар — қўплашар.
 Ҳеч бўлмаса, бир коса
 Қатиқ билан йўқлашар.
 Шу аснода овулга
 Файзли оқшом чўкади.
 Айри миниб Ўнғорга
 Ой зийосин то'кади.
 Иккови ҳам шийпонда,
 Дам олишни истайди.
 — Бобо энди эртақдан
 Айтасиз, — деб қистайди.
 «Уртўқмоқ»дан Тоҳирнинг
 Эҳтироси ортади.

Olmurutdan, o'rikdan.
 Anhor bosar ularning
 G'ayratini, shashtini.
 Baliq tutib, toblanib,
 Surar yozning gashtini.
 O'tirardim shiyponda
 Qalam yo'nib, xat tuzab.
 Tushov bo'ldi chumchuqqa
 Behzod qo'ygan pat tuzoq.
 Qatnashadi kunora,
 Karatega, boksga.
 Sababi hozir ta'til,
 Vaqt yo'q kitob o'qishga.
 Otamdan qolgan uyni.
 Qayta qurdik — yangidan.
 Barchamiz band, ish tig'iz,
 Ustalar ham gangigan.
 Tohir qimiz olgani,
 Soyguzarga yugurar.
 Behzod qumg'on qaynatib,
 Choy tashishga ulgurur.
 Do'stlar, hashar aslida,
 Millatga xos bir ziynat.
 Oqibat-chi, rosti gap,
 Qishloqqa xos fazilat.
 Seni qo'llab-quvvatlab,
 Ko'maklashar — ko'plashar.
 Hech bo'lmasa, bir kosa
 Qatiq bilan yo'qlashar.
 Shu asnoda ovulga
 Fayzli oqshom cho'kadi.
 Ayri minib O'ng'orga
 Oy ziyosin to'kadi.
 Ikkovi ham shiyponda,
 Dam olishni istaydi.
 — Bobo endi ertakdan
 Aytasiz, — deb qistaydi.
 «Urto'qmoq»dan Tohirning
 Ehtirosi ortadi.

Аста туртар, қарасам
 Беҳзод хуррак тортади.
 Қўш набирам ёнимда,
 Бир оз чарчаб, толибман.
 «Кенжа ботир» тугамай,
 Ўзим ухлаб қолибман...

2004

НАБИРАЛАРИМГА

Сизларга айтар сўзим,
 Тоҳир, Беҳзод, Жаҳонгир,
 Қутлуғ йўлда қувончингиз,
 Тенгсиз, оламжаҳондир.
 Ҳавасимнинг поёни йўқ,
 Бастингга, уст-бошингга.
 Тангрим ўзи тўзим берсин,
 Сабрингга, бардошингга.
 Ҳар нарсанинг маром, ўрни,
 Мақоми бор, вақти бор.
 Дўст танлашда эҳтиёт бўл,
 Ботирали, Бахтиёр.
 Номардларнинг изин ўпиб,
 Ялтоқланиб бўзлама.
 Виждонингни гаров қўйиб,
 Асло ёлғон сўзлама.
 Мушкул йўлда қўлласин,
 Қутлуғ руҳлар, имконлар.
 Буюк Ҳабиб Абдуллаев,
 Улуғ Иzzат Султонлар.
 Турмуш тарзи етмиш рангда,
 Товланади фаройиб.
 Менга ибрат Одил ака¹
 Иброҳим Ҳамрабоев.
 Ҳозир сени ота-онанг,
 Суяб, тутиб турибди.
 Ҳали қанча имтиҳонлар

¹ Одил ака — атоқли ёзувчи Одил Ёқубов.

Asta turtar, qarasam
 Behzod xurrak tortadi.
 Qo'sh nabiram yonimda,
 Biroz charchab, tolibman.
 «Kenja botir» tugamay,
 O'zim uxlab qolibman...

2004

NABIRALARIMGA

Sizlarga aytar so'zim,
 Tohir, Behzod, Jahongir,
 Qutlug' yo'lda quvonchingiz,
 Tengsiz, olamjahondir.
 Havasimning poyoni yo'q.
 Bastingga, ust-boshingga.
 Tangrim o'zi to'zim bersin,
 Sabringga, bardoshingga.
 Har narsaning marom, o'rni,
 Maqomi bor, vaqti bor.
 Do'st tanlashda ehtiyot bo'l,
 Botirali, Baxtiyor.
 Nomardlarning izin o'pib,
 Yaltoqlanib bo'zlama.
 Vijdoningni garov qo'yib,
 Aslo yolg'on so'zlama.
 Mushkul yo'lda qo'llasin,
 Qutlug' ruhlar, imkonlar.
 Buyuk Habib Abdullayev,
 Ulug' Izzat Sultonlar.
 Turmush tarzi yetmish rangda,
 Tovlanadi g'aroyib.
 Menga ibrat Odil aka¹
 Ibrohim Hamraboyev.
 Hozir seni ota-onang,
 Suyab, tutib turibdi.
 Hali qancha imtihonlar

¹ Odil aka — atoliqi yozuvchi Odil Yoqubov.

Йўлда кутиб турибди.
 Орзуларинг қадамингдек,
 Тетапоя-чалажон.
 Эътиқодли, субутли бўл,
 Ботирали, болажон.
 Турмуш захми туфайли,
 Сочим эрта оқарган.
 Кимга мақтов, кимгадир,
 Ёлғон мойдай ёқаркан.
 Ланж-у, эзма чурикларни,
 Тоқатим йўқ кўргани.
 Битта айбим, тўғри сўзман,
 Дангалчиман бўлгани.
 Беҳзод, Тоҳир, Жаҳонгирбек,
 Бахтиёржон, Ботиржон.
 Она юртни, насабингни,
 Чиқармагин хотирдан.
 Тупроғини гавҳарга ҳам.
 Бермасман гапнинг рости.
 Киндик қонинг томган ерни,
 Қилмагин оёқости.

БОТИРАЛИНИНГ САВОЛЛАРИ

Гапга чечан набирам Ботирали,
 Аҳён-аҳён бошимни қотиради.
 Саволлари ажабтовур, турфа ранг:
 — Бобо, — дейди — майналарга бир қаранг!
 Тўрғай нега кўкда қанот қоқмайди?
 Қумриларга новвот берса боқмайди...
 Нега қирни хуш кўради чақчиғай?
 Донлар сочсам чўқимасдан сапчиғай.
 — Шўх болалар қувлашган-да тош олиб,
 Шунинг учун тоққа қочган бosh олиб...
 — Шаҳарликлар булбул созин уққанми?
 У ерда ҳам уя солиб, туққанми?
 — Битта булбул чидаб йўғу бориға,
 Қувончларин қўшибғи жижжак зориға,
 Макон тутиб қўниб олган, кўниккан,
 Камолиддин Раҳимовнинг ториға.

Yo'lda kutib turibdi.
 Orzularing qadamingdek,
 Tetapoya-chalajon.
 E'tiqodli, subutli bo'l,
 Botirali, bolajon.
 Turmush zahmi tufayli,
 Sochim erta oqargan.
 Kinga maqtov, kimgadir,
 Yolg'on moyday yoqarkan.
 Lanj-u, ezma churiklarni,
 Toqatim yo'q ko'rgani.
 Bitta aybim, to'g'ri so'zman,
 Dangalchiman bo'lgani.
 Behzod, Tohir, Jahongirbek,
 Baxtiyorjon, Botirjon.
 Ona yurtni, nasabingni,
 Chiqarmagin xotirdan.
 Tuprog'ini gavharga ham.
 Bermasman gapning rosti.
 Kindik qoning tomgan yerni,
 Qilmagin oyoqosti.

BOTIRALINING SAVOLLARI

Gapga chechan nabiram Botirali,
 Ahyon-ahyon boshimni qotiradi.
 Savollari ajabtovur, turfa rang:
 — Bobo, — deydi — maynalarga bir qarang!
 To'rg'ay nega ko'kda qanot qoqmaydi?
 Qumrilarga novvot bersa boqmaydi...
 Nega qirni xush ko'radi chaqchig'ay?
 Donlar sochsam cho'qimasdan sapchigay.
 — Sho'x bolalar quvlashgan-da tosh olib,
 Shuning uchun toqqa qochgan bosh olib...
 — Shaharliklar bulbul sozin uqqanmi?
 U yerda ham uya solib, tuqqanmi?
 — Bitta bulbul chidab yo'g'-u boriga,
 Quvonchlarin qo'shib g'ijjak zoriga,
 Makon tutib qo'nib olgan, ko'nikkan,
 Kamoliddin Rahimovning toriga.

Буни кўргач ҳаққаларнинг
 Жаҳли чиқди, гашланди.
 Ўн тўрттаси бирданига
 Ўғриларга ташланди.
 Тепиб олақанотларни,
 Чўқиб сўлу соғидан.
 Битта қўймай қувиб чиқди,
 Туман бобом боғидан.

ЯНА БИР СЎЗ

Эгамберди ёз пайтида
 Таътилга чиққан чоғда.
 Бобосидан кўп сўзларни
 Уқиб олди қишлоқда.
 Биялари туққан экан,
 Пешанаси оқ тойчоқ.
 Онасининг атрофида
 Ирғишлаб ўйнар ҳар чоқ.
 У бир ёшга тўлган кунда,
 Кенжа қулун бўларкан.
 Сўнг, Ёпоғи деган номга
 Қуникаркан-қўнаркан.
 Кейин Қамишқулоқ бўлар
 Тулпор, Дулдур аталар.
 Асовларин мингич қилар,
 Чавандозлар, оталар.
 Қашқа, Тўриқ ва Қорағир,
 Ранг, тусини англатар.
 От депсиниб кишнар экан,
 Бўлса бирор хавф-хатар.
 Бобомларнинг суҳбатлари
 Дил ғуборин ёзади.
 Яна битта сўз ўргандим,
 Омоч тиши — позадир.

Buni ko'rgach hakkalarning
 Jahli chiqdi, g'ashlandi.
 O'n to'rttasi birdaniga
 O'g'rilarga tashlandi.
 Tepib olaqanotlarni,
 Cho'qib so'l-u sog'idan.
 Bitta qo'ymay quviv chiqdi,
 Tuman bobom bog'idan.

YANA BIR SO'Z

Egamberdi yoz paytida
 Ta'tilga chiqqan chog'da.
 Bobosidan ko'p so'zlarni
 Uqib oldi qishloqda.
 Biyalari tuqqan ekan,
 Peshanasi oq toychoq.
 Onasining atrofida
 Irg'ishlab o'ynar har choq.
 U bir yoshga to'lgan kunda,
 Kenja qulun bo'larkan.
 So'ng, Yopog'i degan nomga
 Ko'nikarkan-ko'narkan.
 Keyin Qamishquloq bo'lar
 Tulpor, Duldur atalar.
 Asovlarin mingich qilar,
 Chavandozlar, otalar.
 Qashqa, To'riq va Qoragir,
 Rang, tusini anglatar.
 Ot depsinib kishnar ekan,
 Bo'lsa biror xavf-xatar.
 Bobomlarning suhbatlari
 Dil g'uborin yozadi.
 Yana bitta so'z o'rgandim,
 Omoch tishi — pozadir.

ТУЛПОРКЎЛА

Ой чиқди-ю Тулпоркўла,
Юз-кўзини чайқади.
Эпкинлар кулча ясар,
Тилло баркаш қалқади.
Ҳарирдайин товланади,
Ойдан тушган ҳар қатим.
Тонгга қадар сарпо тикди,
Арқоқлари зар қатим.
Кўркамлиқда ўхшаши йўқ,
Шу жиҳатдан фарқ қилар.
Кўкда туриб оламни у,
Қутлуғ нурга фарқ қилар.
Туннинг содиқ посбонини
Тангритоғ ҳам алқади.
Оймоманинг дам олишин
Чўлпон юлдуз пайқади.
...Қуёш тоғдан мўралади,
Оламнинг очиб кўркин.
Бошимиздан қут-барака,
Сочади, ана кўргин.

ТЕНГИ ЙЎҚ

Уст-боши ола-чипор
Камзулининг енги йўқ.
Муттаҳамлик, ўжарликда
Қушлар ичра тенги йўқ,
Олти нафар олақанот,
Мажлис қурар гужумда.
Навбат Туман бобомларнинг
Бодомига — ҳужумга.
Чағ-чуғини эшитганнинг,
Эсхонаси оғади.
Бодомлари галвираг-у¹,
Бўлгани йўқ қогати².

¹ Галвирак — пўчоғи юмшоқ, чақишга қулай.

² Қогати — пўсти, қобиғи арчилмаган.

TULPORKO'LDA

Oy chiqdi-yu Tulporko'lda,
Yuz-ko'zini chayqadi.
Epkinlar kulcha yasar,
Tillo barkash qalqadi.
Harirdayin tovlanadi,
Oydan tushgan har qatim.
Tongga qadar sarpo tikdi,
Arqoqlari zar qatim.
Ko'rkamlikda o'xshashi yo'q,
Shu jihatdan farq qilar.
Ko'kda turib olamni u,
Qutlug' nurga g'arq qilar.
Tunning sodiq posbonini
Tangritog' ham alqadi.
Oymomaning dam olishin
Cho'lpon yulduz payqadi.
...Quyosh tog'dan mo'raladi,
Olamning ochib ko'rkini.
Boshimizdan qut-baraka,
Sochadi, ana ko'rgin.

TENGI YO'Q

Ust-boshi ola-chipor
Kamzulinig yengi yo'q.
Muttahamlik, o'jarlikda
Qushlar ichra tengi yo'q,
Olti nafar olaqanot,
Majlis qurar gujumda.
Navbat Tuman bobomlarning
Bodomiga — hujumga.
Chag'-chug'ini eshitganning,
Esxonasi og'adi.
Bodumlari g'alvirag-u¹,
Bo'lgani yo'q qog'ati².

¹ Falvirak — po'chog'i yumshoq, chaqishga qulay.

² Qog'ati — po'sti, qobig'i archilmagan.

ЗАВҚ

Чархоб¹нинг соясида,
Салқинлаб ётганмисиз?
Бошоқни ёстиқ қилиб,
Хаёлга ботганмисиз?

Табиат кунга мослаб
Усти-бошни кенг тикар.
Авжи ўрим, ҳаво дим,
Чигиртка ҳам энтикар.

Чўққиларнинг қўйнида,
Хордиқ олар булутлар.
Писиб ётар инида
Зағизғон, Гуловутлар².

Анғиздаги бедовлар,
Со'надан безиллашар.
Чумолилар тинмайди
Авжида қизғин ҳашар.

Тўрғай кўкда муаллақ,
Олқишлаб, қўшиқ айтар.
Қанотларин қоқмасдан
Қўшни тўсиб айтар.

Бундай завқ шоир учун —
Топилар қачон? Қайда?
Хирмондан садо келар,
— Хўп майда-ю, хўп майда!..

ҚИШНИНГ СЕПИ

Бибоси шамол ишқириб,
Бо'ғотларга бosh урди.
Кузнинг чала ишларин,
Қишнинг сепи яширди.

¹ Чархоб — еарам.

² Гуловут — кўкқарға.

ZAVQ

Charxob¹ning soyasida,
Salqinlab yotganmisiz?
Boshoqni yostiқ qilib,
Xayolga botganmisiz?

Tabiat kunga moslab
Usti-boshni keng tikar.
Avji o'rim, havo dim,
Chigirtka ham entikar.

Cho'qqilarning qo'yinida,
Hordiq olar bulutlar.
Pisib yotar inida
Zag'izg'on, Gulovutlar².

Ang'izdagi bedovlar,
So'nadan bezillashar.
Chumolilar tinmaydi
Avjida qizg'in hashar.

To'rg'ay ko'kda muallaq,
Olqishlab, qo'shiq aytar.
Qanotlarin qoqmasdan
Quyoshni to'sib aytar.

Bunday zavq shoir uchun —
Topilar qachon? Qayda?
Xirmondan sado kelar,
— Xo'p mayda-yu, xo'p mayda!..

QISHNING SEPI

Bebosh shamol ishqirib,
Bo'g'otlarga bosh urdi.
Kuzning chala ishlarin,
Qishning sepi yashirdi.

¹ Charxob — g'aram.

² Gulovut — ko'kqarg'a.

Изғиринда қор тўзғиб
 Адирлар гуртки¹ бўлди.
 Силлиқтошда сирғаниш,
 Бахона-туртки бўлди.
 Уста Аъзам тоғамлар,
 Тулпорларни тақалар.
 Кўпқарига ошиқар,
 Хатто бола-чақалар.
 Отни қичар чавандоз,
 Қапчиғайни ёқалаб.
 Қор упадек қуп-қуруқ,
 Қулоғингни чимчилар.
 Силар отнинг сағрисин,
 Улоқчилар, синчилар.
 Тунги аёз чоғида
 Қорлар қотди — тўнглади.
 Дилшод хитой чанасин
 Кавшарлатди — ўнглади.
 Бугундан яна гавжум,
 Яроқтепа, Дўнгтепа.
 Болаларга эрта-кеч,
 Сирғанишга ўнг тепа.
 Ойнакда аксин топган
 Қишнинг ҳукми-фармони.
 Абдуқаҳҳор мерганнинг
 Тоғда қолган армони...
 Кутилмаган паллада,
 Чил-чил синди хаёли.
 — Қўйларга ем беринг, — дер
 Зулфияхон аёли...

КЎЗ ТЕГМАСИН

(Хоразмлик машҳур кўғирчоқ
 устаси Мансуржон Қурёзовга)

Она юртнинг асотирларин
 Кўргазмадан оласиз таниб.

¹ Гуртки — қор уюмлари.

Izg'irinda qor to'zg'ib
 Adirlar gurtki¹ bo'ldi.
 Silliqtoashda sirg'anish,
 Bahona-turtki bo'ldi.
 Usta A'zam tog'amlar,
 Tulporlarni taqalar.
 Ko'pkariga oshiqar,
 Hatto bola-chaqalar.
 Otni qichar chavandoz,
 Qapchig'ayni yoqalab.
 Qor upadek qup-quruq,
 Qulog'ingni chimchilar.
 Silar otning sag'risin,
 Uloqchilar, sinchilar.
 Tungi ayoz chog'ida
 Qorlar qotdi — to'ngladi.
 Dilshod xitoy chanasin
 Kavsharlatdi — o'ngladi.
 Bugundan yana gavjum,
 Yaroqtepa, Do'ngtepa.
 Bolalarga erta-kech,
 Sirg'anishga o'ng teпа.
 Oynakda aksin topgan
 Qishning hukmi-farmoni.
 Abduqahhor merganning
 Tog'da qolgan armoni...
 Kutilmagan pallada,
 Chil-chil sindi xayoli.
 — Qo'ylarga yem bering, — der
 Zulfiyaxon ayoli...

КО'З ТЕГМАСИН

(Xorazmlik mashhur qo'g'irchoq
 ustasi Mansurjon Quryozovga)

Ona yurtning asotirlarin
 Ko'rgazmadan olasiz tanib.

¹ Gurtki — qor uyumlari.

Қадим Урганч. Кўҳна Фарғона,
 Аксин топган беқийс — ёниқ.
 Мансур Қурёз касбга меҳрини
 Юлдузлардек сочиб ташлаган:
 Беқасам тўн кийган боболар
 Меҳмоннавоз — кўнгли яшнаган.
 Атлас қўйлак кийган қизчалар,
 Гулдасталар ўктам ва шоён.
 Шинам залда, турфа рангларда,
 Ўзбекистон бўлар намоён.
 Кўз тегмасин, Сиздай ўғлоннинг
 Иқтидори, ғайрат, шахдига.
 Фабриканинг аҳволи тайин
 Улар чаққон фақат нақдига...
 Болажонлик — буюк фазилат,
 Тарк этмасин қаён бормайлик.
 Ўзгаларнинг қўлида, дўстим,
 Биз қўғирчоқ бўлиб қолмайлик...

МЕН ЎША ЛАТИФБОЙМАН

Мен, ўша Латифбойман,
 Битта ишни дўндирдим.
 Олтига ўргимчакни
 Тўр тўқишга кўндирдим.
 Учтаси ўриш эшар,
 Қолганлари арқоғин.
 Бериб турдим пашшадан
 Ёзиб хумор, чарчогин.
 Иш тугади беш кунда,
 Тўрмисан тўр бўлибди.
 Хатто Ойга ёпғудай
 Ғаройиб, зўр бўлибди.
 Энг машҳур балиқчилар
 Хавас қилди ўлғудай.
 Химарса Асқар тоққа,
 Оппоқ сала бўлғудай.
 Роса юз минг чумоли,
 Иш бошлади эрталаб.

Qadim Urganch. Ko'hna Farg'ona,
 Aksin topgan beqiyos — yoniq.
 Mansur Quryoz kasbga mehrini
 Yulduzlardek sochib tashlagan:
 Beqasam to'n kiygan bobolar
 Mehmonnavoz — ko'ngli yashnagan.
 Atlas ko'ylak kiygan qizchalar,
 Guldastalar o'ktam va shoyon.
 Shinam zalda, turfa ranglarda,
 O'zbekiston bo'lar namoyon.
 Ko'z tegmasin, Sizday o'g'lonning
 Iqtidori, g'ayrat, shahdiga.
 Fabrikaning ahvoli tayin
 Ular chaqqon faqat naqdiga...
 Bolajonlik — buyuk fazilat,
 Tark etmasin qayon bormaylik.
 O'zgalarning qo'lida, do'stim,
 Biz qo'g'irchoq bo'lib qolmaylik...

МЕН О'ША ЛАТИФБОЙМАН

Men, o'sha Latifboyman,
 Bitta ishni do'ndirdim.
 Oltita o'rgimchakni
 To'r to'qishga ko'ndirdim.
 Uchtasi o'rish eshar,
 Qolganlari arqog'in.
 Berib turdim pashshadan
 Yozib xumor, charchog'in.
 Ish tugadi besh kunda,
 To'rmisan to'r bo'libdi.
 Hatto Oyga yopguday
 G'aroyib, zo'r bo'libdi.
 Eng mashhur baliqchilar
 Havas qildi o'lguday.
 Himarsa Asqar toqqa,
 Oppoq sala bo'lguday.
 Rosa yuz ming chumoli,
 Ish boshladi ertalab.

Қоплон кўлга етказди,
 Уша тўрни елкалаб.
 Уни синаш машқини
 Якшанбада ўтказдик.
 Итбалиқ, Маринкани,
 Маромига етказдик.
 Бардош берди иплари,
 Осетрага, сазанга.
 Тушиб турди бирма-бир,
 Ёғ доғланган қозонга.
 Бизни қутлаб келишди,
 Чағалайлар қўшини.
 Яширолмай қувончин
 Сувга урар тўшини.
 Икки кун ҳордиқ олиб,
 Тўрни яна ташлаймиз.
 Бу сафар акулани,
 Китни овлай бошлаймиз.
 Афсус, ов юришмади,
 Ростини айтсам Сангга.
 Бандаргоҳда тўполон,
 Эсиз меҳнат, аттангга!..
 Каламушлар кечаси
 Тўрларни кемирибди.
 Ёлғон эмас, ҳар бири
 Чўчқадай семирибди...

ОВ ГАШТИ

Қирқ ёлғондан бир ёлғон,
 Қадимдан мерос қолган.
 Елкамда сафар халтам,
 Ёнимда сергак тозим.
 Овда не кўрган бўлсам
 Сизга айтмоғим лозим.
 Чўл бағрида биқирлаб
 Булоқлар қайнаб ётар.
 Битта сичқон қоплонни
 Мижиглаб чайнаб ётар.

Qoplon ko'lga yetkazdi,
 O'sha to'rni elkalab.
 Uni sinash mashqini
 Yakshanbada o'tkazdik.
 Itbaliq, Marinkani,
 Maromiga yetkazdik.
 Bardosh berdi iplari,
 Osetraga, sazanga.
 Tushib turdi birma-bir,
 Yog' dog'langan qozonga.
 Bizni qutlab kelishdi,
 Chag'alaylar qo'shini.
 Yashirolmay quvonchin
 Suvga urar to'shini.
 Ikki kun hordiq olib,
 To'rni yana tashlaymiz.
 Bu safar akulani,
 Kitni ovlay boshlaymiz.
 Afsus, ov yurishmadi,
 Rostini aytsam Sangga.
 Bandargohda to'polon,
 Esiz mehnat, attangga!..
 Kalamushlar kechasi
 To'rlarni kemiribdi.
 Yolg'on emas, har biri
 Cho'chqaday semiribdi...

OV GASHTI

Qirq yolg'ondan bir yolg'on,
 Qadimdan meros qolgan.
 Yelkamda safar xaltam,
 Yonimda sergak tozim.
 Ovda ne ko'rgan bo'lsam
 Sizga aytmog'im lozim.
 Cho'l bag'rida biqirlab
 Buloqlar qaynab yotar.
 Bitta sichqon qoplonni
 Mijig'lab chaynab yotar.

Ду́стлар, буни ростмана
 Зу́р ов деса бўлади.
 Сиртлон билан Қашқирнинг
 Оқиб кетди со'лаги.
 Гингшиб чиябўрилар
 Чор тарафда айланар.
 Ўлимтик қуш чарх уриб,
 Ўлжа сари шайланар.
 Ит безовта бу ҳолдан,
 — Сабр қил, — деб озига,
 Суяк олиб қопчиқдан,
 Ташлаб бердим тозига.
 Хаёллар — учқур тулпор,
 Сиз қандай кишанлайсиз?
 Латифбойнинг лофларига
 Гоҳида ишонмайсиз.

ЮГАН СОЛИБ, ЭГАР УРИБ

Қулоқ солинг Латифбойнинг
 Яна битта эртагига.
 Юган солиб, эгар уриб,
 Чигирткининг эркагига,
 Қамишлардан найза ясаб,
 Отқулоқдан қалқон қилиб,
 Хуржунига тўқоч солиб,
 Тутмайиздан толқон қилиб,
 Ёй камалак елкасида,
 Ёнбошида гулдор садоқ,
 Узангини ниқтаб борар,
 Латифбойнинг феъли чатоқ.
 Чигиртка ҳам ўқтин-ўқтин
 Асовланиб лўкиллайти.
 Уни кўриб юмронларнинг
 Юраклари лўкиллайти.
 Майда-чуйда даррандани
 Ўтиборга илгани йўқ,
 Маймоқ қуён, каламушни
 Назар-писанд қилгани йўқ.

Do'stlar, buni rostmana
 Zo'r ov desa bo'ladi.
 Sirtlon bilan Qashqirning
 Oqib ketdi so'lagi.
 G'ingshib chiyabo'rilar
 Chor tarafda aylanar.
 O'limtik qush charx urib,
 O'lja sari shaylanar.
 It bezovta bu holdan,
 — Sabr qil, — deb oziga,
 Suyak olib qopchiqdan,
 Tashlab berdim toziga.
 Xayollar — uchqur tulpor,
 Siz qanday kishanlaysiz?
 Latifboyning loflariga
 Gohida ishonmaysiz.

YUGAN SOLIB, EGAR URIB

Quloq soling Latifboyning
 Yana bitta ertagiga.
 Yugan solib, egar urib,
 Chigirtkaning erkagiga,
 Qamishlardan nayza yasab,
 Otquloqdan qalqon qilib,
 Xurjuniga to'qoch solib,
 Tutmayizdan tolqon qilib,
 Yoy kamalak yelkasida,
 Yonboshida guldor sadoq,
 Uzangini niqtab borar,
 Latifboyning fe'li chatoq.
 Chigirtka ham o'qtin-o'qtin
 Asovlanib lo'killaydi.
 Uni ko'rib yumronlarning
 Yuraklari po'killaydi.
 Mayda-chuyda darrandani
 E'tiborga ilgani yo'q,
 Maymoq quyon, kalamushni
 Nazar-pisand qilgani yo'q.

Бу гал Латиф бораётир
Қизил Унгур зовига,
Хайри хола чақиртирган,
Уни тулки овига.
Кампиршонинг товугин еб,
Суягини кемирганмиш,
Агар миш-миш тўғри бўлса,
Чўчқадайин семирганмиш.
Чигирткани роса емлаб,
Кейин толга боғлаб қўйди.
Тулкиларнинг инларини
Дурбин билан чоғлаб қўйди.
Сездирмайин форга кириб,
Мўлжал олиб анча ётди.
Пешин чоғи чўчқадайин
Бир тулкини шартта отди.
Ёй-камоннинг зарбидан у
Жон ҳалфида бақирганда,
Итдай улиб, ёрдам сўраб
Дўстларини чақирганда,
Жилғадаги қарағайлар
Акс садога синиб тушди,
Олмаҳонлар шошиб қолиб,
Бир-бирини миниб тушди.
Сўқмоқ йўлдан чопганича
Ўлжасига етиб, алҳол,
Тиپирчилаб турган маҳал
Бўғизлади уни дарҳол.
Семирибди ҳаддан ортиқ,
Қуйруғи ҳам икки қулоч.
Тўрт паҳлавон тери шилар,
Сабаби, йўқ ўзга илож.
Қолган-қутган ҳангомани
Қўнчилардан эшит, дўстим:
— Ўша тулки мўйнасидан
Тикиб бердик ўнта пўстин.
Латифбойдай зўр мерганга
Арзир эди ҳисоб берсак.
Икки қулоч қуйруғидан

Bu gal Latif borayotir
Qizil Ungur zoviga,
Xayri xola chaqirtirgan,
Uni tulki oviga.
Kampirshoning tovug'in eb,
Suyagini kemirganmish.
Agar mish-mish to'g'ri bo'lsa,
Cho'chqadayin semirganmish.
Chigirtkani rosa yemlab,
Keyin tolga bog'lab qo'ydi.
Tulkilarning inlarini
Durbin bilan chog'lab qo'ydi.
Sezdirmayin g'orga kirib,
Mo'ljal olib ancha yotdi.
Peshin chog'i cho'chqadayin
Bir tulkini shartta otdi.
Yoy-kamonning zarbidan u
Jon halfida baqirganda,
Itday ulib, yordam so'rab
Do'stlarini chaqirganda,
Jilg'adagi qarag'aylar
Aks sadoga sinib tushdi,
Olmaxonlar shoshib qolib,
Bir-birini minib tushdi.
So'qmoq yo'ldan chopganicha
O'ljasiga yetib, alhol,
Tipirchilab turgan mahal
Bo'g'izladi uni darhol.
Semiribdi haddan ortiq,
Quyrug'i ham ikki quloch.
To'rt pahlavon teri shilar,
Sababi, yo'q o'zga iloj.
Qolgan-qutgan hangomani
Ko'nchilardan eshit, do'stim:
— O'sha tulki mo'ynasidan
Tikib berdik o'nta po'stin.
Latifboyday zo'r merganga
Arzir edi hisob bersak.
Ikki quloch quyrug'idan

Тайёрладик қирқта телпак.
 Қузғун қўқдан човут солиб,
 Тулки гўштин улоқ қилди.
 Арслон билан йўлбарс эса
 Бир-бирини чуноқ қилди.
 Мерган тулки калласини
 Хуржунига солиб келди.
 — Мени эслаб юрарсиз, — деб,
 Икки қўллаб олиб келди.
 Хайри хола нарвон қўйиб
 Товуқ катак ёнбoshiга,
 Ирим қилиб каллани у
 Осиб қўйди том бошига...

БАРЧАСИ ЁДИМДА

Барчаси ёдимда, эсимда,
 Ҳали туғилмаган кезимда,
 Бобомнинг йилқисин боқардим,
 Харсангтошга қозиқ қоқардим.
 Барчаси ёдимда, эсимда,
 Ҳали туғилмаган кезимда,
 Келардим отларни қайтариб
 Қарасам, йўқ тўриқ байталим.
 Уни богдан, тоғдан қидирдим,
 Яёв ҳаммаёқдан қидирдим,
 У пайтларда ой ҳам ётмасди,
 Қуёш эса сира ботмасди.
 Булут бўлмаса ҳам дўл ёғарди;
 Момом қисир эчкини соғарди.
 Фойда борми гапни чўзгандан,
 Байталимни топдим ўзгандан.
 Ойна қўлнинг шундоқ ёнида,
 Жуман улоқчининг томида,
 Қулунлаб ётибди, қаранглар,
 Тойчоқ мени таниб, аланглар.
 Ҳаракатни бошладим шомдан.
 Олиб тushгач, уларни томдан,
 Отни миниб, қулунни ортсам,

Tayyorladik qirqta telpak.
 Quzg'un ko'kdan chovut solib,
 Tulki go'shtin uloq qildi.
 Arslon bilan yo'lbars esa
 Bir-birini chunoq qildi.
 Mergan tulki kallasini
 Xurjuniga solib keldi.
 — Meni eslab yurarsiz, — deb,
 Ikki qo'llab olib keldi.
 Xayri xola narvon qo'yib
 Tovuq katak yonboshiga,
 Irim qilib kallani u
 Osib qo'ydi tom boshiga...

BARCHASI YODIMDA

Barchasi yodimda, esimda,
 Hali tug'ilmagan kezimda,
 Bobomning yilqisin boqardim,
 Xarsangtoshga qoziq qoqardim.
 Barchasi yodimda, esimda,
 Hali tug'ilmagan kezimda,
 Kelardim otlarni qaytarib
 Qarasam, yo'q to'riq baytalim.
 Uni bog'dan, tog'dan qidirdim,
 Yayov hammayoqdan qidirdim,
 U paytlarda oy ham yotmasdi,
 Quyosh esa sira botmasdi.
 Bulut bo'lmasa ham do'l yog'ardi;
 Momom qisir echkini sog'ardi.
 Foyda bormi gapni cho'zgandan,
 Baytalimni topdim O'zgandan.
 Oyna ko'lning shundoq yonida,
 Juman ulochining tomida,
 Qulunlab yotibdi, qaranglar,
 Toychoq meni tanib, alanglar.
 Harakatni boshladim shomdan.
 Olib tushgach, ularni tomдан,
 Otni minib, qulunni ortsam,

Чўх, деб унга қамчинни тортсам,
 Туролмади байтал бечора,
 Юролмади байтал бечора.
 Сўнгра, тойга отни ўнгариб,
 Эгарини боғлаб-тўнкариб —
 Қамчи урсам, қаноти бордай,
 Қулун чопиб кетди шунқордай.

БЕШТА САНОЧ

Лоф гапларга Латифбойнинг
 Суяги йўқ,
 Сал мақтанчоқ, оғзини-ку,
 Жияги йўқ.
 Ёшлигидан ўта абжир,
 Чаққон эди,
 Бўрдоқига бешта чивин
 Боққан эди.
 Чархлаттириб болта, пичоқ,
 Асбобларни,
 Ишга солди гузардаги
 Қассобларни.
 Бир чивинни айиргунча
 Жўрасидан,
 Тушов солиб чиқаргунча
 Қўрасидан,
 Икки қассоб тушиб кетди
 Қора терга,
 Ёплаб-сеплаб ётқизишиб,
 Уни ерга,
 Шоди қассоб, таваккал, деб,
 Тортди пичоқ,
 Терисидан бешта саноч¹
 Тикди шу чоқ,
 Мен уларни чўпонларга
 Совға қилдим.

¹ Саноч — қимиз қуйиладиган идиш. Эчки ва қўйнинг ошланган терисидан тайёрланади.

Cho'x, deb unga qamchinni tortsam,
 Turolmadi baytal bechora,
 Yurolmadi baytal bechora.
 So'ngra, toyga otni o'ngarib,
 Egarini bog'lab-to'ngarib —
 Qamchi ursam, qanoti borday,
 Qulun chopib ketdi shunqorday.

BESHTA SANOCH

Lof gaplarga Latifboyning
 Suyagi yo'q,
 Sal maqtanchog, og'zini-ku.
 Jiyagi yo'q.
 Yoshligidan o'ta abjir,
 Chaqqon edi,
 Bo'rdoqiga beshta chivin
 Boqqan edi.
 Charxlattirib bolta, pichoq,
 Asboblarni,
 Ishga soldi guzardagi
 Qassoblarni.
 Bir chivinni ayirguncha
 Jo'rasidan,
 Tushov solib chiqarguncha
 Qo'rasidan,
 Ikki qassob tushib ketdi
 Qora terga,
 Eplab-seplab yotqizishib,
 Uni yerga,
 Shodi qassob, tavakkal, deb,
 Tortdi pichoq,
 Terisidan beshta sanoch¹
 Tikdi shu choq.
 Men ularni cho'ponlarga
 Sovg'a qildim.

¹ Sanoch — qimiz quyiladigan idish. Eчки va qo'yning oshlangan terisidan tayyorlanadi.

Қўплар бунга ишонмасди,
Тавба қилдим.
— Ёғларини бераётсак
Совунгарга,
Гўштарини олиб қочди
Бир тўп қарға.

ПОЙГА ЗАВҚИ

Пойга завқин сургани,
Тақалатдим Бургани.
Қўникмаган сиёғи,
Бир оз оқсар туёғи.
Оқ қанд бериб овутидим,
Новвот бериб совутидим.
Яхши боқдим, тинмадим,
Беҳудага минмадим.
Унга ўтган шанбадан,
Арпа солиб дамба-дам,
Парваришни дўндирдим,
Йўрғалашга қўндирдим.
Демак, тайёр пойгага,
Соврин қолар фойдага.
Силаб-сийпаб эркалаб,
Миниб чиқдим эр талаб.
Ҳайъат қуръа ташлади,
Пойгани ҳам бошлади.
Ўн газ ерга бир ҳатлаб,
Туёғидан ўт чатнаб,
Ўнта кулук — тулпорни,
Унга минган шунқорни.
Толиқтириб, толдириб,
Боплаб орда қолдириб,
Етдик марра-финишга,
Арзир кўз-кўз қилишга.
Шундай қилиб, Сичқонбой,
Сурди овнинг гаштини.
Мен эса, маза қилдим
Кезиб овул даштини.

Ko'plar bunga ishonmasdi,
Tavba qildim.
— Yog'larini berayotsak
Sovungarga,
Go'shtlarini olib qochdi
Bir to'p qarg'a.

POYGA ZAVQI

Poyga zavqin surgani,
Taqalatdim Burgani.
Ko'niknagan siyog'i,
Biroz oqsar tuyog'i.
Oq qand berib ovutdim,
Novvot berib sovutdim.
Yaxshi boqdim, tinmadim,
Behudaga minmadim.
Unga o'tgan shanbadan,
Arpa solib damba-dam,
Parvarishni do'ndirdim,
Yo'rg'alashga ko'ndirdim.
Demak, tayyor poygaga,
Sovrin qolar foydaga.
Silab-siypab erkalab,
Minib chiqdim ertalab.
Hay'at qur'a tashladi,
Poygani ham boshladi.
O'n gaz yerga bir hatlab,
Tuyog'idan o't chatnab,
O'nta kuluk — tulporni,
Unga mingan shunqorni,
Toliqtirib, toldirib,
Boplab ortda qoldirib,
Yetdik marra-finishga,
Arzir ko'z-ko'z qilishga.
Shunday qilib, Sichqonboy,
Surdi ovning gashtini.
Men esa, maza qildim
Kezib ovul dashtini.

ҒУРҒУЛДАЙ

Майна каби бир қуш бор,
Асли номи Ғурулдай.
Фаросатли, жонсарак,
Овозлари булбулдай.

Шўх, шарқироқ сойларнинг,
Сувтол ўсган пойига,
Уя солар, шамолда,
Тебранар ўз жойида.

Шаршара оҳангида,
Бола очар, туш кўрар.
Балиқни, чигирткани
Нонуштага хуш кўрар.

Илонларга чап бериб,
Шўнғийди сув остига.
Файрати сиғмас унинг,
Жажжи қадди-бастига.

Жайрага алла айтиб,
Оҳуларни уйғотар.
Саркашликда тенги йўқ,
Ой ҳам хотиржам ботар.

Тиними йўқ шу қушча,
Тадбиркор чиқиб қолди.
Ҳозир жуда урф бўлган,
Телефон топиб олди.

Бу хушxabар ҳақида
Жар солди Олаҳакка.
Ғурулдайнинг макони,
Қушларга бўлди пакка.

Зарғалдоқ, Ғурулдайни,
Табриклаб, кўнглин хушлар.

G'URG'ULDAY

Mayna kabi bir qush bor,
Asli nomi G'urg'ulday.
Farosatli, jonsarak,
Ovozlar bulbulday.

Sho'x, sharqiroq soylarning,
Suvtol o'sgan poyiga,
Uya solar, shamolda,
Tebranar o'z joyida.

Sharshara ohangida,
Bola ochar, tush ko'rar.
Baliqni, chigirtkani
Nonushtaga xush ko'rar.

Ilonlarga chap berib,
Sho'ng'iydi suv ostiga.
G'ayrati sig'mas uning,
Jajji qaddi-bastiga.

Jayraga alla aytib,
Ohularni uyg'otar.
Sarkashlikda tengi yo'q,
Oy ham xotirjam botar.

Tinimi yo'q shu qushcha,
Tadbirkor chiqib qoldi.
Hozir juda urf bo'lgan,
Telefon topib oldi.

Bu xushxabar haqida
Jar soldi Olahakka.
G'ulg'uldayning makoni,
Qushlarga bo'ldi pakka.

Zarg'aldoq, G'urg'uldayni,
Tabriklab, ko'nglin xushlar.

Кўриб қўл телефонни,
Майналар ёқа ушлар.

Кўрибсизки, айна пайт,
Тоғлик турфа қушларни
Телефонда битирар,
Шаҳарга хос ишларни.

Байрам билан қутлайди,
Қарқуноқ холасини.
Читтак тергар ўқишга
Ўтмаган боласини.

Раҳмат айтар қўшнилар,
Бундай савоб юмушга.
Телефон ҳақи учун,
Ниначи-ю, қумурсқа.

Хаёлар муъжизага,
Айланган шу чоғларда
Бозор тарзи оқибат
Етди ҳатто тоғларга...

ФЕРМЕР

Ёлғон эмас, лоф эмас,
Бу шунчаки гап эмас.
Осон тутманг Жайрага,
Кулги бўлмас Майнага.
У ёввойи То'нг'изни
(Сиз ўйламанг Қўнг'изни)
То'қайда уч кун пойлаб,
Нўхталаб, уни бойлаб
Беш-олти кун совутди.
Карам бериб овутди.
Елкасига қўм¹ ургач,
Ва устига чўм² ургач,
Рўйирост бўлди хачир,

^{1,2} Қўм, Чўм — эгар нусха афзаллар.

Ko'rib qo'l telefonni,
Maynalar yoqa ushlar.

Ko'ribsizki, ayni payt,
Tog'lik turfa qushlarni
Telefonda bitirar,
Shaharga xos ishlarni.

Bayram bilan qutlaydi,
Qarqunoq xolasini.
Chittak tergar o'qishga
O'tmagan bolasini.

Rahmat aytar qo'shnilar,
Bunday savob yumushga.
Telefon haqi uchun,
Ninachi-yu, qumursqa.

Xayollar mo'jizaga,
Aylangan shu chog'larda
Bozor tarzi oqibat
Yetdi hatto tog'larga...

FERMER

Yolg'on emas, lof emas,
Bu shunchaki gap emas.
Oson tutmang Jayraga,
Kulgi bo'lmas Maynaga.
U yovvoyi To'ng'izni
(Siz o'ylamang Qo'ng'izni)
To'qayda uch kun poylab,
No'xtalab, uni boylab
Besh-olti kun sovutdi.
Karam berib ovutdi.
Yelkasiga qo'm¹ urgach,
Va ustiga cho'm² urgach,
Ro'yirost bo'ldi xachir,

^{1,2} Qo'm, Cho'm — эгар нусха афзаллар.

Кўрганнинг кўнгли ачир.
 Тиждат — ўтин ташир,
 Мулжалдан кўпин ташир.
 Буюртма бўлиб қолса,
 Пичан-у, чўпин ташир.
 Имкон ва шартга лойиқ,
 Жайра ҳам кетди бойиб.
 Ўз ишини пухталаб,
 Уч тўнғизни нўхталаб
 Тўртта қилди — жуфтлади
 Кафтига шарт туфлади...
 Таваккал — олчи-пукка,
 Мақсадга боқиб тикка
 Асос солди тоғда у,
 Қўлбола хўжаликка —
 Бундайин чоғда ахир,
 Кўпчилик доғда ахир.
 Юролмайди техника.
 Оралаб тоғда ахир.
 Фермер банд иши билан,
 Кўзги ташвиши билан.
 Тўнғизлар ер ҳайдашар,
 Қўш омон — тиши билан.
 Омад келди ўнгидан,
 Қийналмади гўнгидан
 Лавлаги экиб қўйди.
 Картошканинг сўнгидан.
 Қўрасини созлади,
 Атрофин лўмбозлади.
 Тўнғизларни қадрлаб,
 Ем бериб, эъозлади.
 Иш бир оз юришганда,
 Қарға бўлди қушанда...
 Чумчуқ икки орада,
 Гап ташиди ўшанда.
 Пашша тушди ошига,
 Келиб Жайра қошига
 Тулки бosh солиқчилар,
 Тегаетир гашига...

1990

Ko'rganing ko'ngli achir.
 Tijorat — o'tin tashir,
 Mo'ljalidan ko'pin tashir.
 Buyurtma bo'lib qolsa,
 Pichan-u, cho'pin tashir.
 Imkon va shartga loyiq,
 Jayra ham ketdi boyib.
 O'z ishini puxtalab,
 Uch to'ng'izni no'xtalab
 To'rtta qildi — juftladi
 Kaftiga shart tufladi...
 Tavakkal — olchi-pukka,
 Maqsadga boqib tikka
 Asos soldi tog'da u,
 Qo'lbola xo'jalikka —
 Bundayin chog'da axir,
 Ko'pchilik dog'da axir.
 Yurolmaydi tehnika.
 Oralab tog'da axir.
 Fermer band ishi bilan,
 Kuzgi tashvishi bilan.
 To'ng'izlar yer haydasha,
 Qo'sh omoch — tishi bilan.
 Omad keldi o'ngidan,
 Qiynalmadi go'ngidan
 Lavlagi ekib qo'ydi,
 Kartoshkaning so'ngidan.
 Qo'rasini sozladi,
 Atrofin lo'mbozladi.
 To'ng'izlarni qadrlab,
 Yem berib, e'zozladi.
 Ish biroz yurishganda,
 Qarg'a bo'ldi kushanda...
 Chunchuq ikki orada,
 Gap tashidi o'shanda.
 Pashsha tushdi oshiga,
 Kelib Jayra qoshiga
 Tulki bosh soliqchilar,
 Tegayotir g'ashiga...

1990



ЯЙЛОВДА

1

Милтиқларни шай қилиб,
Тунадик Учқайинда.
Кейин тоққа йўл олдик,
Демак, ов ҳам тайинда.

Отилмаган какликни,
Патладик-эй, патладик.
Ғалвирда сув олгани
Қуруқсойга қатнадик.

Кейин каклик гўштини,
Солдик тешиқ қозонга.
Човлига шўрва қуйиб,
Ичиб олдик азонда.

Апил-тапил эгарлаб,
Минилмаган тойларни,
Кунтегмасда кўрдик биз
Томчи деган жойларни.

Дўстим, тоғлар аслида,
Бутунлай бoшқа олам.
Чўпон бобом эркалар:
— Қимрондан ичгин, болам.

2

Отлари йўқ яйловда,
Қўпкарлар чопилди.
Чалинмаган карнайнинг,
Овозлари топилди.

Қўкда момоғулдурак,
Арслондайин бўқирди.
Чақмоқ чақиб юлдузлар
Ҳангоқдайин тўкилди.

YAYLOVDA

1

Miltiqlarni shay qilib,
Tunadik Uchqayinda.
Keyin toqqa yo'l oldik,
Demak, ov ham tayinda.

Otilmagan kaklikni,
Patladik-ey, patladik.
G'alvirda suv olgani
Quruqsoyga qatnadik.

Keyin kaklik go'shtini,
Soldik teshik qozonga.
Chovliga sho'rva quyib,
Ichib oldik azonda.

Apil-tapil egarlab,
Minilmagan toylarni,
Kuntegmasda ko'rdik biz
Tomchi degan joylarni.

Do'stim, tog'lar aslida,
Butunlay boshqa olam.
Cho'pon bobom erkalar:
— Qimrondan ichgin, bolam.

2

Otlari yo'q yaylovda,
Ko'pkarilar chopildi.
Chalinmagan karnayning,
Ovozlari topildi.

Ko'kda momoguldurak,
Arslondayin bo'kirdi.
Chaqmoq chaqib yulduzlar
Yong'oqdayin to'kildi.

Жала қуйди, сел оқди,
Тўнғизбулоқ кўпириб.
Бизлар қайтдик шаҳарга
Булутларга ўтириб...

КАЛХАТНИ ҲАМ

Латифбойнинг жуда ўжар
Беданаси бор эди.
Минг афсуски, тўрқовоғи,
Қушча учун тор эди.
Тагли-тугли, насаб-насли,
Асли савзивор эди.
Бир зарб билан тўрқовоғни,
Ипин узди қаранглар.
Баҳром тоға беданага
Боқар ҳайрон аланглаб.
Толга қўниб, — бит-билиқ — деб
Сайрашни эшиб қўйди.
Чигиртка-ю, чумчуқларнинг
Қулоғин тешиб қўйди.
Кўриб қолди сўридаги
Каттакон мислаганни.
Жез тумшуқдан, панжалардан,
Табиат қисмаганди.
Мева тўла идишни у
Тепарди, аҳвол тайин.
Эрмак учун мислаганга,
Гул солди галвирдайин.
Латифбойнинг беданасин,
Ўзига хос одими
Вақти келиб калхатни ҳам
Берса керак додини.

Jala quydi, sel oqdi,
To'ng'izbuloq ko'pirib.
Bizlar qaytdik shaharga
Bulutlarga o'tirib...

KALXATNI HAM

Latifboyning juda o'jar
Bedanasi bor edi.
Ming afsuski, to'rqovog'i,
Qushcha uchun tor edi.
Tagli-tugli, nasab-nasli,
Asli savzivor edi.
Bir zarb bilan to'rqovoqni,
Ipin uzdi qaranglar.
Bahrom tog'a bedanaga
Boqar hayron alanglab.
Tolga qo'nib, — bit-biliq — deb
Sayrashni eshib qo'ydi.
Chigirtka-yu, chumchuqlarning
Qulog'in teshib qo'ydi.
Ko'rib qoldi so'ridagi
Kattakon mislaganni.
Jez tumshuqdan, panjalardan,
Tabiat qismagandi.
Meva to'la idishni u
Tepardi, ahvol tayin.
Ermak uchun mislaganga,
Gul soldi g'alvirdayin.
Latifboyning bedanasin,
O'ziga xos odimi
Vaqti kelib kalxatni ham
Bersa kerak dodini.

КАПАЛАК ТУҒИЛГАНДА

Даврадошлар Латифбойнинг,
Лофларин хушлаб турар.
Қизлар эса ҳаяжонда,
Ёқасин ушлаб турар.

— Чигирткалар туғилганда,
Суюнчи олган ҳакка.
Бирдан кўкнинг қорни оғриб,
Гулдираб чақмоқ чаққан.

— Балолардан асрасин, — деб
Тимсоҳ сувга бош урган.
Каркидонлар қирга қочиб,
Фил хартумин яширган.

Латифбойдан сўраб қолди,
Сарвар билан Ирода:
— Капалак туғилганда
Нима бўлган, биродар?

— Ўша кун Ой ҳам кулиб,
Юлдузлар чарақлаган.
Бойчечак қарсак чалиб,
Офтоб-чи, ярақлаган.

ҲУШТАК ЧАЛИБ ТУРАСИЗ

Ҳайвон зоти турфа феъл,
Одати, йўриғи бор.
Табиатдай ранг-баранг,
Чипори, тўриғи бор.
От минганда азалдан
Тизгин слтаб «чўҳ» дерлар.
Кўкка қараб сапчиса,
Учқур экан «ўҳ» дерлар.
Хуржун ортгач, эшакка
«Хих»лаб йўлга соласиз.

KAPALAK TUG'ILGANDA

Davradoshlar Latifboyning,
Loflarin xushlab turar.
Qizlar esa hayajonda,
Yoqasin ushlab turar.

— Chigirtkalar tug'ilganda,
Suyunchi olgan hakka.
Birdan ko'kning qorni og'rib,
Guldirab chaqmoq chaqqan.

— Balolardan asrasin, — deb
Timsoh сувга bosh urgan.
Karkidonlar qirga qochib,
Fil xartumin yashigan.

Latifboydan so'rab qoldi,
Sarvar bilan Iroda:
— Kapalak tug'ilganda
Nima bo'lgan, birodar?

— O'sha kuni Oy ham kulib,
Yulduzlar charaqlagan.
Boychechak qarsak chalib,
Oftob-chi, yaraqlagan.

HUSHTAK CHALIB TURASIZ

Hayvon zoti turfa fe'l,
Odati, yo'rig'i bor,
Tabiatday rang-barang,
Chipori, to'rig'i bor.
Ot minganda azaldan
Tizgin siltab «cho'h» derlar.
Ko'kka qarab sapchisa,
Uchqur ekan «o'h» derlar.
Xurjun ortgach, eshakka
«Xix»lab yo'lga solasiz.

Қашшанг-у — тихир бўлса,
 Халачўпини оласиз...
 Туя зотин аслида,
 Чўктирасиз «чих-чих»лаб.
 Кейин қанор, қопларни,
 Ортасиз унга юклаб.
 Ҳайвонларнинг ичида
 Қўтос бир оз жағалроқ.
 Узангини ниқтагач,
 «Их-их» дейсиз дағалроқ.
 Чўққисоқол эчкини,
 Қўриқлаймиз «чек-чек» деб.
 Қўй-қўзини чорлаймиз,
 Печак тутиб, «мех-мех» деб.
 Мушук ошса ҳаддидан,
 Ҳайдаймиз уни «пишт»лаб.
 Товуқларни «ту-ту»лаб,
 Экин титса «кишт-кишт»лаб.
 Бузоқча бир маромда,
 Ялқовланиб «мўў»райди.
 Она говмиш «бў-бў»лаб,
 Ҳол-аҳволин сўрайди.
 Қўмсаб қолса ойисин,
 Қўзи нозик «баа»лайди.
 Қуйруғини силкитиб,
 Улоқ шўхчан «ма»райди.
 Уюр боши айғирлар,
 Ўзлигини англатиб.
 Кишнар «аҳанг-аҳанг»лаб,
 Тоғларни жаранглаатиб.
 Тулпор тилин билмоқлик
 Синчи¹лардан қолганда.
 Ҳуштак чалгин отингни,
 Суғоргани борганда...
 Бургут «чийқут-чиҳо»лаб,
 Йўриғингга қўнади.
 Каптарни «беҳ-беҳ»ласанг
 Кифтинг узра қўнади,

¹ Синчи — отларнинг феъл-атворини билгувчи.

Qashshang-u — tixir bo'lsa,
 Xalacho'pni olasiz...
 Tuya zotin aslida,
 Cho'ktirasiz «chix-chix»lab.
 Keyin qanor. qoplarni,
 Ortasiz unga yuklab.
 Hayvonlarning ichida
 Qo'tos biroz jag'alroq.
 Uzangini niqttagach,
 «Ih-ih» deysiz dag'alroq.
 Cho'qqisoqol echkini,
 Qo'riqlaymiz «chek-chek» deb.
 Qo'y-qo'zini chorlaymiz,
 Pechak tutib, «meh-meh» deb.
 Mushuk oshsa haddidan,
 Haydaymiz uni «pisht» lab.
 Tovug'larni «tu-tu»lab,
 Ekin titsta «kisht-kisht»lab.
 Buzoqcha bir maromda,
 Yalqovlanib «mo'o'»raydi.
 Ona govnish «bo'-bo'»lab,
 Hol-ahvolin so'raydi.
 Qo'msab qolsa oyisin,
 Qo'zi nozik «baa»laydi.
 Quyrug'ini silkitib,
 Uloq sho'xchan «ma»raydi.
 Uyur boshi ayg'irlar,
 O'zligini anglatib.
 Kishnar «ahang-ahang»lab,
 Tog'larni jaranglatib.
 Tulpor tilin bilmoqlik
 Sinchi¹lardan qolganda.
 Hushtak chalgin otingni,
 Sug'organi borganda...
 Burgut «chiyqut-chiho»lab,
 Yo'rig'ingga ko'nadi.
 Kaptarni «beh-beh»lasang
 Kifting uzra qo'nadi,

¹ Sinchi — otlarning fe'l-atvorini bilguvchi.

Томорқада бир курка,
 Кибор-ла лапанглайди.
 Унинг «гул-гул» деганин,
 Макиёни англайди.
 Овчи ёйгач жели'ни,
 Эринмайди, шошмайди.
 Чуркиракда мастакка
 Тақлид қила бoshлайди.
 «Бит-билиқ» оҳангидан,
 Дала-дашtlар яшнайди.
 Ногорасоз лайлакдан,
 Какликлар қoлишмайди.
 «Как-ри-ка-как» қўшиғин
 Булбулга алишмайди.
 Биласизми аслида
 Жонзотда ҳикмат катта.
 Имкон бўлса, уларнинг —
 Феълин билинг албатта.

БЕКМУРОДНИНГ ТАРЛОНИ

Қамбар ота таклиф этди,
 Саночсойга.
 Қўркам яйлов — Бешқўлдайин
 Ажиб жойга.
 Бекмуроднинг Тарлон ити,
 Экан синчи.
 Бизни таниб, кутиб олди.
 Энг биринчи.
 Қамбар ота унга шодмон
 Қарар эди.
 Эркаланиб ит маҳсини
 Ялар эди.
 Ота уни ёшлигидан
 Боқиб олган.
 Шу боисдан вафодор-да,
 Ёқиб қолган.

¹ Жели — бедана ушлайдиган тўр.

Tomorqada bir kurka,
 Kibor-la lapanglaydi.
 Uning «g'ul-g'ul» deganin,
 Makiyoni anglaydi.
 Ovchi yoygach jeli'ni,
 Erinmaydi, shoshmaydi.
 Churkirakda mastakka
 Taqlid qila boshlaydi.
 «Bit-biliq» ohangidan,
 Dala-dashtlar yashnaydi.
 Nog'oraso laylakdan,
 Kakliklar qolishmaydi.
 «Kak-ri-ka-kak» qo'shig'in
 Bulbulga alishmaydi.
 Bilasizmi aslida
 Jonzotda hikmat katta.
 Imkon bo'lsa, ularning —
 Fe'lin biling albatta.

BEKMURODNING TARLONI

Qambar ota taklif etdi,
 Sanochsoyga.
 Ko'rkam yaylov — Beshqo'ldayin
 Ajib joyga.
 Bekmurodning Tarlon iti,
 Ekan sinchi.
 Bizni tanib, kutib oldi,
 Eng birinchi.
 Qambar ota unga shodmon
 Qarar edi.
 Erkanib it mahsini
 Yalar edi.
 Ota uni yoshligidan
 Boqib olgan.
 Shu boisdan vafodor-da,
 Yoqib qolgan.

¹ Jeli — bedana ushlaydigan to'r.

Аста-секин кўниб борган,
 Чорва отга.
 Катта бўлагач, совға қилган
 Бекмуродга.
 Мол юрмаса думларидан
 Қўяр тортиб.
 Чопогонлик бурчи ундан,
 Қолмас ортиб.
 Сигирларни ёлғиз ўзи,
 Қўриқларкан,
 Қўрагача ҳайдаб бориб,
 Тўлиқларкан.
 Худди шундай кўмаклашиб,
 Ишлар Тарлон.
 Ким ҳаддидан ошар бўлса,
 Тишлар Тарлон.
 Юзга яқин бузоқ молга,
 Сергак ҳар дам.
 Кеча-кундуз қўриқлайди.
 Қашқирлардан...

ТОҒНИНГ ТОҒДЕК ТАШВИШЛАРИ

(Китобхон оғам Қамбарали Жакпаровга
 бағишлайман)

Тоғ билан сув бўлмаганда,
 Не кечарди ҳолимиз?!
 Балки тупроқ ялармиди,
 Қўйларимиз, молимиз?!
 Онажоним — табиатни,
 Чевар Тангрим яратиб,
 Бир-бирига боғлиқ қилиб,
 Ўз ҳукмига қаратиб,
 Таъкидлади: — Чиқа кўрма,
 Мутаносиб қоидадан.
 Кўзингга сурт, эҳтиёт қил,
 Инсоф билан фойдалан.
 Дўппидайин Сафед Булон.

Asta-sekin ko'nib borgan,
 Chorva otga.
 Katta bo'lgach, sovg'a qilgan
 Bekmurodga.
 Mol yurmasa dumlaridan
 Qo'yar tortib.
 Chopog'onlik burchi undan,
 Qolmas ortib.
 Sigirlarni yolg'iz o'zi,
 Qo'riqlarkan,
 Qo'ragacha haydab borib,
 To'liqlarkan.
 Xuddi shunday ko'maklashib,
 Ishlar Tarlon.
 Kim haddidan oshar bo'lsa,
 Tishlar Tarlon.
 Yuzga yaqin buzoq molga,
 Sergak har dam.
 Kecha-kunduz qo'riqlaydi.
 Qashqirlardan...

ТОҒ'НИНГ ТОҒ'ДЕК ТАШВИШЛАРИ

(Kitobxon og'am Qambarali Jakparovga
 bag'ishlayman)

Tog' bilan suv bo'lmaganda,
 Ne kechardi holimiz?!
 Balki tuproq yalarmidi,
 Qo'ylarimiz, molimiz?!
 Onajonim — tabiatni,
 Chevar Tangrim yaratib,
 Bir-biriga bog'liq qilib,
 O'z hukmiga qaratib,
 Ta'kidladi: — Chiqa ko'rma,
 Mutanosib qoidadan.
 Ko'zingga surt, ehtiyot qil,
 Insof bilan foydalan.
 Do'ppidayin Safed Bulon.

Юртимнинг бир парчаси
 Томчида кун ярқ этгандай
 Элга аён барчаси.
 Минг йилдирким боболарим,
 Яйлов сари қатнаган.
 Бедовларнинг туғидан
 Тўзон, олов чатнаган.
 Тўйбулоқ¹да, Сарбағиш²да,
 Кузен³да, Куйкуё⁴да,
 Йўрғалатма⁵, Чағирвой⁶да
 Пода боққан пиёда.
 Ҳозирда ҳам ўн беш ўғлон
 Фидо айлаб ўзини,
 Қишлоғимнинг чорвасидан
 Топар ризқи-рўзини.
 Солижоннинг турмуш тарзи,
 Тоғлар билан бойланган.
 Зокир, Одил, Алишернинг
 Тақдирига айланган.
 Баҳор, ёзни Қора дўнг⁷да
 Гоҳ Томчи⁸да қаршилар.
 Муродилло, Убайдулло,
 Қатордаги нор шулар.
 Тоғнинг тоғдек ташвиши бор,
 Сизга айтсам бу ёғин.
 Баъзан оҳу, жайронларнинг
 Дош беролмас туёғи.
 Қирлик, жарлик арчазорда,
 Толиқар ҳатто отлар.
 Йўл топмай гангиб қолар,
 Биз каби етти ётлар.
 Бир товон йўл, ости ўпқон,
 Уловлар тошинқирар.
 Гоҳо овчи тайғонлар ҳам
 Мудрашар, босинқирар.
 Ҳабибулло минган «Виллис»,
 Манзил сари тирмашар.
 Овчи укам Абдуқаҳҳор,

1.2.4-5.5.7.4 — Яйловларнинг номаари.

Yurtimning bir parchasi
 Tomchida kun yarq etganday
 Elga ayon barchasi.
 Ming yildirkim bobolarim,
 Yaylov sari qatnagan.
 Bedovlarning tuyog'idan
 To'zon, olov chatnagan.
 To'ybuloq¹da, Sarbag'ish²da,
 Kuzen³da, Kuykuyo⁴da,
 Yo'rg'alatma⁵, Chag'irvoy⁶da
 Poda boqqan piyoda.
 Hozirda ham o'n besh o'g'lon
 Fido aylab o'zini,
 Qishlog'imning chorvasidan
 Topar rizqi-ro'zini.
 Solijonning turmush tarzi,
 Tog'lar bilan boylangan.
 Zokir, Odil, Alisherning
 Taqdiriga aylangan.
 Bahor, yozni Qora do'ng⁷da
 Goh Tomchi⁸da qarshilar.
 Murodilloy, Ubaydulloy,
 Qatordagi nor shular.
 Tog'ning tog'dek tashvishi bor,
 Sizga aytsam bu yog'in.
 Ba'zan ohu, jayronlarning
 Dosh berolmas tuyog'i.
 Qirlik, jarlik archazorda,
 Toliqar hatto otlar.
 Yo'l topmay gangib qolar,
 Biz kabi yetti yotlar.
 Bir tovon yo'l, osti o'pqqon,
 Ulovlar toshinqirar.
 Goho ovchi tayg'onlar ham
 Mudrashar, bosinqirar.
 Habibulloy mingga «Villis»,
 Manzil sari tirmashar.
 Ovchi ukam Abduqahhor,

1.2.3.4.5.6.7.5 — Yaylovlarning nomiari.

Улор⁹ билан тиллашар.
 Тоғнинг тоғдек ташвишларин,
 Йўқдир чеки-чегаси.
 Бу сир эмас, турфа хилдир,
 Қўй ва молнинг эгаси.
 Орасида комили кўп,
 Оқил, содда, тўпори.
 Тирриғи бор, айримлари
 Қўполларнинг қўполи.
 Кутилмаган ҳодисалар,
 Чиқар оёқ остидан.
 Бўри қўққис ҳужум қилар,
 Совлиқ, бузоқ қасдида.
 Эртакларда айтилгандай,
 Юлдуз санаб ётилмас.
 Тонгни бедор кутар чўпон.
 Ортиқча вақт топиламас.
 Йилқичилар меҳмон қилиб,
 Қимиздан хўп запледи.
 Даврага жон бағишлади
 Зокир овчи гаплари.
 — Кучимизга куч қўшади,
 Тоғни билган, тушунган.
 Шароитдан хабари йўқ,
 Айиради ҳушингдан.
 Мамасоли акамизнинг,
 Моли жардан қулади.
 Бозор нархда ўша жонвор,
 Тўрт юз доллар туради.
 Сиз чўпоннинг аҳволини
 Бир мuddат ҳис қилсангиз,
 Улгурмадик бўғизлашга,
 Бу ёғини билсангиз...
 Мамасоли акам асли,
 Дўлвори инсон эди.
 — Бу Оллоҳнинг буйруғи,
 Ташвиш қилманглар, — деди.
 Аёлларнинг иши қизир,

⁹ Улор, Ҳилол — ғаройиб қушларнинг бири.

Ulor⁹ bilan tillashar.
 Tog'ning tog'dek tashvishlarin,
 Yo'qdir cheki-chegasi.
 Bu sir emas, turfa xildir,
 Qo'y va molning egasi.
 Orasida komili ko'p,
 Oqil, sodda, to'pori.
 Tirrig'i bor, ayrimlari
 Qo'pollarning qo'poli.
 Kutilmagan hodisalar,
 Chiqar oyoq ostidan.
 Bo'ri qo'qqis hujum qilar,
 Sovliq, buzoq qasdida.
 Ertaklarda aytilganday,
 Yulduz sanab yotilmas.
 Tongni bedor kutar cho'pon,
 Ortiqcha vaqt topilmas.
 Yilqichilar mehmon qilib,
 Qimizdan xo'p zapladi.
 Davraga jon bag'ishladi
 Zokir ovchi gaplari.
 — Kuchimizga kuch qo'shadi,
 Tog'ni bilgan, tushungan.
 Sharoitdan xabari yo'q,
 Ayiradi hushingdan.
 Mamasoli akamizning,
 Moli jardani quladi.
 Bozor narxda o'sha jonvor,
 To'rt yuz dollar turadi.
 Siz cho'ponning ahvolini
 Bir muddat his qilsangiz,
 Ulgurmadik bo'g'izlashga,
 Bu yog'ini bilsangiz...
 Mamasoli akam asli,
 Do'lvari inson edi.
 — Bu Ollohning buyrug'i,
 Tashvish qilmanglar, — dedi.
 Ayollarning ishi qizir,

⁹ Ulor, Hilol — ғ'аройиб қушларнинг бири.

Кун сайин оқшом пайти.
Соғин қўйлар, сигирлар,
Қўтонга келар қайтиб.
Салти-сувой буқа, новвос,
Тоғ бағрида тунайди.
— Фалокатдан асрасин, — деб
Чўпон ният тилайди.
Чорвани ўз эгасига,
Соғ, тўкис қилсак тортиқ.
Бизлар учун шу мавсумда.
Байрам йўқ бундан ортиқ.
Бир дўстимнинг молларини,
Боқар экан Ботиржон.
Сўзлаб берди, дилда борин
Қўшиб, чатмай хотиржам.
— Юзта молнинг юз ташвиши,
Эртаю кеч бошимда.
Ўз вақтида ҳақин бермас,
Халоват йўқ ошимда.
Ўта қирриқ, бир новвосни,
Оларканман гаровга.
Шундан кейин, ўз-ўзидан,
Пул топилар дарровда.
Шу устознинг бу одати,
Такрорланар йил сайин.
Эски усул қўлланади,
Ўзга чора йўқ, тайин...
Менга қолса фермерларнинг
Иши келсин ўнгидан.
Даромад ҳам топаверсин
Ҳатто молнинг гўнгидан.
Тоғнинг тоғдек ташвиши бор,
Дил тубини емирган.
Чўпонларнинг бардошлари
Ясалмаган темирдан.
Сиз ўйларсиз, улар тоғда,
Қимрон ичиб семирган.
Қўйчивоннинг таёғидан
Молнинг семиз, ориғи.

Kun sayin oqshom payti.
Sog'in qo'ylar, sigirlar,
Qo'tonga kelar qaytib.
Salti-suvoy buqa, novvos,
Tog' bag'rida tunaydi.
— Falokatdan asrasin, — deb
Cho'pon niyat tilaydi.
Chorvani o'z egasiga,
Sog', to'kis qilsak tortiq.
Bizlar uchun shu mavsumda.
Bayram yo'q bundan ortiq.
Bir do'stimning mollarini,
Boqar ekan Botirjon.
So'zlab berdi, dilda borin
Qo'shib, chatmay xotirjam.
— Yuzta molning yuz tashvishi,
Erta-yu kech boshimda.
O'z vaqtida haqin bermas,
Halovat yo'q oshimda.
O'ta qirriq, bir novvosni,
Olarkanman garovga.
Shundan keyin, o'z-o'zidan,
Pul topilar darrovda.
Shu ustozning bu odati,
Takrorlanar yil sayin.
Eski usul qo'llanadi,
O'zga chora yo'q, tayin...
Menga qolsa fermerlarning
Ishi kelsin o'ngidan.
Daromad ham topaversin
Hatto molning go'ngidan.
Tog'ning tog'dek tashvishi bor,
Dil tubini yemirgan.
Cho'ponlarning bardoshlari
Yasalmagan temirdan.
Siz o'ylarsiz, ular tog'da,
Qimron ichib semirgan.
Qo'ychivonning tayog'idan
Molning semiz, orig'i.

Бирор ҳайвон йўқолсами,
 Тўзиб кетар чориғи.
 Тоғнинг тоғдек ташвиши бор.
 Қарсак икки тарафдан.
 Қир, адирга зийнат асли,
 Шо'ра, кakra, алафлар.
 Яйлов кўкка муштоқ боқар,
 Ёмғир тилаб булутдан.
 Кимлар тотмас насибасин,
 Сарйёғдан, қурутдан.
 Чўпон-чўлиқ маконини,
 Кўз нуридай сақлагай.
 Бироқ айрим каслар иши
 Кўпчиликка ёқмағай.
 Юракларинг зирқирайди,
 Кўриб тоғнинг жуссасин.
 Ўтин қилар довулга¹син,
 Арча, ҳасса-муссасин²
 Айбин айтсанг, тан олмайди,
 Сўзлаб тангри номидан.
 Инсофни-ку еб битирган,
 Ортиқча имконидан.
 Қўш қаватли уйлар учун
 Тоғу тошни қўпориб.
 Тек қўйсангиз отгиси бор,
 Замбаракка тўп олиб.
 Табиатни топтаб, хўрлаб,
 Гуноҳларга ботиб биз.
 Кўзга суртиб, тавоф қилмай,
 Уни ғажиб ётибмиз...
 Тоғнинг тоғдек ташвишига,
 Малҳам бўлган киши йўқ.
 Онажоним — табиатнинг
 Мадори йўқ, ҳуши йўқ.

Biror hayvon yo'qolsami,
 To'zib ketar chorig'i.
 Tog'ning tog'dek tashvishi bor.
 Qarsak ikki tarafdan.
 Qir, adirga ziynat asli,
 Sho'ra, kakra, alaflar.
 Yaylov ko'kka mushtiq boqar,
 Yomg'ir tilab bulutdan.
 Kimlar totmas nasibasin,
 Sariyog'dan, qurutdan.
 Cho'pon-cho'liq makonini,
 Ko'z nuriday saqlagay.
 Biroq ayrim kaslar ishi
 Ko'pchilikka yoqmagay.
 Yuraklaring zirqiraydi,
 Ko'rib tog'ning jussasin.
 O'tin qilar dovulg'a'sin,
 Archa, hassa-mussasin²
 Aybin aytsang, tan olmaydi,
 So'zlab tangri nomidan.
 Insofni-ku yeb bitirgan,
 Ortiqcha imkonidan.
 Qo'sh qavatli uylar uchun
 Tog'-u toshni qo'porib.
 Tek qo'ysangiz otgisi bor,
 Zambarakka to'p olib.
 Tabiatni toptab, xo'rlab,
 Gunohlarga botib biz.
 Ko'zga surtib, tavof qilmay,
 Uni g'ajib yotibmiz...
 Tog'ning tog'dek tashvishiga,
 Malham bo'lgan kishi yo'q.
 Onajonim — tabiatning
 Madori yo'q, hushi yo'q.

^{1,2} — Дов-дарaxтларнинг номи.

^{1,2} — Dov-daraxtlarning nomi.

* * *

Отағози бобомларнинг
Рухларига юкуниб,
Сажда қилгум тоғларга,
Етмиш етти букилиб.

ЯССАВИЙ ЗУРРИЁТЛАРИ

Туркистон деб аталмиш,
Қадим юртнинг фарзанди,
Билгин етти отангни,
Сен кимнинг асал-қанди?..

Бу шаҳарни ардоқлаган,
Амир Темур Жаҳонгир.
Тарихи ҳам, таърифи ҳам
Дўстим, олам, жаҳондир.

Хўжа Аҳмад ҳазратни
Буюк Темур пир тутган.
Турк қавмининг қадрини
У доимо бир тутган.

Кўҳна Турон заминнинг
Дилгир, шо'хчан боласи.
Сенга дастур Яссавийнинг
Дилдан чиққан ноласи.

Қадим қозоқ тарихи,
Аблайхондан бошланар.
Варақласанг қатларин,
Гоҳо кўзинг ёшланар.

Абулхайр, Улуғбеклар,
Бо'лишган қуда-анда.
Ўтмишинг ёдга тушса,
Ифтихор жўшар танда.

Аллома Югнакийнинг
Рухлари парвонадир.

* * *

Otag'oz bobomlarning
Ruhlariga yukunib,
Sajda qilgum tog'larga,
Yetmish yetti bukilib.

YASSAVIY ZURRIYOTLARI

Turkiston deb atalmish,
Qadim yurtning farzandi,
Bilgin yetti otangni,
Sen kimning asal-qandi?..

Bu shaharni ardoqlagan,
Amir Temur Jahongir.
Tarixi ham, ta'rifi ham
Do'stim, olam, jahondir.

Xo'ja Ahmad hazratni
Buyuk Temur pir tutgan.
Turk qavmining qadrini
U doimo bir tutgan.

Ko'hna Turon zaminning
Dilgir, sho'xchan bolasi.
Senga dastur Yassaviyning
Dildan chiqqan nolasi.

Qadim qozoq tarixi,
Ablayxondan boshlanar.
Varaqlasang qatlarin,
Goho ko'zing yoshlanar.

Abulxayr, Ulug'beklar,
Bo'lishgan quda-anda.
O'tmishing yodga tushsa,
Iftixor jo'shar tanda.

Alloma Yugnakiyning
Ruhlari parvonadir.

Гавҳарбегим ибрат асли,
Робияхон онадир.

Аҳли илм диёри,
Шон-шухратга эли бой.
Муса Жиров, шоир Эргаш,
Адиб Саттор — Ерибой.

Қўҳна замин, турк қавмин
Фахри дея аталур.
Иқон эса Миртемирдай
Улуғ зотнинг Ватани.

Не табаррук инсонлар,
Сенга қанот бўлишар.
Шухрат, қадринг, шавкатинг
Достон, баёт бўлишар.

Икки элнинг эрка ўғли,
Одил Ёқуб, Носир Фозил.
Қутлуғ ёшга чиқарди,
Анорбоев бўлса ҳозир.

Устоз акам Сийёевнинг
Ўзига хос имзоси бор
Зурриётларнинг сафларида
Мирполатдек Мирзоси бор.

Муҳаммаджон Хайруллаев
Дилбар адиб, менга оға,
Отаули Раҳимжоннинг,
«Тилсим»ига жон садаға.

Осмонга отса арзир,
Туркistonлик бўркини.
Тавсифлашга сўзим етмас,
Бу ўлканинг кўркини.

«Ҳикматлар»ким Яссавийнинг
Ёниб ёзган оҳидир.

Gavharbegim ibrat asli,
Robiyaxon onadir.

Ahli ilm diyori,
Shon-shuhratga eli boy.
Musa Jirov, shoir Ergash,
Adib Sattor — Yeriboy.

Ko'hna zamin, turk qavmin
Faxri deya atalur.
Iqon esa Mirtemirday
Ulug' zotning Vatani.

Ne tabarruk insonlar,
Senga qanot bo'lishar.
Shuhrat, qadring, shavkating
Doston, bayot bo'lishar.

Ikki elning erka o'g'li,
Odil Yoqub, Nosir Fozil.
Qutlug' yoshga chiqardi,
Anorboyev bo'lsa hozir.

Ustoz akam Siyoyevning
O'ziga xos imzosi bor
Zurriyotlarning saflarida
Mirpo'latdek Mirzosi bor.

Muhammadjon Xayrullayev
Dilbar adib, menga og'a,
Otauli Rahimjonning,
«Tilsim»iga jon sadag'a.

Osmonga otsa arzir,
Turkistonlik bo'rkini.
Tavsiflashga so'zim yetmas,
Bu o'lkaning ko'rkini.

«Hikmatlar»kim Yassaviyning
Yonib yozgan ohidir.

Туркистоним — турк қавмининг
Қутлуғ саждагоҳидир.

Бу юрт асли Осиёга
Меҳвар учун яралган.
Шу макондан туркийлар
Жаҳон бўйлаб таралган.

Қондош халқмиз, тилагим
Қўнглинг баҳор, ёз бўлсин.
Хўжа Аҳмад зурриётига
Гуллаар поёндоз бўлсин.

Туркистоним, шу бағишлов,
Жўнроқ шеърий баёндир.
Сенинг ёпинг, бир Тангриму
Яссавийга аёндир...

ҚИСМАТ

(Баллада)

Минг тўққиз юз тўқсон бирнинг
Авжи Наврўз чоғида,
Гўзал Қрим диёрининг
Тўнғизтоғ қучоғида,
Гурунглашдик уч оғайни,
Туркман¹, ўзбек, армани.
Бунда ҳордиқ чиқаргanning
Қолмас сира армони.
Ҳар кун оқшом чой баҳона
Дилдан гурунғ қурамиз.
Ва хаёлан Ўш, Қорабоғ
Копетдоғда юрамиз.
Кажрафторнинг ишларига
Учов уч хил боқамиз.
Жумбоқларни ўзимизча
Имкон қадар чақамиз.

¹ Оғагелди Алланазаров — туркман шоири.

Turkistonim — turk qavmining
Qutlug' sajdagohidir.

Bu yurt asli Osiyoga
Mehvar uchun yaralgan.
Shu makondan turkiylar
Jahon bo'ylab taralgan.

Qondosh xalqmiz, tilagim
Ko'ngling bahor, yoz bo'lsin.
Xo'ja Ahmad zurriyotiga
Gullar poyondoz bo'lsin.

Turkistonim, shu bag'ishlov,
Jo'nroq she'riy bayondir.
Sening yoshing, bir Tangrimu
Yassaviyga ayondir...

QISMAT

(Ballada)

Ming to'qqiz yuz to'qson birning
Avji Navro'z chog'ida,
Go'zal Qrim diyorining
To'ng'iztog' quchog'ida,
Gurunglashdik uch og'ayni,
Turkman¹, o'zbek, armani.
Bunda hordiq chiqarganning
Qolmas sira armoni.
Har kun oqshom choy bahona
Dildan gurung quramiz.
Va xayolan O'sh, Qorabog'
Kopetdog'da yuramiz.
Kajraftorning ishlariga
Uchov uch xil boqamiz.
Jumboqlarni o'zimizcha
Imkon qadar chaqamiz.

¹ Og'ageldi Allazarov — turkman shoiri.

Охир суҳбат йўналишин
 Шамойили ўзгарди.
 Алғов-далғов замона
 Бор ҳар кимнинг ўз дарди.
 Ҳасратлашдик, дардлашдик ҳўп
 Ахир нима дейин мен.
 Икковига «Темурнома»
 Совға қилдим кейин мен.
 Шоир Юрий Саакян¹ ҳам
 Солномани варақлаб,
 Саркарданинг жанг-жадалин
 Қўшиб-чатиб, сал оқлаб,
 Ғаройиб бир воқеани,
 Сўзлаб берди даврада.
 Ўзига хос усул билан
 Астар бичди аврага.
 Амир Темур лашкар тортиб,
 Табриз сари ўтганда.
 Ҳаястонни енгиб охир
 Арпалига етганда.
 Ризқин излаб кенг даладан
 Чолу кампир юкуниб,
 Сарак терар тўрвасига
 Етмиш икки букилиб.
 Қўш набира бошоқларни,
 Тўқмоқ билан янчади.
 Қўшин билан ишлари йўқ
 Ким ҳориб, ким чарчади,
 Отдан тушиб олампадох
 Бормиш улар қошига.
 Саломлашди сабр тилаб,
 Чол-кампир бардошига.
 Мезбон эса саркардани
 Сийлади кўмоч билан.
 Соқчиларни бир ҳўпламдан,
 Атала-умоч билан.
 — Олампадох, — дейди, — бобо
 Ҳасратидан чанг чиқиб, —

¹ Юрий Саакян — арман шоири.

Oxir suhbat yo'nalishin
 Shamoyili o'zgardi.
 Alg'ov-dalg'ov zamona
 Bor har kimning o'z dardi.
 Hasratlashdik, dardlashdik xo'p
 Axir nima deyin men.
 Ikkoviga «Temurnoma»
 Sovg'a qildim keyin men.
 Shoir Yuriy Saakyan¹ ham
 Solnomani varaqlab,
 Sarkardaning jang-jadalin
 Qo'shib-chatib, sal oqlab,
 G'aroyib bir voqeani,
 So'zlab berdi davrada.
 O'ziga xos usul bilan
 Astar bichdi avraga.
 Amir Temur lashkar tortib,
 Tabriz sari o'tganda.
 Hayastonni yengib oxir
 Arpaliga yetganda.
 Rizqin izlab keng daladan
 Chol-u kampir yukunib,
 Sarak terar to'rvasiga
 Yetmish ikki bukilib.
 Qo'sh nabira boshoglarni,
 To'qmoq bilan yanchadi.
 Qo'shin bilan ishlari yo'q
 Kim horib, kim charchadi,
 Otdan tushib olampanoh
 Bormish uar qoshiga.
 Salomlashdi sabr tilab,
 Chol-kampir bardoshiga.
 Mezbон esa sarkardani
 Siyladi ko'moch bilan.
 Soqchilarni bir ho'plamdan,
 Atala-umoch bilan.
 — Olampanoh, — deydi, — bobo
 Hasratidan chang chiqib, —

¹ Yuriy Saakyan — arman shoiri.

Зўрға етдик дон ўримга
Ўтган қишдан танг чиқиб.
Бу кунларга йўлиқмасин
Ҳеч бир инсон зоти ҳам.
Дастурхонга дуо ўқиб,
Амир торгач фотиҳа.
Фармон берди йигитларга,
Чолга ёрдам беришга,
Сомон тўлаб, похол йиғиб,
Бир кун бошоқ теришга.
Сарак терар саркарданинг
Сон-саносиз жангчиси.
Хашагини чархоб қилиб,
Дон-дунларин янчишиб.
Қоплаб арпа, бугдойларни
Ҳовлисига уйдилар.
Қолган қисмин кулбасининг
Мўрконида қуйдилар.
Ҳашарчилар ҳордиқ олиб
Туриб тонг-ла саҳарда,
Отни миниб йўлга тушди.
Табриз сари сафарга.
Фалак чархи айланиб денг,
Ойлар, йиллар ўтибди.
Арабат-у, Арпалини
От дупури тутибди.
Темур чолни йўқлатибди
Хол-аҳволин билгани.
Ўтган галги қўмочидан
Татиб, суҳбат қилгани.
Қўш чопар йўрғалатди
Овул сари отини.
Йўлатмади чорбоғига
Чолнинг очкўз хотини.
Улар шу пайт ёдга солди,
Бошоқ терган жойларни.
Қўмоч билан аталани,
Хулво қўшган чойларни...
Чопарларни қарғай-қарғай

Zo'rg'a yetdik don o'ringa
O'tgan qishdan tang chiqib.
Bu kunlarga yo'liqmasin
Hech bir inson zoti ham.
Dasturxonga duo o'qib,
Amir tortgach fotiha.
Farmon berdi yigitlarga,
Cholga yordam berishga,
Somon to'plab, poxol yig'ib,
Bir kun boshog terishga.
Sarak terar sarkardaning
Son-sanoqsiz jangchisi.
Xashagini charxob qilib,
Don-dunlarin yanchishib.
Qoplab arpa, bug'doylarni
Hovlisiga uydilar.
Qolgan qismin kulbasining
Mo'rkonidan quyidilar.
Hasharchilar hordiq olib
Turib tong-la saharda,
Otni minib yo'lga tushdi,
Tabriz sari safarga.
Falak charxi aylanib deng,
Oylar, yillar o'tibdi.
Ararat-u, Arpalini
Ot dupuri tutibdi.
Temur cholni yo'qlatibdi
Hol-ahvolin bilgani.
O'tgan galgi ko'mochidan
Tatib, suhbat qilgani.
Qo'sh chopar yo'rg'alatdi
Ovul sari otini.
Yo'latmadi chorbog'iga
Cholning ochko'z xotini.
Ular shu payt yodga soldi,
Boshog tergan joylarni.
Qo'moch bilan atalani,
Xulvo qo'shgan choylarni...
Choparlarni qarg'ay-qarg'ay

Етмиш ёшди «нозанин»,
 Кириб кетди ҳовлисига,
 Тамбалаб дарвозани,
 Қолдимикан эҳ, ажабо
 Чол кўзин шира боғлаб.
 Таваккал, — деб ҳукмдорнинг
 Ўзи борди сўроқлаб.
 Чолнинг бурни осмон қадар,
 Нимадандир домангир.
 Ўдағайлаб чиқиб келди,
 Қўш набира давангир.
 Амир Темур ғазаб отин,
 Босолмади ҳовурин
 Қулни кўкка совуртирди,
 Очкўз чолнинг овулин...

* * *

Саакяннинг сўзларидан
 Сеҳрланиб, сирланиб,
 Раҳмат айтдик бизлар унга
 Лол қолиб, таъсирланиб.

* * *

Тўнғизтоғ ҳам ҳикоятдан
 Тош қотиб қолди роса.
 Бу ёғига энди Сизлар
 Чиқаргайсиз хулоса...

НАФАРМОН СУТ ҲАНГОМАСИ

(Рассом Толибжон Қаноатовга бағишлайман)

Бундан ўн тўрт йил аввал,
 Бўстонлиқда авжи ёз.
 Табиатни олқишлаб,
 Қўшлар айтар сарафроз.
 Носир, Руслан, Убайдулло,
 Тolib aka бoш бo'либ.
 Хизмат билан келишган,
 Ҳамкор-у, сирдoш бo'либ,

Yetmish yoshli «nozani»,
 Kirib ketdi hovlisiga,
 Tambalab darvozani,
 Qoldimikan eh, ajabo
 Chol ko'zin shira bog'lab.
 Tavakkal, — deb hukmdorning
 O'zi bordi so'roqlab.
 Cholning burni osmon qadar,
 Nimadandir domangir.
 O'dag'aylab chiqib keldi,
 Qo'sh nabira davangir.
 Amir Temur g'azab otin,
 Bosolmadi hovurin
 Kulin ko'kka sovurtirdi,
 Ochko'z cholning ovulin...

* * *

Saakyanning so'zlaridan
 Sehrlanib, sirlanib,
 Rahmat aytdik bizlar unga
 Lol qolib, ta'sirlanib.

* * *

To'ng'iztog' ham hikoyatdan
 Tosh qotib qoldi rosa.
 Bu yog'iga endi Sizlar
 Chiqargaysiz xulosa...

NAFARMON SUT HANGOMASI

(Rassom Tolibjon Qanoatovga bag'ishlayman)

Bundan o'n to'rt yil avval,
 Bo'stonliqda avji yoz.
 Tabiatni olqishlab,
 Qushlar aytar saraftroz.
 Nosir, Ruslan, Ubaydullo,
 Tolib aka bosh bo'lib.
 Xizmat bilan kelishgan,
 Hamkor-u, sirdosh bo'lib,

Болалар оромгоҳин,
Мавсумга созлаш керак.
Тўртта рассом тўрт ёқдан,
Уни жиҳозлаш керак.
Мой бўёғу — ранг билан,
Боглиқ бизнинг ҳангома.
Қилқаламлар ишга шай,
Ва кийилди коржома.
Тўрт челақка бўёқлар
Қориштириб чийланди.
Бўлтақлари эзгиланиб,
Қилчўткада ийланди.
Бир пақирда сариқ ранг,
Бирида қўқ товланар.
Қизил бўёқ мисоли,
Қуёшдай оловланар.
Шу аснода рассомлар,
Ўз гамини ейишиб,
Челақдаги бўёқлар,
Бир оз тинсин дейишиб,
Думбул кўмиб қуврайнинг,
Лахча чўғли кўрига,
Тамадди қиламоқ учун,
Тўпландилар сўрига.
Сухбат ҳам қизиб кетди,
Чой баҳона ўтириб.
Гурунглашар касбдошлар,
Гап қумғондай кўпириб.
Авжи чошгоҳ, Бўстонлиқ,
Нур қўйнида ярақлар.
Сайҳонликдан сас келди,
Недир бирдан тарақлаб.
Толиб ака ўтирилиб,
Сой тарафга қараса,
Бебош сигирнинг иши,
Зап ўзига яраша.
— Хўш! Хўш! — дея улфатлар
Етди унинг қошига.
Қизил рангли челақни

Bolalar oromgohin,
Mavsumga sozlash kerak.
To'rtta rassom to'rt yoqdan,
Uni jihozlash kerak.
Moy bo'yog'u — rang bilan,
Bog'liq bizning hangoma.
Qilqalamlar ishga shay,
Va kiyildi korjoma.
To'rt chelakka bo'yoqlar
Qorishtirib chiylandi.
Bo'ltaklari ezg'ilanib,
Qilcho'tkada iylandi.
Bir paqirda sariq rang,
Birida ko'k tovlanar.
Qizil bo'yoq misoli,
Quyoshday olovlanar.
Shu asnoda rassomlar,
O'z g'amini yeyishib,
Chelakdagi bo'yoqlar,
Biroz tinsin deyishib,
Dumbul ko'mib quvrayning,
Laxcha cho'g'li qo'riga,
Tamaddi qilmoq uchun,
To'plandilar so'riga.
Suhbat ham qizib ketdi,
Choy bahona o'tirib.
Gurunglashar kasbdoshlar,
Gap qumg'onday ko'pirib.
Avji choshgoh, Bo'stonliq,
Nur qo'ynida yaraqlar.
Sayhonlikdan sas keldi,
Nedir birdan taraqlab.
Tolib aka o'girilib,
Soy tarafga qarasa,
Bebosh sigirning ishi,
Zap o'ziga yarasha.
— Xo'sh! Xo'sh! — deya ulfatlar
Yetdi uning qoshiga.
Qizil rangli chelakni

Мол кийганди бoшига.
 Рассомлар-чи лoл. хайрон,
 Қиёста сирмас таққос.
 Пақирдаги бўёқни,
 Ичиб қўйибди паққос.
 Абдурасул чўпоннинг
 Нафси ёмон молини
 Меҳмонлар хайдар, аммо...
 Ҳис қилинг аҳволини...
 «Ҳали иш бошланмасдан,
 Бир кор-ҳол бўлиб қолса.
 Эски таниш чўпоннинг
 Сигири ўлиб қолса»...
 Ана шу ўй, васваса,
 Ташвишга солиб қўйди,
 Шаҳарлик меҳмонларнинг
 Оромин олиб қўйди.
 Шундай қилиб азизлар,
 Шукухли тонг ҳам отди.
 Саҳархез майна, булбул,
 Меҳмонларни уйғотди.
 Толиб ака андармон,
 Юраги ғаш, бoш гаранг.
 Шу пайт чўпон: — Уста, — дер.
 — Мана бу сутга қаранг.
 Мунозара бoшланди,
 Шундоқ қўшни йўлакда.
 Худди олма гулидай,
 Нафармон сут челақда.
 Ажабланманг сира ҳам
 Идроки зўр ўқувчим.
 Бу воқеа сирини,
 Сизга айтмоқлик бурчим.

* * *

Асал қўшиб тайёрлар,
 Нодир бўёқ — рангларни,
 Рассомликдан бехабар,
 Одам буни англарми?..

Mol kiygandi boshiga.
 Rassomlar-chi lol, hayron,
 Qiyosga sig'mas taqqos.
 Paqirdagi bo'yoqni,
 Ichib qo'yibdi paqqos.
 Abdurasul cho'ponning
 Nafsi yomon molini
 Mehmonlar haydar, ammo...
 His qiling ahvolini...
 «Hali ish boshlanmasdan,
 Bir kor-hol bo'lib qolsa.
 Eski tanish cho'ponning
 Sigiri o'lib qolsa»...
 Ana shu o'y, vasvasa,
 Tashvishga solib qo'ydi,
 Shaharlik mehmonlarning
 Oromin olib qo'ydi.
 Shunday qilib azizlar,
 Shukuhli tong ham otdi.
 Saharhez mayna, bulbul,
 Mehmonlarni uyg'otdi.
 Tolib aka andarmon,
 Yuragi g'ash, bosh garang.
 Shu payt cho'pon: — Usta, — der.
 — Mana bu sutga qarang.
 Munozara boshlandi,
 Shundoq qo'shni yo'lakda.
 Xuddi olma guliday,
 Nafarmon sut chelakda.
 Ajablanmang sira ham
 Idroki zo'r o'quvchim.
 Bu voqea sirini,
 Sizga aytmoliq burchim.

* * *

Asal qo'shib tayyorlar,
 Nodir bo'yoq — ranglarni,
 Rassomlikdan bexabar,
 Odam buni anglarmi?..

УСТОЗЛАРГА

Сухбат кетса аҳли қалам,
Шеърга доир
Қўз ўнгимдан ўтар дойим
Учта шоир.

Шеърятда уч устознинг
Ўз ўрни бор.
Қудрат Ҳикмат, Султон Жўра,
Зафар Диёр.

Шубҳа қилсанг китобхондан
Ўзинг сўра:
— Зафар Диёр, Қудрат Ҳикмат
Султон Жўра.

Шеър, эртаги, дostonлари
Билмас сарҳад.
Султон Жўра, Зафар Диёр,
Қудрат Ҳикмат.

Уч устознинг ёзганлари,
Болга татир.
Бир Султон, бири Зафар,
Қудратлидир.

ЎҒЛИМ МУРОДЖОНГА ТИЛАГИМ

Эр йигитнинг қалби ҳар дам —
Чўғли бўлсин.
Пок ниятли, комил инсон,
Тўғри бўлсин.
Эътиқодли, умри узун —
Ризқи фузун
Ҳар банданинг диёнатли,
Ўғли бўлсин...

USTOZLARGA

Suhbat ketsa ahli qalam,
She'rga doir
Ko'z o'ngimdan o'tar doyim
Uchta shoir.

She'riyatda uch ustozning
O'z o'rn bor.
Qudrat Hikmat, Sulton Jo'ra,
Zafar Diyor.

Shubha qilsang kitobxondan
O'zing so'ra:
— Zafar Diyor, Qudrat Hikmat
Sulton Jo'ra.

She'r, ertagi, dostonlari
Bilmas sarhad.
Sulton Jo'ra, Zafar Diyor,
Qudrat Hikmat.

Uch ustozning yozganlari,
Bolga tatir.
Biri Sulton, biri Zafar,
Qudratlidir.

O'G'LIM MURODJONGA TILAGIM

Er yigitning qalbi har dam —
Cho'g'li bo'lsin.
Pok niyatli, komil inson,
To'g'ri bo'lsin.
E'tiqodli, umri uzun —
Rizqi fuzun
Har bandaning diyonatli,
O'g'li bo'lsin...

ҚАРОҒИМ ЎШ

Қайда юрмай, қасн турмай,
Нигоҳим узра пайдосан.
Барокўҳсан, дилбар, шўҳсан,
Хазин Оқбура дарёсан —
Қароғим Ўш, чароғим Ўш!
Чарос қори, Қамбарнисо,
Самарбону, Ҳувайдосан.
Шоир Маҳжур каби содиқ
Бир умр ошиқу шайдосан.
Бобур Мирзо тавоф қилган,
Ғаройиб, қутлуг маъвосан —
Қароғим Ўш, чароғим Ўш!
Миллатимнинг гурур, фахри
Якто Ҳабиб Абдуллосан.
Сен — Иброҳим Ҳамробоев,
Ўзинг Иzzатли Султонсан.
Таърифингни ёзар бўлсам,
Қайнаган чашма, вулқонсан!
Қароғим Ўш, чароғим Ўш!
Мен бағрингда камол топдим,
Арзир меҳринг учун ёнсам.
Сен — Шавкатнинг ҳасрат, дарди,
Юракдан чиққан оҳсан.
Икки элнинг онахони —
Қурмонжонсан — Додхоҳсан.
Қароғим Ўш, чароғим Ўш!

ҚУШЛАР ТАБРИГИ

(Шоир Анвар Обиджоннинг
60 ёшга тўлиши муносабати билан)

Қувнаб булбул илҳомидан,
Асал тотиб гул жомидан,
Аввал қаламга тушмаган
Паррандаларнинг номидан,
Довот қилиб Оққуш патин

QAROG'IM O'SH

Qayda yurmay, qayon turmay,
Nigohim uzra paydosan.
Baroko'hsan, dilbar, sho'xsan,
Xazin Oqbura daryosan —
Qarog'im O'sh, charog'im O'sh!
Charos qori, Qambarniso,
Samarbonu, Huvaydosan.
Shoir Mahjur kabi sodiq
Bir umr oshiq-u shaydosan.
Bobur Mirzo tavof qilgan,
G'aroyib, qutlug' ma'vosan —
Qarog'im O'sh, charog'im O'sh!
Millatimning g'urur, faxri
Yakto Habib Abdullosan.
Sen — Ibrohim Hamroboev,
O'zing Izzatli Sultonsan.
Ta'rifingni yozar bo'lsam,
Qaynagan chashma, vulqonsan!
Qarog'im O'sh, charog'im O'sh!
Men bag'ringda kamol topdim,
Arzir mehring uchun yonsam.
Sen — Shavkatning hasrat, dardi,
Yurakdan chiqqan ohsan.
Ikki elning onaxoni —
Qurmonjonsan — Dodxohsan.
Qarog'im O'sh, charog'im O'sh!

QUSHLAR TABRIGI

(Shoir Anvar Obidjonning
60 yoshga to'lishi munosabati bilan)

Quvnab bulbul ilhomidan,
Asal totib gul jomidan,
Avval qalamga tushmagan
Parrandalarning nomidan,
Dovot qilib Oqqush patin

Ёздик атай қутлов хатин.
 ...Қондиргани ташналарни,
 Обод қилдик чашмаларни.
 Зарғалдоғлар сайраб кетди.
 Гуё олам яйраб кетди.
 Улор Сочи имлар эди,
 Ихлос қўйиб тинглар эди.
 Шу зайлда тўплаб барин
 Ўқир «Булбул чўпчаклари»н.
 Ажиб эртак, тиниб қолдик,
 Қўп сирларни билиб олдик.
 Булоқбўйи манзил — пакка
 Беданага, Синчалакка
 «Ботирвойнинг кундалиги»н
 Ифодали ўқир якка.
 Қушлар асли қўп уйликдир,
 — Биз ҳам бир оз чўқийлик, — дер
 «Мешполвоннинг жангномаси»н
 «Аламазон ҳангомаси»н
 Анча қалтис чоғларда ҳам
 Етган овул, тоғларга ҳам
 Яширмоқнинг ҳожати йўқ.
 Ибрат бўлган зогларга ҳам
 Життирлали¹ сергап Жўр²та,
 Дер, — «Салом хат» жуда зўр-да!
 Бир-биридан турфа, ҳар хил,
 Фалсафа қурч, тагдор, сархил.
 Қувнаб «Булбул чўпчаги»дан
 Маъно уқиб қўп тагидан.
 Қумрилар лол, ҳайрон қолди
 Чиқиб шувоқ, чўп тагидан.
 Чил, Қирғовул, Тўвдоқ, Читтак.
 Тинглар ҳадик олмай қиттак.
 Гуловут³ билан Ғўрғулдай⁴,
 Эртакни уқиб Булбулдан
 Жар солар тоғу тошларга,
 Инсоф тилаб ёшларга.

^{1,2} Життирлали, Жўр — тоғ қушлари.

^{3,4} Гуловут, Ғўрғулдай — тоғ қушлари.

Yozdik atay qutlov xatin.
 ...Qondirgani tashnalarni,
 Obod qildik chashmalarni.
 Zarg'aldog'lar sayrab ketdi.
 Go'yo olam yayrab ketdi.
 Ulor Sochni imlar edi,
 Ixlos qo'yib tinglar edi.
 Shu zaylda to'plab barin
 O'qir «Bulbul cho'pchaklari»n.
 Ajib ertak, tinib qoldik,
 Ko'p sirlarni bilib oldik.
 Buloqbo'yi manzil — pakka
 Bedanaga, Sinchalakka
 «Botirvoyning kundaligi»n
 Ifodali o'qir yakka.
 Qushlar asli ko'p uylikdir,
 — Biz ham biroz cho'qiylik, — der
 «Meshpolvonning jangnomasi»n
 «Alamazon hangomasi»n
 Ancha qaltis chog'larda ham
 Yetgan ovul, tog'larga ham
 Yashirmoqning hojati yo'q.
 Ibrat bo'lgan zog'larga ham
 Jittirlali¹ sergap Jo'r²ga,
 Der, — «Salom xat» juda zo'r-da!
 Bir-biridan turfa, har xil,
 Falsafa qurch, tagdor, sarxil.
 Quvnaab «Bulbul cho'pchagi»dan
 Ma'no uqib ko'p tagidan.
 Qumrilar lol, hayron qoldi
 Chiqib shuvoq, cho'p tagidan.
 Chil, Qirg'ovul, To'vdoq, Chittak.
 Tinglar hadik olmay qittak.
 Gulovut³ bilan G'urg'ulday⁴,
 Ertakni uqib Bulbuldan
 Jar solar tog'-u toshlarga,
 Insof tilab yoshlarga.

^{1,2} Jitirlali, Jo'r — toғ qushlari.

^{3,4} Gulovut, G'urg'ulday — toғ qushlari.

Чағалай каби қўнимсиз
 Қайрилма қалам қошларга
 Анвар бобо!
 Биз томонда китобхонлик,
 Ана шундай ўтар жонлик.
 Чақмоқ чақсин товонингиз,
 «Шкафчангиз» — жавонингиз.
 Китобларга тўлаверсин,
 Хурматингиз биз яшаган
 Тоғдек юксак бўлаверсин.
 Ўн ўғил-қиз ўрни бошқа.
 Кўпайишсин бoshма-boshга,
 Набиралар хўп ажойиб,
 Ким қаламдан кетган бойиб?...
 Турфа қушлар табригини
 Ёзиб олган Адашбойев.

ИБРАТ

(Биринчи халқаро шарҳловчи,
 овулдoш оғам Жумабой Мўминовга)

Қаҳатчилик эди у кезде,
 Қўноқ гўжа, тариқ нон ердик.
 Зоғоранинг қадри ўтганда
 Тегирмончи бўламан дердик...

Тахчил эди «ойнаи жаҳон»,
 Бир овулга битта етарди.
 Гузардаги шинам чойхона,
 Жуда гавжум бўлиб кетарди.

Қалдирғочдек тизилиб олиб,
 Мультифильмлар кўриб тинардик.
 «Оламда нима гап» бўлган чоғ,
 Мўминовга тақлид қилардик.

Дарс сўнггида Ҳамдамов домла,
 Уқтирарди, — укалар, демак.

Chag'alay kabi qo'nimsiz
 Qayrilma qalam qoshlarga
 Anvar bobo!
 Biz tomonda kitobxonlik.
 Ana shunday o'tar jonlik.
 Chaqmoq chaqsин tovoningiz,
 «Shkafchangiz» — javoningiz.
 Kitoblarga to'laversin,
 Hurmatingiz biz yashagan
 Tog'dek yuksak bo'laversin.
 O'n o'g'il-qiz o'rni boshqa,
 Ko'payishsin boshma-boshga,
 Nabiralar xo'p ajoyib,
 Kim qalamdan ketgan boyib?..
 Turfa qushlar tabrigini
 Yozib olgan Adashboyev.

IBRAT

(Birинchi xalqaro sharhlovchi,
 ovuldosh og'am Jumaboy Mo'minovga)

Qahatchilik edi u kezda,
 Qo'noq go'ja, tariq non yerdik.
 Zog'oraning qadri o'tganda
 Tegirmonchi bo'laman derdik...

Taxchil edi «oynai jahon»,
 Bir ovulga bitta yetardi.
 Guzardagi shinam choyxona,
 Juda gavjum bo'lib ketardi.

Qaldirg'ochdek tizilib olib,
 Multifilmлар ko'rib tinardik.
 «Olamda nima gap» bo'lgan chog',
 Mo'minovga taqlid qilardik.

Dars so'nggida Hamdamov domla,
 Uqtirardi, — ukalar, demak.

Ўз йўлингни топтоқчи бўлсанг,
Жумабойдай ўқишинг керак.

Муаллимнинг юрак сўзлари,
Йўлимизни нурдек ёритган.
Ҳалола меҳнат, холис ниятлар.
Моъжизадай, йўқни бор этган.

Сўнг, мурувват нелигин асли,
Устоз Миртемирда кўргандим.
Шогирдга меҳрни, жўралар,
Мен Қудрат Ҳикматдан ўргандим.

Ибрат бўлгач, шундай оғалар,
Шукрона айтмоққа қодирман.
Фарзандларим инсофли, оқил,
Эл қатори яшаётирман.

ТАНДИРЧИ

(Устоз Турдали Жалиловни хотирлаб)

Ўсмирлик, ёзги таътил ёдга тушар,
Гап кетса, Ҳазратишоҳ борасида.
Бу го'ша, қутлуғ макон ўрин олган,
Бўзбу билан Ўнғор тоғ орасидан.

Саратон, сувхон ўрик авжи пишган,
Қимизак олмадан кўзинг яшнайдн.
Соз тупроқ лойини Абжалил бобо,
Ҳамирдай қоради, эшиб ташлайди.

Қўйнинг тивитларин Турдали акам,
Сомондай сепади — хамиртуришга.
Бобонинг қўлида уйнар тахтакач,
Тандирни айланиб, кирар хурушга.

Пешинни ўқигач, Абжалил бобо,
Ло'вак лойни о'тказди кўрикдан.

O'z yo'lingni topmoqchi bo'lsang,
Jumaboyday o'qishing kerak.

Muallimning yurak so'zlari,
Yo'limizni nurdek yoritgan.
Halol mehnat, xolis niyatlar.
Mo'jizaday, yo'qni bor etgan.

So'ng, muruvvat neligin asli,
Ustoz Mirtemirda ko'rgandim.
Shogirdga mehrni, jo'ralar,
Men Qudrat Hikmatdan o'rgandim.

Ibrat bo'lgach, shunday og'alar,
Shukrona aytmogga qodirman.
Farzandlarim insofli, oqil,
El qatori yashayotirman.

TANDIRCHI

(Ustoz Turdali Jalilovni xotirlab)

O'smirlik, yozgi ta'til yodga tushar,
Gap ketsa, Hazratishoh borasida.
Bu go'sha, qutlug' makon o'rin olgan,
Bo'zbu bilan O'ng'or tog' orasidan.

Saraton, suvxon o'rik avji pishgan,
Qimizak olmadan ko'zing yashnaydi.
Soz tuproq loyini Abjalil bobo,
Xamirday qoradi, eshib tashlaydi.

Qo'ying tivitlarin Turdali akam,
Somonday sepadi — xamirturishga.
Boboning qo'lida o'ynar taxtakach,
Tandirni aylanib, kirar xurushga.

Peshinni o'qigach, Abjalil bobo,
Lo'vak loyni o'tkazadi ko'rikdan.

Бу орада кўзин қилиб шамғалат,
Маза қилиб еймиз сувхон ўрикдан.

Эшакка қўм ургач, бу ёғи тайин,
Четан аравада тупроқ ташилар.
Сўнг, бизга бош бўлиб Турдали акам,
Шаршарага чўмилгани шошилар.

Комил инсон, дилбар муаллим оғам,
Ўрганган ҳунарин ташвишин ерди,
— Отамнинг касбини унутсам, укам,
Қорним насибага тўймайди, — дерди...

САФАР БИЛАН...

Олтмишинчи йилнинг авжи кузагида,
Дўрмон деган қароргоҳнинг ўзагида.
Пойга қўйдик, зоти чопқир ўзади-да,
Ҳар қандайин чориқлар ҳам тўзадида,
Мушкул йўлда ҳамроҳ бўлгач Сафар¹ билан.

Писанд қилмай ўтдик доvon, қияларни,
Ел учирди қамғоқларни, чияларни,
Четга суриб қирчангини, биаларни,
Чавандозлар кўпқарида уяларми?!
Тўсиқлардан дадил ўтдик, зафар билан.

Етимликнинг изтиробин, доғин тотдик,
Ўқсимадик, талабалик чоғин тотдик.
Сўз оламин кеза-кеза тоғин тотдик,
Дилтанг кезда анча-мунча чоғир тортдик,
Бу оламга боқдик очиқ назар билан.

Зафар Диёр, Қудрат Ҳикмат² байроқ бўлди.
Машқларимиз тасвир, рангга бойроқ бўлди.
Ҳаёт тарзи гоҳ сокин, гоҳ қайноқ бўлди.

Bu orada ko'zin qilib shamg'alat,
Maza qilib yeymiz suvxon o'rikdan.

Eshakka qo'm urgach, bu yog'i tayin,
Chetan aravada tuproq tashilar.
So'ng, bizga bosh bo'lib Turdali akam,
Sharsharaga cho'milgani shoshilar.

Komil inson, dilbar muallim og'am,
O'rgangan hunarin tashvishin yerdi,
— Otamning kasbini unutsam, ukam,
Qornim nasibaga to'ymaydi, — derdi...

SAFAR BILAN...

Oltmishinchi yilning avji kuzagida,
Do'rmon degan qarorgohning o'zagida.
Poyga qo'ydik, zoti chopqir o'zadi-da,
Har qandayin choriqlar ham to'zadida,
Mushkul yo'lda hamroh bo'lgach Safar¹ bilan.

Pisand qilmay o'tdik dovon, qiyalarni,
Yel uchirdi qamg'oqlarni, chiyalarni,
Chetga surib qirchang'ini, biyalarni,
Chavandozlar ko'pkarida uyalarmi?!
To'siqlardan dadil o'tdik, zafar bilan.

Yetimlikning iztirobin, dog'in totdik,
O'ksimadik, talabalik chog'in totdik.
So'z olamin keza-keza tog'in totdik,
Diltang kezda ancha-muncha chog'ir tortdik,
Bu olamga boqdik ochiq nazar bilan.

Zafar Diyor, Qudrat Hikmat² bayroq bo'ldi.
Mashqlarimiz tasvir, rangga boyroq bo'ldi.
Hayot tarzi goh soкин, goh qaynoq bo'ldi.

¹ Болалар ёзувчиси Сафар Барноев назарда тутилмоқда.

² Атоқли болалар шоирлари.

¹ Bolalar yozuvchisi Safar Barnoyev nazarda tutilmoqda.

² Atoqli bolalar shoirlari.

Давр — қалам чархлагувчи қайроқ бўлди,
Қудуқ қаздик зер билан забар билан.

Қинғир йўлдан, адоватдан олис турдик,
Тарафкашга қўшилмадик, холис турдик,
Мужмал гапни дангал сўзга алиштирдик,
Шеърни янги ташбеҳ билан қориштирдик,
Дўст тутиниб кам бўлмадим Сафар билан.

КЎПНИ КЎРДИК

(Шоир Сафар Барноевга жавоб)

Олтмишга чиққунча кўп ишни кўрдик,
биро дар,
Ўттиз баҳор, ўттиз қишни кўрдик баробар.
Бу фалакнинг чархидир, тегирмон навбат
билан
«Ёз-ёз»ни, «Боз-боз»ни, қанча «миш-миш»ни
кўрдик, до дар.

«Оқ йўлни олиб» тинчиб кетди қанча
қаламқаш,
Айб кимда, боқмаса илҳом париси
қаламқош?
Гар шеъри босилмаса дўсти нодон биздан
аламқаш,
На у ёқда, на бу ёқда бор сарсон-саросар.

Кўрдик садоқатда тенгсиз Зулфия опани,
Улуғ Миртемирни, Гафур акадай чапани
Бемор чоғда ҳам тинч қўймадик Асқад акани,
Бу каби ков-ковларга ҳатто фил қилмас
бо вар.

Бир акам олтмиш китоб чиқарди аён сenga,
Мазмунини ўлчасанг, холи хароб аттанга.
Қудрат Ҳикмат шеърларининг олдида у бир
танга,
Улар нoshирни қисир қилиб, ҳомийни соғар.

Davr — qalam charxlaguvchi qayroq bo'ldi,
Quduq qazdik zer bilan zabar bilan.

Qing'ir yo'ldan, adovatdan olis turdik,
Tarafkashga qo'shilmadik, xolis turdik,
Mujmal gapni dangal so'zga alishtirdik,
She'ni yangi tashbeh bilan qorishtirdik,
Do'st tutinib kam bo'lmadim Safar bilan.

КО'ПНИ КО'РДИК

(Shoir Safar Barnoyevga javob)

Oltmishga chiqquncha ko'p ishini ko'rdik,
biro dar,
O'ttiz bahor, o'ttiz qishni ko'rdik barobar.
Bu falakning charxidir, tegirmon navbat
bilan
«Yoz-yoz»ni, «Boz-boz»ni, qancha «mish-mish»ni ko'rdik, do dar.

«Oq yo'lni olib» tinchib ketdi qancha
qalamkash,
Ayb kimda, boqmasa ilhom parisi
qalamqosh?
Gar she'ri bosilmasa do'sti nodon bizdan
alamkash,
Na u yoqda, na bu yoqda bor sarson-sarosar.

Ko'rdik sadoqatda tengsiz Zulfiya opani,
Ulug' Mirtemirni, G'afur akaday chapani
Bemor chog'da ham tinch qo'ymadik Asqad
akani,
Bu kabi kov-kovlarga hatto fil qilmas bovar.

Bir akam oltmish kitob chiqardi ayon senga,
Mazmunini o'lchasang, xoli xarob attangga,
Qudrat Hikmat she'rlarining oldida u bir tanga,
Ular noshirni qisir qilib, homiyni sog'ar.

Наҳот фарҳлай олмасак атласдан оддий
 Қачон қадрига етамиз диёнат деган сўзни?
 Иблис ва шайтонлардан эҳтиёт қилгин ўзни
 Башарти чоғар бўзласа қўнгил бўшдир,
 бўзни,
 биродар...

Nahot farqlay olmasak atlasdan oddiy bo'zni,
Qachon qadriga yetamiz diyonat degan so'zni?
Iblis va shaytonlardan ehtiyot qilgin o'zni
Basharti chog'ar bo'zlasa ko'ngil bo'shdir,

РАВИЛ АЛБЕКОВНИНГ ХАЗИНАСИ

Қирқ йиллик фото — тасма
Бор бойлиги — топингани.
Уч хонали уйдан бошқа,
Йўқдир унинг оширгани.

Ленталарда аксин топган,
Ўзбекистон солномаси.
Бунга далил «Тонг юлдузи»,
«Гулахан», «Гунча» ойномаси.

Турфа, гўзал тасвирларга
Тенг келмагай дур, марварид.
Имкони йўқ, шу сабабдан,
Олтин, кумуш қилмас харид.

Боқар бизга эҳтирос-ла,
Бургут келбат устоз Ойбек.
Ғафур Ғулом ва Миртемир,
Хам Зулфия опам ойдек.

Муҳрланган Асқад Мухтор,
Шайхзода, Қаҳҳор яшар.
Ана, Қуддус Муҳаммадий,
Қудрат Хикмат суҳбатлашар.

Бу тенги йўқ хазинадан.
Ўрин олган буюк зотлар.
Зар, забаржад сақлагандай,
Равил Албек эҳтиётлар.

RAVIL ALBEKOVNING XAZINASI

Qirq yillik foto — tasma
 Bor boyligi — topingani.
 Uch xonali uydan boshqa,
 Yoʻqdir uning oshirgani.

Lentalarda aksin topgan,
O'zbekiston solnomasi.
Bunga dalil «Tong yulduzi»,
«Gulxan», «G'uncha» oynomasi.

Turfa, go'zal tasvirlarga
Teng kelmagay dur, marvarid.
Imkoni yo'q, shu sababdan,
Oltin, kumush qilmas xarid.

Boqar bizga ehtiros-la,
Burgut kelbat ustoz Oybek.
G'afur G'ulom va Mirtemir,
Ham Zulfiya opam oydek.

Muhrlangan Asqad Muxtor,
Shayxzoda, Qahhor yashar.
Ana, Quddus Muhammadiy,
Qudrat Hikmat suhbatlashar.

Bu tengi yo'q xazinadan.
O'rin olgan buyuk zotlar.
Zar, zabarjad saqlaganday,
Ravil Albek ehtiyotlar.

Сўнги пайтда бир хавотир
Унга тинчлик бермаётир.
Хазинага энг муносиб
Дарё дилни излаётир.

ЗУМРАША

Ултарманинг беданасин
Ўта хушкор сайраши бор,
— Бит-билдиқ, — деб жўр бўлар
Унга қўшним мулла Сардор.

Миттигина жониворнинг
Ва-вақлашин қаранг энди.
Шу қушчанинг нағмасидан
Хаёл чил-чил — таранг энди.

Хандоридан каппа отиб,
Чойдан ютгач ғўтиллашиб.
Беданадан хабар ол, — дер
Ҳой, қайдасан, Абдулатиф?

— Лаббай бобо!
— Янгилаб қўй
Қушнинг сувдон, хўрагини,
Аканга айт, қўйга қараб,
Терсин кана — жўлагини.

Топшириқни уддалайди
Набираси қойиллатиб.
Бобо хушнуд дуо қилар;
— Балли, ўғлим, Абдулатиф.

Шўх бўлса ҳам яхши ўқир,
Ҳар соҳада билгир чиқди.
Кўз тегмасин зумрашага,
Анча зийрак, дилгир чиқди.

Кенжатоини синаш учун
Савол берар қалаштириб.

So'nggi paytda bir xavotir
Unga tinchlik bermayotir.
Xazinaga eng munosib
Daryo dilni izlayotir.

ZUMRASHA

Ultarmaning bedanasin
O'ta xushkor sayrash bor,
— Bit-bildiq, — deb jo'r bo'lar
Unga qo'shnim mulla Sardor.

Mittigina jonivorning
Va-vaqlashin qarang endi.
Shu qushchaning nag'masidan
Xayol chil-chil — tarang endi.

Xapdoridan kappa otib,
Choydan yutgach g'o'tillatib.
Bedanadan xabar ol, — der
Hoy, qaydasan, Abdulatif?

— Labbay bobo!
— Yangilab qo'y
Qushning suvdon, xo'ragini,
Akangga ayt, qo'yga qarab,
Tersin kana — jo'lagini.

Topshiriqni uddalaydi
Nabirasi qoyillatib.
Bobo xushnud duo qilar;
— Balli, o'g'lim, Abdulatif.

Sho'x bo'lsa ham yaxshi o'qir,
Har sohada bilgir chiqdi.
Ko'z tegmasin zumrashaga,
Ancha ziyrak, dilgir chiqdi.

Kenjatoyini sinash uchun
Savol berar qalashtirib.

Жавоблари қисқа, лўнда,
Чучук тилга яраштириб.

— Пеле, Яшин, Марадонна,
Футболчилар сараси-да.
Ва Миржалол Қосимов бор,
Ана шулар орасида.

— Елкаси ер искамаган
Айт-чи, болам, қайси полвон?
— Амир Темур совриндори,
Эралидир марду майдон.

— Жаҳон аҳлин лол қолдирган
Яна қайси чемпион бор?
— Уми, Акбар Қурбоновдир,
Ота ўғли, довқалб сардор.

— Балли, полвон, шахматдан-чи?
Сўрар бобо чойга қониб.
— Шахматданми, ҳозир бизда,
Машҳур Рустам Қосимжонов.

— Қойил, ўғлим, бугун жуда
Қўнглим тоғдек қўтарилди.
Энг охирги саволимга
Дангал жавоб айтгин энди.

Беҳудага санқиб юрмай
Китобга ҳам қўйдинг ихлос,
Бурро-бурро сўзлаб, ўғлим,
Мени хурсанд қилдинг хўроз.

Болаликдан ёд олгансан
Шеърларини севиб жондан:
Ҳабиб Раҳмат, Кавсарбону,
Ҳамда Анвар Обиджондан.

Ўзига хос Дилшод Ражаб,
Содиқжон ҳам яхши ёзар.

Javoblari qisqa, lo'nda,
Chuchuk tilga yarashtirib.

— Pele, Yashin, Maradonna,
Futbolchilar sarasi-da.
Va Mirjalol Qosimov bor,
Ana shular orasida.

— Yelkasi yer iskamagan
Ayt-chi, bolam, qaysi polvon?
— Amir Temur sovrindori,
Eralidir mard-u maydon.

— Jahon ahlin lol qoldirgan
Yana qaysi chempion bor?
— Umi, Akbar Qurbonovdir,
Ota o'g'li, dovqalb sardor.

— Balli, polvon, shaxmatdan-chi?
So'rar bobo choyga qonib.
— Shaxmatdanmi, hozir bizda,
Mashhur Rustam Qosimjonov.

— Qoyil, o'g'lim, bugun juda
Ko'nglim tog'dek ko'tarildi.
Eng oxirgi savolinga
Dangal javob aytgin endi.

Behudaga sanqib yurmay
Kitobga ham qo'yding ixlos,
Burro-burro so'zlab, o'g'lim,
Meni xursand qilding xo'roz.

Bolalikdan yod olgansan
She'rlarini sevib jondan:
Habib Rahmat, Kavsarbonu,
Hamda Anvar Obidjondan.

O'ziga xos Dilshod Rajab,
Sodiqjon ham yaxshi yozar.

Сенга дастхат ёзиб берган,
А.Акбаров, Рустам Назар.

Ҳа, шулардан қай бири зўр,
Тўғри жавоб айтгин бироқ?
— Бобо, буни китобхонлар,
Билар мenden яхшироқ.

Бобо кулиб дейди: — Бўтам,
Олим бўлар сиегидан.
Эркалатиб набирасин,
Чўзиб қўйди қулогидан...

БЕШТА АРРА

Рақамларнинг ёрдамида тўртта амал,
Дафтарингда ёзилгандай КАРРА бўлар.
Тегирмонда дон-дунларни тортиб кўрсанг,
Майдаланиб ун бўлар, ЗАРРА бўлар.
Ким ўзарга пойга қўйсақ манзил сўнги,
Чавандозни аниқловчи МАРРА бўлар.
Сабзавотнинг номлари ҳам турфа хилдир,
Бодирингни жайдариси ТАРРА бўлар.
Талай сўзнинг маъносини англаб етдинг,
Миршаб тутган тayoқ эса ДАРРА бўлар.
Бу сўزلардан бoш ҳарфини олиб қўйсақ,
Дурадгoрга бирмас, бешта АРРА бўлар.

ЧУМЧУҚЛАРГА УЯДИР

Ашраф aka АНОР сўйди,
Анормисан-анор дейсиз.
Ҳар донaси гавҳар мисол
Ялт-юлт etar ФАНОР дейсиз.
«Ф»ни «Қ»га алмаштирсак,
Пахта тo'ла ҚАНОР бo'лди.
Икки ҳарфни олувдик,
Қo'ш ўрқачли НОР бo'лди.
Болакайлар, билиб қўйинг, —

Senga dastxat yozib bergan,
A.Akbarov, Rustam Nazar.

Ha, shulardan qay biri zo'r,
To'g'ri javob aytgin biroq?
— Bobo, buni kitobxonlar,
Bilar mendan yaxshiroq.

Bobo kulib deydi: — Bo'tam,
Olim bo'lar siyog'idan.
Erkalatib nabirasin,
Cho'zib qo'ydi qulog'idan...

BESHTA ARRA

Raqamlarning yordamida to'rtta amal,
Daftaringda yozilganday KARRA bo'lar.
Tegirmonda don-dunlarni tortib ko'rsang,
Maydalanib un bo'lar, ZARRA bo'lar.
Kim o'zarga poyga qo'ysak manzil so'nggi,
Chavandozni aniqlovchi MARRA bo'lar.
Sabzavotning nomlari ham turfa xildir,
Bodiringni jaydarisi TARRA bo'lar.
Talay so'zning ma'nosini anglab yetding,
Mirshab tutgan tayoq esa DARRA bo'lar.
Bu so'zlardan bosh harfini olib qo'ysak,
Duradgorga birmas, beshta ARRA bo'lar.

CHUMCHUQLARGA UYADIR

Ashraf aka ANOR so'ydi,
Anormisan-anor deysiz.
Har donasi gavhar misol
Yalt-yult etar FANOR deysiz.
«F»ni «Q»ga almashtirsak,
Paxta to'la QANOR bo'ldi.
Ikki harfni oluvdik,
Qo'sh o'rkachli NOR bo'ldi.
Bolakaylar, bilib qo'ying, —

Нор дегани ТУЯдир.
«Т» ҳарфини қисқартирсак,
Чумчуқларга УЯдир.

ФАРҚИ БИТТА ҲАРФДА

БОЛ деганда тамшангайсиз чорасиз,
Битта ҳарфдан камайтириб борасиз.
«Ол» сўзини эшитганда меzbондан,
Сўнг асалдан нонга суртиб оласиз.
«О» ҳарфини алмаштирсак «Ё» билан,
Тулпор — тойга у елпиг'ич «ЁЛ» бўлар.
«ЧО» ҳарфларин қўшсак-чи,
Ҳасса тутган, тўқсон ёшлик «ЧОЛ» бўлар.
Алмаштирсак агар «Д»га тўсатдан,
Тўқсон ёшлик бобом қадди «ДОЛ» бўлар.
Тўғри келса, «Х» ҳарфини қўллашга,
Холиданинг ёноғида «ХОЛ» бўлар.

* * *

Жуда бойдир тилларимиз, сўзимиз,
Энди давом этдирамиз ўзимиз.
БУЛОҚ доим тупроқни энчиллаган.
УЛОҚ эса шўх жонивор, тинчимеган.
ОҚ аслида ризқ-рўзимиз ун ва сутдир.
Ёки момик пахтадир, — уст-бош қутдир.

* * *

Зийрак, зукко болажонлар,
Ўйлаб кўринг-чи бир оз.
Навбатдаги саккиз жумбоқ,
Сизлар учун қулай, мос.
«ҚАЙИҚ», «ҚАЛҚОН», «ҲАККА», «ЛОЛА»,
«ТЎРА», «АНОР», «АРИ», «ЧАНА».
Битта ҳарфни алмаштириб,
Ўзга бир сўз топинг яна...

Nor degani TUYAdir.
«T» harfini qisqartirsak,
Chumchuqlarga UYAdir.

FARQI BITTA HARFDA

BOL deganda tamshangaysiz chorasiz,
Bitta harfdan kamaytirib borasiz.
«Ol» so'zini eshitganda mezbondan,
So'ng asaldan nonga surtib olasiz.
«O» harfini almashtirsak «YO» bilan,
Tulpor — toyga u yelpig'ich «YOL» bo'lar.
«CHO» harflarin qo'shsak-chi,
Hassa tutgan, to'qson yoshlik «CHOL» bo'lar.
Almashtirsak agar «D»ga to'satdan,
To'qson yoshlik bobom qaddi «DOL» bo'lar.
To'g'ri kelsa, «X» harfini qo'llashga,
Xolidaning yonog'ida «XOL» bo'lar.

* * *

Juda boydir tillarimiz, so'zimiz,
Endi davom etdiramiz o'zimiz.
BULOQ doim tuproqni enchilagan.
ULOQ esa sho'x jonivor, tinchimagan.
OQ aslida rizq-ro'zimiz un va sutdir.
Yoki momiq paxtadir, — ust-bosh qutdir.

* * *

Ziyrak, zukko bolajonlar,
O'ylab ko'ring-chi biroz.
Navbatdagi sakkiz jumboq,
Sizlar uchun qulay, mos.
«QAYIQ», «QALQON», «HAKKA», «LOLA»,
«TO'RA», «ANOR», «ARI», «CHANA».
Bitta harfni almashtirib,
O'zga bir so'z toping yana...

НЕЧТА ШАЛПАНГ ҚУЛОФИ?!

Умаржоннинг тўрт қўзиси,
Улоқлари бор эди.
Ва уларнинг ўн саккизта
Қулоқлари бор эди.
Чорвасининг сон-саног'i,
Чиқиб қолиб ёдидан.
Ўйинқароқ Умаржон
Сўраб юрар Шодидан.
Қани ўйланг, ҳар бирининг
Тўрттадан-ку туғи.
Демак, унда улоқларнинг
Нечта шалпанг қулоғи?..

МАЙМУННИНГ ШУКРОНАСИ

Еру қўкка ишонмасдан,
Қўзининг оқ-қорасини.
Она маймун ювинтирар,
Шум кенжатой боласини.
Совун суркаб,
Сувдан пуркаб,
Эркалатиб силаб-сийпаб,
Дилда борин аён этди.
Елкасини ишқар экан,
Мақсадини баён этди;
— Минг бир қуллуқ, қуёш нурин,
Оламга тенг таратганга.
Минг бор шукр, бизни эса,
Маймун қилиб яратганга.
— Шукронангиз нима ахир?
Сўроқлайди бола фақир.
— Типратикон бўлсанг агар,
Бўтам, нима қилар эдим.
Игна босган елкангни мен,
Қандай ювиб, силар эдим?

NECHTA SHALPANG QULOG'!?

Umarjonning to'rt qo'zisi,
Uloqlari bor edi.
Va ularning o'n sakkizta
Quloqlari bor edi.
Chorvasining son-sanog'i,
Chiqib qolib yodidan.
O'yinqaroq Umarjon
So'rab yurar Shodidan.
Qani o'ylang, har birining
To'rttadan-ku tuyog'i.
Demak, unda uloqlarning
Nechta shalpang qulog'i?..

MAYMUNNING SHUKRONASI

Yeru ko'kka ishonmasdan,
Ko'zining oq-qorasini.
Ona maymun yuvintirar,
Shum kenjatoy bolasini.
Sovun surkab,
Suvdan purkab,
Erkalatib silab-siypab,
Dilda borin ayon etdi.
Yelkasini ishqar ekan,
Maqsadini bayon etdi;
— Ming bir qulluq, quyosh nurin,
Olamga teng taratganga.
Ming bor shukr, bizni esa,
Maymun qilib yaratganga.
— Shukronangiz nima axir?
So'roqlaydi bola faqir.
— Tipratikon bo'lsang agar,
Bo'tam, nima qilar edim.
Igna bosgan yelkangni men,
Qanday yuvib, silar edim?

ОЛАҚАНОТНИНГ ПАЛАПОНЛАРИГА НАСИҲАТЛАРИ

1

Насибанг боғу роғда,
Азизим, палапоним.
Лочинлар ҳам лол қолсин,
Жонингга пайванд жоним.

Бургутлардай ёвқур бўл!
Барча гап аҳилликда.
Пайтин топиб, бехосдан,
Ўлжангга ташлан тикка!

Қораялоқ, Қарқуноқ,
Қарға билан Ҳаккалар —
Ўлар ўғри, инидан,
Қувиб чиқинг яккалаб.

Ўжарлик, муттаҳамлик,
Фақат бизга ярашар.
Буни айти замонда,
Ботирлик деб санашар.

Мевазор боғни қўриб,
Қўзинглар тўрт бўлади.
Олмурутни қўқиманг,
Бандлари мўрт бўлади.

2

Татиб қўринг майлига,
Меванинг ҳар хилини.
Танлаб енглар илтимос,
Энг ширин, сархилини.

Чилги билан узумни,
Шингилда қолдирманг.

OLAQANOTNING PALAPONLARIGA NASIHATLARI

1

Nasibang bog'-u rog'da,
Azizim, palaponim.
Lochinlar ham lol qolsin,
Joningga payvand jonim.

Burgutlarday yovqur bo'!!
Barcha gap ahillikda.
Paytin topib, bexosdan,
O'ljangga tashlan tikka!

Qorayaloq, Qarqunoq,
Qarg'a bilan Hakkalar —
Ular o'g'ri, inidan,
Quvib chiqing yakkalab.

O'jarlik, muttahamlik,
Faqat bizga yarashar.
Buni ayni zamonda,
Botirlik deb sanashar.

Mevazor bog'ni ko'rib,
Ko'zinglar to'rt bo'ladi.
Olmurutni cho'qimang,
Bandlari mo'rt bo'ladi.

2

Tatib ko'ring mayliga,
Mevaning har xilini.
Tanlab yenglar iltimos,
Eng shirin, sarxilini.

Chilgi bilan uzumni,
Shingilida qoldirmang.

Гилос, хурмо, нокларни,
Чумчуқларга олдирманг.

Олғирларнинг ҳамиша,
Олчи турар ошиғи.
Бўлманг асло қушларнинг,
Сиз ялама қошиғи.

Олақанот дейдилар,
Ота-бобонг отини.
Ўтирмагин, болажон,
Мусичадай тортиниб...

ЎҚИТУВЧИМ

«Алифбе»дан ўрин олган,
Бир кам ўттиз ҳарфларни,
«Алла», «Анор», «Баҳор», «Байроқ» —
Кабى оддий гапларни
— Ўргатган ким?
— Ўқитувчим.

Содда, зийрак, бир оз шўхмиз,
Қизiquвчан, серталаб.
«Ло-ла», «Ош-о-л» сўзларини,
Тоқат билан эркалаб
— Ўздирган ким?
— Ўқитувчим.

Ҳарф танитиб, доно қилган,
Анварни, Санобарни.
— Ким ўргатган кarrаларни,
Тўрт амал, баробарни?
Айт-чи, Азим!
— Ўқитувчим.

Китобни шар, ўқир Хулкар,
Рости гап ишонмадик.
Биз «Алифбе» байрамини

Gilos, xurmo, noklarni,
Chumchuqlarga oldirmang.

Olg'irlarning hamisha,
Olchi turar oshig'i.
Bo'lmang aslo qushlarning,
Siz yalama qoshig'i.

Olaqanot deydilar,
Ota-bobong otini.
O'tirmagin, bolajon,
Musichaday tortinib...

O'QITUVCHIM

«Alifbe»dan o'rin olgan,
Bir kam o'ttiz harflarni,
«Alla», «Anor», «Bahor», «Bayroq» —
Kabi oddiy gaplarni
— O'rgatgan kim?
— O'qituvchim.

Sodda, ziyrak, biroz sho'xmiz,
Qiziquvchan, sertalab.
«Lo-la», «Osh-o-l» so'zlarini,
Toqat bilan erkalab
— Yozdirgan kim?
— O'qituvchim.

Harf tanitib, dono qilgan,
Anvarni, Sanobarni.
— Kim o'rgatgan karralarni,
To'rt amal, barobarni?
Ayt-chi, Azim!
— O'qituvchim.

Kitobni shar, o'qir Hulkar,
Rosti gap ishonmadik.
Biz «Alifbe» bayramini

Жуда зўр нишонладик.

— Устозинг ким?

— Ўқитувчим.

Доим шаймиз: — Лаббай, — деб

Устозлар хитобига.

Болажонлар навбат келди,

Энди «Ўқш китоби»га.

— Ўргатар ким?

— Ўқитувчим.

КЎПКАРИ

(Улуғбек Абдусаломовга)

Кўпкарига мосланган чоғи,

Арслонбобнинг машҳур Чорбоғи.

Томошабин учун қулай, зўр,

Қир ва адир, япасқи тоғи.

Сўқмоқ йўлдан шошиб келмоқда,

Қари-қартанг, ёшу яланглар.

Бир яшарлик серка ташланди.

Майдон ичра ана қаранглар.

Авжга минар сур-хо, сур-холар,

Қиличдайин ўйнар қамчилар.

Тулпорларнинг яғринларидан

Шаррос-шаррос терлар томчилар.

Кўпкарида гаройиб тартиб,

Кимки фирром билиниб қолар.

Эгар оғиб, гоҳ оёғидан,

Узангига илиниб қолар.

Қорабайир учар қуюндай,

Эргаш полвон борар тақимлаб.

Отни қучар, давра айланиб,

Манзил сари келгач яқинлаб.

Juda zo'r nishonladik.

— Ustozing kim?

— O'qituvchim.

Doim shaymiz: — Labbay, — deb

Ustozlar xitobiga.

Bolajonlar navbat keldi,

Endi «O'qish kitobi»ga.

— O'rgatar kim?

— O'qituvchim.

КО'ПКАРИ

(Ulug'bek Abdusalomovga)

Ko'pkariga moslangan chog'i,

Arslonbobning mashhur Chorbog'i.

Tomoshabin uchun qulay, zo'r,

Qir va adir, yapasqi tog'i.

So'qmoq yo'ldan shoshib kelmoqda,

Qari-qartang, yosh-u yalanglar.

Bir yasharlik serka tashlandi.

Maydon ichra ana qaranglar.

Avjga minar sur-xo, sur-xolar,

Qilichdayin o'ynar qamchilar.

Tulporlarning yag'inlaridan

Sharros-sharros terlar tomchilar.

Ko'pkarida g'aroyib tartib,

Kimki g'irrom bilinib qolar.

Egar og'ib, goh oyog'idan,

Uzangiga ilinib qolar.

Qorabayir uchar quyunday,

Ergash polvon borar taqimlab.

Otni quchar, davra aylanib,

Manzil sari kelgach yaqinlab.

Ҳакам холис, синчилар зукко,
Бедов эса сапчийди кишнаб.
Улоқни у қўшқўллаб ташлар,
Чунки, олган қамчинни ташлаб.

Қувнар тутга минган болалар,
Қўпкарининг хўи завқи бор-да.
Улгурмайин қарсак чалишга
Гуппа-гуппа йиқилар қорга.

ШУНҚОР БЎЛСА

Қамбар бобо чавкар отин,
Ёмлаб қараб,
Ёлин тараб,
Чўмилтириб.
Тушунтирар Ўшдан келган
Ҳошимжонга,
Қосимжонга:
— Бу қуюшқон, унга афзал
Ўмудуруқ.
— Буниси-чи, белбор эмас,
— Босма айил,
Яша, қойил!
Қумуш юган, сувлуққа мос
Бирлашади.
Тизгин эса бедов билан
Сирлашади.
Бу узанги — поғонали
Пиллапоя.
Отга минсанг, ўта қулай
Зинапоя.
Гилам — ёпқич, таhti — равон,
Эгар дерлар.
Гиркўкдайн тулпор бўлса,
Шунқор бўлса,
Чавандознинг боши кўкка
Тегар дерлар.
...Қамбар бобо ўз суҳбатин

Hakam xolis, sinchilar zukko,
Bedov esa sapchiydi kishnab.
Uloqni u qo'shqo'llab tashlar,
Chunki, olgan qamchinni tishlab.

Quvnar tutga mingan bolalar,
Ko'pkarining xo'p zavqi bor-da.
Ulgurmayin qarsak chalishga
Guppa-guppa yiqilar qorga.

SHUNQOR BO'LSA

Qambar bobo chavkar otin,
Yemlab qarab,
Yolin tarab,
Cho'miltirib.
Tushuntirar O'shdan kelgan
Hoshimjonga,
Qosimjonga:
— Bu quyushqon, unga afzal
O'mulduruq.
— Bunisi-chi, belbog' emas,
— Bosma ayil,
Yasha, qoyil!
Kumush yugan, suvluqqa mos
Birlashadi.
Tizgin esa bedov bilan
Sirlashadi.
Bu uzangi — poq'onali
Pillapoya.
Otga minsang, o'ta qulay
Zinapoya.
Gilam — yopqich, tahti — ravon,
Egar derlar.
G'irko'kdayin tulpor bo'lsa,
Shunqor bo'lsa,
Chavandozning boshi ko'kka
Tegar derlar.
...Qambar bobo o'z suhbatin

Тиндириб.
Набиралар билмаганин,
Билдириб.
Икковини чавкарига
Миндириб.
Қарчиғайга қамчи урди.
Елдириб...

КАМАЛАК

Чодир тикиб улгурмасдан,
Жала қуйди го'ё қасддан.
Югурдик-эй, югурдик.
Ташлаб ирг'ай тayoқни.
Қўлга олиб oyoқни.
Г'орга зo'рг'а улгурдик.
Лoла yomг'ir рақсиди,
Zoir тоғам маҳсиди,
Kavushini унутган.
Ko'targancha кифтида,
Sinchalak г'or shiftида
Tovushini унутган.
G'ordan pastга bir қара,
Har jilg'adan sharshara,
Soyga қараб yukunar.
Qiyg'ir uchsa gohi дам,
Xandonpista shoxидан,
Marvaridllar to'kilar.
Tindi olashovutлар,
Turmaklanib bulutлар.
O'rin oldи taxmondan.
Nosir айтaр. — Asli бу,
Qo'zilatish fasli бу,
Omon o'tsin saqmondan!
Olam birdan yorishib,
G'or ham nurga qorishib,
Quyosh zar sochib turar.

Савдон — ҳушдор ва даври яхши о'тишига иснора

Tindirib.
Nabiralar bilmaganin,
Bildirib.
Ikkovini chavkariga
Mindirib.
Qarchig'ayga qamchi urdi,
Yeldirib...

KAMALAK

Chodir tikib ulgurmasdan,
Jala quydi go'yo qasddan.
Yugurdik-ey, yugurdik.
Tashlab irg'ay tayoqni,
Qo'lga olib oyoqni,
G'orga zo'rg'a ulgurdik.
Lola yomg'ir raqsida,
Zoir tog'am mahsida,
Kavushini unutgan.
Ko'targancha kiftida,
Sinchalak g'or shiftida
Tovushini unutgan.
G'ordan pastga bir qara,
Har jilg'adan sharshara,
Soyga qarab yukunar.
Qiyg'ir uchsa gohi dam,
Xandonpista shoxidan,
Marvaridllar to'kilar.
Tindi olashovutlar,
Turmaklanib bulutlar.
O'rin oldi taxmondan.
Nosir aytar, — Asli bu,
Qo'zilatish fasli bu,
Omon o'tsin saqmondan!
Olam birdan yorishib,
G'or ham nurga qorishib,
Quyosh zar sochib turar.

Saqmon — qo'zilatish davri yaxshi o'tishiga isnora.

Фасллар эркасида,
Осмоннинг елкасида,
Турфа ранг сочиқ турар.

ЎЛАНБУЛОҚ

«Ўланбулоқ, ўланингни
Суяр бўлдим.
Кавсар сувдан саночимга
Қуяр бўлдим...»

Қирғиз халқ қўшиғидан.

Собит айтар: — Етиб келдик.
Дўстлар, Ўланбулоққа.
Сергак тортиб, аланглаймиз.
Қараб у ёқ-бу ёққа.
Ўнта булоқ, ўнта чашма
Шикирлаб қўшиқ айтар.
Ҳасратини, дардларини,
Биқирлаб, жўшиб айтар.
Уни англаб, етолмайди
Бу ердан ўтган барча.
Ўз-ўзидан олов чиқиб,
Ёнарди кекса арча.
Кийикўтнинг ифориға,
Тўлиб-тошган қучоғи.
Мен-чи, Ўланбулоқ билан
Сухбатлашдим тонг чоғи.
— Қониб ичгин ва лекин,
Ифлос қилма, булғама.
— Қайнаб тургин ҳамisha,
Сўниб қолма, қурғама.
Покизалик, бегуборлик
Фақат сента ярашган.
Ой чўмилиб қўйнингда,
Юлдуз аксин талашган.
Азим тоғлар қўриқчидир,
Қиприкдайн йўланган.
Ёмон кўздан тангрим асраб,
Айро тушма ўландан...

Fasllar erkasida,
Osmonning yelkasida,
Turfa rang sochiq turar.

O'LANBULOQ

«O'lanbuloq, o'laningni
Suyar bo'ldim.
Kavsar suvdan sanochimga
Quyar bo'ldim...»

Qirg'iz xalq qo'shig'idan.

Sobit aytar: — Yetib keldik.
Do'stlar, O'lanbuloqqa.
Sergak tortib, alanglaymiz.
Qarab u yoq-bu yoqqa.
O'nta buloq, o'nta chashma
Shiqirlab qo'shiq aytar.
Hasratini, dardlarini,
Biqirlab, jo'shib aytar.
Uni anglab, yetolmaydi
Bu yerdan o'tgan barcha.
O'z-o'zidan olov chiqib,
Yonardi keksha archa.
Kiyiko'tning iforiga,
To'lib-toshgan qucho'g'i.
Men-chi, O'lanbuloq bilan
Suhbatlashdim tong chog'i.
— Qonib ichgin va lekin,
Iflos qilma, bulg'ama.
— Qaynab turgin hamisha,
So'nib qolma, qurg'ama.
Pokizalik, beg'uborlik
Faqt senga yarashgan.
Oy cho'milib qo'yingda,
Yulduz aksin talashgan.
Azim tog'lar qo'riqchidir,
Kiprikdayin yo'langan.
Yomon ko'zdan tangrim asrab,
Ayro tushma o'landan...

ТОЛДИБУЛОҚ

(Қурбон Сатторға)

Тўрғай ётар тухум босиб,
Шувоқ билан сирлашиб.
Қора қўнғиз соққа ўйнаб,
Дўнға туртар тирмашиб.

Юмронқозиқ серҳадик,
Иш битирар юғуриб.
Сўғур арча остида,
Турар тасбех ўгириб.

Чигирткалар қамишдан.
Най ясайди — кертати.
Қўқандаги биёга,
Сўна дутор чертати.

Тинмас Толдибулоқ ҳам,
Майнанинг завқи жўшган.
Норхол момо ертандирда,
Пиширар синги пўшқал¹...

ОЛТИН БОШИ ТОШДАН БЎЛСИН

(Устоз Носир оғага)

Улкан адиб,
Носир Ғозил
Саксон ёшга,
Чикди ҳозир.
Қувноқ инсон,
Шогирдпарвар
Ўз сўзига
Собит сарвар.
Оқибатли,
Бағри кенгдир.
Холис ростгўй,
Тенгга тенгдир.

¹ Пўшқал — Арслонбобликларнинг таъми.

TOLDIBULOQ

(Qurbon Sattorga)

To'rg'ay yotar tuxum bosib,
Shuvoq bilan sirlashib.
Qora qo'ng'iz soqqa o'ynab,
Do'ngga turtar tirmashib.

Yumronqoziq serhadik,
Ish bitirar yugurib.
Sug'ur archa ostida,
Turar tasbeh o'g'irib.

Chigirtkalar qamishdan.
Nay yasaydi — kertadi.
Ko'kandagi biyaga,
So'na dutor chertadi.

Tinmas Toldibuloq ham,
Maynaning zavqi jo'shgan.
Norhol momo yertandirda,
Pishirar singgi po'shkal¹...

OLTIN BOSHI TOSHDAN BO'LSIN

(Ustoz Nosir og'aga)

Ulkan adib,
Nosir Ғozil
Sakson yoshga,
Chiqdi hozir.
Quvnoq inson,
Shogirdparvar
O'z so'ziga
Sobit sarvar.
Oqibatli,
Bag'ri kengdir.
Xolis rostgo'y,
Tengga tengdir.

¹ Po'shkal — Arslonboblíklarning taomi.

Китоблари
Сафда қатор
«Ирмоқ», «Оқим»,
«Қорхат», «Дийдор»,
«Саратон»ни,
Ёзганда ҳам.
Минг тулғаниб,
Озганда ҳам
«Бир отарли
Қўлда наган»,
Занглаш қайда?!
Сарғаймаган...
Зўр таржимон,
Закий, заргар.
Ҳозиржавоб
Дилгир, дангал.
Миртемирдай
Кенг феъл, ҳар чоқ.
Меҳмон кутар,
Билмай чарчоқ.
Таълим олган,
Яссавийдан.
Давраларда,
Гапни қийган.
Сизга айтсам,
Битта сирни
У мот қилган,
Шекспирни...
Устозимиз,
Носир фозил.
Йигитлардек.
Ўктам, фозил.
Олтин боши,
Тошдан бўлсин.
Ёши юздан
Ошган бўлсин.

Kitoblari
Safda qator
«Irmoq», «Oqim»,
«Qorxat», «Diydor»,
«Saraton»ni,
Yozganda ham.
Ming to'lg'anib,
Ozganda ham
«Bir otarli
Qo'lda nagan»,
Zanglash qayda?!
Sarg'aymagan...
Zo'r tarjimon,
Zakiy, zargar.
Hozirjavob
Dilgir, dangal.
Mirtemirday
Keng fe'l, har choq.
Mehmon kutar,
Bilmay charchoq.
Ta'lim olgan,
Yassaviydan.
Davralarda,
Gapni qiygan.
Sizga aytsam,
Bitta sirni
U mot qilgan,
Shekspirni...
Ustozimiz,
Nosir fozil.
Yigitlardek.
O'ktam, fozil.
Oltin boshi,
Toshdan bo'lsin.
Yoshi yuzdan
Oshgan bo'lsin.

«УШШОҚ»

(Созанда Тўлқин Турсуновга)

Фафур Фулом метросин,
Шундоққина йўлаги
«Ушшоқ»нинг оҳангига —
Тонгда лим-лим тўлади.

Дилни ўртар рижжакнинг
Ажабтовур нолиши.
Сезилмас одамларнинг
Хатто қадам олиши.

Куй сеҳридан кўнгиллар,
Бир мuddатга яшнайди.
Яшил тусли филофга
Эл топганин ташлайди.

Субҳидамни шу тарзда,
«Ушшоқ» билан кутгаймиз.
Турмушнинг ташвишларин
Вақтинча унутгаймиз.

ЛАЙЛАКЛАР ҚўНАЛҒАСИ

Уйчи билан Жийдакапа ораси
Лайлакларнинг қўналғаси саналар.
Уя солган симёғочнинг устига,
Йўловчилар тўхтаб ўтар, лол қолар.

Кўп йил бўлди ўрганишиб қолинди,
Кўркам Норин атрофларин хуш кўриб.
Аста-секин кўникишди, мослашди,
Нил дарёсин қиёс қилиб, туш кўриб.

Хар уяда қўш палапон мўлтирар,
Чунки улар теша қанот, учолмас.
«Так-так» қилиб, қулочларин кенг ёзиб,
Кўксин кериб, шамолларни қучолмас.

«USHSHOQ»

(Sozanda To'liqin Tursunovga)

G'afur G'ulom metrosin,
Shundoqqina yo'lagi
«Ushshoq»ning ohangiga —
Tongda lim-lim to'ladi.

Dilni o'rtar g'ijjakning
Ajabtovur nolishi.
Sezilmas odamlarning
Hatto qadam olishi.

Kuy sehridan ko'ngillar,
Bir muddatga yashnaydi.
Yashil tusli g'ilofga
El topganin tashlaydi.

Subhidamni shu tarzda,
«Ushshoq» bilan kutgaymiz.
Turmushning tashvishlarin
Vaqtincha unutgaymiz.

LAYLAKLAR QO'NALG'ASI

Uychi bilan Jiydakapa orasi
Laylamlarning qo'nalg'asi sanalar.
Uya solgan simyog'ochning ustiga,
Yo'lovchilar to'xtab o'tar, lol qolar.

Ko'p yil bo'ldi o'rganishib qolishdi,
Ko'rkam Norin atroflarin xush ko'rib.
Asta-sekin ko'nikishdi, moslashdi,
Nil daryosin qiyos qilib, tush ko'rib.

Har uyada qo'sh palapon mo'ltirar,
Chunki ular tesha qanot, ucholmas.
«Tak-tak» qilib, quloqlarin keng yozib,
Ko'ksin kerib, shamollarni qucholmas.

Июль ойи, авжи жавзо — саратон,
Дош беролмай ҳансирайди палапон.
Она лайлак елпиғичлар дамо-дам,
Қанотлари ажабтовур соябон.

Ота лайлак тумшугида сув ташир,
Қушлар учун бу иш оддий ҳолмикин?!
Уларнинг ҳам орасида тошмеҳр,
Оқпадари бўлармикин, бормикин?!

ШОИР УКАЛАРИМНИ ХОТИРЛАБ

Бир-бирига ўхшамаган
Уста шоир, учта ўғлон
Кўз ўнгимда турар ҳамон,
Қани улар? Кетди қаён?

Авжи қирчин ёшда ўтди
Шоир Ҳамза Имомберди,
“Мен ҳам Зафар Диёрдайин
Равон шеърлар ёзсам”, дерди.

Ўзимиздек камхарж эди,
Вақти келса кенг бўларди.
Оқибатли, зориққанга
Дарҳол “ёқа-енг” бўларди.

Яратганнинг ёзиғи бу,
Ўзал шеърлар мерос қолди.
Устоз Зафар Диёр билан
Укам Ҳамза беллашолди.

Хазорасплик Рустам Назар
Билгир, туғма шоир эди.
Ёзганлари қойилмақом,
Жужуқларга доир эди.

Яхши асар яралади
Юракдаги эзгу ҳисдан,

Iyul oyi, avji javzo — saraton,
Dosh berolmay hansiraydi palapon.
Ona laylak yelpig'ichlar damo-dam,
Qanotlari ajabtovur soyabon.

Ota laylak tumshug'ida suv tashir,
Qushlar uchun bu ish oddiy holmikin?!
Ularning ham orasida toshmehr,
Oqpadari bo'larmikin, bormikin?!

SHOIR UKALARIMNI XOTIRLAB

Bir-biriga o'xshamagan
Usta shoir, uchta o'g'lon
Ko'z o'ngimda turar hamon,
Qani ular? Ketdi qayon?

Avji qirchin yoshda o'tdi
Shoir Hamza Imomberdi,
“Men ham Zafar Diyordayin
Ravon she'rlar yozsam”, derdi.

O'zimizdek kamxarj edi,
Vaqti kelsa keng bo'lardi.
Oqibatli, zoriqqanga
Darhol “yoqa-yeng” bo'lardi.

Yaratganning yozig'i bu,
Go'zal she'rlar meros qoldi.
Ustoz Zafar Diyor bilan
Ukam Hamza bellasholdi.

Xazorasplik Rustam Nazar
Bilgir, tug'ma shoir edi.
Yozganlari qoyilmaqom,
Jujuqlarga doir edi.

Yaxshi asar yaraladi
Yurakdagi ezgu hisdan,

Фалсафани юмор билан
Қовуштирган укам Рустам.

Бир шеърида шундай деган:
“Машиқим Сизга бориб етсин.
Болаларни катта айлаб,
Катталарни бола этсин”.

Абдурахмон уст-бош кийса,
Оҳорини кеткизмасди.
Ҳатто қадам босганида
Ёрга озор еткизмасди.

Абдурахмон Акбар келар,
Ёнда қизи Оққушдайн.
Ой айланмай ўтиб кетди,
Тавба, бугун бир тушдайн.

Тенгдошларин орасида
Дўстларига бosh-қosh эди.
Менга сўнги китобидай
У “Меҳрибон қуёш” эди.

Уч укамни қидираман
Уч тарафдан мен жонсарақ.
Болаларнинг шоирлари
Азал камёб бўлса керак...

ДАНГАЛ ГАП

(Шоир Маҳмуд Ражабга)

Файзираҳмон бобомлар,
Пойтахтдан олисда
Гурлан деган туманда,
Тер то'кади полизда.
Егатларни оралаб,
Қўчатларга зеб қўяр,
Ёқтиради бир сўзни,
— Чаққонмисиз? — деб қўяр.

Falsafani yumor bilan
Qovushtirgan ukam Rustam.

Bir she'rida shunday degan:
“Mashqim Sizga borib yetsin.
Bolalarni katta aylab,
Kattalarni bola etsin”.

Abdurahmon ust-bosh kiysa,
Ohorini ketkizmasdi.
Hatto qadam bosganida
Yerga ozor yetkizmasdi.

Abdurahmon Akbar kelar,
Yonda qizi Oqqushdayin.
Oy aylanmay o'tib ketdi,
Tavba, bugun bir tushdayin.

Tengdoshlarin orasida
Do'stlariga bosh-qosh edi.
Menga so'nggi kitobiday
U “Mehribon quyosh” edi.

Uch ukamni qidiraman
Uch tarafdан men jonsarak.
Bolalarning shoirlari
Azal kamyob bo'lsa kerak...

DANGAL GAP

(Shoir Mahmud Rajabga)

Fayzirahmon bobomlar,
Poytaxtdan olisda
Gurlan degan tumanda,
Ter to'kadi polizda.
Egatlarni oralab,
Ko'chatlarga zeb qo'yar,
Yoqtiradi bir so'zni,
— Chaqqonmisiz? — deb qo'yar.

Қовун ётар пуштада
 Думалашиб, қалашиб.
 Саратон офтобида,
 Асал йиғар талашиб.
 Карнайгулар андармон,
 Турар оғзи очилиб.
 Картошкalar шахарга,
 Сафар тортар шошилиб.
 Мадал олиб, куч йиғиб,
 Деҳқон бобом лафзидан.
 Қозикдайин қоқилган,
 Ерга бийрон сабзи ҳам.
 Қовоқ толга осилиб,
 Бўй чўзди — даволанди.
 Бу текин томошадан,
 Қамишлар ҳаволанди.
 Қутлуғ Гурлан элига
 Гурвак қовун ҳамроҳдир.
 Ҳа, уларнинг тилида,
 Ялтироқ сўз камроқдир.
 Шоир укам Маҳмуджон,
 Фикрингиз тўғри, бироқ,
 Сохта мулозаматдан,
 Дангал гаплар яхшироқ.

СУРАТКАШ

Рассом тоғам чизган сурат,
 Ёқмади, бу рост.
 Сўнг бобомнинг боғларини,
 Кузатдим бир оз.
 Олма гули нафармондир,
 Шафтоли пушти.
 Қирмизи ранг ўриклардан
 Капалак учди.
 Олхўрига оппоқ кўйлак,
 Ярашган ажаб.
 Олволининг эғни узра,
 Ярқирад садаф.
 Асалари чечакларни,

Qovun yotar pushtada
 Dumalashib, qalashib.
 Saraton oftobida,
 Asal yig'ar talashib.
 Karnaygullar andarmon,
 Turar og'zi ochilib.
 Kartoshkalar shaharga,
 Safar tortar shoshilib.
 Madad olib, kuch yig'ib,
 Dehqon bobom lafzidan.
 Qoziqdayin qoqilgan,
 Yerga biyron sabzi ham.
 Qovoq tolga osilib,
 Bo'y cho'zdi — davolandi.
 Bu tekin tomoshadan,
 Qamishlar havolandi.
 Qutlug' Gurlan eliga
 Gurvak qovun hamrohdır.
 Ha, ularning tilida,
 Yaltiroq so'z kamroqdir.
 Shoir ukam Mahmudjon,
 Fikringiz to'g'ri, biroq,
 Soxta mulozamatdan,
 Dangal gaplar yahshiroq.

SURATKASH

Rassom tog'am chizgan surat,
 Yoqmadi, bu rost.
 So'ng bobomning bog'larini,
 Kuzatdim biroz.
 Olma guli nafarmondır,
 Shaftoli pushti.
 Qirmizi rang o'riklardan
 Kapalak uchdi.
 Olxo'riga oppoq ko'ylak,
 Yarashgan ajab.
 Olvolining egni uzra,
 Yarqirar sadaf.
 Asalari chechaklarni,

Чангладиб ўтар,
 Савоб ишга қодирлигин,
 Англатиб ўтар.
 Анжир сариқ, нок замҳарир,
 Бодринг яшил.
 Бир-бирига ўхшамайди,
 Ҳатто тўрт фасл.
 Қуёш минг хил бўёқларни,
 Олар қайқдан?
 Ажабтовур, сеҳрлидир,
 Гузал ҳаёт ҳам.
 Қўқис қўқда чақмоқ чақди,
 Момогулдирак.
 Чанг, ғуборни аритгувчи
 Ёмғирдан дарак.
 Чақмоқларнинг ўзига хос,
 Бординг рашлиги.
 Бу онажон табиатнинг,
 Сураткашлиги.

2010

ИЛТИМОС

Бир маҳаллар кулган эдим,
 Тили чучук болаларга
 Гапнинг рости

Бу йил кенжа набирамиз,
 Мактабдайн қутлуғ жойга —
 Қадам босди.

«Карра», «дурра» сўзларини,
 — Кайя, дуйя, — дейди дарҳол
 У роз туруб.

— Йиси битта гап айтайми?¹
 Бувим бошга ўйайдиган,
 Бу оқ сууб¹

¹ Оқсуруп демоқчи.

Changlatib o'tar.
 Savob ishga qodirligin,
 Anglatib o'tar.
 Anjir sariq, nok zamharir,
 Bodring yashil.
 Bir-biriga o'xshamaydi,
 Hatto to'rt fasl.
 Quyosh ming xil bo'yoqlarni,
 Olar qayoqdan?
 Ajabtovur, sehlidir,
 Go'zal hayot ham.
 Qo'qqis ko'kda chaqmoq chaqdi,
 Momoguldirak.
 Chang, g'uborni aritguvchi
 Yomg'irdan darak.
 Chaqmoqlarning o'ziga xos,
 Bordir g'ashligi.
 Bu onajon tabiatning,
 Suratkashligi.

2010

ILTIMOS

Bir mahallar kulgan edim,
 Tili chuchuk bolalarga
 Gapning rosti

Bu yil kenja nabiramiz,
 Maktabdayin qutlug' joyga —
 Qadam bosdi.

«Karra», «durra» so'zlarini,
 — Kayya, duyya, — deydi darhol
 U g'oz turub.

— Yisi bitta gap aytaymi?¹
 Buvim boshga o'yaydigan,
 Bu oq suyub¹

¹ Oq surup demoqchi.

Бахтиёрнинг машқи дуруст,
Демак, бурро бўлгай тили —
Кемтик-пасти.

Бир илтимос, менга ўшаб,
Кичкинтойлар нуқсонидан
Кулманг асти...

ДЕРАЗАМДАН ОЙ БОҚДИ

Деразамдан ой боқди,
Ярим тунда хонамга.
Юзлари ўшаб кетди,
Меҳри нурли онамга
Анча хомуш ва ҳорғин,
Кўнглим кетди зирқираб.
Киприклари зил ёшни,
Кўтаролмай пир-пирар.
— Унутмагин, жон болам,
Жоним гиргиттон болам!
Найрангги, игвоси кўп,
Бу талотўп замонни
Кўриб бағрим хун бўлди,
Жалолобод томонни.
Ўшдаги жоҳилликдан
Тоғлар ранги сомонми?!
Бобур Мирзо қурдирган,
Ҳужра бутми-омонми?!
Шавкат Раҳмоннинг уйи,
Кул бўлгани аёнми?!
Жоним-жаҳоним болам!
Идрок қилгин, билиб ол,
Яхши билан ёмонни
Кўзи сўқир оломон,
Демак, сўкма замонни.
«Ал қасосул минал ҳақ»
Осмонга от камонни...

Baxtiyorning mashqi durust,
Demak, burro bo'lgay tili —
Kemtik-pasti.

Bir iltimos, menga o'xshab,
Kichkintoylar nuqsonidan
Kulmang asti...

DERAZAMDAN OY BOQDI

Derazamdan oy boqdi,
Yarim tunda xonamga.
Yuzlari o'xshab ketdi,
Mehri nurli onamga
Ancha xomush va horg'in,
Ko'nglim ketdi zirqirab.
Kipriklari zil yoshni,
Ko'tarolmay pir-pirar.
— Unutmagin, jon bolam,
Jonim girgittan bolam!
Nayranggi, ig'vosi ko'p,
Bu taloto'p zamonni
Ko'rib bag'rim xun bo'ldi,
Jalolobod tomonni.
O'shdagi johillikdan
Tog'lar rangi somonmi?!
Bobur Mirzo qurdirgan,
Hujra butmi-omonmi?!
Shavkat Rahmonning uyi,
Kul bo'lgani ayonmi?!
Jonim-jahonim bolam!
Idrok qilgin, bilib ol,
Yaxshi bilan yomonni
Ko'zi so'qir olomon,
Demak, so'kma zamonni.
«Al qasosul minal haq»
Osmonga ot kamonni...

* * *

Ярим тунда хонамга,
Ўқсиб-ўқсиб ой боқар.
Чингиз оғамнинг руҳи,
Чирқиллаб қанот қоқар...

2010

ЎРНИ БОРНИНГ ҚАДРИ БОР

(Сўнги сўз)

Насрда мазмун ёдда қолади, назмда — матн. Аждодларимиз қадим замонлардаёқ бунини яхши англашган, халқ оғзаки ижодидаги мақол, матал, топилмоқларнинг аксарияти қофиядош сўзлардан тузилгани бежиз эмас. Эски мактабларда эртақлар, ривоятлар, мумтоз адибларнинг маърифий, диний-ахлоқий, маиший мавзудаги шеърлари, масаллари, чистонлари қаторида кичкинтойлар тили, тушунчасига хос бўлган болалар айтишувларидан кенг фойдаланилганининг асосий сабаби ҳам шу.

Юртимизнинг давлат тасарруфидаги замонавий халқ таълими тизими ўтган асрнинг 20-йилларида шаклланиб, барча мактаблар учун бир хил қўлланмалар жорий этилган чоғларда, адабиёт дарсликларининг болаларга аталган содда, равлон шеърлар билан бойитишга эҳтиёж кучайди. Авлоний, Ҳамза, Элбек каби зотлар бу борада фаоллик кўрсатишса-да, уларнинг тили, ифода услуби кўпроқ ўсмирларга мос эди.

Том маънодаги болалар шеърляти бизда 30-йилларнинг ўрталари, 40-йилларнинг бошларида ўз шамоилини топди. Султон Жўра, Зафар Диёр, Шукур Саъдулла, Илос Муслимлар бу соҳанинг илк қалдирғочлари эдилар. Уларнинг ёнига Қуддус Муҳаммадий, Қудрат Ҳикмат, Толиб Йўлдош, Азиз Абдураззоқ, Дўстжон Матжон, Пўлат Мўмин, Обид Расул, Сафар

* * *

Yarim tunda xonamga.
O'ksib-o'ksib oy boqar.
Chingiz og'amning ruhi,
Chirqillab qanot qoqar...

2010

O'RNI BORNING QADRI BOR

(So'nggi so'z)

Nasrda mazmun yodda qoladi, nazmda — matn. Ajdodlarimiz qadim zamonlardayoq buni yaxshi anglashgan, xalq og'zaki ijodidagi maqol, matal, topishmoqlarning aksariyati qofiyadosh so'zlardan tuzilgani bejiz emas. Eski maktablarda ertaklar, rivoyatlar, mumtoz adiblarning ma'rifiy, diniy-axloqiy, maishiy mavzudagi she'rlari, masallari, chistonlari qatorida kichkintoylar tili, tushunchasiga xos bo'lgan bolalar aytishuvlaridan keng foydalanilganining asosiy sababi ham shu.

Yurtimizning davlat tasarrufidagi zamonaviy xalq ta'limi tizimi o'tgan asrning 20-yillarida shakllanib, barcha maktablar uchun bir hil qo'llanmalar joriy etilgan chog'larda, adabiyot darsliklarini bolalarga atalgan sodda, ravon she'rlar bilan boyitishga ehtiyoj kuchaydi. Avloniy, Hamza, Elbek kabi zotlar bu borada faollik ko'rsatishsa-da, ularning tili, ifoda uslubi ko'proq o'smirlarga mos edi.

Tom ma'nodagi bolalar she'riyati bizda 30-yillarning o'rtalari, 40-yillarning boshlarida o'z shamoyilini topdi. Sulton Jo'ra, Zafar Diyor, Shukur Sa'dulla, Ilyos Muslimlar bu sohaning ilk qaldirg'ochlari edilar. Ularning yoniga Quddus Muhammadiy, Qudrat Hikmat, Tolib Yo'ldosh, Aziz Abdurazzoq, Do'ston Matjon, Po'lat Mo'min, Obid Rasul, Safar Barnoyev, Qambar Ota yanglig' qalamkashlar qo'shila borib, katta

Барноев, Қамбар Ота янглиф қаламкашлар қўшила бориб, катта оқим юзага келди. Бу даврда катталар шоирларидан Ҳамид Олимжон, Асқад Мухтор, Фафур Ғулом, Шухрат ва бошқаларнинг эртак, дoston жанрида яратган асарлари болалар адабиётини янада бойитди. Қўпроқ мумтоз анъаналарга таянувчи, биринчи галда болаларнинг ақлига таъсир ўтказишга интилувчи бу оқим буцдан кейин ҳам адабиётда ўз ўрнига эга бўлиб тураверингга ҳақли. Услуб, восита бирламчи эмас, муҳими, — истеъдод, истеъдод эгаларининг қўлида ҳар қандай восита қудратга айланади.

Афсуски, истеъдодлилар ҳар кун и туғилавермайди. Шу тахчиллик боис, бир тоифа адиллар болалар шеъринини тирикчилик манбаига, оson ном қозониш қуролига айлантириб келипти. Кичкинтойларга аталган газета-журналлар, бадий китоблар, дарсликлар қизил салтанатга ҳамду сапо, унинг доҳийларига таъзим, широбозлик, шодийнабозлик, насиҳатбозликларга тўлиб борди. Одатда, ўқувчилар тантанабоп шеърларни сурурга чулганиш интиёқиди ихтиёрий равишда эмас, дарсни ўзлаштириш учун ўқитувчининг топшириғи билан ўқиб, ёд олиши, қалбни жулқинлаштирадиган, ўйлантирадиган даражадаги таассуротга эга бўломаслиги барчамизга маълум.

Шундай шароитда, XX асрнинг 70-йиллари бошида болалар шеъринида бошқа бир оқим пайдо бўлди. Бу оқим гарчи мавжуд анъанадан бутунлай узоқлашиб кетолмаган бўлса-да, болаларнинг фақат ақлига эмас, кўнглига ҳам таъсир ўтказиш йўлини излашга тутинди. Бу ҳол дастлаб Миразиз Абзам ижодида қўламми тарзда намоён бўла бошлади. Мисол тариқасида унинг беҳад нозиктаъб, ҳимоясиз бир болакай ўз акасига мурожаат қилиб, агар яна ранжитса, булутга дўниб, узоқларга кетиб қолиши, йиғиси ёмғирларга айланиши мумкинлиги ҳақидаги ўта мунгли шеърини эслаб ўғиш кифоядир.

Қўп ўтмай, Турсунбой Адашбоев, Султон

оқим юзага келди. Бу даврда катталар шоирларидан Ҳамид Олимжон, Асқад Мухтор, Ғафур Ғулом, Шухрат ва бошқаларнинг эртак, дoston жанрида яратган асарлари болалар адабиётини янада бойитди. Ко'проқ мумтоз анъаналарга таянувчи, биринчи галда болаларнинг ақлига та'сир о'tkazishga intiluvchi bu oqim bundan keyin ham adabiyotda o'z o'rniga ega bo'lib turaverishga haqli. Uslub, vosita birlamchi emas, muhimi, — iste'dod, iste'dod egalarining qo'lida har qanday vosita qudratga aylanadi.

Afsuski, iste'dodlilar har kuni tug'ilavermaydi. Shu taxchilik bois, bir toifa adiblar bolalar she'riyatini tirikchilik manbayiga, oson nom qozonish quroliga aylantirib kelishdi. Kichkintoylarga atalgan gazeta-jurnallar, badiiy kitoblar, darsliklar qizil saltanatga hamdu sano, uning dohiylariga ta'zim, shiorbozlik, shodiyonabozlik, nasihatbozliklarga to'lib bordi. Odatda, o'quvchilar tantanabop she'rlarni sururga chulg'anish ishtiyorida ixtiyoriy ravishda emas, darsni o'zlashtirish uchun o'qituvchining topshirig'i bilan o'qib, yod olishi, qalbni jo'shqinlashtiradigan, o'ylantiradigan darajadagi taassurotga ega bo'lolmasligi barchamizga ma'lum.

Shunday sharoitda, XX asrning 70-yillari boshida bolalar she'riyatida boshqa bir oqim paydo bo'ldi. Bu oqim garchi mavjud an'anadan butunlay uzoqlashib ketolmagan bo'lsa-da, bolalarning faqat aqliga emas, ko'ngliga ham ta'sir o'tkazish yo'lini izlashga tutindi. Bu hol dastlab Miraziz A'zam ijodida ko'lamli tarzda namoyon bo'la boshladi. Misol tariqasida uning behad nozikta'b, himoyasiz bir bolakay o'z akasiga murojaat qilib, agar yana ranjitsa, bulutga do'nib, uzoqlarga ketib qolishi, yig'isi yomg'irlarga aylanishi mumkinligi haqidagi o'ta mungli she'rini eslab o'tish kifoyadir.

Жаббор, Ҳабиб Раҳмат кабилар бу оқимни тўладириб боришди. Булар орасида Турсунбой Адашбоев ниҳоятда ўзига хослиги, қалами пишиқлиги билан ярқ этиб назарга тушди. Унинг бoshқаларга ўхшамаслик томони шеърларида ўзи яшаб турган ҳудуд манзараларини, ерлик кишиларнинг шу жойга таалуқли урф-одатларини жозибали баён этиб беришида, ўзи гувоҳ бўлган воқеалар, шахсий кечинмаларини ўқувчининг қалбини тўлқинлантирадиган сатрларга айлантира олишида кўринди. Шоирнинг 1960-йиллар охири, 70-йиллар бошида чиққан «Биз саёҳатчилармиз», «Арслонбоб шаршараси» китобларида, давр тақозосига кўра, «катта оқим»га мос мазмундаги шеърлар учраса-да, кейинроқ чоп этилган «Нур дарё», «Олатог — лолатор», «Оқбурра тўлқинлари», «Орзуларим — қўш қанотим», «Латифбойнинг лоллари» сингари тўпламларида муаллифнинг ўзлиги тобора чақнаб кўзга ташланди.

Шоирнинг ижодий йўли давомида тўладириб келинган «Бохаликка қайтаман» туркумига кирган шеърлари алоҳида диққатга сазовор. «Йўлчи юлдуз» шеърисида қишлоқда ҳукм сураётган очлик, аҳолининг ёппа безгакка чалиниши, товони ёрилган болалар буғдойи ўрилган анғизларда бошоқ излаб уймаланиши, сотиб тирикчилик қилиш учун топоним ёруғида тун бўйи белбоғ тикиб ўтирувчи касалманд она, шу онанинг сўнгги пулини олиб ўқишга отланган жулдур кийимли ўғил ҳолатлари орқали уруш фожияли ифода этилган бўлса, «Фуфайка» шеърисида отасиз етимларга мактаб томонидан пахтали нимча эҳсон қилиниши, шу кунга тушганидан хўрлиги кўзиб, ўзига навбат келишини кутмасдан, уйига қараб югурган, борибоқ онасининг бағрига отилган ёш ўқувчининг ички фарёди хазин сатрларда очиб берилган.

Собиқ тузум даврида бунақа шеърларга

Ko'p o'tmay, Tursunboy Adashboyev, Sulton Jabbor, Habib Rahmat kabilar bu oqimni to'ldirib borishdi. Bular orasida Tursunboy Adashboyev nihoyatda o'ziga xosligi, qalami pishiqligi bilan yarq etib nazarga tushdi. Uning boshqalarga o'xshamaslik tomoni she'rlarida o'zi yashab turgan hudud manzaralarini, yerlik kishilarning shu joyga taalluqli urf-odatlarini jozibali bayon etib berishida, o'zi guvoh bo'lgan voqealar, shaxsiy kechinmalarini o'quvchining qalbini to'ldiradigan satrlarga aylantira olishida ko'rindi. Shoirning 1960-yillar oxiri, 70-yillar boshida chiqqan «Biz sayohatchilarmiz», «Arslonbob sharsharasi» kitoblarida, davr taqozosiga ko'ra, «katta oqim»ga mos mazmundagi she'rlar uchrasa-da, keyinroq chop etilgan «Nur daryo», «Olatog' — lolatog'», «Oq-burra to'ldinlari», «Orzularim — qo'sh qanotim», «Latifboyning lolari» singari to'plamlarida muallifning o'zligi tobora chaqnaib ko'zga tashlandi.

Shoirning ijodiy yo'li davomida to'ldirib kelingan «Bolalikka qaytaman» turkumiga kirgan she'rlari alohida diqqatga sazovor. «Yo'lchi yulduz» she'rida qishloqda hukm surayotgan ochlik, aholining yoppa bezgakka chalinishi, tovonni yorilgan bolalar bug'doyi o'rilgan ang'izlarda boshog' izlab uymalanishi, sotib tirikchilik qilish uchun toshfonar yorug'ida tun bo'yi belbog' tikib o'tiruvchi kasalmand ona, shu onaning so'nggi pulini olib o'qishga otlangan juldur kiyimli o'g'il holatlari orqali urush fojiali ifoda etilgan bo'lsa, «Fufayka» she'rida otasiz yetimlarga maktab tomonidan paxtali nimcha ehson qilinishi, shu kunga tushganidan xo'rliqi qo'zib, o'ziga navbat kelishini kutmasdan, uyiga qarab yugurgan, boriboq onasining bag'riga otilgan yosh o'quvchining ichki faryodi xazin satrlarda ochib berilgan.

Sobiq tuzum davrida bunaqa she'rlarga olako'zlanib qarashardi. Shundan kelib chiqib,

олакўзланиб қарашарди. Шундан келиб чиқиб, «катта оқим»нинг нуфузли оқсоқоллари янгича интилишларни кўрмаганга олишди. Қолаверса, янгича қарашларни рағбатлантириш ўзларининг инқирозини тан олишдек бўлиб туюлди. Бу янглиғ эътиборсизлик, оқибатсизлик тufайли Миразиз Аъзамнинг кўнгли болаларга ёзишдан совиб боргани, Турсунбой Адашбоев пойтахтдан олисда яшаб, адабий жараённинг доимо ичида бўлиш, иқтидорини тўлиқ намойиш этиш имкониятидан маҳрумлиги, ўзга сафдошлар ҳам етарлича фаоллик кўрсата олишмагани натижасида ушбу интилишлар замона мунаққидларининг эътиборини деярли жалб этмади, муносиб баҳоланмади. Шунга қарамай, кичкинтойлар шеъриятида сезиларли даражада бурилиш ясаган 1970 йиллар мактаби оддий шеърхонлар хотирасида ўз бастини сақлаб қола олди ва ҳеч иккиланмай айтиш мумкинки, Турсунбой Адашбоев шу бинонинг асосий устунларидан бири сифатида салобатли ўрнини ҳануз мустаҳкам эгаллаб турибди.

Ҳаёт тараққиётдан иборат, 1980 йилларнинг бошида ўзбек болалар адабиётида жаҳон уммони сари янада жўшиб интила бошлаган ўзгача бир оқим вужудга келди. Бу оқим вакиллариининг мақсади болаларнинг ақлидан кўра кўнглига кўпроқ таъсир ўтказишгана эмас, ўйноқи сўзлар, гўзал иборалар, ёниқ туйғулар, тагдор ташбеҳларга йўғрилган сатрлар ёрдамида шеърятни кичкинтойларнинг сеvimли ўйинчоғи даражасидаги эҳтиёжига айлантириш, ўзликни танish, бобомерос юртига эғалик ҳиссини уйғотиш каби ўта жиддий масалаларни уларнинг онгига қувноқлик замирида сингдиришга эришмоқликка қаратилган эди.

Табийки, қолипла замонга, «катта оқим»-дагиларга бу йўналиш баттарроқ ёт кўринди. Аммо Янги оқим аввалига Ҳамза Имонбердиев, Абдурахмон Акбар, Кавсар Турдиева, Рустам Назар, Зафар Исомиддин, Маъмур Қаҳҳор,

«катта оқим»нинг нуфузли оқсоқоллари янгича интилишларни кўрмаганга олишди. Қолаверса, янгича қарашларни рағбатлантириш о'зларининг инқирозини тан олишдек бо'либ туюлди. Бу янглиғ е'tiborsizlik, oqibatsizlik тufayли Miraziz A'zamning ko'ngli болаларга yozishdan соvib боргани, Tursunboy Adashboyev poytaxtdan олисда yashab, adabiy jarayonning doimo иchida бо'lish, iqtidorini to'liq namoyish etish imkoniyatidan mahrumligi, o'zga safdoshlar ham yetarlicha faollik ko'rsata olishmagani natijasida ushbu intilishlar zamona munaqqidlarining e'tiborini deyarli jalb etmadi, munosib baholanmadi. Shunga qaramay, kichkintoylar she'riyatida sezilarli darajada burilish yasagan 1970-yillar maktabi oddiy she'rхonlar xotirasida o'z bastini saqlab qola oldi va hech ikkilanmay aytish mumkinki, Tursunboy Adashboyev shu binoning asosiy ustunlaridan biri sifatida salobatli o'rmini hanuz mustahkam egallab turibdi.

Hayot taraqqiyotdan iborat, 1980-yillarning boshida o'zbek bolalar adabiyotida jahon ummoni sari yanada jo'shib intila boshlagan o'zgacha bir oqim vujudga keldi. Bu oqim vakillarining maqsadi bolalarning aqlidan ko'ra ko'ngliga ko'proq ta'sir o'tkazishgina emas, o'ynoqi so'zlar, go'zal iboralar, yoniq tuyg'ular, tagdor tashbehlarга yo'g'rilgan satrlar yordamida she'riyatni kichkintoylarning sevimli o'yinchog'i darajasidagi ehtiyojiga aylantirish, o'zlikni tanish, bobomeros yurtiga egalik hissini uyg'otish kabi o'ta jiddiy masalalarni ularning ongiga quvnoqlik zamidida singdirishga erishmoqlikka qaratilgan edi.

Tabiyki, qolipli zamonga, «katta oqim»dagilarga bu yo'nalish battarroq yot ko'rindi. Ammo Yangi oqim avvaliga Hamza Imonberdiyev, Abdurahmon Akbar, Kavsar Turdiyeva, Rustam Nazar, Zafar Isomiddin, Ma'mur Qahhor, keyinroq Dilshod Rajab, Erpo'lat Baxt, Sodiqjon Inoyatov, Hudoy-

кейинроқ Дилшод Ражаб, Эрпўлат Бахт, Содиқжон Иноят, Худойберди Комилов, Муқимжон Қодиров, Неъмат Душаев, Қўзи Исмоил сингари ёшлар ҳисобига тез куч йиға боргани боис, тўғонлар бас келолмай қолди. Юртимиз мустақилликка эришганидан сўнг эса бор жилосини баралла намойиш этишга тушди.

Теварагимиздаги жонзотлар, ўсимликлар, рўзгор буюмлари, иш қуроллари кабиларни қизиқ ҳолатлар, қисқагина сатрлар орқали янада яқинроқдан танишимизга кўмаклашуви, борлиққа меҳр билан муносабатда бўлишга чорловчи янги оҳангдаги шеърлар жажжи китобхонларнигина эмас, уларнинг ота-оналари, мураббийларини ҳам ўзига ром эта бошлагач, «катта оқим»нинг баъзи вакиллари энди шу томонга юзланиб, бири турли касб-ҳунарлар тўғрисида, бошқаси кичкинтойлар ҳаётидан олинган кўча латифалари асосида шеърлар дастасини маромига етказа олмади. Бунинг сирини оддий эди — Адашбоев янги оқимга дастлабки пайтларданоқ хайрихоҳлик билан қаради, синчиклаб кузатди, ўз услубидан воз кечмаган, қадрдон ўзанидан ортиқча узоқлашмаган тарзда янгиликка оқиллона ёндашишнинг йўлини топди.

Биргина «Сумалак» шеърини олсак, ўзидаги манзара чизиш маҳоратини янги оқим шоирларига хос қувноқлик, лўндалик билан устмонларча уйғунлантира олганини кўрамыз:

Бойчечаклар ниш уриб,
То тургунча ўрнидан.
Баҳор қишни тарновга
Осиб қўйди бурнидан...

Айримларга ўхшаб янгиликка шоша-пиша, чираниб, пала-партиш тарзда эргашмагани, пухта ҳозирланиб иш кўргани сабабли Турсунбой Адашбоев 1990 йилларга келиб кенжа авлод

berdi Komilov, Muqimjon Qodirov, Ne'mat Dushayev, Qo'zi Ismoil singari yoshlar hisobiga tez kuch yig'a borgani bois, to'g'onlar bas kelolmay qoldi. Yurtimiz mustaqillikka erishganidan so'ng esa bor jilosini baralla namoyish etishga tushdi.

Tevaramizdagi jonzo'tlar, o'simliklar, ro'zg'or buyumlari, ish qurollari kabilarni qiziq holatlar, qisqagina satrlar orqali yanada yaqinroqdan tanishimizga ko'maklashuvi, borliqqa mehr bilan munosabatda bo'lishga chorlovchi yangicha ohangdagi she'rlar jajji kitobxonlarnigina emas, ularning ota-onalari, murabbiylarini ham o'ziga rom eta boshlagach, «katta oqim»ning ba'zi vakillari endi shu tomonga yuzlanib, biri turli kasb-hunarlar to'g'risida, boshqasi kichkintoylar hayotidan olingan ko'cha latifalari asosida she'rlar dastasini maromiga yetkaza olmadi. Buning siri oddiy edi — Adashboyev yangi oqimga dastlabki paytlardan oq xayrixohlik bilan qaradi, sinchiklab kuzatdi, o'z uslubidan voz kechmagan, qadrdon o'zanidan ortiqcha uzoqlashmagan tarzda yangilikka oqilona yondashishning yo'lini topdi.

Birgina «Sumalak» she'rini olsak, o'zidagi manzara chizish mahoratini yangi oqim shoirlariga xos quvnoqlik, lo'ndalik bilan ustomonlarcha uyg'unlantira olganini ko'ramiz:

Boychechaklar nish urib,
To turguncha o'rnidan.
Bahor qishni tarnovga
Osib qo'ydi burnidan...

Ayrimlarga o'xshab yangilikka shosha-pisha, chiranib, pala-partish tarzda ergashmagani, puxta hozirlanib ish ko'rgani sababli Tursunboy Adashboyev 1990-yillarga kelib kenja avlod qalamkashlariga «o'z uyasida» turib ham jo'rovoz bo'la oldi, diltortar mavzulardagi she'rlari sonini keskin

қаламқашларига «ўз уясида» туриб ҳам жўровоз бўла олади, дилтортар мавзулардаги шеърлари сонини кескин кўпайтириб, туркумларга жамлаб (айниқса, «Орзуларим — қўш қанотим» китобида), янги асрда ўз ихлосмандларига салмоқли-салмоқли китобларини тақдим этди. Буни «иккинчи парвоз» десак, балки тўғри бўлар.

Шоирнинг кейинги асарлари хусусида гапирганда, «Латифбойнинг лофлари» туркуми устида тўхтамасликнинг иложи йўқ. Лоф халқимиз орасида кенг тарқалган суюқли хангомалар сирасига киради. Турсунбой Адашбоев шу мавзуда болалар тушунчасига мосланган қатор шеърлар yaratди. «Юган солиб, эгар уриб» шеъри:

Қулоқ солинг Латифбойнинг
Яна битта эртагига.
Юган солиб, эгар уриб
Чигиртканинг эркагига,
Қамишлардан найза ясаб,
Отқулоқдан қалқон қилиб...

деган бўрттирма сатрлар билан бошланса, «Барчаси ёдимда» шеърида ҳали туғилмаган вақтидаёқ бобосининг йилқисини боқиб юргани, отни тошга қозиқ қоқиб боғлагани, от барибир қочиб кетгани, қуёш сира ботмайдиган, булутлар бўлмаса ҳам дўл ёғаверадиган кунларда уни қидириб бориб, эндигина дунёга келган қулуни билан бирга бировнинг томидан топгани, от юравермагач, уни қулунга ортиб, орқага қайтгани лофланади. Бундай шеърлар шоирнинг китобларида беҳисоб, улар ўзбек болалар адабиёти хазинасидан муносиб жой олган.

Бир шоир бoshқа шоир ҳақида билганича гапирди. Чумчуқ сўйса ҳам қассоб сўйсин, деганларидек Навоий вилоят университети ўқитувчиси Бахшullo Ашуров Турсунбой Адашбоев

ko'paytirib, turkumlarga jamlab (ayniqsa, «Orzularim — qo'sh qanotim» kitobida), yangi asrda o'z ixlosmandlariga salmoqli-salmoqli kitoblarini taqdim etdi. Buni «ikkinchi parvoz» desak, balki to'g'ri bo'lar.

Shoirning keyingi asarlari xususida gapirganda, «Latifboyning loflari» turkumi ustida to'xtalmaslikning iloji yo'q. Lof xalqimiz orasida keng tarqalgan suyuqli hangomalar sirasiga kiradi. Tursunboy Adashboyev shu mavzuda bolalar tushunchasiga moslangan qator she'rlar yaratdi. «Yugan solib, egar urib» she'ri:

Quloq soling Latifboyning
Yana bitta ertagiga.
Yugan solib, egar urib
Chigirtkani erkagiga,
Qamishlardan nayza yasab,
Otquloqdan qalqon qilib...

degan bo'rttirma satrlar bilan boshlansa, «Barchasi yodimda» she'rida hali tug'ilmagan vaqtidayoq bobosining yilqisini boqib yurgani, otni toshga qoziq qoqib bog'lagani, ot baribir qochib ketgani, quyosh sira botmaydigan, bulutlar bo'lmasa ham do'l yog'averadigan kunlarda uni qidirib borib, endigina dunyoga kelgan quluni bilan birga bировning tomidan topgani, ot yuravermagach, uni qulunga ortib, orqaga qaytgani loflanadi. Bunday she'rlar shoirning kitoblarida behisob, ular o'zbek bolalar adabiyoti xazinasidan munosib joy olgan.

Bir shoir boshqa shoir haqida bilganicha gapiradi. Chumchuq so'ysa ham qassob so'ysin, dегanlaridek Navoiy viloyat universiteti o'qituvchisi Baxshullo Ashurov, Tursunboy Adashboyev ijodidan nomzodlik dissertatsiyasi yoqlagani, shoirning bolalar adabiyotidagi o'rini atroflicha sharhlab berishga jazm etgani, bu sohada munaqqidlar

ижодидан номзодлик диссертацияси ёқлагани, шоирнинг болалар адабиётидаги ўрнини атрофлича шарҳлаб беришга жазм этгани, бу соҳада мунаққидлар камайиб бораётган бир паллада, қувончли ҳол бўлди.

Болалар адабиётшунослиги янгидан-янги иқтидорлар билан бойиб бораверишини истардик. Бинобарин, болалар адабиётига катта меҳнати сингганига қарамай, ижоди ҳали мутлақо ўрганилмаган ёшлар талайгина. Бу жабҳадаги ҳар бир адабнинг хизматлари салмоғи, жараёнда тутган ўрнини адолатли белгилаб беришнинг алақачон фурсати етди. Бир шоир ижодига бағишланган ушбу мақола баҳонасида ўзбек болалар шеърини тарихига қисқа изоҳ бериб ўтишга уринганимизнинг бонси ҳам шу — ёш мунаққидлар учун зора кичик бир йўланма вазифасини ўтаса. Турсунбой Адашбоев фақат ижод билан шуғулланиб қолмай болалар тарбиясига таалуқли бўлган бoshqa йўналишларда, жумладан, боғчалар учун қўлланмалар, мактаб дарсликлари тайёрлаш ишларида ҳам фаол қатнашиб келмоқда. У тўпловчилик қилган «Ўзбек болалар адабиёти антологияси»нинг шеърини тегинчи қисми ҳамда рус тилида «Шарқ» нашриётида босмадан чиққан антология катта воқеалик бўлди.

Шоирлик ёш танламайди, шоирликдан истеъфода чиқилмайди. Турсунбой Адашбоевнинг ҳануз қуйиб-пишиб ижод қилаётгани, сизларга тақдим этилаётган ушбу китобдан унинг қатор-қатор янги шеърлари ҳам жой олгани бунинг яққол далилидир. Бу сайланма жавонингиздаги энг суюкли китоблардан бирига айланиб қолишига шак-шубҳа йўқ.

Турсунбой акага кўп томондан ҳавасим келди — у вилоятларда яшовчи болалар шоирлари билан мунтазам алоқада бўлишга тиришади, уларнинг янги тўпламларини кўриб чиқиш, маслаҳатлар бериш, напрга тавсия этиш каби

kamayib borayotgan bir pallada, quvonchli hol bo'ldi.

Bolalar adabiyotshunosligi yangidan yangi iqtidorlar bilan boyib boraverishini istardik. Binobarin, bolalar adabiyotiga katta mehnati singganiga qaramay, ijodi hali mutlaqo o'rganilmagan yoshlar talaygina. Bu jabhadagi har bir adibning xizmatlari salmog'i, jarayonda tutgan o'rini adolatli belgilab berishning allaqachon fursati yetdi. Bir shoir ijodiga bag'ishlangan ushbu maqola bahonasida o'zbek bolalar she'riyati tarixiga qisqa izoh berib o'tishga uringanimizning boisi ham shu — yosh munaqqidlar uchun zora kichik bir yo'llanma vazifasini o'tasa. Tursunboy Adashboyev faqat ijod bilan shug'ullanib qolmay bolalar tarbiyasiga taalluqli bo'lgan boshqa yo'nalishlarda, jumladan, bog'chalar uchun qo'llanmalar, maktab darsliklari tayyorlash ishlarida ham faol qatnashib kelmog'da. U to'plovchilik qilgan «O'zbek bolalar adabiyoti antologiyasi»ning she'riyatga tegishli qismi hamda rus tilida «Sharq» nashriyotida bosmadan chiqqan antologiya katta voqelik bo'ldi.

Shoirlik yosh tanlamaydi, shoirlikdan iste'foga chiqilmaydi. Tursunboy Adashboyevning hanuz kuyib-pishib ijod qilayotgani, sizlarga taqdim etilayotgan ushbu kitobdan uning qator-qator yangi she'rlari ham joy olgani buning yaqqol dalilidir. Bu saylanma javoningizdagi eng suyuqli kitoblardan biriga aylanib qolishiga shak-shubha yo'q.

Tursunboy akaga ko'p tomondan havasim keladi — u viloyatlarda yashovchi bolalar shoirlari bilan muntazam aloqada bo'lishga tirishadi, ularning yangi to'plamlarini ko'rib chiqish, maslahatlar berish, nashrga tavsiya etish kabi yumushlardan erinmaydi, doimo shogirdlarining ehtiromida, do'stlarining e'tiborida, farzandlari va nabiralarning e'zozida. Eng ko'zimni kuydiradigani esa. «chol» maqomini olib ham, davradagilar turlicha

юмушлардан эринмайди, доимо шогирдларининг эҳтиромида, дўстларининг эътиборида, фарзандлари ва набираларининг эъзозида. Энг кўзимни куйдирадигани эса, «чол» мақомини олиб ҳам, даврадагилар турлича фикр билдираётганига қарамай, ҳар бирига бирдек бош қимирлатиб тураверадиган болафёъллигини ҳамон сақлаб қололгани, қадди худди ўттизидагидек расолигидир.

Қирчиллаган йигит дер,
Қизлар унга қарашиб.
Адашбоев 70 га
Кириб қолди адашиб.

Қадрдон сафдошимизга соғлиқ, ижодий учқурликлар тилаб қоламиз!

Анвар ОБИДЖОН,
Ўзбекистон халқ шоири.

fikr bildirayotganiga qaramay, har biriga birdek bosh qimirlatib turaveradigan bolafe'lligini hamon saqlab qololgan, qaddi xuddi o'ttizidagidek rasoligidir.

Qirchillagan yigit der,
Qizlar unga qarashib.
Adashboyev 70 ga
Kirib qoldi adashib.

Qadrdon safdoshimizga sog'liq, ijodiy uchqurliklar tilab qolamiz!

Anvar OBIDJON,
O'zbekiston xalq shoiri.

МУНДАРИЖА

КАМОЛНИНГ ОЛМАСИ

Дадамлар билшмади	4
Дустлик	4
Кўмир ташидик	4
Менинг акам	5
Тегирмонча	5
Мураббо пширдик	6
Бодринг	6

БИЗ САЁХАТЧИЛАРМИЗ

Усти ивиб қолади	8
Хавотир бўлманг	8
Конфет	8
Сичқон қанча яшайди?	9
Дарвозабон	9
Поезд нега пишиллар?	9
Баҳо етишмаяпти	10
Қоронғида кўрибман	10
Икки баҳодир	10

АРСЛОНБОБ ШАРШАРАСИ

Арслонбоб шаршараси	12
Ўнга саёҳат	12
Олой	13
Кўкёнбоқ	14
Ухлаб қолдим	15
Ниез билан пиез	15
Алам, алам	15
Йиғлама, оппоққинам	16
Эсимда йўқ	16
Ишларим кўп	17
Асом — rassom	17
Қовун едик	17
Ким о'зг'ир?	18
Катта бўлсам қияман	18
Нафс	19
Кера этик	19
Қишлоғим	19
Мерган	20
Яйловда	21
«Р» ҳарфи	21
Зира	22
Таътилда	22
Козим ҳайрон	23

MUNDARIJA

KAMOLNING OLMASI

Dadamlar bilishmadi	4
Do'stlik	4
Ko'mir tashidik	4
Mening akam	5
Tegirmoncha	5
Murabbo pishirdik	6
Bodring	6

BIZ SAYOHATCHILARMIZ

Usti ivib qoladi	8
Xavotir bo'lmang	8
Konfet	8
Sichqon qancha yashaydi?	9
Darvozabon	9
Poyezd nega pishillar?	9
Baho yetishmayapti	10
Qorong'ida ko'rmabman	10
Ikki bahodir	10

ARSLONBOB SHARSHARASI

Arslonbob sharsharasi	12
O'shga sayohat	12
Oloy	13
Ko'kyong'oq	14
Uxlab qoldim	15
Niyoz bilan piyoz	15
Alam, alam	15
Yig'lama, oppoqqinam	16
Esimda yo'q	16
Ishlarim ko'p	17
Asom — rassom	17
Qovun yedik	17
Kim o'zg'ir?	18
Katta bo'lsam kiyaman	18
Nafs	19
Kerz etik	19
Qishlog'im	19
Mergan	20
Yaylovda	21
«R» harfi	21
Zira	22
Ta'tilda	22
Kozim hayron	23

Ой	23
Эски бўлиб қолади	24

Oy	23
Eski bo'lib qoladi	24

ОЛАТОГ – ЛОЛАТОГ

OLATOG' – LOLATOG'

Олатог'лик бўламан	26
Яша, раҳмат	26
Яхмалак	27
Қишнинг тўни сўкилар	28
Ой Петри	28
Варрак	29
Чақмоқ	29
Ағдарилмоқ	30
Онажоним	31
Ўқириқ	31
Қушанда	32
Баҳор келгач	32
Момақаймоқ	33
Ўғлимга	33
Барча қойил	34
Йилқичи	35
Ёш дорбозлар	36
Ғишт қуямиз	36
Шоли «полвон»	37
Сумалак	37
Бугдойзорда	38
Куз	38
Бувимларга мазда	38
Йойига осыпман	39
Ялайпман	39
Майиз	39
Бўлмасам-чи	39
Қариб қolibди	40
Сичқоннинг орзуси	40
Пашша	41
Ҳали ёш-да	41
Мақтанчоқ чумоли	42
Овда	43
Қирғовул	43
Қуқлаам қувончи	43
Ўйлаб-нетмай	44
Чақимчининг жазоси	44
Кетмасайди гап тараб	45

Olatog'lik bo'laman	26
Yasha, rahmat	26
Yaxmalak	27
Qishning to'ni so'kilar	28
Oy Petri	28
Varrak	29
Chaqmoq	29
Ag'darishmoq	30
Onajonim	31
O'qiriq	31
Kushanda	32
Bahor kelgach	32
Momaqaymoq	33
O'g'limga	33
Barcha qoyil	34
Yilqichi	35
Yosh dorbozlar	36
G'isht quyamiz	36
Sholi «polvon»	37
Sumalak	37
Bug'doyzorda	38
Kuz	38
Buvimlarga maza-da	38
Joyiga osyapman	39
Yalayapman	39
Mayiz	39
Bo'lmasam-chi	39
Qarib qolibdi	40
Sichqonning orzusi	40
Pashsha	41
Hali yosh-da	41
Maqtanchoq chumoli	42
Ovda	43
Qirg'ovul	43
Ko'klam quvonchi	43
O'ylab-netmay	44
Chaqimchining jazosi	44
Ketmasaydi gap tarab	45

ЖЎНАТАМАН ҚУЁШНИ

JO'NATAMAN QUYOSHNI

Қўнғлим ўсар тоғдайин	48
Бойчечак	49
Олмос қалам	49

Ko'nglim o'sar tog'dayin	48
Boychechak	49
Olmos qalam	49

Тўрт фасл	50
Қизғалдоқлар қутлашар	50
Едгорлик	51
Турналар	52
Дур соҳилди тоғларга	52
Жала ёғди, чала ёғди	53
Чилла чиқиб	53
Жазо	54
Лоф эмас	55
Дазмол	55
Қайнайти	56
Беркинмачоқ	56
Инсофи йўқ	57
Сўна	57
Жирафанинг қўлагини	58
Баҳс	59
Ўргатырман	59
Лақма чумчуқлар	60
Бо'киб қолган	60
Хайрлашмай	61
Оқ булут	61
До'л	62
Ўргимчакнинг ҳийласи	62
«Ш» билан «Ч»	63
Шошмай тур	64

To'rt fasl	50
Qizg'aldoqlar qutlashar	50
Yodgorlik	51
Turnalar	52
Dur sochildi tog'larga	52
Jala yog'di, chala yog'di	53
Chilla chiqib	53
Jazo	54
Lof emas	55
Dazmol	55
Qaynayapti	56
Berkinmashoq	56
Insofi yo'q	57
So'na	57
Jirafaning ko'yilagi	58
Bahs	59
O'rgatyapman	59
Laqma chumchuqlar	60
Bo'kib qolgan	60
Xayrlashmay	61
Oq bulut	61
Do'l	62
O'rgimchakning hiylasi	62
«Sh» bilan «Ch»	63
Shoshmay tur	64

ОҚБУРА ТҮЛҚИНАЛARI

Ҳашар	66
Арқитда	66
Баҳор тўшиб келар тоғдан	67
Қишлоғимни соғиниб	68
Камалак	68
Уйин топмай	69
Дароз сартарош	69
Пишлоқ	70
Инсоф тилаб	70
Чил ови	71
Ёрдан сўраб	72
Бобо қанча ёшдасиз?	72
Лойиҳада ё'қ уйлар	73
Уч паҳлавон	73
Қим айтди?	74
Ўз қарнайчи бўлмасин	74
Бошинг қўкка етса ҳам	75
Аямоди мўйлабин	75
Топқир бўлсанг	76
Ўт кетди	77
Ваннасини эслади	77

ОҚБУРА ТО'ЛҚINLARI

Hashar	66
Arqitda	66
Bahor tushib kelar tog'dan	67
Qishlog'imni sog'inib	68
Kamalak	68
Uyin topmay	69
Daroz satarosh	69
Pishloq	70
Insof tilab	70
Chil ovi	71
Yordam so'rab	72
Bobo qancha yoshdasiz?	72
Loyihada yo'q uylar	73
Uch pahlavon	73
Kim aytadi?	74
G'oz qaraychi bo'lmasin	74
Boshing ko'kka yetsa ham	75
Ayamadi mo'ylabin	75
Topqir bo'lsang	76
O't ketdi	77
Vannasini esladi	77

Адолатаи қози	77
Ориятгаи хўроз	81
Олтин ёлми туппор қиссаси	84

Adolatli qozi	77
Oriyatli xo'roz	81
Oltin yoli tulpor qissasi	84

АРСЛОНБОБ АФСОНАСИ

Оқ фотиҳа сўрадим	88
Асфалтдаги расмлар	89
Байрам куни	90
Хотира	91
Оқбурга то'қинлари	91
Саричелак	92
Ёрдәмчилар	93
Омон бўлсин	94
Олқиш	95
Нега оғримас бoshинг?	95
Ишонмасанг	95
Беш панжа	96
Таълат Солижоннинг туппори	97
Тўрт амал	97
Кўйлак тикар	99
Туш бўлиб қолсин майли	99
Зог'ора	100
«Сўнгги» жанг	100
«Сохта» бузоқча	101

ARSLONBOB AFSONASI

Oq fotiha so'radim	88
Asfaltidagi rasmlar	89
Bayram kuni	90
Xotira	91
Oqbura to'qinlari	91
Sarichelak	92
Yordamchilar	93
Omon bo'lsin	94
Olqish	95
Nega og'rimas boshing?	95
Ishonmasang	95
Besh panja	96
Tal'at Solijonning tulpori	97
To'rt amal	97
Ko'yлак tikar	99
Tush bo'lib qolsin mayli	99
Zog'ora	100
«So'nggi» jang	100
«Sexta» buzoqcha	101

УЧ БЎТАЛОҚ ВА СИРЛИ ҚОВОҚ

Оққушлар	104
Қўш қалдирғоч	104
Лола	105
Мухаррамнинг машғ'улоти	105
Учрашувда	106
Ўн икки varaқ daftar	107
Ўнпатаман қуёшни	108
Москвадан салом хат	108
Салом, Сафед Булондан!	109
Соранинг мактуби	110
Овуддан саломнома	111
Аравондан салом хат	111
Ширин-шакар қизларимга	112
Фуфайка	113
Қуйма қалиш	114
Сушилка	115
Онамнинг сўнгги илтимослари	116
Уч бўталоқ ва сирли қовоқ	117
Бургутнинг ўлими	120
Сувараклар сардори	123
Бешик	128

UCH BO'TALOQ VA SIRLI QOVOQ

Oqqushlar	104
Qo'sh qaldirg'och	104
Lola	105
Muharramning mashg'uloti	105
Uchrashuvda	106
O'n ikki varaq daftar	107
Jo'nataman quyoshni	108
Moskvadan salom xat	108
Salom, Safed Bulondan!	109
Soraning maktubi	110
Ovuldan salomnoma	111
Aravondan salom xat	111
Shirin-shakar qizlarimga	112
Fufayka	113
Quyma kalish	114
Sushilka	115
Onamning so'nggi iltimoslari	116
Uch bo'taloq va sirli qovoq	117
Burgutning o'limi	120
Suvaraklar sardori	123
Beshik	128

Бoshим узра	129
Ўрнак	130
«Кенжа боғир» тугамай	131
Набираларимга	133
Ботиралининг саволлари	134
Тулпорқўлда	135
Тенти йўқ	135
Яна бир сўз	136
Завқ	137
Қишининг сепи	137
Кўз тегмасин	138
Мен ўша Латифбойман	139
Ов гапти	140
Юган солиб, эгар уриб	141
Барчаси ёдимда	143
Бешта саноч	144
Пойга завқи	145
Гургўлдай	146
Фермер	147

Boshim uzra	129
O'rnak	130
«Kenja boir» tugamay	131
Nabiralaringa	133
Botiraliung savollari	134
Tulpork'lda	135
Tergi yo'q	135
Yana bir so'z	136
Zavq	137
Qishning sepi	137
Ko'z tegmasin	138
Men o'sha Latifboyman	139
Ov gashti	140
Yugan solib, egar urib	141
Barchasi yodimda	143
Beshta sanoch	144
Poyga zavqi	145
G'urg'ulday	146
Fermer	147

ОРЗУЛАРИМ—ҚЎШ ҚАНОТИМ

Яйловда	150
Калхатни ҳам	151
Капалак туғилганда	152
Хуштак чашиб турасиз	152
Бекмуроднинг тарлони	154
Тог'нинг тоғдек ташвишлари	155
Яссавий зурриётлари	160
Қисмат (Ballada)	162
Нафармон сут ҳангомаси	165
Устозларга	168
Ўғлим Муроджонга тилагим	168
Қироғим ўш	169
Қушлар табриги	169
Ибрат	171
Тандирчи	172
Сафар билан	173
Кўпни кўрдик	174
Рапил Албековнинг хазинаси	175
Зумраша	176
Бешта арра	178
Чумчуқларга уядир	178
Фарқи битта ҳарфда	179
Нечта шалпанг қулог'и?	180
Маймунининг шукронаси	180
Олақанотнинг палапонларига насиҳатлари	181
Ўқитувчим	182
Кўпкари	183

ОРЗULARIM—QO'SH QANOTIM

Yaylovda	150
Kalxatni ham	151
Kapalak tug'ilganda	152
Hushtak chahib turasiz	152
Bekmurodning tarloni	154
Tog'ning tog'dek tashvishlari	155
Yassaviy zurriyotlari	160
Qismat (Ballada)	162
Nafarmon sut hangomasi	165
Ustozlarga	168
O'g'lim Murodjonga tilagim	168
Qarog'im O'sh	169
Qushlar tabrigi	169
Ibrat	171
Tandirchi	172
Safar bilan	173
Ko'pni ko'rdik	174
Ravil Albekovning xazinasi	175
Zumrasha	176
Beshta arra	178
Chumchuqlarga uyadir	178
Farqi bitta harfda	179
Nechta shalpang qulog'i?	180
Maymunning shukronasi	180
Olaqanotning palaponlariga nasihatleri	181
O'qituvchim	182
Ko'pkari	183

Шундор бўласа	184	Shunqor bo'lsa	184
Камалак	185	Kamalak	185
Ўланбўлоқ	186	O'lanbuloq	186
Толдибўлоқ	187	Toldibuloq	187
Олтин боши тошдан бўласин	187	Oltin boshi toshdan bo'lsin	187
«Ушшоқ»	189	«Ushshoq»	189
Лайлақлар қўналғаси	189	Laylaklar qo'nalg'asi	189
Шоир укаларимни хотирлаб	190	Shoir ukalarimni xotirlab	190
Дангал гап	191	Dangal gap	191
Сураткаш	192	Suratkash	192
Илтимос	193	Itimos	193
Деразамдан ой боқди	194	Derazamdan oy boqdi	194
Ўрни бордини қадри бор (Сўнги сўз)	195	O'rni bordini qadri bor (So'nggi so'z)	195

TURSUNBOY ADASHBOYEV

OSMONDAGI DARVOZA

“Sharq” nashriyot-matbaa
aksiyadorlik kompaniyasi
Bosh tahririyati
Toshkent — 2018

Muharrir: *Erkin Malikov*
Badiiy muharrir: *Bahrom Bobojonov*
Rassom *Tolib Qanoatov*
Texnik muharrir: *Nodir Mirzayev*
Sahifalovchi: *Mastura Atxamova*
Musahhih *Nigora Allaqulova*

Nashr litsenziyasi AI № 201, 28.08.2011-yil.

Terishga 11.07.2018-yilda berildi. Bosishga 05.09.2018-yilda ruxsat etildi. Bichimi 84x84¹/₁₆, “AcademyUZ” garniturası. Ofset bosma. Shartli bosma tabog'i 18.20. Nashriyot-hisob tabog'i 16.20. Adadi 3000 nusxa. Buyurtma № 261. Bahosi kelishilgan narxda.

“Sharq” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi,
100000, Toshkent shahri, Buyuk Turon ko'chasi, 41.

75000

Co. 2



Осмон бизга соябон –
Тангрим қурган иморат.
Дарвозаси ғаройиб,
Етти рангдан иборат.
Ўзга эшиқлар каби
Танбаланмас, ёпилмас,
Хатто етти иқлимда
Бунақаси топилмас.
Ёндараси ўзидан,
Лўкидони, қулфи йўқ.
Мўъжизали шу қадар,
Илгаги йўқ, зулфи йўқ.
Шу ажойиб дарвоза,
Барчамизга очикдир,
Кутиб олар ҳамиша
Етти рангда сочиб нур.



ISBN 978-9943-26-698-8



9 789943 266988